

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΗΜΕΡΙΔΑΣ

“Κράτος και Διαφθορά: Δημιουργώντας Συνθήκες Διαφάνειας”

19 Απριλίου 2010

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΝΑΡΞΗ

Κώστας Μπακούρης, Πρόεδρος “Διεθνής Διαφάνεια - Ελλάς”

ΠΡΩΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙ

**Η Διαφθορά στην Καθημερινότητα του Πολίτη -
Συμμετέχουμε και Καταπολεμούμε τη Διαφθορά**

Συντονιστής: **Φοίβος Καρζής**, Δημοσιογράφος

Ομιλητές: **Zelman Konrad**, Ανώτατος Διευθυντής Προγράμματος
των Κέντρων Συνηγορίας και Συμβουλευτικών Υπηρεσιών της “Διεθνούς Διαφάνειας”

Κοσσιώρης Θανάσης, Επίτιμος Α' Αντιπρόεδρος του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου
Μιχαήλ Γιάννης, Πολεοδόμος, Πρόεδρος της “Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού”

Παυλόπουλος Προκόπης, Βουλευτής, πρώην Υπουργός
Χρυσοχοϊδης Μιχάλης, Υπουργός Προστασίας του Πολίτη

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΟΜΙΛΙΑ

Σαμαράς Αντώνης, Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΡΑΠΕΖΙ

**Η Διαφάνεια στις Κρατικές Προμήθειες και Έργα -
Η Χρήση των Εργαλείων της Διεθνούς Διαφάνειας**

Συντονίστρια: **Τριανταφύλλου Έλλη**, Δημοσιογράφος

Ομιλητές: **Rozo Marcela**,

Διευθύντρια Προγράμματος Δημοσίων Συμβάσεων της “Διεθνούς Διαφάνειας”

Βενιζέλος Ευάγγελος, Υπουργός Έθνικής Άμυνας

Ρέππας Δημήτρης, Υπουργός Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων

Χατζηδάκης Κωστής, Βουλευτής, πρώην Υπουργός

Κάτσος Βασίλης, Πρόεδρος Pharmathen, Επιχειρηματίας της Χρονιάς 2008

του Διαγωνισμού “Entrepreneur of the Year” της Ernst & Young

Ryman Mark, Διευθυντής Προγράμματος κατά της Διαφθοράς στην Άμυνα της “Διεθνούς Διαφάνειας”

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Παπαγιαννίδης Αντώνης, Δημοσιογράφος

Καρζής Φοίβος, Δημοσιογράφος

Τριανταφύλλου Έλλη, Δημοσιογράφος

Κεφαλογιάννης Άρης, Διευθύνων Σύμβουλος “Γαία ΑΕ”

ΕΠΙΣΗΜΟ ΔΕΙΠΝΟ

Επίσημος Προσκεκλημένος και Ομιλητής

Γεώργιος Α. Παπανδρέου, Πρόεδρος της Ελληνικής Κυβέρνησης

Προλογίζουν: **Κώστας Μπακούρης**, Πρόεδρος “Διεθνής Διαφάνεια - Ελλάς”

Labelle Huguette, Πρόεδρος “Διεθνής Διαφάνεια”

ΕΝΑΡΞΗ

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΚΟΥΡΗΣ

Η ώρα της πράξης:

λύσεις και εργαλεία για την αντιμετώπιση της διαφθοράς

Κύριοι υπουργοί, κυρίες και κύριοι, καταρχάς θα ήθελα να σας πω ότι η ηφαιστειακή τέφρα που πλήττει την Ευρώπη επηρέασε και το πρόγραμμα αυτής της εκδήλωσης. Αφενός χρειάστηκε να αλλάξουμε τη σειρά των ενοτήτων σε σχέση με το αρχικό πρόγραμμα και αφετέρου τουλάχιστον τρεις από τους ξένους ομιλητές δεν κατόρθωσαν να έλθουν μαζί μας στην Αθήνα. Έτσι τον έναν θα τον αντικαταστήσει η πρόεδρος της Διεθνούς Διαφάνειας, η κυρία Λαμπέλ, και τους άλλους δύο θα έχουμε τη χαρά να τους δούμε και να τους ακούσουμε εξ αποστάσεως με τη βοήθεια της τεχνολογίας.

Κυρίες και κύριοι, θα ήθελα να σας καλωσορίσω και να ευχαριστήσω όλους σας που βρισκόσαστε για μια ακόμα φορά μαζί μας στην τακτική ετήσια ημερίδα που διοργανώνει η μη κυβερνητική οργάνωση Διεθνής Διαφάνεια - Ελλάδα για τρίτη συνεχόμενη χρονιά.

Είναι ιδιαίτερη χαρά μας να καλωσορίσουμε επίσης την πρόεδρο της παγκόσμιας οργάνωσης Διεθνής Διαφάνεια, την κυρία Λαμπέλ, και να την ευχαριστήσουμε που κατάφερε να είναι μαζί μας, αν και με μεγάλη δική της ταλαιπωρία – 14 ώρες ταξίδι με αυτοκίνητο και τρένο δεν είναι μικρό πράγμα. Στην κρίσιμη αυτή περίοδο που διανύουμε η παρουσία της προέδρου της Διεθνούς Διαφάνειας σηματοδοτεί την σπουδαιότητα της Ελλάδος στον παγκόσμιο χάρτη. Δεν νομίζω ότι η κυρία Λαμπέλ έχει επισκεφθεί πολλές χώρες τόσο συχνά όσο την Ελλάδα.

Η διαφθορά τείνει σήμερα να εξελιχθεί στο υπ' αριθμόν ένα οικονομικό και κοινωνικό πρόβλημα των σύγχρονων κοινωνιών. Η εμφάνισή της στο σύνολο του πλανήτη δεν μας επιτρέπει να εφησυχάζουμε ούτε λεπτό. Η διαφθορά επιβαρύνει, αλλού περισσότερο και αλλού λιγότερο, όλες τις τοπικές κοινωνίες. Μεγαλώνει το συναίσθημα αδικίας, που πάντα υπάρχει στους πολίτες, επιβαρύνει υπέρμετρα τις τιμές των προϊόντων και τους προϋπολογισμούς των πολιτών, επιβραδύνει αναίτια τις εθνικές οικονομίες, βαθαίνει την ύφεση και πλήττει τον υγιή ανταγωνισμό. Ωθεί στη μη συμμόρφωση με τον νόμο καταστρέφοντας τον κοινωνικό ιστό.

Η χώρα μας, δυστυχώς, όχι μόνο δεν αποτελεί εξαίρεση, αλλά βρίσκεται στην τελευταία θέση των 27 κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην κατάταξη του Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς που κοινοποιεί κάθε χρόνο η Διεθνής Διαφάνεια. Το γεγονός ότι μοιραζόμαστε αυτή την θέση με τους γείτονες Βούλγαρους και Ρουμάνους που συμμετέχουν στην ΕΕ μόλις έναν χρόνο, δεν πρέπει να μας χαροποιεί καθόλου.

Η χώρα μας βιώνει επίσης τη μεγαλύτερη οικονομική κρίση της σύγχρονης ιστορίας της. Μια κρίση που έχει τις ρίζες της στις δομές του σύγχρονου ελληνικού κράτους. Μια κρίση που πάνω από όλα είναι κρίση εμπιστοσύνης προς τους θεσμούς τους οποίους παραδοσιακά, εδώ και πολλά χρόνια, δεν μάθαμε να σεβόμαστε. Οι οικονομικές επιπτώσεις της κρίσης είναι σοβαρές. Είναι εξίσου απαραίτητες οι μεταρρυθμίσεις για να βελτιωθούν τα δημοσιονομικά μεγέθη, στα οποία πρωτίστως αντανάκλαται το πρόβλημα.

Δυστυχώς όμως είμαι υποχρεωμένος να σημειώσω ότι αντιμετωπίζουμε και μια διαλυτική κοινωνική κρίση. Οι ηθικές αξίες όλο και λιγότερο καθοδηγούν τις πράξεις μας. Το κράτος θεωρεί τον πολίτη είτε ως φυσικό πρόσωπο είτε ως νομική μορφή, εάν όχι διεφθαρμένο, τουλάχιστον όχι τίμιο και χωρίς καλές προθέσεις. Με αυτή την αντίληψη έχει κτιστεί όλη η φιλοσοφία λειτουργίας του.

Ο πολίτης, από την άλλη, πλευρά θεωρεί το κράτος εχθρό του και επιχειρεί σε κάθε του κίνηση να το κοροϊδέψει. Είναι καιρός πια αυτή η σχέση να αλλάξει. Είναι ανάγκη να χτιστούν σχέσεις εμπιστοσύνης. Το

όραμα να φθάσουμε τους Ευρωπαίους εταίρους μας πρέπει να περιμένει αφού τώρα η επιβίωση είναι το πρώτο μέλημα της κοινωνίας. Στο μέλλον η κοινωνία χρειάζεται ένα νέο όραμα με ορίζοντα τη διαφάνεια.

Οι μετρήσεις που έχει κάνει η Διεθνής Διαφάνεια αλλά και άλλοι διεθνείς οργανισμοί επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι η διαφθορά στην χώρα μας είναι σοβαρό πρόβλημα και αυτό αντικατοπτρίζεται, μεταξύ των άλλων, και στην συνεχώς μειούμενη ανταγωνιστικότητα των προϊόντων και υπηρεσιών που παράγουμε.

Το πρόβλημα είναι πλέον προφανές. Στην Ελλάδα, μια χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 1981, οι κανόνες δεν τηρούνται, η γραφειοκρατία της διοίκησης σε όλα τα επίπεδα καταπνίγει κάθε αναπτυξιακή προσπάθεια και η επιλεκτική εφαρμογή των νόμων διαταράσσει τις σχέσεις των πολιτών. Η ανοχή που επιδεικνύουμε ως κοινωνία στα φαινόμενα της λεγόμενης “μικρής διαφθοράς” δημιουργεί τις προϋποθέσεις για τη γιγάντωσή της και την εμπέδωση μιας επικίνδυνης κουλτούρας.

Δεν υπάρχουν μυστικές συνταγές επιτυχίας. Η ουσιαστική καταπολέμηση της διαφθοράς δεν μπορεί παρά να είναι η πρώτη και αδιαπραγμάτευτη προτεραιότητα της ελληνικής κυβέρνησης και του κοινοβουλίου. Δεν μπορούμε να λύσουμε κανένα από τα χρόνια προβλήματα της χώρας αν δεν καταπολεμήσουμε το τέρας, τη γάγγραινα της διαφθοράς.

Σήμερα όμως δεν θέλουμε να αναλώσουμε τον χρόνο μας σε διαπιστώσεις. Είναι βέβαιο ότι πολλές από αυτές τις έχετε ακούσει. Η ίδια η κυβέρνηση και το μεγαλύτερο μέρος του πολιτικού κόσμου όλο και συχνότερα τον τελευταίο καιρό προβαίνουν στις ίδιες διαπιστώσεις. Αυτό όμως που χρειάζεται ο τόπος είναι λύσεις. Η διεθνής πρακτική και οι δράσεις της Διεθνούς Διαφάνειας σε πολλές και διαφορετικές χώρες του κόσμου μας έχουν δώσει τη δυνατότητα να δοκιμάσουμε διάφορες λύσεις και εργαλεία. Στην ημερίδα αυτή ελπίζουμε να αναδειχθούν τα κύρια ζητήματα που αφορούν τις ελλείψεις του κράτους και γενικότερα της κρατικής εξουσίας στις διάφορες μορφές της (τοπική αυτοδιοίκηση, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου κλπ.). Είμαστε σίγουροι ότι θα φωτιστούν τα σημεία εκείνα που η πολιτεία χρειάζεται βοήθεια για να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα προβλήματα. Η πολιτεία, αν δεν υποθάλπει ευθέως την διαφθορά, συχνά δημιουργεί συνθήκες μέσα από τις οποίες η ανεκτικότητα προς αυτή και η έλλειψη εφαρμογής των νόμων καθίστανται ουσιαστικοί παράγοντες ανατροφοδότησης της οικονομικής κρίσης. Στην κάλυψη αυτών των κενών θέλουν να συμβάλλουν τα εργαλεία της Διεθνούς Διαφάνειας, μαζί με άλλα που θα δημιουργηθούν μέσα στο χρόνο.

Αυτές τις λύσεις θέλουμε σήμερα, μέσα από αυτόν το δημόσιο διάλογο, να προτείνουμε και ευελπιστούμε ότι θα πείσουμε τους ιθύνοντες ώστε να υιοθετηθούν. Υπάρχουν υπουργοί και δημόσιοι λειτουργοί που έχουν την αίσθηση της ευθύνης, την αντίληψη της κατάστασης και την ικανότητα να αντιμετωπίσουν την πρόκληση. Ο ρόλος της Διεθνούς Διαφάνειας είναι να σταθεί αρωγός στην προσπάθεια καταπολέμησης της διαφθοράς θέτοντας στην διάθεση της ελληνικής κυβέρνησης και της πολιτείας, όπως έκανε και κάνει πάντοτε, την τεχνογνωσία και την διεθνή εμπειρία που απέκτησε τα 17 χρόνια που δραστηριοποιείται σε αυτόν τον τομέα.

Τα πρώτα δείγματα της σημερινής κυβέρνησης είναι ενθαρρυντικά. Ο πόλεμος θα κερδηθεί όταν θα αρχίσουμε να κερδίζουμε τις μικρές καθημερινές μάχες. Αισιοδοξούμε ότι τα αποτελέσματα θα είναι θετικά. Η επιτυχία της προσπάθειας θα εξαρτηθεί βέβαια από την αποκατάσταση της νομιμότητας. Στην τελευταία έρευνα της Διεθνούς Διαφάνειας Ελλάς, το 96% των πολιτών απαιτούν την αυστηρή τιμωρία των παρανομοούντων. Η εφαρμογή των νόμων, η έγκαιρη απόδοση της δικαιοσύνης και η επανάκτηση της αξιοπιστίας των δημοκρατικών θεσμών παραμένουν τα ζητούμενα όλων των πολιτών.

Επιτρέψτε μου μια ακόμα παρατήρηση. Η Διεθνής Διαφάνεια - Ελλάς, από το 2007, πραγματοποιεί κάθε χρόνο μια μεγάλη έρευνα για τη διαφθορά στην χώρα μας, τα αποτελέσματα της οποίας δημοσιοποιούνται και γίνονται αντικείμενο ενδιαφέροντος δημόσιας συζήτησης. Με βάση τα αποτελέσματα της ετήσιας έρευνας είμαστε σε θέση να παρακολουθούμε την εξέλιξη των πραγματικών μεγεθών της διαφθοράς και συνεχίζουμε να εργαζόμαστε για την προώθηση λύσεων. Η προσπάθειά μας αυτή, όπως και η συνολικότερη επιτυχία της δράσης μας, θα εξαρτηθεί και από την οικονομική στήριξη που θα πετύχουμε. Ευελπιστούμε στην βοήθεια όλων και κυρίως των επιχειρήσεων, καθώς θεωρούμε ότι ο ιδιωτικός τομέας πρέπει να είναι πρωτοπόρος σε αυτή την προσπάθεια. Τελειώνοντας, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους χορηγούς αυτής της ημερίδας: την PROTON BANK, την COCA COLA - 3E, την ΕΛΒΑΛ, την ΕΛΓΕΚΑ, τη MARFIN EGNATIA BANK, τη ΧΑΛΚΟΡ, την ΑΒ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ, την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ και τον ΣΚΑΪ. Σας ευχαριστώ και ευελπιστώ σε μια ουσιαστική ημερίδα.

ΠΡΩΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙ

“Η Διαφθορά στην Καθημερινότητα του Πολίτη: Συμμετέχουμε και Καταπολεμούμε τη Διαφθορά”

ΦΟΙΒΟΣ ΚΑΡΖΗΣ

Η μεγάλη διάχυση της διαφθοράς αποτελεί τροχοπέδη για κάθε μεταρρύθμιση

Κυρίες και κύριοι, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για τη συμμετοχή σας σε αυτή την πολύ ενδιαφέρουσα και – ελπίζω όπως θα αποδειχτεί στο τέλος – σημαντική ημερίδα που οργανώνει η Διεθνής Διαφάνεια - Ελλάς με θέμα “Κράτος και Διαφθορά: Δημιουργώντας Συνθήκες Διαφάνειας”.

Στην έναρξη του πρώτου στρογγυλού τραπεζιού – ξέρετε ότι έχει αντιστραφεί η σειρά των πάνελ – θα σημείωνα ότι ίσως δεν είναι παράλογο να ξεκινήσουμε τη συζήτησή μας από τον τύπο διαφθοράς που αφορά την καθημερινότητα του πολίτη και κατόπιν να περάσουμε στα θέματα των κρατικών προμηθειών και των δημοσίων έργων με τη χρήση των εργαλείων της Διεθνούς Διαφάνειας. Γιατί αυτό το θέμα που θα συζητήσουμε τώρα, της διαφθοράς στην καθημερινότητα του πολίτη και της συμμετοχής της κοινωνίας στην καταπολέμησή της, είναι ένα κεντρικό και ιδιαίτερο πρόβλημα που αφορά πολύ συγκεκριμένα την Ελλάδα.

Ένα από τα πιο αξιοσημείωτα στιγμιότυπα του διαστήματος με τις ραγδαίες εξελίξεις που ζούμε, είναι ότι ο πρωθυπουργός στη ευρωπαϊκή σύνοδο κορυφής του Δεκεμβρίου είπε – και έγινε γνωστό αλλά δεν βρέθηκε σε πρώτο πλάνο – ότι το μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζει στην προώθηση μεταρρυθμίσεων είναι η έκταση και η διάχυση της διαφθοράς στην Ελλάδα. Έτσι είπε ο πρωθυπουργός της χώρας μιλώντας στους ηγέτες των “27” στη σύνοδο κορυφής. Λέω, και αυτοκριτικά, ότι από εμάς τους δημοσιογράφους δεν βρέθηκε στην πρώτη γραμμή της επικαιρότητας αυτή η διαπίστωση, αλλά έχει τεράστια σημασία το ότι ο πρωθυπουργός θέτει αυτό το ζήτημα και μάλιστα στο συγκεκριμένο αυτό επίπεδο. Το γεγονός δηλαδή ότι η διαφθορά έχει διαχυθεί σε τέτοιο βαθμό στην κοινωνία, ώστε όχι απλώς να παράγει τις όποιες παρενέργειες παράγει εκ του γεγονότος της ύπαρξής της, αλλά και να αποτελεί τροχοπέδη στην προώθηση κάθε είδους μεταρρυθμίσεων που έχει υποχρέωση να φέρει σε πέρας, και μάλιστα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, η χώρα, εξαιτίας της υστέρησης πολλών δεκαετιών.

Νομίζω ότι είναι ένα κεντρικό ζήτημα και αξίζει να το συζητήσουμε με ένα τόσο σημαντικό πάνελ. Ο κ. Χρυσοχοϊδης και ο κ. Παυλόπουλος δεν θα χρειαστούν ιδιαίτερες συστάσεις. Υπάρχει μία θέση κενή, λόγω τέφρας, του κυρίου Κόνραντ Ζέλμαν, επικεφαλής Συμβουλευτικών Υπηρεσιών της Διεθνούς Διαφάνειας και ελπίζουμε ότι η τεχνολογία που επιστρατεύθηκε θα μας βοηθήσει να τον ακούσουμε. Έχουμε επίσης μαζί μας τον κ. Θανάση Κοτσιώρη, επίτιμο πρώτο αντιπρόεδρο του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου. Έχουμε και τον κ. Γιάννη Μιχαήλ, που είναι πολεοδόμος στο επάγγελμα, αλλά και πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρίας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού. Να μην ξεχνάμε ότι το φυσικό αλλά και το αστικό περιβάλλον έχουν κατ’ εξοχήν υποστεί το κόστος της διαφθοράς.

Μπορούμε λοιπόν να ξεκινήσουμε με τον κ. Κόνραντ Ζέλμαν από τα κεντρικά της Διεθνούς Διαφάνειας.

KONPANT ZEAMAN

Κέντρα Συνηγορίας και Συμβουλευτικών Υπηρεσιών:

Ενισχύοντας τον πολίτη κατά της διαφθοράς

Κυρίες και κύριοι, καλό απόγευμα από το Βερολίνο. Θα ήθελα να αρχίσω εκφράζοντας τη λύπη μου που δεν μπόρεσα να είμαι σήμερα μαζί σας εξαιτίας του προβλήματος της ηφαιστειακής τέφρας, αλλά ελπίζω ότι θα καλύψουμε το κενό με τη βοήθεια της σύγχρονης τεχνολογίας. Όπως οι περισσότεροι γνωρίζετε, η Διεθνής Διαφάνεια αποτελεί ένα κίνημα κατά της διαφθοράς που δημιουργήθηκε πριν 16 χρόνια χάρη στην πρωτοβουλία ορισμένων λίγων ανθρώπων, οι οποίοι, έχοντας αντιληφθεί τι ζημιές προκαλεί η διαφθορά, θέλησαν να θέσουν ένα τέλος.

Είμαι ευτυχής που σήμερα σας μιλώ εκπροσωπώντας ένα κίνημα που ξεκινώντας από μια μικρή ομάδα ανθρώπων, κατάφερε να μετατραπεί σε ισχυρό κίνημα συνηγορίας για την καταπολέμηση της διαφθοράς σε περισσότερες από 90 χώρες. Αλλά κυρίως είμαι ευτυχής γιατί θα σας μιλήσω για κάτι που ξεκινήσαμε πριν λίγα χρόνια: να δίνουμε τη δυνατότητα στα άτομα να μετατρέπονται από θύματα της διαφθοράς σε υπερασπιστές των δικαιωμάτων τους, των μέσων ζωής τους και, εν τέλει, των κοινωνιών τους.

Μιλώ για τα Κέντρα Συνηγορίας και Συμβουλευτικών Υπηρεσιών της Διεθνούς Διαφάνειας. Πρόκειται για ένα αναπτυσσόμενο δίκτυο συμβουλευτικών κέντρων των πολιτών στη μάχη κατά της διαφθοράς που σήμερα λειτουργούν σε περισσότερα από 40 παραρτήματα της Διεθνούς Διαφάνειας σε όλο τον κόσμο. Στόχος μου είναι να σας παρουσιάσω μια συνολική θεώρηση της δουλειάς που κάνει η Διεθνής Διαφάνεια στο πλαίσιο των κέντρων αυτών παγκοσμίως. Ελπίζω ότι άλλοι διακεκριμένοι ομιλητές μας και η συζήτηση που θα ακολουθήσει θα μπορέσουν να σας δώσουν μια επαρκή εικόνα για το πώς αυτός ο τύπος δουλειάς μπορεί να συνταιριάζει με τις προσπάθειες για την πάταξη της διαφθοράς στην Ελλάδα.

Πράξεις διαφθοράς λαμβάνουν χώρα καθημερινά, σε όλο τον κόσμο και σε πολλά διαφορετικά επίπεδα. Αλλά πάντοτε ενέχονται άτομα: άτομα που παίρνουν αποφάσεις ή άτομα που αρνούνται να συμμετάσχουν σε ένα διεφθαρμένο σχήμα ή άτομα που αποστερούν από τους διεφθαρμένους τη δυνατότητα να καταχραστούν την εξουσία τους για ατομικό όφελος. Τα Κέντρα Συνηγορίας και Συμβουλευτικών Υπηρεσιών παρέχουν δωρεάν νομικές συμβουλές και συνδρομή σε αυτά τα άτομα, τα θύματα και τους μάρτυρες της διαφθοράς.

Μέσα από τη λειτουργία τηλεφωνικών γραμμών, κέντρων άμεσης πρόσβασης και υπηρεσιών απομακρυσμένης πρόσβασης, τα κέντρα βοηθούν τους πολίτες να φέρουν σε πέρας καταγγελίες περί διαφθοράς. Συγκεκριμένα, τα κέντρα βοηθούν τους πολίτες να κατανοήσουν τη διαφθορά και να τη διακρίνουν από άλλα προβλήματα, να διατυπώσουν τις καταγγελίες τους και να ξεπεράσουν τα προβλήματα των διαφόρων σταδίων κατά την παρακολούθηση μιας υπόθεσης από την στιγμή που επιλαμβάνονται αυτής οι αρμόδιες αρχές.

Οι άνω των 60.000 πολιτών που έχουν προσφύγει στα κέντρα μάς βοηθούν συνάμα να επεξεργαστούμε τα σενάρια για τους τρόπους με τους οποίους η διαφθορά αγγίζει μια χώρα, ένα τμήμα του πληθυσμού της, ένα χωριό ή, ενδεχομένως, μια γειτονιά. Τα κέντρα καταγράφουν και αναλύουν τα σημαντικά στοιχεία της πραγματικής ζωής που συγκεντρώνουν σχετικά με τους μηχανισμούς και τις επιπτώσεις της διαφθοράς. Στη βάση αυτή, τα παραρτήματα της Διεθνούς Διαφάνειας προχωρούν στην επεξεργασία στρατηγικών συνηγορίας για την προώθηση συστημικών αλλαγών στη δημόσια πολιτική και πρακτική. Προσπαθούν, δηλαδή, να δώσουν ένα τέλος στο πρόβλημα που επηρεάζει όλους αυτούς τους πολίτες οι οποίοι έχουν προσφύγει σε αυτά κατά την καθημερινή τους λειτουργία.

Τα Κέντρα Συνηγορίας και Συμβουλευτικών Υπηρεσιών τηρούν αυστηρή εμπιστευτικότητα και εργάζονται με βάση την προσέγγιση της Διεθνούς Διαφάνειας για εποικοδομητική συνεργασία με τους δημόσιους και ιδιωτικούς παράγοντες. Ένα σημαντικό παράδειγμα για την αποτύπωση αυτής της προσέγγισης φαίνεται από το ότι τα κέντρα προσπαθούν πάντα να οικοδομήσουν ισχυρές σχέσεις με τις δημόσιες αρχές. Λειτουργούν δηλαδή ως συμπληρωματικοί και υποστηρικτικοί μηχανισμοί των υπαρχόντων μηχανισμών που υποδέχονται τις καταγγελίες πολιτών και σαφώς δεν επιδιώκουν να τους υποκαταστήσουν. Έχουμε διαπιστώσει στην πράξη ότι οι κρατικές υπηρεσίες και οι εξειδικευμένοι θεσμοί που δεσμεύονται στην καταπολέμηση της διαφθοράς εκτιμούν τη συνδρομή των κέντρων, επειδή οι καταγγελίες που τους υποβάλλονται μέσω αυτών είναι καλά επεξεργασμένες, με αποτέλεσμα τη διευκόλυνση της έρευνας και παρακολούθησης του ζητήματος και της επίλυσής του.

Την απαρχή των Κέντρων Συνηγορίας και Συμβουλευτικών Υπηρεσιών τη βρίσκουμε πριν επτά χρόνια, στα παραρτήματα της Διεθνούς Διαφάνειας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, συγκεκριμένα στη Βοσνία - Ερζεγοβίνη και στη Ρουμανία. Τα κράτη αυτά είχαν υιοθετήσει τότε νέα νομοθεσία για την καταπολέμηση

της διαφθοράς, ενώ εισάγονταν και σημαντικοί θεσμοί για την εφαρμογή της εν λόγω νομοθεσίας. Αλλά η πραγματική αλλαγή συντελούνταν με πολύ αργούς ρυθμούς. Οπότε, σχεδόν με μια αίσθηση απόγνωσης, τα παραρτήματα της Διεθνούς Διαφάνειας σε αυτές τις χώρες άνοιξαν τηλεφωνικές γραμμές προκειμένου να διευκολύνουν τους πολίτες να αναφέρουν υποθέσεις διαφθοράς και να δουν αν υπήρχε τρόπος να τους συνδράμουν.

Αν και θα μας άρεσε να ισχυριστούμε κάτι διαφορετικό, είναι γεγονός ότι η μεταγενέστερη επιτυχία των Κέντρων Συνηγορίας και Συμβουλευτικών Υπηρεσιών δεν βασίστηκε σε κάποιο συγκροτημένο σχέδιο. Εκπλαγήκαμε ως ένα βαθμό με ό,τι ακολούθησε την ενεργοποίηση των τηλεφωνικών γραμμών. Σε μία χώρα ο αριθμός των κλήσεων και μόνο που δέχτηκε το εκεί παράρτημα της Διεθνούς Διαφάνειας το υποχρέωσε να κλείσει τα γραφεία του για αρκετές ημέρες, προκειμένου να δει πώς θα μπορούσε να ανταποκριθεί σε αυτή την πιεστική ζήτηση των πολιτών.

Εκτός από την προσφορά νομικών συμβουλευτικών υπηρεσιών για την επίλυση των καταγγελιών των πολιτών από τις αρμόδιες αρχές, υπήρξε κι ένα δεύτερο σημαντικό όφελος που προέκυψε από τη λειτουργία αυτών των κέντρων: είναι η “μετάφραση” των προβλημάτων που αναφέρουν τα άτομα σε διαρθρωτικές αλλαγές του συστήματος με στόχο την πρόληψη της διαφθοράς στο μέλλον. Παρατηρήσαμε ότι κάποιοι τύποι καταγγελιών επαναλαμβάνονταν ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Σαφώς λοιπόν και τα κέντρα είχαν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην αναγνώριση και ταυτοποίηση αυτών των προβλημάτων και στην συνηγορία υπέρ προτάσεων και λύσεων ικανών να αποτρέψουν τη διαφθορά στο μέλλον.

Από εκείνες τις πρώτες μέρες έως και σήμερα ιδρύθηκαν Κέντρα Συνηγορίας και Συμβουλευτικών Υπηρεσιών σε παραρτήματα της Διεθνούς Διαφάνειας σε 40 χώρες. Σήμερα λειτουργούν σε όλες τις περιοχές του κόσμου: από την Αργεντινή ως το Αζερμπαϊτζάν, από την Παπούα-Νέα Γουινέα ως το Πακιστάν, καθώς και σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για παράδειγμα στην Τσεχία και στη Ρουμανία. Ως τα τέλη του έτους θα διαθέτουν τα δικά τους κέντρα περισσότερες από 50 χώρες, ενώ πολλά άλλα παραρτήματα της Διεθνούς Διαφάνειας εξετάζουν την ίδρυση συμβουλευτικών κέντρων των πολιτών. Μέχρι σήμερα πάντως, δεκάδες χιλιάδες πολίτες έχουν έρθει σε επαφή με τα κέντρα αυτά.

Θέλω να επισημάνω τις δύο βασικές τάσεις αυτής της αναπτυξιακής δυναμικής που διακρίναμε σε παγκόσμιο επίπεδο:

- Καταρχήν, τα παραρτήματα της Διεθνούς Διαφάνειας κατάφεραν επιτυχώς να επεκτείνουν τις υπηρεσίες των κέντρων από τις αστικές στις αγροτικές περιοχές με χρήση πολλών και διαφορετικών μέσων: είτε μέσω δορυφορικών κέντρων, είτε μέσω υπηρεσιών απομακρυσμένης πρόσβασης και κινητής τηλεφωνίας, είτε μέσω κοινοτικών ραδιοφωνικών σταθμών, είτε μέσω διαδικτύου κλπ.
- Δεύτερον, ακόμα και παραρτήματα της Διεθνούς Διαφάνειας σε αποκαλούμενες ανεπτυγμένες κοινωνίες, όπως η Φιλανδία και η Ιρλανδία, βρίσκονται σε διαδικασία ίδρυσης τέτοιων κέντρων. Και ελπίζουμε ότι κι εκεί μπορούν να αποδειχτούν εξαιρετικά επιτυχή, παρέχοντας για παράδειγμα την – τόσο – απαιτούμενη συνδρομή σε πληροφοριοδότες και ταυτοποιώντας τα διαρθρωτικά προβλήματα του νομικού πλαισίου και των λειτουργιών της δημόσιας διοίκησης. Στη Διεθνή Διαφάνεια, είμαστε άκρως περήφανοι για την ανάπτυξη των Κέντρων Συνηγορίας και Συμβουλευτικών Υπηρεσιών και ελπίζουμε ότι μετά τη Φιλανδία, την Ιρλανδία, τη Λιθουανία και την Ουγγαρία τέτοια κέντρα θα αποκτήσουν σύντομα και άλλες χώρες, για παράδειγμα η Γαλλία και η Ελλάδα.

Επτά χρόνια μετά την ίδρυση του πρώτου Κέντρου Συνηγορίας και Συμβουλευτικών Υπηρεσιών, αρχίζουμε να αναγνωρίζουμε ορισμένα πρώτα διδάγματα από τη δουλειά μας:

Δίδαγμα πρώτο: Ο κόσμος μπορεί να ξεπεράσει την απάθεια ή το αίσθημα αδυναμίας απέναντι στη διαφθορά. Τα Κέντρα της Διεθνούς Διαφάνειας αποτελούν έναν απλό, αξιόπιστο και βιώσιμο μηχανισμό για την αναφορά και τη διεκπεραίωση καταγγελιών κατά της διαφθοράς.

Δίδαγμα δεύτερο: Η διαφθορά πλήττει όλες τις όψεις της ζωής. Οι υποθέσεις που έχουν αναφερθεί από τους πολίτες στα κέντρα καλύπτουν μια ευρεία κλίμακα: από τη μικροδωροδοκία ως τις υποθέσεις μεγάλης διαφθοράς που αφορούν εκατοντάδες χιλιάδες ευρώ.

Δίδαγμα τρίτο: Τα κέντρα εξυπηρετούν πολύ διαφορετικούς τύπους κοινού. Τα θύματα της διαφθοράς που προσφεύγουν σε αυτά για βοήθεια προέρχονται από όλα τα κοινωνικά στρώματα: είναι άνεργοι, είναι επιχειρηματίες, είναι πληροφοριοδότες από νευραλγικά σημεία των μηχανισμών. Βλέπουμε επίσης τις

ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, μεταξύ αυτών και μέλη των μειονοτήτων, που βλέπουν τα βασικά τους δικαιώματα να διακυβεύονται και που συχνά μπορεί να μην έχουν πουθενά αλλού να απευθυνθούν.

Τα Κέντρα Συνηγορίας και Συμβουλευτικών Υπηρεσιών της Διεθνούς Διαφάνειας έχουν τοπικό χαρακτήρα. Μπορεί το μοντέλο να είναι παγκόσμιο και τα ανά τον κόσμο κέντρα να μοιράζονται την ίδια βασική προσέγγιση, όμως οι πολίτες των επί μέρους κοινωνιών οδηγούν την εστίαση της προσοχής στις τοπικές προτεραιότητες, έτσι τα κέντρα αντιμετωπίζουν τα όποια ζητήματα ανταποκρινόμενα με τους πιο κατάλληλους για κάθε τόπο τρόπους.

Τα κέντρα βοηθούν τους πολίτες και συνάμα συμβάλλουν στην αλλαγή σε υψηλότατο επίπεδο. Ό,τι διδασκόμαστε από τα κέντρα, το μεταφράζουμε σε στρατηγική πρόταση. Για παράδειγμα, έχουμε ζητήσει νομοθεσία για την προστασία των πληροφοριοδοτών και αλλαγές στη νομοθεσία με σκοπό την ενίσχυση των μέτρων κατά της διαφθοράς.

Θα ήθελα να σας δώσω και ένα - δύο παραδείγματα των διαφορετικών τύπων υποθέσεων που αντιμετωπίσαμε σε διάφορες χώρες:

- Σε μια πρόσφατη περίπτωση ένας πολίτης προσέφυγε σε κέντρο καταγγέλλοντας ότι οι υπηρεσίες του σωματείου του τού ζήτησαν αμοιβή για κάποιες υπηρεσίες υγείας που κατά τη νομοθεσία της χώρας του παρέχονταν δωρεάν. Το κέντρο επικοινωνήσε με το Υπουργείο Εργασίας που ερεύνησε το ζήτημα και οι εν λόγω παράνομες χρεώσεις έλαβαν τέρμα σε εθνικό επίπεδο.
- Σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες έχουν γίνει στα κατά τόπους κέντρα καταγγελίες για απάτες στα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα της ΕΕ από πολίτες και επιχειρηματίες. Σε περισσότερες από μία περιπτώσεις τα Κέντρα Συνηγορίας και Συμβουλευτικών Υπηρεσιών κατάφεραν να δώσουν συνέχεια στο ζήτημα σε συνεργασία με τις εθνικές και ευρωπαϊκές αρχές και να παράσχουν λύσεις στις καταγγελίες συμβουλευοντας τους πληροφοριοδότες για υποθέσεις μεγάλης κλίμακας.
- Άλλη μια περίπτωση αναδεικνύει ένα θέμα ξεχωριστής σημασίας στο πλαίσιο της δημόσιας συζήτησης για τα προβλήματα της κλιματικής αλλαγής. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ένα κέντρο διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο φέρνοντας στο φως πρακτικές συστηματικής αποψίλωσης δασών που διευκολύνονταν από μια διεφθαρμένη δασική υπηρεσία. Η εκτιμώμενη κλίμακα ξεπερνούσε τα 100.000 δολάρια σε βάθος μιας δεκαετίας.

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, η έναρξη γίνεται από ένα άτομο που δεν θέλει να είναι άλλο θύμα διαφθοράς ή που δεν θέλει πια να συμμετέχει σε πράξεις κατάχρησης εξουσίας για ιδιωτικό όφελος, όπως είναι η διαφθορά. Κι είναι ακριβώς αυτό το πρώτο βήμα ή το πρώτο τηλεφώνημα του συγκεκριμένου ανθρώπου σε ένα κέντρο που αποτελεί το πιο σημαντικό στοιχείο της επιτυχίας των κέντρων της Διεθνούς Διαφάνειας.

Η μάχη κατά της διαφθοράς αφορά μια μακροπρόθεσμη πρόκληση για την οικοδόμηση και τη διατήρηση ισχυρών θεσμών και μιας κουλτούρας ακεραιότητας. Δεν μπορεί να κερδηθεί δίχως τους ίδιους τους πολίτες που αναζητούν την καλή διακυβέρνηση και που αντιστέκονται στη διαφθορά όπου και όταν την συναντούν. Η ενίσχυση των πολιτών ώστε να φέρουν σε πέρας τις καταγγελίες τους και να επιβεβαιώνουν τα δικαιώματά τους δίνει ελπίδα ότι οι διεφθαρμένες πρακτικές μπορούν να καταπολεμηθούν και να εξαλειφθούν. Οι προσπάθειες του δημόσιου τομέα για την καταπολέμηση της διαφθοράς και την προώθηση της διαφάνειας μπορούν, έτσι, να γίνουν άμεσες και θετικές εμπειρίες των πολιτών. Τα κέντρα της Διεθνούς Διαφάνειας επιδιώκουν να ενεργοποιήσουν αυτόν τον “ενάρετο κύκλο” και αποτελούν αξιόπιστους εταίρους για όσους αναζητούν την οικοδόμηση ενός υπεύθυνου δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Ανάλογη ελπίζουμε ότι θα αποδειχθεί η εμπειρία ενός Κέντρου Συνηγορίας και Συμβουλευτικών Υπηρεσιών κι εδώ στην Ελλάδα. Ελπίζουμε ότι οι πολίτες σύντομα θα εμπιστευτούν και θα δοκιμάσουν τις υπηρεσίες του και ότι πολλοί στην κυβέρνηση και την κοινωνία των πολιτών θα καλωσορίσουν τη δουλειά του. Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας.

ΦΟΙΒΟΣ ΚΑΡΖΗΣ: Να ευχαριστήσουμε τον κ. Κόνραντ Ζέλμαν. Όπως είδατε ήταν ακριβώς σαν να βρίσκεται – κι εξακολουθεί να βρίσκεται – μαζί μας εδώ στην αίθουσα: η τεχνολογία νίκησε την τέφρα σε αυτή την περίπτωση.

Νομίζω δεν θα είχε κανείς λόγια για να πει με πιο εμφατικό τρόπο πόση σημασία έχει, για χώρες ειδικά όπως η Ελλάδα, που ζει το πρόβλημα της διάχυσης της διαφθοράς προς τα κάτω, προς τη βάση της κοινωνίας, το

γεγονός ότι υπάρχουν τέτοια συμβουλευτικά κέντρα. Και να τονίσει κυρίως το γεγονός της προσπάθειας για εμπλοκή του πολίτη, της ευρείας κοινωνίας, στη διαδικασία αντιμετώπισης της διαφθοράς. Συγκράτησα μια χαρακτηριστική φράση του κ. Ζέλμαν που είπε ότι, εν αντιθέσει προς ό,τι ζούμε στην Ελλάδα και ό,τι έχουν ζήσει όσοι άνθρωποι χρειάστηκε να βρεθούν απέναντι στη διαφθορά και την αρνήθηκαν ή θέλησαν να την πολεμήσουν – είτε λοιπόν ο κ. Ζέλμαν ότι η καταπολέμηση της διαφθοράς, η αντίσταση στη διαφθορά, μπορεί να είναι μια άμεση και θετική εμπειρία για τους πολίτες... Και αυτό συγκρατώ με πολύ μεγάλο ενδιαφέρον από την εισήγησή του.

Τώρα θα έχουμε μια καινοτομία. Αντίθετα με ό,τι περιμένετε οι πολιτικοί θα μιλήσουν τελευταίοι. Θα ξεκινήσουμε από την κοινωνία – για να το πω έτσι. Ο κ. Θανάσης Κοσσιώρης είναι επίτιμος πρώτος αντιπρόεδρος του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΟΣΣΙΩΡΗΣ

Οι πληγές της διαφθοράς στο ΕΣΥ:

“φακελάκι”, υπερσυνταγογράφηση, χρέη των νοσοκομείων

Καταρχάς επιτρέψτε μου να συγχαρώ τους διοργανωτές αυτής της τόσο σημαντικής ημερίδας και να ευχαριστήσω για την πρόσκληση να είμαι ένας από τους ομιλητές. Είναι τιμή μου να συγκαταλέγομαι σε πάνελ ομιλητών αυτού του επιπέδου.

Με την πρώτη ματιά θα έλεγε κανείς ότι οι υποενότητες της ημερίδας διακρίνουν τη διαφθορά σε “μεγάλη” – κράτος, κρατικές προμήθειες, δημόσια έργα – και “μικρή” – εκείνη που συναντάει ο πολίτης στην καθημερινότητά του.

Όμως, μεταξύ των δύο υπάρχει στενή αλληλεξάρτηση γιατί διαφθορά είναι η κατάσταση στην οποία χρησιμοποιούνται αθέμιτα μέσα για να παραβιάζονται οι νόμοι – με δωροδοκίες, εξυπηρητήσεις, προσφορές κλπ. – για ιδιωτικό όφελος. Ο ΟΟΣΑ, η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο συμφωνούν ότι “διαφθορά είναι η χρήση της δημόσιας εξουσίας για ιδιωτικά οφέλη”. Πράγματι η διαφθορά, ειδικότερη μορφή της οποίας αποτελεί η διαπλοκή, συνίσταται στην επιρροή παράνομων συμφερόντων στις κρατικές λειτουργίες τόσο στο στάδιο της απόφασης όσο και στο στάδιο της εκτελέσεως, με οικονομικό όφελος υπέρ των μεσολαβούντων ή υπέρ τρίτων και με αντίστοιχη ζημία τόσο του ευρύτερου δημόσιου τομέα όσο και της κοινωνίας συνολικά.

Η διαφθορά λοιπόν επεκτείνεται σε όλη την κοινωνική διαστρωμάτωση και τη συναντάμε από τον τελευταίο υπάλληλο μέχρι τα ανώτατα ιεραρχικά κλιμάκια της κρατικής μηχανής. Εκτός από την οικονομική ζημία που προκαλεί, διαβρώνει υποχθόνια ευάλωτες δομές του κράτους οδηγώντας αργά αλλά σταθερά στην απαξίωση των κρατικών μηχανισμών, μεγεθύνοντας ταυτόχρονα την απογοήτευση των πολιτών και την έλλειψη εμπιστοσύνης τους προς το κράτος. Η διαφθορά έχει αρνητικό ηθικό περιεχόμενο και αυτή καθ’ εαυτή δεν αποτελεί ποινικό αδίκημα, αλλά εμφανίζεται ως παραγωγικό αίτιο σε μια σειρά ποινικών αδικημάτων όπως η ενεργητική και παθητική δωροδοκία, η απάτη, η υπεξαίρεση, η απιστία, η πλαστογραφία, η παράβαση καθήκοντος, το ξέπλυμα μαύρου χρήματος, το λαθρεμπόριο κλπ.

Υπάρχουν μερικοί γενικοί παράγοντες οι οποίοι, όταν συντρέχουν, επωάζουν ή υποθάλπουν τη διαφθορά και την κακοδιοίκηση όπως:

- Γραφειοκρατικά εμπόδια, αόριστες ή επάλληλες αρμοδιότητες, ύπαρξη ρυθμιστικών κανόνων που θεσπίστηκαν ad hoc, έλλειψη κατάλληλων μηχανισμών για τον ακριβή έλεγχο της διοικήσεως ή χαμηλής ποιότητας μηχανισμοί.
- Η ανεξέλεγκτη εξουσία που παρέχεται στους αρμόδιους για να αποφασίζουν, εξουσία η οποία ασκείται χωρίς διάκριση και λογικούς περιορισμούς, με μόνη την επίκληση της πολιτικής βούλησης.
- Η έλλειψη διαφάνειας, δηλαδή η απουσία κανόνων ή η μη εφαρμογή αυτών, με αποτέλεσμα οι πολίτες και οι ΜΚΟ να μην έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στον κοινωνικό έλεγχο.
- Η έλλειψη προληπτικού ελέγχου και η βραδύτητα του κατασταλτικού ελέγχου.

- Η βραδύτητα περί την απονομή της δικαιοσύνης, η εν πολλοίς ανεπάρκεια των δικαστηρίων να επιβάλλουν το νόμο, κυρίως στα οικονομικά εγκλήματα όπου πολλοί διαφεύγουν δια της παραγραφής των αδικημάτων και η επιλεκτική μεταχείριση των επωνύμων με την έκδοση απαλλακτικών βουλευμάτων αντί της απαλλαγής των από τα δικαστήρια. Επίσης, η σε μεγάλο βαθμό ατιμωρησία των δημοσίων υπαλλήλων έχει δημιουργήσει στους παρανομούντες αίσθημα ασυδοσίας.

Το πρόβλημα με την καταπολέμηση της διαφθοράς είναι ότι αποκαλύπτεται πάρα πολύ δύσκολα γιατί κανένα από τα εμπλεκόμενα μέρη δεν είναι διατεθειμένο να προβεί σε αποκαλύψεις, προς αποφυγή βεβαίως και των ιδίων ευθυνών, αλλά και γιατί πολλές φορές υπάρχει είτε συγκάλυψη κρατικών λειτουργιών, είτε απροθυμία των αρμοδίων οργάνων για αποτελεσματική δράση. Πέραν αυτών, υπάρχει σε ένα μεγάλο ποσοστό η ελλιπής τεχνογνωσία των ελεγκτικών υπηρεσιών του κράτους για να παρεμποδίσουν εν τη γενέσει τους αυτές τις μεθοδεύσεις.

Εδώ θα πρέπει να διακρίνουμε μερικά πράγματα. Στο χώρο της υγείας υπάρχει μια ιδιαίζουσα κατάσταση μεταξύ του γιατρού αφενός και αφετέρου του ασθενούς ή των συγγενών του. Δεν ομιλούμε για τον ιδιώτη γιατρό. Μας ενδιαφέρει ο γιατρός του Εθνικού Συστήματος Υγείας.

Οι περισσότεροι από εμάς έχουμε βιώσει μέσα στα νοσοκομεία την αγωνία μιας ασθένειας ή ενός τραυματισμού. Σε σοβαρές καταστάσεις, όταν η διακύβευση αφορά τη ζωή, τα συναισθήματα παίρνουν άλλες διαστάσεις. Οι ελπίδες στρέφονται μετά το Θεό στο γιατρό. Εκεί δεν υπολογίζονται χρήματα. Μάλιστα, όσο μεγαλύτερο είναι το μέγεθος του προσφερόμενου ποσού, τόσο καλύτερη ελπίζεται ότι θα είναι η φροντίδα και το αποτέλεσμα – όπως το μέγεθος της λαμπάδας που ανάβουν οι πιστοί στις εκκλησιές, τάζοντας στην Παναγιά και στους Αγίους. Για το λόγο αυτό η εκμετάλλευση της αγωνίας, των συναισθημάτων και της ψυχικής φόρτισης της συγκεκριμένης στιγμής εκ μέρους του γιατρού παρίσταται ως ανήθικη και είναι η χειρότερη μορφή διαφθοράς.

Θα πρέπει να ξεχωρίσουμε το ανθρώπινο συναίσθημα της προσφοράς ενός δώρου για την καλή έκβαση μιας περιπτώσεως. Το κακό είναι η “απαίτηση” χρημάτων για την παροχή των ιατρικών υπηρεσιών. Αυτό είναι το κατακριτέο: το γνωστό “φακελάκι” που παρατηρείται κυρίως στα χειρουργικά περιστατικά. Στην πράξη δύσκολα αποδεικνύεται αυτού του είδους η παράνομη συναλλαγή διότι οι πολίτες σπάνια θα προσφύγουν π.χ. στη δίωξη του οικονομικού εγκλήματος για προσημείωση χαρτονομισμάτων ή ό,τι άλλο, καθώς υφίσταται αυτός ο συναισθηματικός δεσμός, το επείγον του πράγματος και η ψυχική φόρτιση.

Περαιτέρω, η ποινική διαδικασία για τις περιπτώσεις διαφθοράς καθυστερεί. Τα πειθαρχικά συμβούλια των ιατρών είναι υπερβολικά “επιεική” και το Κεντρικό Πειθαρχικό του ΕΣΥ κατά σύστημα απαλλάσσει τους γιατρούς. Αυτή η “ατιμωρησία” αποθαρρύνει τους πολίτες από το να προβαίνουν σε καταγγελίες.

Η χώρα μας, σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της Διεθνούς Διαφάνειας, μετά βίας περνάει τη βάση, αφού βαθμολογήθηκε για το έτος 2008 στην παγκόσμια κατάταξη του Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς με 4,7, παραμένοντας στην 56η θέση της σχετικής λίστας.

Πιστεύω πάντως ότι η έκταση αυτού του φαινομένου στα περιφερειακά νοσοκομεία είναι μικρή και η συντριπτική πλειοψηφία των ιατρών ασκεί σωστά το λειτουργημά της. Αποτρεπτικός, βεβαίως, λόγος είναι και το ότι σε μια μικρή κοινωνία είναι όλοι γνωστοί.

Εκτός όμως από τη σχέση γιατρού και ασθενούς ή συγγενών ασθενούς, έχουμε και τη σχέση με τις φαρμακευτικές εταιρείες και τις εταιρείες υγειονομικών υλικών. Είναι γνωστή η υπερσυνταγογράφηση φαρμάκων και δεν είναι εύκολο να καταπολεμηθεί, διότι προβάλλεται πάντοτε το συμφέρον του ασθενούς. Χαρακτηριστικά ο κ. Ρακιτζής έχει γράψει ότι στην “πιάτσα” υπάρχει ο όρος “κουβανέζικα λεφτά”: και δεν είναι μια λέξη που προέρχεται από την ... Κούβα αλλά από τον... κουβά, όπου πετούν τα εύχρηστα υλικά ως ακατάλληλα και έτσι αυξάνουν την προμήθειά τους. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Υγείας συνταγογραφούνται κατ’ έτος περί τα 100 εκατομμύρια συνταγές, οι οποίες εκτινάσσουν τις δαπάνες των ασφαλιστικών ταμείων στα 17,5 δις ευρώ ετησίως.

Η παρακολούθηση συνεδρίων εκ μέρους των ιατρών, και μάλιστα σε διάφορες και ενδιαφέρουσες περιοχές του πλανήτη, τα επιμορφωτικά ταξίδια, οι χορηγίες ερευνών, έχει τονισθεί κατ’ επανάληψη από το Υπουργείο Υγείας ότι απαγορεύονται, εφόσον χρηματοδοτούνται από φαρμακευτικές εταιρείες και εταιρείες υγειονομικών υλικών. Το πρόβλημα μπορεί κάπως να περιορισθεί με το να μη θεωρούνται ως έξοδα και να εκπίπτουν φορολογικά από τις φαρμακευτικές εταιρείες οι δαπάνες για την παρακολούθηση συνεδρίων, οι δε παροχές τους προς τους ιατρούς να θεωρούνται δωρεές, γιατί σε τελευταία ανάλυση το δημόσιο, δηλαδή οι φορολογούμενοι πληρώνουν ένα μεγάλο μέρος των δαπανών αυτών.

Οι γιατροί, βεβαίως, υποστηρίζουν ότι πηγαίνουν στα συνέδρια με δικά τους χρήματα. Ένας απλός τρόπος για να σταματήσει η υποκρυπτόμενη συναλλαγή θα ήταν ο περιοδικός έλεγχος του “πόθεν έσχες” των ιατρών. Αλλά αυτός ο αποτελεσματικότερος στην αρχαιότητα θεσμός του “πόθεν έσχες” έχει καταντήσει στη χώρα μας αντικείμενο ειρωνικών σχολίων. Με πρώτους τους πολιτικούς διαβάσαμε πόσα δήλωσε ο καθένας ότι έχει και όχι “πώς” τα απέκτησε.

Εκείνο όμως το οποίο απασχολεί ιδιαίτερα είναι τα μεγάλα ελλείμματα των νοσοκομείων. Κατά καιρούς έγιναν τα τελευταία χρόνια ρυθμίσεις των χρεών των νοσοκομείων, χωρίς παράλληλα να γίνει ουσιαστική προσπάθεια ώστε να μη δημιουργούνται ελλείμματα. Υπάρχει ένα θέμα που απορρέει από την πολυπλοκότητα των συστημάτων υγείας, αφού υπάρχει μεγάλος αριθμός εμπλεκόμενων μερών, υπάρχουν διασυνδέσεις μεταξύ των προμηθευτών υγείας, των παρεχόντων υγειονομικές υπηρεσίες και εκείνων που παράγουν δημόσια πολιτική.

Η μοναδική πηγή εσόδων των νοσοκομείων είναι τα νοσήλια τα οποία κυρίως εισπράττονται από τα ασφαλιστικά ταμεία. Δυστυχώς η πολιτική ένταξης στα ασφαλιστικά ταμεία “δικαιούχων” συντάξεως χωρίς μελέτη, καθώς και η αλόγιστη διαχείριση των διοικητικών συμβουλίων των ταμείων (παλαιότερα με επισφαλείς επενδύσεις κεφαλαίων στο χρηματιστήριο), έκαναν τα ταμεία προβληματικά, με αποτέλεσμα να αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους.

Οι εκάστοτε κυβερνήσεις, προ του κινδύνου να αντιμετωπίσουν στους δρόμους διαμαρτυρόμενους τους υπερήλικες συνταξιούχους, έκαναν κοινωνική πολιτική δια των νοσοκομείων. Έτσι θεσπίστηκε το τιμολόγιο του συνολικού ενοποιημένου (κλειστού) νοσηλίου. Σύμφωνα με το τιμολόγιο αυτό πληρώνουν τα ταμεία τα νοσήλια των ασφαλισμένων τους. Όμως το κόστος των ημερών νοσηλείας, το κόστος των φαρμάκων, των βασικών και συμπληρωματικών υλικών, δηλαδή το πραγματικό κόστος του νοσοκομείου είναι μεγαλύτερο από εκείνο που καταβάλλει το ασφαλιστικό ταμείο. Το νοσοκομείο ξοδεύει περισσότερα και εισπράττει λιγότερα.

Για να γίνει κατανοητό αυτό θα πω ότι με πρόχειρα στατιστικά στοιχεία για το πρώτο πεντάμηνο του 2008, σε ένα νοσοκομείο το κόστος σε αρθροπλαστικές επεμβάσεις, σε λαπαροσκοπικές, σε αγγειοπλαστικές με χρήση STENT κλπ. του κλειστού νοσηλίου ανήλθε σε 455.397,04 ευρώ και το νοσοκομείο εισέπραξε από τα ασφαλιστικά ταμεία 280.639,28 ευρώ. Δηλαδή είχε έλλειμμα το νοσοκομείο 174.757,76 ευρώ. Για μία επέμβαση καταρράκτη, με τις υπάρχουσες συμβάσεις το ελάχιστο κόστος του νοσοκομείου για όλα τα αναγκαία υλικά και εργαλεία (ενδοφακός, κασέτα φακοθρυψίας, ιξωδοελαστικά διαλύματα κλπ) ανέρχεται στο ποσό των 683,12 ευρώ, ενώ το ΙΚΑ θα δώσει στο νοσοκομείο 350 ευρώ. Απαιτείται λοιπόν να υπάρξει μια αναπροσαρμογή του κλειστού ενοποιημένου νοσηλίου.

Αυτά ως προς τα ασφαλιστικά ταμεία. Τι να πει όμως κανείς για τις τιμές με τις οποίες προμηθεύονται τα νοσοκομεία μας το υγειονομικό υλικό; Πάντοτε νόμιμα, με συμβάσεις και θα προτιμηθεί η μικρότερη τιμή; Γιατί το νοσοκομείο στη Γαλλία προμηθεύεται το φίλτρο αιμοκάθαρσης 13 ευρώ και το νοσοκομείο στην Ελλάδα το προμηθεύεται 50 ευρώ και μάλιστα την τιμή να την καθορίζει προεδρικό διάταγμα; Πού πηγαίνει, ποιος νέμεται αυτή τη διαφορά;

Είναι γνωστό ότι οι προμηθευτές υπερτιμολογούν τις προσφορές τους σε διαγωνισμούς γνωρίζοντας ότι δεν θα πληρωθούν “εντός τριών μηνών” που λέει ο νόμος 2469/97, αλλά σε ένα ή ενάμισι χρόνο. Έτσι τον τόκο για το χρονικό διάστημα αυτό το φορτώνουν στην τιμή του προϊόντος με επιτόκιο πολύ μεγαλύτερο από το τρέχον τραπεζικό.

Πρὶν ξεσπάσει η παγκόσμια οικονομική κρίση, όταν οι τράπεζες έδιναν αφειδώς δάνεια, όλα ήταν ωραία και καλά. Ο Χ προμηθευτής δανειζόταν από την τράπεζα με – υποθετικό – επιτόκιο 5% και προμήθευε το νοσοκομείο με υγειονομικά υλικά στην τιμή των οποίων φόρτωνε επιτόκιο 8% ή 10% και έτσι κέρδιζε διπλά. Όχι μόνο τα νόμιμα ποσοστά του, αλλά με ξένα κεφάλαια, τα δάνεια της τραπεζής, χωρίς να βάζει ούτε ένα ευρώ από δικά του χρήματα και να διακινδυνεύει τα δικά του κεφάλαια κέρδιζε το επιπλέον επιτόκιο. Μιλάμε για εκατομμύρια ευρώ.

Όταν οι τράπεζες έσφιξαν τον κρουνοί παροχής δανείων, οι προμηθευτές άρχισαν να αξιώνουν από τα νοσοκομεία την πληρωμή τους “εντός τριών μηνών”, όπως έλεγε ο νόμος, ζητώντας άμεσα με εξώδικα “τα λεφτά τους”, άλλως απειλούσαν ότι θα σταματήσουν να στέλνουν υλικά. Αυτή η διεκυστινίδα μεταξύ προμηθευτών και νοσοκομείων έγινε ο καθημερινός πονοκέφαλος της διοίκησης και των υπαλλήλων του νοσοκομείου, οι οποίοι άλλοτε με υποσχέσεις, άλλοτε τονίζοντας την ανθρωπιστική διάσταση του θέματος και όχι τη στεγνή εμπορική συναλλαγή, άλλοτε απειλώντας με τον εισαγγελέα εάν από την έλλειψη των

υλικών ήθελε προκύψει θάνατος ή βλάβη της υγείας ασθενούς, πετύχαιναν να συνεχίζεται η λειτουργία του νοσοκομείου.

Περαιτέρω ο ίδιος νόμος 2469/97, εκτός από την πληρωμή εντός τριμήνου, λέει ότι: “Ουδεμία προκήρυξη θα γίνεται και ουδεμία προμήθεια θα πραγματοποιείται χωρίς βεβαίωση της οικονομικής υπηρεσίας του νοσοκομείου ότι υπάρχει εγγεγραμμένη πίστωση και η απαιτούμενη ταμειακή ευχέρεια για την πληρωμή της δαπάνης”. Για ποια “ταμειακή ευχέρεια” μιλάμε όταν όλα τα νοσοκομεία χρωστάνε; Επί τριάμισι χρόνια ήμουν ενσυνείδητος παραβάτης του νόμου ως διοικητής για να μην κλείσει το νοσοκομείο.

Να πούμε και άλλο ένα παράδειγμα της νομοθετικής μας εξουσίας; Βγάζει η ΕΕ μια οδηγία για τις εφημερίες των ιατρών ότι δεν επιτρέπεται να εφημερεύουν πάνω από 4-5 ημέρες το μήνα και επειδή γνωρίζει ότι θα χρειασθούν χρήματα για πρόσληψη επί πλέον προσωπικού, ιδιαίτερα στα περιφερειακά νοσοκομεία που εφημερεύουν 365 ημέρες το χρόνο, δίνει περιθώριο στα κράτη-μέλη να συμμορφωθούν με την οδηγία εντός 13 ετών. Τα προεδρικά διατάγματα τα οποία ενσωμάτωσαν την οδηγία (93/104 ΕΚ) στο εσωτερικό μας δικαίωμα λένε στο προοίμιό τους: “Έχοντας υπόψη... ότι με την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος δεν θα προστεθεί πρόσθετη δαπάνη σε βάρος του προϋπολογισμού του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας ή του κρατικού προϋπολογισμού ή προϋπολογισμού Ν.Π.Δ.Δ.”. Ακόμη τρέχει ο εκάστοτε υπουργός Υγείας – από τότε που έληξε η 13άχρονη, το 2006, διορία – για να δώσει λύσεις στις εφημερίες, οι οποίες λύσεις θα έπρεπε να είχαν κλιμακωθεί από το 1997.

Κάτι πρέπει να γίνει. Κάτι πρέπει να αλλάξει στον τρόπο που νομοθετούμε στην Ελλάδα, για να μη λέει ο Γάλλος δημοσιογράφος ότι “το πολυτιμότερο όργανο των Ελλήνων είναι το γόνατο γιατί εκεί γράφουν τους νόμους τους”. Αν χρειάζεται συνταγματική αλλαγή, ας τη μελετήσουμε. Μήπως κάποτε επιτέλους πρέπει να γίνουν πιο διακριτοί οι ρόλοι της νομοθετικής, της εκτελεστικής και της δικαστικής λειτουργίας; Μας αξίζει αυτό το σημερινό σύστημα;

Μη νομίζετε ότι ξεφεύγω από το θέμα μου γιατί όλα τα πράγματα καταλήγουν στους θεσμούς. Σήμερα πάρα πολλοί πιστεύουν ότι χρειάζεται να γίνουν αλλαγές στους θεσμούς. Όταν πάσχουν οι θεσμοί, όσο καλοί κι αν είναι οι πολιτικοί, το σύστημα δεν θα προχωρεί. Στην περίοδο της παρακμιακής πορείας της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας έλεγε ο Κικέρων: “Senatores boni viri, Senatus mala bestia”. (“Οι Συγκλητικοί είναι καλοί άνθρωποι, η Σύγκλητος είναι κακόν θηρίον”).

Παράλληλα με τους πολιτικούς ας βάλουμε όλοι ένα χεράκι. Ας ξεκινήσουμε από τον εαυτό μας. Η καταπολέμηση της διαφθοράς απαιτεί τη συντονισμένη και διαρκή προσπάθεια όλων. Σ’ αυτό τον αγώνα οφείλουν να είναι όλοι αρωγοί, υπάλληλοι και λειτουργοί της διοίκησης, ΜΜΕ και ΜΚΟ και ενεργοί πολίτες, οι οποίοι πρέπει να ενημερώνονται συνεχώς για τον αποτελεσματικότερο κοινωνικό έλεγχο.

Οι αναγκαίες διαρθρωτικές αλλαγές που χρειάζεται να επέλθουν προκειμένου το Εθνικό Σύστημα Υγείας να καταστεί αποδοτικότερο και να ικανοποιεί πλήρως τις ανάγκες των πολιτών δεν θα αποδώσουν χωρίς την κοινωνική υποστήριξη και συναίνεση, η οποία μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την κινητοποίηση και την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας των πολιτών, την εγρήγορση και συμμετοχή όλων μας.

Λέγει ο Ελύτης στην “Αναφορά στον Εμπειρίκο”: “Το δύσκολο είναι να κατεβάσουμε τη διαφάνεια από εκεί ψηλά και να την εφαρμόσουμε στα αισθήματά μας, στις αισθήσεις μας, στις ιδέες μας. Να βλέπουμε άσχετα, κάποτε κι εναντίον του κατασκευασμένου μας “υπερεγώ”, μέσα από το πρώτο και το δεύτερο και το τρίτο επίπεδο, ποιοι πραγματικά είμαστε και, κατ’ ακολουθία, ποιοι θα μπορούσαμε να είμαστε”.

ΦΟΙΒΟΣ ΚΑΡΖΗΣ: Να ευχαριστήσω τον κ. Θανάση Κοσσιώρη. Του είμαστε υπόχρεοι, θα έλεγα, γιατί περιέγραψε την εκτεταμένη διαφθορά, ειδικά στη σχέση των πολιτών με τους γιατρούς και το συνολικό σύστημα υγείας, κι όχι μόνο το εθνικό, το δημόσιο, αλλά πάντως κεντρικά αυτό... Και νομίζω ότι έχει δίκιο να το περιγράψει ως κατ’ εξοχήν ζήτημα. Γιατί στην αίσθηση των ανθρώπων αποτελεί την πιο άμεση επαφή τους με τη διαφθορά και είναι και αυτή, νομίζω, που κατά κοινή αντίληψη φέρνει τη μέγιστη ηθική απαξία, εξαιτίας ακριβώς της ειδικής σχέσης που συνδέει το γιατρό με τον ασθενή του.

Τώρα, αν έκανα μια μικρή έρευνα εδώ και σας έλεγα, εκτός από το σύστημα της υγείας, πού αλλού υπάρχει εκτεταμένη διαφθορά, είμαι σίγουρος ότι θα είχα δύο κατηγορίες απαντήσεων: λιγότεροι θα έλεγαν στις εφορίες και οι περισσότεροι θα έλεγαν στις πολεοδομίες. Δεν χρειάζεται καν να γίνει αυτή η έρευνα: αν κανείς ανεβεί στην Ακρόπολη και κοιτάξει κάτω είναι απολύτως βέβαιος αμέσως ότι υπάρχει πολύ εκτεταμένη διαφθορά στις πολεοδομίες. Και γι’ αυτό νομίζω ότι είναι πολύ κατάλληλος να μας μιλήσει ο κ. Γιάννης Μιχαήλ, που, εκτός από πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, είναι και πολεοδόμος.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΙΧΑΗΛ

Η διαφθορά στις πολεοδομίες αντιμετωπίζεται

με αλλαγή της διοικητικής νοοτροπίας και εγκατάλειψη του περιώνυμου πολιτικού κόστους

Ευχαριστώ κύριε πρόεδρε. Κύριοι υπουργοί, κυρίες μου και κύριοι, διαβάζοντας το πρόγραμμα της σημερινής ημερίδας πρέπει να σταματήσουμε σε δύο σημεία. Στο πρώτο που λέει ότι η διαφθορά αποτελεί σύγχρονη γάγγραινα των κοινωνιών. Δεν είναι τόσο σύγχρονη, θα πρέπει να πάμε σε πολύ μεγάλο βάθος χρόνου και να θυμηθούμε τι έλεγε ο Λυσίας στους κλασικούς χρόνους: “Πολλούς Αθηναίους αργυρίω διέφθηρεν”. Πιο χαριτωμένα ήταν τα σχόλια της τότε εποχής και τα λογοπαίγνια για το χρήμα. Γιατί πριν εισαχθεί το νόμισμα το κύριο μέτρο των συναλλαγών ήταν το βόδι, ο βους. Και έλεγαν τότε οι Αθηναίοι τα διάφορα: “βους επί γλώττης βέβηκεν”, “βους επί γλώττης επιβαίνει” ή “βουν επί της γλώττης έχω”.

Το δεύτερο σημείο όπου στέκεται κανείς διαβάζοντας το πρόγραμμα είναι ο τίτλος αυτής της ημερίδας: “Η διαφθορά στην καθημερινότητα του πολίτη. Συμμετέχουμε στην καταπολέμησή της”. Πράγματι, όπως είπε ο πρόεδρος μας, οι πολεοδομίες αποτελούν μια από τις σπουδαιότερες εστίες της διαφθοράς. Η διαφθορά όμως είναι μια έκφραση, μια κατάληξη, όχι η ουσία. Η ουσία είναι η κακοδιοίκηση. Η κακοδιοίκηση αποτελεί το ιδιαίτερο φυτόχωμα από όπου βλαστάνουν τα “σαπρόφυτα” της διαφθοράς, τα οποία ενίοτε η δημόσια διοίκηση προσπαθεί να τα κλαδέψει.

Τα τελευταία χρόνια η διαφθορά ανατέμνεται σε πλείστες όσες περιπτώσεις: συνέδρια, ημερίδες, άρθρα, βιβλία, εκπομπές κ.α. Αν κάνουμε μια επισκόπηση της εξέλιξης των προβληματισμών, των συζητήσεων ή των προτάσεων περί την αντιμετώπισή της, διακρίνουμε δύο φάσεις. Η πρώτη φάση φτάνει έως το ξέσπασμα της πρόσφατης οικονομικής και κοινωνικής κρίσης η οποία αγγίζει με πρωτόγνωρη σκληρότητα και με διάφορα συμπαρομαρτούντα την Ελλάδα. Κύριο χαρακτηριστικό αυτής της εποχής είναι οι γενικότεροι αφορισμοί και οι αόριστες καταδίκες. Όλοι ξορκίζουν αυτή την επαίσχυντη συνήθεια, χωρίς όμως να εφαρμόζονται ή τουλάχιστον να προτείνονται και βεβαίως να εφαρμόζονται συγκεκριμένα πρακτικά μέτρα για την αντιμετώπισή της. Η δεύτερη φάση αρχίζει να προκαλείται από τη σημερινή γενική κρίση, οπότε επιχειρούνται, και μάλιστα υπό το βλέμμα του ΔΝΤ και της ΕΕ, οι πρώτες ευοίωνες προσπάθειες για την καταστολή και την πρόληψη ενός φαινομένου το οποίο έχει καταστεί αυτονόητη πρακτική στον καθημερινό βίο. Έτσι έρχονται στο φως και στηλιτεύονται διάφορες παθογένειες της καθημερινότητας του πολίτη με μέγα επίκεντρο τις πολεοδομικές υπηρεσίες, οι οποίες έχουν εξελιχθεί σε μεγάλη “νερομάνα” της διαφθοράς και όπου, κατ’ αναλογία “βους επί πολεοδομίας βέβηκεν”, πάντοτε με θύμα τον ελληνικό χώρο.

Η σύλληψη της διαφθοράς στις πολεοδομίες, και όχι μόνο, δεν αποτελεί εύκολο εγχείρημα, εφ’ όσον η διαφθορά, όπως το ταγκό, χορεύεται από δύο. Με τη διαφορά όμως ότι στο ταγκό οι χορευτές επιδεικνύουν τη δεινότητά τους και χαίρονται την επιδοκιμασία του κοινού. Αντίθετα, η διαφθορά λαμβάνει χώρα εν κρυπτώ και απαραβύστω, αν και σε μερικές περιπτώσεις οι συναλλασσόμενοι εξαχρειώνονται και διαπραγματεύονται φανερά. Επομένως, πρώτιστο παραμένει το μέλημα της πολιτείας για τη συστηματική και προληπτική πάταξη όχι μόνο των λίγων περιπτώσεων της εντοπιζόμενης διαφθοράς, αλλά των πλείστων όσων περιπτώσεων της κακοδιοίκησης, οι οποίες κατά κανόνα αποπνέουν τη μεθυστική οσμή της διαφθοράς. Όπως ήδη αναφέρθηκε, παρατηρείται μεν μέγας πλούτος στους γενικούς αφορισμούς εναντίον της διαφθοράς, αλλά ασυγχώρητη πενία στην εφαρμογή διορθωτικών μέτρων και, ειδικότερα, στις μικρές λεπτομέρειες της διοικητικής πρακτικής όπως και της αδρανούς πολιτικής βούλησης.

Στη σημερινή ημερίδα της Διεθνούς Διαφάνειας Ελλάδος με θέμα “Κράτος και διαφθορά: δημιουργώντας συνθήκες διαφάνειας” με ομιλητές τον πρωθυπουργό, τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης, πέντε νυν και πρώην υπουργούς και με μια δεκάδα ειδικών εισηγητών, κινούμαστε μεν και στο συνηθισμένο θεωρητικό επίπεδο, τονίζεται όμως κυρίως η ανάγκη λήψης εξειδικευμένων μέτρων. Εγώ θα μιλήσω για τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν στις πολεοδομικές υπηρεσίες. Ίσως να ακουστούν ανούσια ή υπερβολικά

λεπτομερειακά, πλην όμως είναι αυτά που συνθέτουν την καθημερινή κακοδιοίκηση και, κατ' επέκταση, την καθημερινή διαφθορά.

Όταν εντοπίζεται μια σοβαρή περίπτωση κακοδιοίκησης ή, σπανιότατα, διαφθοράς, πάντοτε κατόπιν καταγγελίας, τότε εξαγγέλλεται η διενέργεια μιας Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης. Η σειρά των ενεργειών είναι αναμενόμενη όπως και εξοργιστική. Ο ορισμένος ή οι ορισμένοι εξεταστές, από κακώς εννοούμενη συναδελφική ή συνδικαλιστική νοοτροπία, καθυστερούν, χρονοτριβούν και τελικά αποτελεσματώνουν την εξέταση. Σπάνια ακούγεται κάτι για τον καταλογισμό ευθυνών και σπανιότερα για την επιβολή κυρώσεων. Εάν, λόγω σοβαρότητας, ποινικοποιηθεί μια υπόθεση, τότε ο υπαίτιος μπορεί να τρέφει ισχυρές ελπίδες ότι θα γλυτώσει “λόγω έλλειψης δόλου”. Εξάλλου, και στα δικαστήρια η εκδίκαση των υποθέσεων θα σέρνεται για χρόνια και χρόνια. Γενικότερα και η απονομή της δικαιοσύνης χαρακτηρίζεται από απελπιστικές καθυστερήσεις.

Ένα πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα, ενδεικτικό των καθυστερήσεων, ήταν η περίπτωση του προεδρικού διατάγματος για τη δόμηση στη Μύκονο το οποίο περιλάμβανε εξαιρετικά επιζήμιες πολεοδομικές διατάξεις για το μοναδικό φυσικό περιβάλλον της νήσου. Εναντίον ορισμένων κραυγαλέων διατάξεων η Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού προσέφυγε στο Συμβούλιο Επικρατείας και δικαιώθηκε. Πλην όμως η απόφαση χρειάστηκε τρία ολόκληρα χρόνια για να εκδοθεί, ενώ εν τω μεταξύ η Μύκονος νόμιμα, ημινόμιμα ή παράνομα τσιμεντοποιείται. Και όλα αυτά συμβαίνουν επειδή η πολιτεία δεν στέργει να επιφέρει κάποιες ρυθμιστικές βελτιώσεις τόσο στη διοίκηση όσο και στη δικαιοσύνη.

Μια άλλη χαρακτηριστική περίπτωση εντοπίζεται στο τεράστιο πρόβλημα της αυθαίρετης δόμησης για την οποία λέγονται και γράφονται τα μύρια όσα, χωρίς δραστικό αντίκρισμα στην πραγματικότητα. Τονίζεται ότι, όπως στην περίπτωση της κακοδιοίκησης, έτσι και εδώ οι υπηρεσίες θα κινηθούν – αν βεβαίως κινηθούν – μόνο κατόπιν καταγγελίας ιδιώτη. Αλλά και αυτή η καταγγελία δεν αποτελεί εύκολη απόφαση, εφόσον ο ιδιώτης δεν θέλει να χαλάσει τις σχέσεις του με τον αυθαιρετούντα γείτονα, δεν θέλει να μπλέξει, φοβάται αντεκδικήσεις κ.τ.λ.. Εξάλλου κατά απαράβατο κανόνα ουδείς υπάλληλος εντέλλεται να κάνει μια αυτοψία, έστω για δύο - τρεις ώρες την εβδομάδα, έστω το μήνα, ώστε να εμφανιστεί το κράτος σε μια γειτονιά. Ένα τέτοιο μέτρο ακούγεται ως αδύνατο με διάφορες ακατανόητες δικαιολογίες, όπως φόρτος εργασίας, έλλειψη προσωπικού, αδυναμία μετακινήσεων κ.τ.λ.

Σχετικό με αυτά είναι και το πρόσφατο παράδειγμα της Οίας, όπου τα ΜΜΕ κατήγγειλαν την ανέγερση ενός πενταόροφου κτίσματος με άδεια διορόφου. Στην υπόθεση επενέβησαν ο έπαρχος και η υπουργός Περιβάλλοντος που διέταξαν αυτοψία, έρευνα κτλ. Και διερωτάται κανείς: για να επιτελέσει η τοπική πολεοδομική αρχή το καθήκον της πρέπει να ασχοληθεί η επαρχιακή τοπική αυτοδιοίκηση και η κυβέρνηση; Είναι αυτά τα κατώτερα όργανα αδοσίλογα; Ασφαλώς όχι, εφόσον οι πολεοδομίες υπάγονται είτε στους νομάρχες είτε στους δημάρχους, οι οποίοι όμως κομπορρημονούν ότι τυγχάνουν αιρετοί και, κατ' επέκταση, υπόλογοι μόνο ενώπιον των ψηφοφόρων τους. Και επανέρχεται το ερώτημα: είναι οι αιρετοί νομάρχες και δήμαρχοι και αυτοί ασύδοτοι και αδοσίλογοι; Και πάλι όχι, εφόσον υπάγονται στους σημερινούς – προ “Καλλικράτη” – γενικούς γραμματείς της περιφέρειας και είναι όχι μόνο κυβερνητικά όργανα αλλά έχουν και τις νόμιμες αρμοδιότητες να κολάσουν τις αταξίες των νομαρχών και των δημάρχων. Έτσι, οι περιπτώσεις κακοδιοίκησης στο κατώτερο διοικητικό επίπεδο ανελίσσονται στο ανώτατο επίπεδο της πολιτικής βούλησης, η οποία όμως δεν εκπέμπει πάντοτε τα καλύτερα των μηνυμάτων.

Για την πολιτική βούληση ας μου επιτραπεί να αναφερθώ σε μία απλή περίπτωση: δεν έχει σχέση με διαφθορά, εκπέμπει ωστόσο μηνύματα όχι και πολύ χρηστής διοίκησης. Πρόκειται για την Πλάκα: η παραδοσιακή Πλάκα σώθηκε από το 1978 χάρη στην έγκαιρη επέμβαση της πολιτείας και συγκεκριμένα χάρη στο διάταγμα του καθορισμού και ελέγχου των χρήσεων γης. Αλλά το καλό το παλικάρι ξέρει κι άλλο μονοπάτι... Διότι στη συνέχεια είδαμε να βγαίνουν απλές υπουργικές αποφάσεις και να τροποποιούν το υπερτελές προεδρικό διάταγμα. Ποιος όμως παρακολούθει τα ΦΕΚ και ποιος είναι πρόθυμος να προσφύγει, με υψηλό κόστος; Η Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού έβαλε έναν άνθρωπο, παρακολούθησε όλες τις αποφάσεις που δημοσιεύονταν στα ΦΕΚ κάθε βδομάδα, έπιασε μία, πήγε στο Συμβούλιο Επικρατείας και την κέρδισε. Όμως, ακόμη και σε περίπτωση προσφυγής, η δικάσιμη ορίζεται ύστερα από ένα - δύο χρόνια. Μετά θα αρχίσουν οι αναβολές, ο εισηγητής θα ζητά από τη διοίκηση τον φάκελο της υπόθεσης, η διοίκηση θα κωφεύει, θα τον ξαναζητά κ.ο.κ. Κάποτε θα γίνει η δίκη αλλά η θετική

απόφαση θα χρειαστεί μήνες και έτη για να καθαρογραφεί. Εν τω μεταξύ θα κυλούν τα χρόνια και ο ευνοηθείς ιδιώτης θα γεύεται τους καρπούς της παράνομης χρήσης.

Και ακόμα ένα παράδειγμα από τα παραστρατήματα της πολιτικής βούλησης: Οι κατασκευαστικές άδειες μπορούν βεβαίως να προσβληθούν στο ΣτΕ ως διοικητικές πράξεις. Να όμως που κι εδώ υπάρχουν κι άλλα μονοπάτια... Από μερικά χρόνια, αντί της διοικητικής έκδοσης αδειών, μερικές άδειες συμπεριλαμβάνονται σε πολυποίκιλους νόμους. Πρόσφατα όμως το ΣτΕ εγκαταλείποντας νομολογία 80 ετών δέχεται πλέον και προσφυγές όχι μόνο εναντίον εκτελεστικών διοικητικών πράξεων, αλλά και εναντίον νόμων, εφόσον η Βουλή δεν είναι το κατάλληλο όργανο για να κρίνει (!) οικοδομικές άδειες.

Η πολύπλευρη κρίση, η οποία μαστίζει την χώρα, περικλείει και την ελπίδα της πρόκλησης για ένα καλύτερο μέλλον. Αποτελεί την συνισταμένη μιας μεγάλης δέσμης συνιστωσών από ποικίλες κακοδαιμονίες, μεγάλες και μικρές. Επομένως δεν αρκεί η επίκληση γενικόλογων άλλοθι, αλλά επιβάλλεται η συστηματική αντιμετώπιση των διαφόρων μικρών παθογενειών της καθημερινότητας, όπως τις επιτάσσει η αναπόφευκτη πλέον αλλαγή νομοθετικής και διοικητικής νοοτροπίας αλλά και η εγκατάλειψη του περιώνυμου πολιτικού κόστους. Καθίσταται πλέον κοινή συνείδηση ότι το χθες που έφερε την χώρα στο χείλος της απαξίωσης πρέπει να ξεπεραστεί. Σε περιόδους κρίσεων δεν νοείται να κρύβεται η διοίκηση πίσω από αλυσιτελείς νόμους και αμαρτωλές προφάσεις. Άλλωστε, όπως συμβουλεύει ο Αριστοτέλης: “Προς δε τούτοις ουδέ τους γεγραμμένους (νόμους) εάν κινήτους βέλτιον”.

ΦΟΙΒΟΣ ΚΑΡΖΗΣ: Να ευχαριστήσω τον κ. Μιχαήλ για μια πολύ γλαφυρή παρουσίαση. Και έθεσε το κεντρικό ζήτημα, θα έλεγα, ως προς το σκέλος αυτό που περιέγραψε των πολεοδομικών παραβάσεων και της βάνουσης συμπεριφοράς, θεσμικής και πρακτικής, προς το περιβάλλον, περί το πώς η κακοδιοίκηση γεννάει τη διαφθορά. Που είναι ένα πολύ κεντρικό ζήτημα ειδικά για τη διαφθορά που έχουμε εδώ στην Ελλάδα, εννοώ για την έκταση και την ποιότητα της διαφθοράς που έχουμε. Η αυθαιρεσία, ο τρόπος με τον οποίον παράγεται μια απειρία διοικητικών και άλλων ρυθμίσεων που η μία τους ανατρέπει την άλλη, δημιουργούν ένα εντελώς ρευστό καθεστώς και το γεγονός αυτό προφανώς υποθάλλει τη διαφθορά. Συγκράτησα μια λέξη που είπατε: ημινομιμότητα. Και αναρωτιέμαι οι διερμηνείς μας πώς ακριβώς τη μετέφρασαν την ημινομιμότητα στις ξένες γλώσσες. Τι άραγε θα κατάλαβαν οι αγγλόφωνοι ακούγοντας semi-legality;

Για τους πολιτικούς αυτές οι μέρες που περνάμε δεν είναι οι καλύτερες... Αλλά το γεγονός ότι από τη διοίκηση στην πολιτική μεσολαβεί πολύ μικρό διάστημα, και άλλοτε ένα πραγματικά μεγάλο χάος, είναι από τα ζητήματα που δημιουργούν διαφθορά νομίζω. Και γι' αυτό έχει πολύ ενδιαφέρον να μιλήσουμε τώρα με δύο ανθρώπους που έχουν πάρα πολλά χρόνια υπηρεσίας στην πολιτική ζωή και που έχουν ασχοληθεί και με αυτά τα ζητήματα. Έχει διατελέσει για πολλά χρόνια υπουργός Εσωτερικών και Δημόσιας Διοίκησης, ο κ. Προκόπης Παυλόπουλος, βουλευτής σήμερα στην Α' Αθήνας.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

**Γιατί ο αγώνας κατά της διαφθοράς
είναι σήμερα πιο κρίσιμος παρά ποτέ;**

Ευχαριστώ. Ευχαριστίες πολλές, πριν από όλα στην κα Λαμπέλ η οποία έκανε αυτή τη μεγάλη προσπάθεια να είναι σήμερα μαζί μας – για δεύτερη συνεχή χρονιά βρίσκεται κοντά μας – στη συντονισμένη προσπάθεια για να έχουμε καλύτερα αποτελέσματα κατά της διαφθοράς. Και θέλω να τονίσω ότι με τον τρόπο που ήρθε από το Βίλνιους απέδειξε ότι η βούληση της Διεθνούς Διαφάνειας να εκπληρώσει την αποστολή της δεν σταματάει ούτε μπροστά στο “θυμό” ενός ηφαιστείου. Ευχαριστίες στον κύριο Μπακούρη, γιατί αυτός και οι συνεργάτες του έχουν δώσει τη δυνατότητα η Διεθνής Διαφάνεια - Ελλάς να είναι περισσότερο παρούσα από ποτέ σε αυτή τη μεγάλη προσπάθεια.

Κυρίες και κύριοι, η διαφθορά έχει τρία βασικά χαρακτηριστικά, τα οποία πρέπει να τα προσδιορίσουμε και να τα αντιμετωπίσουμε εάν θέλουμε ο αγώνας εναντίον της να είναι αποτελεσματικός. Πρώτο χαρακτηριστικό: Είναι ένα φαινόμενο διαχρονικό, διαχρονικό πριν κι από τον Λυσία. Μην ξεχνάμε ότι ο πατέρας της Ιστορίας Ηρόδοτος είχε μιλήσει για “δωροφάγους βασιλείς”: Είναι η πρώτη αναφορά στην ελληνική γραμματολογία για τη συνήθεια ακόμη και “ταγών δε” – όχι απλώς και μόνο διοικητικών υπαλλήλων – να μετέρχονται την πρακτική της διαφθοράς. Είναι, λοιπόν, φαινόμενο διαχρονικό.

Δεύτερον, είναι πρόβλημα παγκόσμιο. Μην αυταπατάμεθα. Βεβαίως έχουμε πρόβλημα ως χώρα, αλλά μη θεωρούμε ότι είμαστε οι μόνοι που το έχουμε. Και, κυρίως, πρέπει να αντισταθούμε σε ένα είδος υποκρισίας που υπάρχει και το οποίο πρέπει να το αντιμετωπίσουμε: Υπάρχουν χώρες οι οποίες είναι πηγές διαφθοράς, και όταν δημιουργούν τη διαφθορά ζητούν πραγματικά τα ... “ρέστα” – ας μου επιτραπεί η έκφραση – από τις χώρες που, πολλές φορές, υφίστανται τις συνέπειες της διαφθοράς την οποία εκείνες παράγουν. Όσοι κάνουν κριτική λοιπόν πρέπει να την κάνουν αφού δώσουν πρώτοι το παράδειγμα. Κι αυτό δεν το λέω για να δώσω κανένα συγχωροχάρτι στον τόπο μας, αλλά απλώς για να αποτυπώσω την παγκοσμιοποίηση – ας το πω έτσι – και της διαφθοράς.

Και το τρίτο χαρακτηριστικό της διαφθοράς συνίσταται στο ότι είναι ένα φαινόμενο οριακό, με την έννοια που χρησιμοποιούμε τον όρο στην κοινωνιολογία και στην εγκληματολογία. Πρέπει να σκεφθούμε – αν θέλουμε να είμαστε αποτελεσματικοί απέναντι στη διαφθορά – ότι είναι ένα μέγεθος κι ένα φαινόμενο το οποίο θα το καταπολεμούμε πάντοτε. Ο αγώνας θα είναι διαρκής, γιατί συνδέεται με την ίδια τη φύση της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Δεν υπάρχει περίπτωση εφησυχασμού στον αγώνα αυτό. Πρέπει να υπάρχει διαρκής εγρήγορση.

Ξεκινώντας απ’ αυτά τα τρία χαρακτηριστικά μπορούμε να δούμε και ποιες είναι οι κυριότερες αιτίες που διαμορφώνουν τη διαφθορά. Σε νομοθετικό επίπεδο πρώτα - πρώτα είναι η έλλειψη νόμων ορισμένες φορές. Γιατί η διαφθορά έχει τη δυνατότητα να εκμεταλλεύεται την τεχνολογία και την εξέλιξη και μπορεί να την υπερβαίνει, σε σημείο που να δημιουργείται νομοθετικό κενό σε πάρα πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Άρα, πρώτη αιτία της διαφθοράς είναι η “ανομία”, με την έννοια της έλλειψης κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου.

Δεύτερη αιτία είναι η κακονομία. Δηλαδή η ύπαρξη νόμου αλλά ακατάλληλου – είτε ηθελημένα είτε μη – να αντιμετωπίσει το φαινόμενο το οποίο θέλει να πλήξει. Γιατί το έχουμε δει και αυτό: Να δημιουργούνται νομοθετικά κείμενα για το “θεαθήναι τοις ανθρώποις”. Ή να δημιουργούνται με καλή πρόθεση αλλά με λάθος αποτέλεσμα.

Η τρίτη αιτία της διαφθοράς σε νομοθετικό επίπεδο είναι η κακή εφαρμογή του ίδιου του νόμου. Η κακή εφαρμογή με την έννοια ότι είτε αυτός ο οποίος εφαρμόζει τον νόμο – διοίκηση, δικαιοσύνη – δεν έχει αντιληφθεί τι εννοεί ο νόμος και πώς μπορεί να αξιοποιήσει τις δυνατότητές του ή γιατί – και αυτό είναι ένα άλλο φαινόμενο – παρατηρείται απραξία των αρμόδιων μηχανισμών να εφαρμόσουν τον νόμο. Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε ως χώρα αυτή τη στιγμή είναι πραγματικά – χωρίς να επιρρίπτει κανείς ευθύνες στο χώρο της δικαιοσύνης, γιατί ξέρω υπό ποιες συνθήκες κι αυτή κάνει τη δουλειά της – το γεγονός της μεγάλης καθυστέρησης στην απονομή της δικαιοσύνης. Τονίστηκε προηγουμένως: Όταν πας στο δικαστήριο, και ιδίως σε ένα διοικητικό δικαστήριο όπως είναι το Συμβούλιο της Επικρατείας, και η απόφαση για να εκδοθεί χρειάζεται δύο και τρία χρόνια, αντιλαμβάνεται κανείς ότι στο μεταξύ χρονικό διάστημα τα φαινόμενα αυτά μπορεί να γιγαντωθούν.

Επίσης ένα άλλο ζήτημα το οποίο πρέπει να δούμε είναι το γεγονός ότι στη χώρα μας καθυστερήσαμε πάρα πολύ να εισαγάγουμε μεθόδους ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, οι οποίες μας επιτρέπουν να μην παρεμβαίνει ο άνθρωπος, ο ανθρώπινος παράγων, στη συναλλαγή διοίκησης - διοικουμένου, προκειμένου να έχουμε την παραγωγή διοικητικών πράξεων. Γιατί η διαφθορά, όπως αντιλαμβάνεσθε, προϋποθέτει πρωτίστως την παρέμβαση του ανθρώπου, του ανθρώπινου παράγοντα.

Άφησα όμως ένα τελευταίο στοιχείο το οποίο το θεωρώ εξαιρετικά σημαντικό μεταξύ των αιτίων της διαφθοράς. Κι εδώ δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να καλλωπίζουμε την πραγματικότητα. Πρωτίστως η διαφθορά είναι θέμα παιδείας, παιδείας της ίδιας της κοινωνίας, παιδείας και των διοικούντων και των πολιτικών. Των πολιτικών που πρέπει να δίνουν πρώτοι το παράδειγμα, της διοίκησης η οποία πρέπει να αποκτήσει τη νοοτροπία ότι η διαφθορά είναι κάτι το οποίο πλήττει την ουσία της δημοκρατίας. Και, βεβαίως, από εκεί και πέρα του ίδιου του κοινωνικού συνόλου, του διοικουμένου, του πολίτη. Ο οποίος πρέπει και οφείλει να μη συνηθίσει σε αυτή τη νοοτροπία που δυστυχώς – το τονίζω, δυστυχώς – επί πολλά χρόνια στον τόπο μας καλλιεργήθηκε σαν κάτι το απόλυτα συνηθισμένο. Θα άξιζε, δηλαδή, να πει κανείς

στην ίδια την κοινωνία ότι θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει τον τίτλο από το ποίημα του Μιχάλη Κατσαρού, το “Αντισταθείτε”, απέναντι σε αυτή τη μάστιγα η οποία λέγεται διαφθορά. Και αυτό ξεκινά από την οικογένεια, από το σχολείο, εκεί που πρέπει να μάθει κανείς το παιδί ότι ως πολίτης οφείλει να αντιμετωπίσει το φαινόμενο της διαφθοράς όχι ως φαινόμενο το οποίο πλήττει απλώς και μόνο οικονομικά ή ταλαιπωρεί γραφειοκρατικά, αλλά ως κάτι που είναι θέμα δημοκρατίας.

Μην νομίζετε ότι δεν έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες και ότι δεν έχουν αποδώσει στον τόπο μας. Γιατί δεν πρέπει να μηδενίζουμε ό,τι γίνεται. Έγιναν αρκετά, όχι όλα. Μπορεί να μην έγιναν και σημαντικά. Αλλά πρέπει να τονίσω ότι το θεσμικό μας οπλοστάσιο έχει εξελιχθεί και εξελίσσεται. Κυρίως οι ελεγκτικοί μηχανισμοί έχουν αρχίσει και λειτουργούν. Έχουμε εδώ παρόντα τον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, τον κ. Ρακιντζή. Ξέρουμε πολύ καλά ότι για να μιλάμε σήμερα για όλα αυτά τα φαινόμενα – τα οποία τα βλέπουμε, τα ξέρουμε – αυτό οφείλεται στο ότι αποκαλύπτονται. Γιατί κάποτε υπήρχε και η νοοτροπία ότι δεν υπάρχει διαφθορά επειδή δεν αποκαλύπτονταν αυτά τα οποία γίνονταν. Η συγκάλυψη δεν συνιστά έλλειψη διαφθοράς. Η συγκάλυψη, ίσα - ίσα, είναι μια κατάσταση παθογένειας η οποία γιγαντώνει τη διαφθορά.

Όλα αυτά τα χρόνια έγινε μια σημαντική προσπάθεια και ως προς το θεσμικό οπλοστάσιο του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης και του Σώματος Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης, και ως προς την εντατικοποίηση των ελέγχων. Και τα αποτελέσματα είναι ορατά. Διότι όλα αυτά που βγαίνουν και λέμε ότι έχουμε διαφθορά στην Ελλάδα είναι γιατί τα πράγματα αποκαλύπτονται. Το τονίζω. Και αυτό το φαινόμενο πρέπει να το αναγνωρίσουμε. Δεν είναι τυχαίο π.χ. ότι μεταξύ του 1998 και του 2004 το Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης είχε κάνει 365 ελέγχους, ενώ μόνο το 2008 έφτασε τους 835. Κι εδώ είναι ο κ. Ρακιντζής – που υποθέτω ότι θα πάρει το λόγο αργότερα – να μας πει υπό ποιους όρους ανέλαβε τα καθήκοντά του, πόσοι ήταν οι έλεγχοι που γινόντουσαν τότε, ποιο είναι το επίπεδο των δυνατοτήτων που έχει σήμερα και γιατί τώρα μπορεί να κάνει τη δουλειά του και να βγαίνουν όλα αυτά τα οποία γίνονται αντικείμενο δημοσιοποίησης και παίρνουν την έκταση της δημοσιότητας την οποία πρέπει να πάρουν.

Αλλά, το τονίζω ότι είναι ανάγκη, πέρα από αυτά, να επιτύχουμε επιτάχυνση στο χώρο της δικαιοσύνης. Έγινε μια προσπάθεια και συνεχίζει να γίνεται. Κατά σύμπτωση ένα από τα νομοσχέδια που συζητάμε αυτή την εποχή στη Βουλή – ο κ. Χρυσοχοϊδης μπορεί να μας πει περισσότερα, λόγω και της εμπλοκής του Υπουργείου του οποίου προΐσταται στην όλη προσπάθεια – αφορά ακριβώς και το θέμα της επιτάχυνσης της απονομής της δικαιοσύνης. Όχι μόνο όμως της ποινικής, αλλά και της διοικητικής. Όπως επίσης το μεγάλο ζήτημα το οποίο πρέπει να δούμε είναι και το θέμα της εντατικοποίησης αλλά και της επιτάχυνσης του πειθαρχικού ελέγχου των δημοσίων υπαλλήλων. Στον κώδικα ο οποίος ισχύει από το 2006 έγινε μια σημαντική προσπάθεια σε ό,τι αφορά την επιτάχυνση της πειθαρχικής δικαιοδοσίας. Όλα αυτά πρέπει να τα εντείνουμε πολύ περισσότερο. Κυρίως όμως – το ξαναλέω – αυτό το οποίο πρέπει να κάνουμε όλοι είναι η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης εναντίον του φαινομένου της διαφθοράς.

Και κάτι τελευταίο το οποίο θα ήθελα να τονίσω προς την κυβέρνηση. Στο ΕΣΠΑ, το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς, αναλήφθηκε μια σημαντική πρωτοβουλία για πρώτη φορά από τη χώρα μας. Δημιουργήθηκε το πρόγραμμα “Διοικητική Μεταρρύθμιση”. Ένα πρόγραμμα όχι πολύ μεγάλο για τα δεδομένα του ΕΣΠΑ, ύψους 614 εκατομμυρίων ευρώ, αλλά επαρκές για να πετύχουμε αυτό το οποίο, μαζί με την Ευρωπαϊκή Ένωση, θέλουμε να κάνουμε. Το πρόγραμμα “Διοικητική Μεταρρύθμιση” είναι το πρώτο πρόγραμμα το οποίο, με κοινοτική συνεργασία και με τη συνεργασία του ΟΟΣΑ ως συμβούλου, οδηγεί στο να αποκτήσουμε νέους μηχανισμούς και διαδικασίες καταπολέμησης της γραφειοκρατίας και της διαφθοράς. Αυτό – το τονίζω προς την κυβέρνηση – ήταν ένα επίτευγμα το οποίο πρέπει να συνεχιστεί. Και όταν λέμε “Διοικητική Μεταρρύθμιση” στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ, όπως μας το παραχώρησε η ΕΕ και το έχουμε αυτή τη στιγμή, δεν εννοούμε μια διοικητική μεταρρύθμιση ανάλογη με του “Καλλικράτη”, ούτε τα χρήματα του συγκεκριμένου προγράμματος μπορούν να διατεθούν προς εκείνη την κατεύθυνση. Το πρόγραμμα αυτό αφορά κοινοτικά κονδύλια και κοινοτική συνεργασία σε υψηλότατο επίπεδο τεχνογνωσίας, μαζί με τον ΟΟΣΑ, για να εκσυγχρονίσουμε τη διοικητική μηχανή και τους ελεγκτικούς μηχανισμούς της χώρας και να έχουμε καλύτερα αποτελέσματα.

Επίλογος με λίγες λέξεις: Κυρίες και κύριοι πρώτον, ο αγώνας εναντίον της διαφθοράς σήμερα – και αυτό είναι το βασικό χαρακτηριστικό σε σχέση με άλλα χρόνια – είναι αγώνας υπέρ της δημοκρατίας. Γιατί σήμερα η διαφθορά είναι ένα διαλυτικό οξύ στα ίδια τα θεμέλια της δημοκρατίας. Η δημοκρατία στηρίζεται όχι μόνο στο να μπορείς να ψηφίζεις κάποιον. Στηρίζεται βαθύτατα στη νομιμοποίηση την οποίαν έχουν εκείνοι που κυβερνούν και εκείνοι που διοικούν σε σχέση με τον πολίτη ο οποίος τους εμπιστεύεται. Εάν

χαθεί αυτή η εμπιστοσύνη, καμιά εκλογική διαδικασία από μόνη της δεν μπορεί να λειτουργήσει. Η δημοκρατική νομιμοποίηση όλων εκείνων οι οποίοι ασκούν δημόσια καθήκοντα είναι το βασικό στοιχείο της δημοκρατίας. Και αυτό ακριβώς πλήττει η διαφθορά. Και από αυτό πάσχει και το ελληνικό πολιτικό σύστημα σήμερα. Εάν δεν αντιμετωπιστεί αυτό, τότε θα είναι πλήγμα για τα ίδια τα θεμέλια της δημοκρατίας. Αυτό πρέπει να το αντιληφθούμε και πρέπει να το υπερασπισθούμε. Και, δεύτερον – όπως είπα κι από την αρχή –, η αγωνία και ο αγώνας εναντίον της διαφθοράς είναι διαρκής, είναι ένας διαρκής πόλεμος. Το ζήτημα είναι κάθε μάχη την οποία δίνουμε – κάθε κυβέρνηση, κάθε υπουργός, κάθε υπάλληλος, κάθε πολίτης – όπως και αυτή τη σημερινή, εδώ, σε συνεργασία με τη Διεθνή Διαφάνεια, να είναι νικηφόρα για την δημοκρατία και τη διαφάνεια.

Κατά τα άλλα, να συλλογισθούμε ότι την ημέρα που θα πούμε “ξέρετε, είμαστε ικανοποιημένοι από αυτά που πετύχαμε και έχουμε καταπολεμήσει το φαινόμενο της διαφθοράς”, τότε αυτό θα είναι μια πλάνη. Που επειδή θα είναι η δεύτερη, μπορεί να είναι και χειρότερη της πρώτης. Εγρήγορση, λοιπόν, και αγώνας υπέρ της δημοκρατίας όταν μιλάμε για θέματα διαφάνειας και για πόλεμο εναντίον της διαφθοράς. Σας ευχαριστώ πολύ.

ΦΟΙΒΟΣ ΚΑΡΖΗΣ: Ο κ. Παυλόπουλος έθεσε μερικά πολύ κεντρικά ζητήματα. Για παράδειγμα, σε μια περίοδο κρίσης νομιμοποίησης – για να μην πω προϊούσας απονομιμοποίησης του πολιτικού συστήματος απέναντι στην κοινωνία – έθεσε το ζήτημα της προϋπόθεσης για να υπάρχει τέτοια δημοκρατική νομιμοποίηση. Ως μια τέτοια προϋπόθεση είναι η καταπολέμηση της διαφθοράς, ή πάντως η αντίληψη της κοινωνίας ότι υπάρχει συνέπεια των πολιτικών και των διοικούντων στην προσπάθεια καταπολέμησης της διαφθοράς.

Ίσως έχει πολύ δίκιο όταν θέτει στην κορυφή της ατζέντας το θέμα της επιτάχυνσης – όπως έκανε άλλωστε και ο κ. Κοσσιώρης – το ζήτημα της επιτάχυνσης στην απονομή της δικαιοσύνης. Γιατί σε πολλές περιπτώσεις στη χώρα μας φτάνει στα όρια της αρνησιδικίας η διαδικασία αυτή. Όπως επίσης έχει πολύ δίκιο όταν θέτει και το ζήτημα της επιτάχυνσης του διοικητικού ελέγχου των δημοσίων υπαλλήλων.

Θυμίζω ότι πριν από πολύ λίγες μέρες η κοινή γνώμη πληροφορήθηκε, μάλλον έκπληκτη, ότι ανοίχτηκαν οι λογαριασμοί κάποιων υπαλλήλων πολεοδομιών στις Κυκλάδες και βρέθηκαν ιλιγγιώδη ποσά. Αυτό δεν αποτέλεσε μεγάλη έκπληξη. Αυτό που αποτέλεσε μεγάλη έκπληξη είναι ότι αν κάποιος είχε κλέψει ένα ευτελές ποσό και τον είχαν συλλάβει οι υπηρεσίες του κ. Χρυσοχοΐδη, θα ήταν σήμερα στη φυλακή. Αντιθέτως, αυτός ο άνθρωπος είναι ακόμη στη θέση του!.. Και... περιμένουμε την επιτάχυνση των διοικητικών ελέγχων. Ο κ. Χρυσοχοΐδης, υπουργός Προστασίας του Πολίτη, έχει το λόγο.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ

Ας εστιάσουμε, σε πρώτη φάση,

στη δημιουργία ισχυρών κατασταλακτικών μηχανισμών

Ευχαριστώ πολύ. Αξιότιμη κυρία πρόεδρε της Διεθνούς Διαφάνειας, κυρίες και κύριοι, θα προσπαθήσω στα λίγα λεπτά της εισήγησης που μου διαθέτει η οργανωτική επιτροπή – την οποία θέλω να συγχαρώ για την πρωτοβουλία που έλαβε για μια ακόμη φορά να φέρει στη δημόσια συζήτηση το θέμα της διαφάνειας – θα προσπαθήσω, λοιπόν, μέσα από δύο σημαντικά κατά τη γνώμη μου περιστατικά, τα οποία θέλω να σας διηγηθώ, να σας μεταφέρω τη δική μου θέση για το ζήτημα της καταπολέμησης της διαφθοράς.

Πριν από ορισμένα χρόνια που ήμουν υφυπουργός Εμπορίου, ασχολούμενος με τις κρατικές προμήθειες – στο πρώην Υπουργείο Εμπορίου και στη συνέχεια Υπουργείο Ανάπτυξης, όπως έγινε με την ενοποίηση με το Υπουργείο Βιομηχανίας – είχα ζητήσει, μετά από μια έρευνα που έκανα, είχα ζητήσει από τους εμπόρους οι οποίοι προμήθευαν στα νοσοκομεία τα φίλτρα τεχνητού νεφρού – όπου αναφέρθηκε προηγουμένως ο κύριος Κοσσιώρης – να μειώσουν τις τιμές τους κατά 40%. Εκεί υπήρξε μια μεγάλη αντίδραση, τους έδωσα προθεσμία ενός μήνα και στο μήνα πάνω τους ειδοποίησα ότι από την επομένη αρχίζει η νέα τιμολογιακή

πολιτική. Τότε λοιπόν, επειδή δεν πίστευαν την απόφαση αυτή ορισμένοι εξ αυτών ή σχεδόν όλοι, κάλεσα τον πρόεδρό τους και του είπα ότι από αύριο ισχύουν οι τιμές, όποιος διαφωνεί να μου το πει για να λάβω κι εγώ τα μέτρα μου. Από την επόμενη, λοιπόν, ημέρα, άρχισε η εφαρμογή του νέου τιμολογίου και τα φίλτρα τεχνητού νεφρού τα πωλούσαν 40% φθηνότερα οι ίδιοι έμποροι. Θέλω να σας πω ότι μετά από αυτό μπήκαν και νέες εταιρείες στο παιχνίδι, αυξήθηκε ο ανταγωνισμός, μέχρι τη μέρα που έφυγα, βέβαια, γιατί ξανάρχισαν πάλι τα ίδια, όπως γίνεται πάντα στη χώρα.

Αλλά το τονίζω αυτό για δύο λόγους. Ο ένας λόγος είναι αυτός που είπε ο κ. Παυλόπουλος προηγουμένως: όταν υπάρχει αίσθηση ανομίας, ανοχής και ατιμωρησίας, μπορεί ο καθένας να επιβάλλει το άδικο στο δημόσιο και στην κοινωνία και να πλήττει το δημόσιο και το κοινωνικό συμφέρον. Και ο δεύτερος λόγος είναι η αξία της πολιτικής, η ισχύς μιας πολιτικής απόφασης, η πολιτική βούληση, η οποία μπορεί να ανατρέψει πραγματικότητες και να διαμορφώνει νέες πραγματικότητες, επωφελείς για την κοινωνία και το δημόσιο συμφέρον.

Η δεύτερη ιστορία που θέλω να σας διηγηθώ είναι όταν ανέλαβα το πρώτον υπουργός Δημόσιας Τάξης, πριν από δέκα χρόνια ακριβώς. Εκεί ήταν πάρα πολύ εκτεταμένη η διαφθορά στην αστυνομία. Φέραμε νόμο στη Βουλή και ιδρύσαμε την Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων. Ο κ. Παυλόπουλος, υποθέτω, την ξέρει, ήταν τα τελευταία χρόνια υπουργός Εσωτερικών και υπαγόταν η υπηρεσία αυτή στον υπουργό Εσωτερικών μετά την ενοποίηση που έγινε. Η Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων, μόλις ιδρύθηκε, μέσα σε ενάμισι χρόνο, είχε προφυλακίσει – αν θυμάμαι καλά, μπορεί να είμαι υπερβολικός αλλά δεν νομίζω ότι σας λέω ψέματα –, είχε προφυλακίσει λοιπόν 650. Προφυλάκιζε, λέω, 650 ένστολους και ιδιώτες μέσα σε ενάμισι χρόνο, γιατί ήταν πάρα πολύ εκτεταμένη η διαφθορά στην αστυνομία. Ήταν εντυπωσιακή η επιτυχία της υπηρεσίας αυτής. Πήρε τον δεύτερο χρόνο – αν θυμάμαι καλά – βραβείο από το Συμβούλιο της Ευρώπης για τη δουλειά της, για τη δουλειά που έκανε, για τον τρόπο με τον οποίο αντιμετώπιζε τη διαφθορά. Υπήρξε ένα πολύ αυστηρό μήνυμα προς κάθε κατεύθυνση κι έτσι μέσα σε σχετικά μικρό χρονικό διάστημα, περίπου δύο χρόνια, η διαφθορά στην αστυνομία είχε μειωθεί ριζικά. Ωστόσο δεν εξαφανίστηκε. Όπως πολύ σωστά ειπώθηκε προηγουμένως, από τον κ. Παυλόπουλο πάλι, ο αγώνας πρέπει να είναι διαρκής γιατί η διαφθορά αποκτά διαφορετικά χαρακτηριστικά, γίνεται πιο δύσκολη στην καταπολέμησή της.

Θα έλεγα, λοιπόν, ότι ένα συμπέρασμα από αυτές τις δύο ιστορίες είναι ότι σε πρώτη φάση, επειδή στη χώρα η διαφθορά είναι πολύ εκτεταμένη, χρειάζεται καταστολή: χρειάζονται μηχανισμοί ισχυροί που θα συλλάβουν το φαινόμενο σε πρώτη φάση. Ας μην εθελουφλούμε, ας μην κάνουμε πολλές περιγραφές, αυτή είναι η πραγματικότητα. Σε πρώτη φάση πρέπει να υπάρξουν κατασταλτικοί μηχανισμοί, για τον λόγο αυτό μελετούμε να τους επεκτείνουμε κι άλλο. Ο μόνος αυτή τη στιγμή, αν θέλετε, κατασταλτικός μηχανισμός είναι ακριβώς αυτή η υπηρεσία της αστυνομίας, η οποία διαθέτει και know-how, διαθέτει εμπειρία, διαθέτει από τον νόμο πάρα πολλά όπλα στη διάθεσή της και μπορεί πραγματικά να δώσει μια απάντηση στην εκτεταμένη διαφθορά του δημοσίου. Ήδη είναι εξοπλισμένη από τον νόμο για την καταπολέμηση της διαφθοράς στο δημόσιο. Σκοπεύουμε να φέρουμε το επόμενο χρονικό διάστημα διατάξεις να ενισχύσουμε τις αρμοδιότητές της έτσι ώστε να γίνουμε αποτελεσματικοί, γιατί αυτό μετράει τελικά. Οι περιγραφές, ξέρετε, γίνονται πολλά χρόνια. Η αξία η μεγάλη της πολιτικής είναι να μπορεί να φέρνει αποτελέσματα και πιστεύω ότι με μια τέτοια ρύθμιση θα βελτιώσουμε περαιτέρω και άλλες εσωτερικές αναδιατάξεις και την εσωτερική ανασυγκρότηση και θα μπορέσουμε να έχουμε αποτελέσματα.

Αν με ρωτήσετε τώρα τι έχουν γίνει οι 5.000 περίπου δικογραφίες που έχουν υποβληθεί τα τελευταία χρόνια – τα τελευταία δέκα χρόνια περίπου –, τι έχουν γίνει λοιπόν οι δικογραφίες που υποβλήθηκαν από τη συγκεκριμένη υπηρεσία προς τα δικαστήρια, δεν θα είμαι ευχάριστος πρέπει να σας πω, ούτε το ίδιο αποτελεσματικός. Επανερχόμαστε σε αυτό που ειπώθηκε προηγουμένως από όλους τους ομιλητές, το ζήτημα της απονομής της δικαιοσύνης, της ταχύτητας, της αντικειμενικότητας. Εδώ έχουμε ένα σοβαρό ζήτημα. Για σκεφθείτε ότι υπάρχουν αυτή τη στιγμή υποθέσεις αυτής της υπηρεσίας, οι οποίες έχουν κλείσει διοικητικά, ως προς το διοικητικό τους μέρος, το πειθαρχικό τους μέρος, έχουν επανέλθει πολλοί από τους καταδικασθέντες πρωτοδίκως από τα ποινικά δικαστήρια στο σώμα, με καταδίκες αλλά σε πρώτο βαθμό, έχουν λήξει οι τιμωρίες οι διοικητικές, οι ποινές που επιβλήθηκαν, και έχουμε αυτή τη στιγμή σε εκκρεμοδικία εκατοντάδες υποθέσεις με αστυνομικούς οι οποίοι υπηρετούν στο σώμα και έχουν στην πλάτη τους βαριές κατηγορίες αλλά νομίμως, νομοτύπως, βρίσκονται αυτή τη στιγμή στις υπηρεσίες.

Υπάρχει ένα ζήτημα, όπως είναι επίσης ζήτημα το γεγονός ότι μια υπόθεση που συντελείται σήμερα δικάζεται μετά από πέντε χρόνια. Αντιλαμβάνεστε πώς λειτουργεί η μνήμη των ανθρώπων, οι μάρτυρες, τα πειστήρια... Όλα αυτά είναι ένα ζήτημα, το οποίο πραγματικά μας απασχολεί. Γι' αυτό, εξάλλου, όπως ακούσατε προηγουμένως από τον κύριο Παυλόπουλο, έχει έρθει ένα νομοσχέδιο για την ταχύτερη απονομή

της δικαιοσύνης. Ωστόσο, πιστεύω ότι θα μας ταλαιπωρήσει κι άλλο αυτό το ζήτημα, διότι υπάρχουν πάρα πολλές παράμετροι που διαμορφώνουν το τελικό αποτέλεσμα.

Νομίζω ότι από εδώ και πέρα, πέραν της καταστολής δηλαδή της άμεσης, το δεύτερο που χρειάζεται να γίνει είναι η αλλαγή του τρόπου με τον οποίον κυβερνάμε, του τρόπου με τον οποίον γίνονται οι διαδικασίες στο δημόσιο, του τρόπου με τον οποίον έρχεται σε επαφή ο πολίτης με τις υπηρεσίες. Όπου βλέπει κανείς παθογένειες πρέπει να αλλάζει το σύστημα. Όταν αλλάζεις το σύστημα ουσιαστικά επιφέρεις μια αλλαγή, η οποία κόβει όλες τις γέφυρες και όλους τους δεσμούς μεταξύ εκείνων οι οποίοι διαφθείρονται και των πολιτών. Και νομίζω ότι σε αυτό στοχεύουν και οι μεγάλες θεσμικές αλλαγές που γίνονται κατά καιρούς.

Και τέλος, να έχουμε υπόψη μας – όπως είπα και στην αρχή – ότι αυτή η υπόθεση δεν πρέπει να εφησυχάζει κανένα, έστω και αν έχει μεγάλες επιτυχίες. Το έγκλημα αναδιατάσσεται και εφαρμόζει νέους τρόπους. Ιδιαίτερα τώρα με τις τεχνολογίες είναι απίστευτο το τι συμβαίνει καθημερινά και πώς εξελίσσεται το έγκλημα, ιδιαίτερα το οργανωμένο έγκλημα, γιατί και η διαφθορά εντάσσεται στο οργανωμένο έγκλημα. Είναι απίστευτες λοιπόν οι μέθοδοι χρήσης των τεχνολογιών από το οργανωμένο έγκλημα για τη συλλογή παράνομων χρημάτων κι εδώ χρειάζεται διαρκής εγρήγορση. Ευχαριστώ πολύ.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

ΦΟΙΒΟΣ ΚΑΡΖΗΣ: Θέλω να ευχαριστήσω όλους τους ομιλητές για έναν πραγματικό άθλο. Είμαστε μέσα στο χρόνο. Μια κι έχουμε δέκα λεπτά ας δούμε μία - δύο ερωτήσεις. Ο κ. Γιάννης Μίχας, νομάρχης Πειραιά.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΙΧΑΣ: Ευχαριστώ πολύ κ. Καρζή που μου δίνετε τον λόγο. Καταρχήν να ευχαριστήσω και την κυρία πρόεδρο, που βρίσκεται εδώ μετά από τόσο κόπο, αλλά να ευχαριστήσω και τον πρόεδρο για την πρόσκληση.

Περίμενα να δω πραγματικά περισσότερους αυτοδιοικητικούς, με την έννοια ότι βάλλονται από παντού. Είναι αλήθεια αυτά που ειπώθηκαν; Δυστυχώς είναι. Θέλω να σας πω μια ιστορία, έχει να κάνει με τη διοίκηση. Είμαι στον έβδομο - όγδοο χρόνο στη Νομαρχία Πειραιά κι έχω στείλει περίπου 1500 υποθέσεις στη δικαιοσύνη που αφορούν προνοιακά επιδόματα. Έκανα μια έρευνα με δική μου εντολή σε 2800 επιδοματούχους. Ξέρετε πόσοι από αυτούς κανονικά edικαιούντο το προνοιακό επίδομα; Το 42%. Το 58% ήταν παράνομο.

Συνεχίζεται αυτή η διαδικασία; Δυστυχώς συνεχίζεται. Διότι όταν ορίζεις τους γιατρούς, και δεν τους ορίζει αυτός που έχει την ευθύνη να παρακολουθεί, τους ορίζει κάποιος άλλος, ο οποίος δεν έχει την ευθύνη να παρακολουθεί... Όταν αυτοί ορίζονται για μερικά χρόνια χωρίς κανέναν να τους ελέγχει, δεν υπάρχει δυνατότητα ουσιαστικού ελέγχου...

Ειπώθηκε από όλους τους ομιλητές – και ο υπουργός το τόνισε στο τέλος – ότι η απόδοση της δικαιοσύνης είναι ένα ζήτημα. Ή αν θέλετε για μένα είναι ζητούμενο: αν δεν αποδίδεται γρήγορα... πολλά προβλήματα ανακύπτουν...

Είχαμε μια ανάλογη περίπτωση 100 νέων αδειών φορτηγών στη Διεύθυνση Μεταφορών, όπου μια υπάλληλος που είχε πάρει τον κωδικό από το Υπουργείο Μεταφορών έδωσε 100 άδειες αξίας περίπου 150.000 ευρώ η καθεμία. Δεν είχε καμιά την υπογραφή του νομάρχη, καμιά την υπογραφή του διευθυντή. Όταν προσπάθησα να απολυθεί, ζήτησα την ίδια μέρα που το ανακάλυψα τη βοήθεια του κ. Ρακιντζή. Αν δε με είχε βοηθήσει ο κ. Ρακιντζής με τους δικούς του ανθρώπους – αν και έχει πάρα πολύ λίγους – φοβάμαι ότι δεν θα είχα πετύχει τίποτα. Και επί τη ευκαιρία, θέλω να τον ευχαριστήσω δημόσια για τη δουλειά που κάνει και για τη βοήθεια

Η Νομαρχία Πειραιά είναι η πρώτη νομαρχία που έχει απολύσει υπαλλήλους. Ξέρετε τι φοβάμαι; Έχουν προσφύγει στο δικαστήριο κατά της απόφασης. Φοβάμαι ότι θα δικαιωθούν στο δικαστήριο και θα ξαναγυρίσουν πίσω. Κι εγώ θα πάω για παράβαση καθήκοντος γιατί τους έδιωξα παράνομα.

Τι σημαίνει αυτό; Να σας πω παραδείγματα – επειδή ο κ. Μιχαήλ αναφέρθηκε στις πολεοδομίες. Η πολεοδομία είναι εστία διαφθοράς, είναι αλήθεια. Αλήθεια είναι πολύ δύσκολο την ευθύνη για κάθε άδεια

κτίσματος να την αναλαμβάνει ο πολιτικός μηχανικός και όχι για πέντε χρόνια; Δεν πρέπει αυτός που εκδίδει την άδεια να έχει και την ευθύνη; Δεν γνωρίζει τους νόμους; Να είναι μόνο ελεγκτικός μηχανισμός η πολεοδομία...

Την άδεια έκδοσης διπλώματος οδήγησης γιατί δεν γίνεται να την έχει η ίδια η σχολή; Γιατί να υπάρχει αυτή η διαπλοκή ανθρώπων που καθημερινά συντελείται για να πάρει κάποιος δίπλωμα οδήγησης; Γιατί δεν μπορεί να έχει την ευθύνη η ίδια η σχολή, όπου αν κάποιος δεν μάθει καλά, αν συμβεί οτιδήποτε, αν κάποιο πρόβλημα υπάρξει, να έχει η ίδια η σχολή την ευθύνη; Συμβαίνει στο Ηνωμένο Βασίλειο. Και νομίζω ότι πάρα πολύ δύσκολα μπορεί να πάρει κάποιος δίπλωμα εκεί, έστω κι αν είναι σε έναν ιδιώτη σχολάρχη.

Θέλω να καταλήξω ότι υπάρχουν δυνατότητες. Δεν ακούστηκε και πραγματικά πιστεύω ότι ο “Καλλικράτης” μπορεί να μας δώσει αυτές τις δυνατότητες, αρκεί το ελληνικό κοινοβούλιο να ψηφίσει αυτά που πραγματικά προβλέπονται στο προσχέδιο του νόμου. Όπως π.χ. όλες μας οι αποφάσεις να είναι στο διαδίκτυο. Ξέρει κανένας από σας ότι κάποιος φορέας αυτοδιοικητικός έχει ήδη στο διαδίκτυο σχεδόν το σύνολο των αποφάσεών του; Κανένα μέσο μαζικής ενημέρωσης κ. Καρζή δεν το έχει δει. Μπείτε όταν φύγετε από εδώ στο σάιτ της Νομαρχίας Πειραιά. Είναι εδώ και τρία χρόνια παρακαλώ, οι αποφάσεις, οι υπογραφές που βάζει ο νομάρχης, οι αποφάσεις που παίρνει το Νομαρχιακό Συμβούλιο, είναι δημοσιευμένες εκεί. Κανείς δεν ασχολήθηκε με αυτό.

Και θέλω να κλείσω λέγοντας: σας παρακαλώ πάρα πολύ, δώστε και τα καλά παραδείγματα, δώστε μας κουράγιο, ή δώστε κουράγιο σε αυτούς που νομίζετε ότι κάνουν καλά τη δουλειά του. Αξίζει τον κόπο να μην ισοπεδώσουμε τους πάντες. Στην αυτοδιοίκηση, στην κεντρική διοίκηση, στον ιδιωτικό τομέα ή στον δημόσιο, υπάρχουν και κάποιοι που κάνουν καλά τη δουλειά τους. Θέλουν να το ακούνε, τους δίνετε κουράγιο. Νομίζω ότι το έχουμε ανάγκη όλοι. Σας ευχαριστώ πολύ.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ ΠΑΚΙΝΤΖΗΣ: Αναφέρθηκε το όνομά μου. Πρέπει πραγματικά να τονίσω το έργο μου πιο δυνατά...

Αλλά αυτή τη στιγμή είμαστε σε μια εκδήλωση της Διεθνούς Διαφάνειας. Με τη Διεθνή Διαφάνεια συνεργαζόμαστε, έχουμε κάνει πάρα πολλά καλά, αλλά δράττομαι της ευκαιρίας να σας πω και ορισμένα καλά νέα.

Ήδη κατατέθηκε νομοσχέδιο που παρέχει στους επιθεωρητές προστασία. Το πρόβλημα των επιθεωρήσεων ήταν ότι τους τρομοκρατούσαν τους επιθεωρητές, τους έκαναν μήνυση κατά τη διάρκεια των καθηκόντων. Τώρα – κι αυτό θέλω να πω στον υπουργό Προστασίας του Πολίτη, αυτό να επεκταθεί και στους αστυνομικούς που κάνουν επιθεώρηση, είναι ευκαιρία να μπει τροπολογία – έχει κατατεθεί αυτό το σχέδιο, ώστε να μην μπορεί να γίνει καμία δίωξη αν δεν τελειώσει η διοικητική διαδικασία. Μέχρι τώρα τους σταματούσαν με την υποβολή μηνύσεων. Αυτό είναι ένα βασικό.

Δεύτερον, υπάρχει το θέμα των διαφημιστικών ταμπελών. Είναι πάρα πολύ σημαντικό – ο κ. πρωθυπουργός ανέλαβε την πρωτοβουλία – να τις κατεδαφίσουμε. Θρηνούμε 300 νεκρούς το χρόνο από τις διαφημιστικές ταμπέλες. Φυσικά έχει ένα κόστος, αλλά αυτό μπορούμε να το αντιμετωπίσουμε.

Τρίτον, πρέπει να ενοποιηθούν οι έλεγχοι. Γίνονται έλεγχοι και τα σώματα επιθεωρήσεων είναι πάρα πολλά και πρέπει να ενοποιηθούν. Διότι έχει διαπιστωθεί από μετρήσεις που έκανα όταν κάναμε μικτά συνεργεία ελέγχου, όπου μετέχουν δηλαδή από όλα τα ελεγκτικά σώματα, έχουμε 75% οικονομία και σε εργατοώρες και σε δαπάνη. Και είναι και γρηγορότερα – είναι σαν το σκάψιμο των δρόμων. Αν ενοποιήσουμε δηλαδή τα σώματα ελέγχου θα έχουμε πολύ καλύτερα αποτελέσματα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Τέως ελεγκτής επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης. Ήθελα να δώσω μια απάντηση σε αυτό που είπε ο κ. Μίχας. Όταν πρωτοξεκίνησαν οι αναπηρικές συντάξεις θυμάμαι, κατά σύμπτωση ήταν στη Νομαρχία Κυκλάδων και υποθέσεις του νοσοκομείου Νίκαιας, είχα βρει πραγματικά 59% παράνομες πράξεις πραγματικά των γιατρών.

Ως προς αυτό που είπε ο Γενικός Επιθεωρητής κ. Ρακιντζής θα ήθελα να σχολιάσω ότι ναι μεν είναι σωστό αυτό που λέει και ότι πραγματικά υπάρχουν λίγοι έντιμοι και ικανοί επιθεωρητές που αγωνίζονται για το καλό της πατρίδας με κινδύνους πάρα πολλούς. Όμως θα μου επιτρέψετε να διαφωνήσω: ένας έντιμος και ικανός επιθεωρητής δεν φοβάται τίποτα, δεν φοβάται, αγωνίζεται με τους κινδύνους. Ίσα-ίσα τουναντίον – κρατήστε το αυτό – ο μη έντιμος επαναπαύεται.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΟΥΡΟΥΜΠΛΗΣ: Επειδή ειπώθηκε από τους αξιολογούς ομιλητές ότι ένα ζήτημα που έχει να κάνει με το θέμα της διαφθοράς είναι η περιρρέουσα αντίληψη, νομίζω ότι εκείνο που πρέπει να γίνει

πρωτίστως από το πολιτικό σύστημα και από τα πολιτικά πρόσωπα που το συνθέτουν, είναι να περάσουμε ένα μήνυμα στην κοινωνία ότι είναι αποφασισμένο το πολιτικό σύστημα να κάνει αυτές τις ρήξεις. Και να ξεκινήσει από τον νόμο περί ευθύνης υπουργών.

Εγώ περίμενα σήμερα από τους δύο αξιόλογους πολιτικούς που άκουσα ότι τα δύο μεγάλα κόμματα θα συμφωνήσουν στην επόμενη τροποποίηση του Συντάγματος να καταργηθεί αυτή η διάκριση που αισθάνεται ο πολίτης ότι έχουν οι πολιτικοί μια διαφορετική ασυλία. Και κλείνω, κ. Καρζή, με αυτό που έγινε στην Αγγλία πρόσφατα, όπου δικάστηκε στέλεχος πολυεθνικής εταιρείας φαρμάκων για τη δωροδοκία γιατρών του ελληνικού ΕΣΥ. Καταθέσαμε δύο ερωτήσεις, αλλά η Εισαγγελία Αθηνών ακόμα δεν έχει παρέμβει.

ΦΟΙΒΟΣ ΚΑΡΖΗΣ: Σας ευχαριστώ όλους. Με συγχωρείτε δεν έχουμε άλλο χρόνο. Και ευχαριστούμε βεβαίως την πρόεδρο της Διεθνούς Διαφάνειας και τον πρόεδρο της Διεθνούς Διαφάνειας - Ελλάς για την παρουσία τους και για την πρόσκληση.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΚΟΥΡΗΣ: Θα συνεχίσουμε το πρόγραμμά μας με τον κύριο ομιλητή, τον κ. Αντώνη Σαμαρά, τον πρόεδρο της Νέας Δημοκρατίας, της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Και παρακαλώ όταν τελειώσουν οι δημοσιογράφοι να καλέσουμε τον κ. Σαμαρά να έλθει στο βήμα.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΟΜΙΛΙΑ

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΣ

Χρειαζόμαστε αλλαγή υποδείγματος,

αλλαγή μοντέλου!

Καταρχήν, ευχαριστώ κυρία πρόεδρε που ήρθατε από το Βίλνιους οδικώς για να είστε μαζί μας. Είναι πραγματική ευχαρίστηση και τιμή μας. Θα ήθελα πριν απ' όλα να συγχαρώ τους οργανωτές της σημερινής δημόσιας συζήτησης για τη συνεχή αλλά και πεισματική προσπάθεια που καταβάλλουν, χρόνια τώρα, να αναδείξουν τη σημασία του προβλήματος της διαφθοράς στην Ελλάδα. Και να αναδείξουν λύσεις και δράσεις για την αντιμετώπισή του.

Άλλωστε γνωρίζετε ότι για το ζήτημα της διαφθοράς προκάλεσα, ήδη τον Ιανουάριο, κοινοβουλευτική συζήτηση προ ημερησίας διατάξεως σε επίπεδο αρχηγών κομμάτων. Ήταν η πρώτη μείζων πρωτοβουλία που πήραμε μετά την εκλογή μου στην προεδρία της Νέας Δημοκρατίας. Και δεν ήταν τυχαία εκείνη η κίνηση. Ούτε άσχετη με τα μεγάλα οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα. Και που σήμερα έχουν κορυφωθεί...

Στη διεθνή κατάταξη η Ελλάδα βρίσκεται σε πολύ χαμηλή θέση στην ανταγωνιστικότητα και αντίστοιχα σε πολύ υψηλές θέσεις στη γραφειοκρατία και τη διαφθορά. Αυτά τα τρία παθολογικά φαινόμενα – χαμηλή ανταγωνιστικότητα, υψηλή γραφειοκρατία και εκτενής διαφθορά – δεν είναι ανεξάρτητα μεταξύ τους. Συσχετίζονται άμεσα και, θα έλεγα, αλληλοτροφοδοτούνται.

Δεν μπορείς να εξαλείψεις το ένα αν δεν εξαλείψεις ταυτόχρονα και τα υπόλοιπα. Δεν μπορείς να ανέχεσαι ένα από τα τρία χωρίς να διογκώνονται και τα υπόλοιπα. Αποτελούν ουσιαστικά τρεις διαφορετικές εκφάνσεις της ίδιας κρίσης, που είναι η συνολική κρίση του πολιτικού και οικονομικού μας συστήματος. Γιατί μια χώρα με υψηλή γραφειοκρατία αναγκαστικά θα έχει μεγάλη διαφθορά και χαμηλή ανταγωνιστικότητα. Κι αν θέλει κανείς να ανεβάσει την ανταγωνιστικότητα είναι υποχρεωμένος να καταπολεμήσει τη γραφειοκρατία. Και να κατανικήσει τις αντιστάσεις της διαφθοράς. Δίνουμε ουσιαστικά την ίδια μάχη σε τρία μέτωπα ταυτόχρονα: εναντίον της γραφειοκρατίας, εναντίον της διαφθοράς και εναντίον των στρεβλώσεων που κρατούν πίσω την ανταγωνιστικότητα. Και που είναι περίπου ταυτόσημες με τις στρεβλώσεις που δημιουργούν τη διαφθορά...

Και κάτι ακόμα: οφείλουμε να παραδεχθούμε, αν θέλουμε να δώσουμε σοβαρά τη μάχη κατά της διαφθοράς, ότι πρόκειται για ένα φαινόμενο ιδιαίτερα διαδεδομένο. Είναι διάχυτο παντού. Δεν εντοπίζεται εύκολα σε κάποιους δημόσιους αξιωματούχους και σε κάποιους τομείς της δημόσιας ζωής. Υπάρχουν ισχυροί θύλακες, ασφαλώς. Αλλά η διαφθορά διαπερνά τα πάντα, διαχέεται παντού. Με αποτέλεσμα να εμπλέκονται σε “γκρίζες δραστηριότητες” και “γκρίζες συναλλαγές” ακόμα κι όσοι δεν το θέλουν, ακόμα κι όσοι θα προτιμούσαν τη διαφάνεια. Κι αυτός τελικά ο εξαναγκασμός ευρύτατων κοινωνικών ομάδων σε τέτοιες “γκρίζες πρακτικές” είναι που δημιουργεί ένα πανίσχυρο κύκλωμα συνενοχής στην Ελλάδα.

Για πολλούς η διαφθορά είναι απεχθής. Αλλά παραμένει, δυστυχώς, ο μόνος τρόπος να κάνουν τη δουλειά τους. Κλασικά παραδείγματα το λεγόμενο “γρηγορόσημο” και το “φακελάκι”. Ή το άτυπο “πριμ” που πρέπει να δώσουν οι συναλλασσόμενοι με κάποια υπηρεσία του δημοσίου για να γίνει η δουλειά τους. Ακόμα και η νόμιμη δουλειά τους!.. Η διάχυση του φαινομένου της συναλλαγής προκύπτει απ’ αυτό ακριβώς: από το γεγονός ότι το “λάδωμα” χρειάζεται ακόμα και για τις νόμιμες υποθέσεις...

Έχουμε, λοιπόν, να αντιμετωπίσουμε ένα εκτενές, ένα διάχυτο φαινόμενο που αποτελεί σύμπτωμα συνολικής κρίσης της κοινωνίας. Κρίσης ολόκληρου του συστήματος... Πραγματικά “συστημικής” κρίσης... Κι επειδή σήμερα οι οικονομικές εξελίξεις φέρνουν στην επιφάνεια τη συστημική κρίση, η φετινή δημόσια συζήτηση που διοργανώνετε για τη διαφθορά γίνεται ιδιαίτερα επίκαιρη.

Κυρίες και κύριοι, στη μεταπολιτευτική Ελλάδα δημιουργήσαμε ένα μοντέλο που διατηρεί όλες τις εξουσίες συγκεντρωμένες στην κορυφή, αλλά διανέμει αρμοδιότητες συνεχώς προς τα κάτω χωρίς αντίστοιχους πόρους. Το αποτέλεσμα ήταν να προκύψει μια σοβαρή αναντιστοιχία ανάμεσα στις εξουσίες στην κορυφή, αλλά και τις αρμοδιότητες και τους απαραίτητους πόρους στη βάση του οικοδομήματος. Έτσι προέκυψε ένα διοικητικό-πολιτικό μοντέλο, όπου στην κορυφή του υπάρχουν εξουσίες – προσέξτε! – χωρίς αρμοδιότητες, ενώ στη βάση του – προσέξτε πάλι! – υπάρχουν αρμοδιότητες χωρίς πόρους. Κι ανάμεσα στα δύο αναπτύχθηκε μια τεράστια γραφειοκρατία. Που αυτοαναπαράγεται και μπλοκάρει τα πάντα.

Καμιά κυβέρνηση δεν μπορεί να κυβερνήσει διότι οι πρωτοβουλίες της διασπώνται σε πολλαπλές “υπογραφές” που κατακερματίζουν την ευθύνη. Και καμιά κυβέρνηση δεν μπορεί να παρακολουθήσει την πρόοδο των αποφάσεών της καθώς το διοικητικό σύστημα είναι μονίμως μπλοκαρισμένο προς τα κάτω. Και το γραφειοκρατικό μπλοκάρισμα είναι αυτό που κινητροδοτεί μηχανισμούς “γρηγορόσημου”. Όπου ζητάνε “μεσιτικά” για να εξυπηρετήσουν σε “λογικούς χρόνους” ακόμη και τα νόμιμα αιτήματα των πολιτών.

- Ένα σύστημα εξουσιών χωρίς αρμοδιότητες στην κυβερνητική κορυφή θυμίζει περισσότερο “ασώματο κεφαλή”.
- Ένα σύστημα κατακερματισμένων αρμοδιοτήτων στη βάση του κυβερνητικού οικοδομήματος θυμίζει περισσότερο “ακέφαλα σώματα”.
- Κι ένα σύστημα αρμοδιοτήτων χωρίς πόρους σε τοπικό επίπεδο δεν προάγει ούτε την τοπική αυτοδιοίκηση, προάγει τον κεντρικό έλεγχο πάνω στην τοπική αυτοδιοίκηση.

Το μοντέλο αυτό επιβλήθηκε σταδιακά. Και σε κάθε “μεταρρύθμιση” γινόταν όλο και πιο αντιλειτουργικό, όλο και πιο γραφειοκρατικό, όλο και πιο γόνιμο σε αδιαφάνεια και διαφθορά. Δείτε, για παράδειγμα, και τον “Καλλικράτη” που πρόσφατα εξαγγέλθηκε... Ακριβώς η ίδια παθογένεια: προτάθηκε ένα σχέδιο διοικητικής μεταρρύθμισης από τη σημερινή κυβέρνηση χωρίς σαφείς αρμοδιότητες και χωρίς πόρους. Κι εδώ βρίσκεται η κύρια ένστασή μας: ημών, εκείνων δηλαδή οι οποίοι είχαμε για πρώτη φορά τη σύλληψη του “Καποδίστρια 2” που μετονομάστηκε σε “Καλλικράτη”. Όχι ότι δεν θέλουμε μια αναγκαία, μια ριζοσπαστική μεταρρύθμιση, αλλά δεν θέλουμε επιμονή σε ένα μοντέλο που χωρίς αντιστοίχιση πόρων και αρμοδιοτήτων ακυρώνεται στην ουσία πριν καν ξεκινήσει.

Η σύγχρονη διοίκηση απαιτεί κάτι εντελώς διαφορετικό. Στην κορυφή μικρό, ευέλικτο και κυρίως επιτελικό κυβερνητικό σχήμα: που χαράσσει κατευθύνσεις, μοιράζει εξουσίες, επιμερίζει ευθύνες προς τα κάτω. Και ελέγχει τους από κάτω. Κι όσο κατεβαίνουμε προς τη βάση, τόσο να συμπίπτουν οι εξουσίες με τις αρμοδιότητες. Και οι αρμοδιότητες με τους πόρους. Ωστε να είναι δυνατός ο έλεγχος. Και να ξέρουμε κάθε φορά τι δεν πήγε καλά και ποιος φταίει. Για να διορθώνεται το λάθος εύκολα και γρήγορα.

Η σύγχρονη διακυβέρνηση απαιτεί αποκέντρωση εξουσιών και συγκέντρωση αρμοδιοτήτων σε όλη την κλίμακα της διοίκησης. Ενώ σήμερα έχουμε ακριβώς το αντίθετο: συγκέντρωση των εξουσιών στην κορυφή και πολυδιάσπαση αρμοδιοτήτων στη βάση. Και δεν δουλεύει τίποτα.

Κυρίες και κύριοι, χρειαζόμαστε ένα νέο, για μας κοινωνικά φιλελεύθερο, μοντέλο διακυβέρνησης. Γιατί το σημερινό μοντέλο της μεταπολίτευσης έχει χρεοκοπήσει συνολικά. Κι όχι μόνο σε ό,τι αφορά τη δημόσια διοίκηση. Έχει χρεοκοπήσει παντού.

- Δεν μπορεί να διαχειριστεί, για παράδειγμα, την ανάπτυξη. Σε καλές εποχές μοιράζει απλώς κοινοτικά κονδύλια και επιδοτήσεις. Σε κακές εποχές μοιράζει φορολογικές επιβαρύνσεις και έκτακτα “χαράτσια”. Και σε όλες τις εποχές διογκώνει το χρέος, δηλαδή τον δανεισμό μας από τα παιδιά μας.
- Δεν μπορεί να παράγει ανάπτυξη. Μπορεί να παράγει μόνο ελλείμματα και χρέος.
- Δεν μπορεί να διαχειριστεί τα ελλείμματα. Διότι όσο παίρνει μέτρα περιστολής της δαπάνης προκαλεί ύφεση με αποτέλεσμα λιγότερα φορολογικά έσοδα κι ακόμα μεγαλύτερα ελλείμματα.
- Δεν μπορεί καν να εντοπίσει τους θύλακες της υψηλής φοροδιαφυγής. Και γι’ αυτό, προκειμένου να συλλάβει αυτούς που φοροδιαφεύγουν, ισοπεδώνει τους πάντες.
- Δεν μπορεί να αξιοποιήσει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας. Διότι δεν μπορεί να προσελκύσει ξένες επενδύσεις.
- Δεν μπορεί πια ούτε σταθερότητα να προσφέρει στον Έλληνα επιχειρηματία, ιδιαίτερα τον μικρομεσαίο. Διότι τι θέλει ο μικρομεσαίος; Θέλει ρευστότητα, ελάχιστη, την αναγκαία, θέλει επίλυση του ασφαλιστικού, θέλει ένα σταθερό φορολογικό σύστημα χωρίς αιφνιδιασμούς και ένα περιβάλλον με θετική ψυχολογία.
- Δεν μπορεί το σημερινό μοντέλο ούτε τη στοιχειώδη ασφάλεια να δώσει στον επιχειρηματία. Διότι αυτή τη στιγμή το εμπορικό κέντρο βρίσκεται καθημερινά στο έλεος κάθε ολιγομελούς ομάδας που κάνει την “επαναστατική γυμναστική” της και αναστατώνει τα πάντα. Κι όταν δεν υπάρχει “διαμαρτυρία” που κλείνει το εμπορικό κέντρο, υπάρχει το παραεμπόριο. Και παραεμπόριο σημαίνει αθέμιτος ανταγωνισμός.

Ούτε απ’ αυτά τα στοιχειώδη δεν μπορεί να προστατέψει το κράτος... Το σημερινό μοντέλο είναι σε κρίση παντού – δείτε και στο χώρο της παιδείας, όπου τα πανεπιστήμια βρίσκονται στο έλεος εξωπανεπιστημιακών ομάδων. Η ελεύθερη διακίνηση ιδεών έχει υποκατασταθεί από την ασυλία εγκληματικών πράξεων. Και οι νησίδες του “ακαταδίωκτου” μέσα στις πόλεις τροφοδοτούν την εγκληματικότητα παντού και εντείνουν την ανασφάλεια όλων.

Ολόκληρο το κοινωνικό μοντέλο της μεταπολίτευσης χρεοκόπησε, κυρίες και κύριοι. Όχι μόνο στην πολιτική, όχι μόνο στην οικονομία. Χρεοκόπησε παντού. Αυτά που βλέπουμε ως μεμονωμένα συμπτώματα κρίσης, αυτά που αναπνέουμε ως μολυσμένο αέρα παρακμής, σηματοδοτούν μια κρίση υποδείγματος. Μια γενικευμένη κρίση. Της ελληνικής οικονομίας, της ελληνικής δημοκρατίας, της ελληνικής κοινωνίας. Κι αυτή την κρίση πρέπει να αντιμετωπίσουμε.

Χρειαζόμαστε, με άλλα λόγια, “αλλαγή υποδείγματος”! “Αλλαγή μοντέλου”! Η διαφθορά είναι ο “αδύναμος κρίκος” του υποδείγματος που έχει χρεοκοπήσει, ενός συστήματος που, κατά την άποψή μου, ήδη καταρρέει. Από κάπου πρέπει να αρχίσουμε για να αντιστρέψουμε τα εκφυλιστικά της συμπτώματα. Και πιστεύω ότι η διαφθορά είναι μια καλή αφετηρία. Στο ζήτημα της διαφθοράς, λοιπόν, έχουμε ήδη υποβάλλει μερικές σημαντικές προτάσεις, παρεμβάσεις και σκέψεις. Θα σας πω τις κυριότερες – γιατί υπάρχουν και πολλές άλλες:

- Να αλλάξει ο νόμος περί ευθύνης υπουργών ώστε ο χρόνος παραγραφής που ισχύει για κάθε πολίτη να ισχύσει και για τους υπουργούς.
- Να γίνεται δημοσιοποίηση του τελικού κόστους των μεγάλων έργων και των προμηθειών του δημοσίου σε σύγκριση με το αρχικό κόστος κατακύρωσης του διαγωνισμού. Να δούμε τις διαφορές και να δούμε και τους υπευθύνους.
- Να δοθούν αυξημένες αρμοδιότητες στον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης ώστε να προλαμβάνεται η αδράνεια των ελεγκτικών μηχανισμών του δημοσίου – να προλαμβάνεται, να μην είναι όλα κατασταλτικά.
- Να δοθούν σταθεροί πόροι στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης – σταθεροί, οι όποιοι πόροι, αλλά σταθεροί – ώστε να τηρείται ο προϋπολογισμός και ο απολογισμός. Διαφορετικά χάνεται ο λογαριασμός και η ευθύνη.

- Να δημιουργηθεί ηλεκτρονικό Κέντρο Εξυπηρέτησης του Πολίτη, αυτά τα e - ΚΕΠ για παράδειγμα, ώστε η εξυπηρέτηση, η ενημέρωση και η αδειοδότησή του από οποιαδήποτε υπηρεσία να αναγνωρίζεται από το ΑΦΜ του και να γίνεται ηλεκτρονικά.
- Να γενικευθεί η εφαρμογή του διπλογραφικού συστήματος παντού – και στα νοσοκομεία και στην τοπική αυτοδιοίκηση και στα ιδρύματα και σε όλους τους δημόσιους φορείς – ώστε να υπάρχει συνεχώς έλεγχος ισολογισμού και αποτελεσμάτων χρήσεως.
- Και να προσθέσω ακόμα, σε ένα από τα πολλά, την ανάγκη να δημοσιοποιείται έκθεση σκοπιμότητας και αναγκαιότητας για την εκτέλεση μεγάλων έργων και προμηθειών – για λόγους προφανείς.

Για όλα αυτά και για αρκετά ακόμα έχουμε συμφωνήσει στη Βουλή. Γι' αυτό έβαλα πρώτα αυτά στα οποία ουσιαστικά συμφώνησαν όλα τα κόμματα. Και σίγουρα συμφωνήσαμε μαζί με την κυβέρνηση. Και σίγουρα δεν άκουσα αντιρρήσεις γι' αυτά στη συζήτηση που είχαμε σε επίπεδο πολιτικών αρχηγών. Για όλα αυτά λοιπόν και για αρκετά ακόμα συμφωνήσαμε στη Βουλή και πρέπει να νομοθετηθούν αμέσως. Και καλώ για άλλη μια φορά την κυβέρνηση να φέρει το ταχύτερο τα σχετικά νομοσχέδια. Που είναι άλλωστε απολύτως συμβατά και με το Σύμφωνο Ακεραιότητας που συζητείται σήμερα.

Αλλά πρέπει να προχωρήσουμε πολύ περισσότερο. Και να τολμήσουμε πολλά περισσότερα. Η Ελλάδα βρίσκεται υπό σφοδρή πίεση αυτή τη στιγμή να εξυγιάνει τα δημοσιονομικά της, να περιορίσει τα ελλείμματά της, να συγκρατήσει το χρέος της. Αυτά όλα δεν είναι υπόθεση κάποιου απλού “συμμαζέματος”. Δεν αρκεί να τεθούμε υπό την άμεση εποπτεία ενός διεθνούς οργανισμού για να εξαλειφθούν η σπατάλη και η φοροδιαφυγή. Πολλοί αυτό ίσως να φαντάζονται. Έχουν άδικο... Δεν έχουμε κακοδιοίκηση απλώς, έχουμε διαφθορά. Και δεν έχουμε σποραδική διαφθορά – επαναλαμβάνω! – έχουμε γενικευμένη, συστημική διαφθορά. Και ενώ η κακοδιοίκηση αντιμετωπίζεται με έναν καλό μάνατζερ και η σποραδική διαφθορά με βελτίωση των ελεγκτικών μηχανισμών, η συστημική διαφθορά αντιμετωπίζεται μόνο με αλλαγή υποδείγματος. Με αλλαγή των δομών και της λειτουργίας του πολιτικού συστήματος και της οικονομίας.

Κι αυτό δεν μπορεί να στο επιβάλλει ένας διεθνής οργανισμός. Πρέπει να το αποφασίσει η ίδια η κοινωνία. Πρέπει να το αναλάβει η ίδια η πολιτεία, αφού αλλάξει δραστικά τη νοοτροπία της. Αυτή η αλλαγή υποδείγματος έχει ήδη μπει στην ατζέντα – τουλάχιστον της Νέας Δημοκρατίας. Είναι αυτό που εμείς ονομάζουμε “Νέα Μεταπολίτευση”.

Το σημερινό μοντέλο, που έχει καταρρεύσει ολοσχερώς, δεν αφήνει τη χώρα να αξιοποιήσει τα μεγάλα περιουσιακά της στοιχεία. Κυρίως τον δυναμισμό και το δαιμόνιο των ανθρώπων της αλλά και τα μεγάλα συγκριτικά πλεονεκτήματα της φύσης της, της θέσης της και του πολιτιστικού της αποθέματος. Πρέπει να αντιληφθούμε, και με αυτό τελειώνω: η εξάλειψη της διαφθοράς δεν είναι μόνο ο “αδύναμος κρίκος” του σημερινού χρεοκοπημένου συστήματος. Είναι και προϋπόθεση δημοκρατίας και ανάπτυξης. Η διαφθορά ακυρώνει και τη δημοκρατία και την ανάπτυξη.

- Ακυρώνει τη δημοκρατία διότι καταργεί την ισονομία.
- Και ακυρώνει την ανάπτυξη γιατί νοθεύει τους κανόνες του παιγνιδιού και γιατί πλήττει την ανταγωνιστικότητά μας.

Απ' όλα τα ελλείμματα που αντιμετωπίζουμε το πιο απειλητικό δεν είναι το δημοσιονομικό. Είναι το έλλειμμα δημόσιου ήθους. Γιατί αυτό διαλύει την κοινωνία και παραλύει την οικονομία. Η εξάλειψη, επομένως, της διαφθοράς, η αποκατάσταση της διαφάνειας, είναι τα μόνα που μπορούν να αντιμετωπίσουν αυτό το πρωταρχικό έλλειμμα. Το έλλειμμα δημόσιου ήθους. Γιατί το δημόσιο ήθος, φίλες και φίλοι, δεν είναι μόνο ηθικό πρόταγμα. Είναι και οικονομικό και δημοκρατικό πρόταγμα. Το δημόσιο ήθος διατηρεί τον συνεκτικό ιστό της κοινωνίας και ρυθμίζει τον δυναμισμό της οικονομίας.

Πρέπει να αλλάξουμε πολλά. Οφείλουμε να τα αλλάξουμε όλα. Κι αν από κάπου πρέπει να αρχίσουμε, αυτό είναι η καταπολέμηση της διαφθοράς. Σας ευχαριστώ.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΚΟΥΡΗΣ: Θα ήθελα εκ μέρους όλων μας να πω ένα μεγάλο ευχαριστώ στον πρόεδρο της Νέας Δημοκρατίας, τον κ. Σαμαρά. Να τον ευχαριστήσουμε για τις διαπιστώσεις, αλλά κυρίως για τις προτάσεις που έκανε. Και θα ήθελα να σημειώσω προπαντός το θέμα της πρότασης περί ευθύνης υπουργών, διότι αυτό, μαζί με το θέμα του πολιτικού χρήματος, καθώς και με την ανάγκη ενός κώδικα ηθικής και συμπεριφοράς των δημοσίων λειτουργών, θα μπορούσαν να είναι τα τρία πράγματα που, αν αλλάξουν,

οπωσδήποτε θα βοηθήσουν ώστε να αποκατασταθεί η αξιοπιστία η οποία δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή στον πολιτικό κόσμο.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΡΑΠΕΖΙ

**Η Διαφάνεια στις Κρατικές Προμήθειες και Έργα.
Η Χρήση των Εργαλείων της Διεθνούς Διαφάνειας**

ΕΛΛΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Η διαφάνεια στα δημόσια έργα ως προαπαιτούμενο ανάπτυξης

Σας καλωσορίζουμε στη σημερινή εκδήλωση της Διεθνούς Διαφάνειας Ελλάδος, που πραγματοποιείται σε μια εξαιρετικά κρίσιμη συγκυρία για τον τόπο μας, κατά την οποία η έννοια της διαφάνειας είναι πλέον όχι μόνο το ζητούμενο, αλλά το προαπαιτούμενο για τη σταδιακή ανόρθωση της χώρας και την εκπόνηση μιας στρατηγικής που θα οδηγήσει σε μια πραγματική ανασύνταξη των δυνάμεών μας.

Ο τομέας των δημοσίων έργων μπορεί να συμβάλλει καθοριστικά στις χώρες που αντιμετωπίζουν οικονομική κρίση για την ανάπτυξη και την έξοδο από αυτήν. Για να γίνουν όμως τα έργα η κινητήριος δύναμη απαιτείται αποτελεσματικότητα στη διαχείριση των πόρων. Η αποτελεσματικότητα περνάει μόνο μέσα από τη διαφάνεια. Οποιοδήποτε μέτρο κι αν προωθηθεί, δεν θα επιφέρει καμιά βελτίωση εάν δεν συνοδευτεί από πλήρη διαφάνεια στις διαδικασίες.

Ένας άλλος τομέας, όπου σε οποιαδήποτε χώρα η καταπολέμηση της διαφθοράς και η εδραίωση της διαφάνειας είναι ιδιαίτερα επιβεβλημένες, είναι αυτός της εθνικής άμυνας. Στην αντίθετη περίπτωση αυτοακυρώνεται η επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα και ο ίδιος ο λόγος ύπαρξης των Ενόπλων Δυνάμεων.

Όταν, μάλιστα, στη σημερινή πραγματικότητα αυτές καλούνται να λειτουργούν συνεχώς σε πλαίσια πολυεθνικών συμμαχιών, η πιθανότητα εκδήλωσης συμπτωμάτων διαφθοράς απειλεί την επιτυχία πρωτοβουλιών ευρύτερης διακρατικής στρατηγικής.

Κι εδώ έρχεται η διεθνής εμπειρία να μεταγγίσει τη γνώση της και να προσφέρει τα εργαλεία. Εμείς σήμερα εδώ θα έχουμε την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε την ανάλυση δύο τέτοιων εργαλείων, τα οποία ευχόμαστε και πιστεύουμε να εντάξει η ελληνική πολιτεία στη φαρέτρα σας. Το πρώτο είναι ένα εργαλείο που αναπτύχθηκε στη δεκαετία του 1990 από τη Διεθνή Διαφάνεια για να βοηθήσει την προσπάθεια κυβερνήσεων, επιχειρήσεων αλλά και της κοινωνίας των πολιτών να καταπολεμήσουν τη διαφθορά στον τομέα των κρατικών προμηθειών. Πρόκειται για μια διαδικασία που περιλαμβάνει συμφωνίες μεταξύ της κυβέρνησης ή της κρατικής αρχής και όλων των συμμετεχόντων σε διαγωνισμούς για συμβάσεις δημόσιου τομέα, η οποία μπορεί να βοηθήσει ουσιαστικά την πολιτεία να μειώσει το υψηλό κόστος και το στρεβλωτικό αντίκτυπο της διαφθοράς στην κρατική διαδικασία προμηθειών, ιδιωτικοποιήσεων και παροχής αδειών. Το δεύτερο εργαλείο αφορά την πρόληψη και την καταπολέμηση της διαφθοράς στην εθνική άμυνα.

Γνωρίζουμε ότι υπάρχουν επιμέρους προβληματισμοί για όσα απαιτείται να προηγηθούν της υιοθέτησης των δύο παραπάνω εργαλείων από την πολιτεία και θα έχει αξία να ακουστούν σήμερα λόγοι και αντίλογοι. Ελπίζουμε και ευχόμαστε όμως προς την κατεύθυνση της υλοποίησής τους. Και σε αυτό προσβλέπουμε με την παρουσία των δύο υπουργών, του κ. Βενιζέλου, υπουργού Άμυνας, και του κ. Ρέππα, υπουργού Υποδομών, που καλωσορίζουμε και ευχαριστούμε πολύ για τη σημερινή παρουσία τους στην εκδήλωσή μας, καθώς και του κ. Χατζηδάκη, πρώην υπουργού Ανάπτυξης, που επίσης καλωσορίζουμε.

Αναμένουμε, λοιπόν, από την πολιτεία να εντάξει αυτά τα δύο εργαλεία στην πολιτική της. Θα ήθελα να ξεκινήσουμε τη σημερινή μας εκδήλωση από την κυρία Μαρσέλα Ρόσο, Διευθύντρια Προγράμματος Συμβάσεων Δημοσίων Έργων της Διεθνούς Διαφάνειας, η οποία, δυστυχώς, δεν μπορεί να είναι μαζί μας λόγω των προβλημάτων που όλοι γνωρίζουμε, λόγω των προβλημάτων της τέφρας που επιβαρύνουν τις αερομεταφορές τις τελευταίες ημέρες. Θα συνδεθούμε όμως μαζί της με τη βοήθεια της τεχνολογίας.

ΜΑΡΣΕΛΑ ΡΟΣΟ

Σύμφωνο Ακεραιότητας: μια δεκαετής διεθνής εμπειρία και τα οφέλη από την εφαρμογή του

Καλησπέρα, κυρίες και κύριοι. Είμαι χαρούμενη που είμαι μαζί σας σήμερα, έστω και μέσω Skype, και είμαι ευγνώμων για την πρόσκληση. Θα σας παρουσιάσω ένα εργαλείο της Διεθνούς Διαφάνειας, το Σύμφωνο Ακεραιότητας (“Integrity Pact”).

Το Σύμφωνο Ακεραιότητας αποτελεί ένα εργαλείο που δημιούργησε η Διεθνή Διαφάνεια για να βοηθήσει τις κυβερνήσεις, τις εταιρείες που συμμετέχουν στους δημόσιους διαγωνισμούς και την κοινωνία των πολιτών να περιορίσουν τη διαφθορά στις δημόσιες συμβάσεις. Συνιστά μια επίσημη συμφωνία ανάμεσα στις κρατικές υπηρεσίες και τους συμμετέχοντες στους δημόσιους διαγωνισμούς, η οποία εισάγει δικαιώματα και υποχρεώσεις ανάμεσα στα συμβαλλόμενα μέρη κατά τρόπο ώστε κανένα μέρος να μην δωροδοκεί, ή να ζητά να δωροδοκηθεί, ή να συνεργάζεται δολίως με άλλα, προκειμένου να κερδίσει έναν δημόσιο διαγωνισμό.

Το Σύμφωνο Ακεραιότητας πρέπει να το κατανοήσουμε ως επίσημη συμφωνία ανάμεσα σε αντισυμβαλλόμενα μέρη: ως τέτοια, λοιπόν, ενέχει κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασης της από οποιοδήποτε εκ των συμβαλλομένων μερών. Περιλαμβάνει όμως επίσης και μια εναλλακτική διαδικασία επίλυσης διαφωνιών για την περίπτωση που ανακύψουν.

Αλλά το Σύμφωνο Ακεραιότητας είναι και κάτι παραπέρα από επίσημη συμφωνία. Είναι και διαδικασία, η οποία αναπτύσσεται κατά τη διάρκεια όλων των σταδίων των κρατικών προμηθειών, κατά τρόπο που εγγυάται την ενίσχυση της διαφάνειας, την εποπτεία των διαδικασιών από ένα εξωτερικό ανεξάρτητο σώμα, την ανίχνευση των πιθανών κινδύνων διαφθοράς και τη διευκόλυνση της λήψης διορθωτικών μέτρων σε περίπτωση που προκύψει όντως πρόβλημα διαφθοράς. Το Σύμφωνο Ακεραιότητας μπορεί να εφαρμοστεί σε

όλους τους τομείς και για όλους τους τύπους των δημοσίων συμβάσεων: προμήθειες, ιδιωτικοποιήσεις, αδειοδοτήσεις κλπ.

Στόχος του Συμφώνου Ακεραιότητας είναι καταρχήν να ενισχύσει τις δυνατότητες των εταιριών να απέχουν από κάθε πράξη δωροδοκίας. Αυτό επιτυγχάνεται όταν οι εταιρείες που συμμετέχουν στους δημόσιους διαγωνισμούς λαμβάνουν εγγυήσεις ότι δεν δωροδοκούν οι ανταγωνίστριες τους αλλά και ότι οι δημόσιες αρχές λαμβάνουν μέτρα για την αποτροπή της διαφθοράς και της δωροδοκίας. Σε ό,τι αφορά τις κυβερνήσεις, το Σύμφωνο Ακεραιότητας ενισχύει τις δυνατότητές τους να περιορίσουν το υψηλό κόστος και τις στρεβλωτικές επιπτώσεις της διαφθοράς. Σε μακροπρόθεσμη βάση, τέλος, το Σύμφωνο Ακεραιότητας επιδιώκει να συμβάλει στην οικοδόμηση δημόσιας εμπιστοσύνης στο σύστημα των προμηθειών του κράτους και τη βελτίωση του επιχειρηματικού και επενδυτικού κλίματος.

Για την επιτυχία του Συμφώνου Ακεραιότητας πρέπει να συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις. Και η πρώτη εξ αυτών είναι η πολιτική βούληση. Χρειαζόμαστε την πολιτική βούληση μιας δημόσιας αρχής και τη δέσμευσή της στον περιορισμό της διαφθοράς και την προώθηση της ακεραιότητας. Η πολιτική βούληση αποτελεί πραγματικά την πρώτη και πιο σημαντική προϋπόθεση και η εμπειρία της Διεθνούς Διαφάνειας έχει δείξει ότι το Σύμφωνο Ακεραιότητας μπορεί να εφαρμοσθεί σε όλα τα νομικά πλαίσια δίχως να συντρέχει ανάγκη μεταβολών στη νομοθεσία. Η δεύτερη προϋπόθεση είναι η μέγιστη δυνατή διαφάνεια μέσω της δημόσιας πρόσβασης όλων των ενδιαφερομένων σε κάθε σχετική πληροφορία. Η τρίτη είναι η εμπλοκή ενός τρίτου μέρους ως ανεξάρτητου παρατηρητή για την επαλήθευση της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων των ενδεχόμενων μερών. Και η τέταρτη είναι η εμπλοκή όλων όσων έχουν διακυβεύματα στην υπόθεση, δηλαδή όχι μόνο των κρατικών υπηρεσιών και των ιδιωτικών εταιριών, αλλά και της κοινωνίας των πολιτών. Γιατί οι δημόσιες συμβάσεις δεν πρέπει να είναι υπόθεση μόνον του κράτους αλλά και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

Πότε και σε ποιες περιπτώσεις μπορεί να χρησιμοποιηθεί το Σύμφωνο Ακεραιότητας; Ο κύκλος ενός δημόσιου προγράμματος συγκροτείται από διαφορετικά επιμέρους διαδοχικά στάδια: ξεκινάμε από τον σχεδιασμό πολιτικής, περνάμε στον σχεδιασμό του προγράμματος και ακολουθούν η εφαρμογή του και η λειτουργία του. Σε όλα αυτά τα στάδια έχουμε, ωστόσο, προετοιμασίες, αξιολογήσεις, ελέγχους, επιλογές μεταξύ πλειοδοτών και συμβόλαια, και σε όλα αυτά τα στάδια μπορούμε να έχουμε εποπτεία των σχετικών διαδικασιών και αξιολόγησή τους. Ο τύπος της δουλειάς και το αντικείμενο του συμβολαίου σε κάθε στάδιο μπορεί να διαφέρει, σε κάθε περίπτωση όμως σε όλα έχουμε δημόσιες συμβάσεις και μπορούμε να υιοθετήσουμε την εφαρμογή του Συμφώνου Ακεραιότητας σε κάθε μία από αυτές τις συμβάσεις για την ενίσχυση της διαφάνειας και την αποτροπή της διαφθοράς. Και όσο μεγαλύτερος είναι ο κύκλος ενός προγράμματος, τόσο πιο πολύ μπορείς να χρησιμοποιήσεις τους μηχανισμούς του Συμφώνου Ακεραιότητας για να προστατέψεις τις σχετικές διαδικασίες.

Ποια είναι τα κύρια αντισυμβαλλόμενα μέρη ενός Συμφώνου Ακεραιότητας και οι ρόλοι που αναλαμβάνουν; Καταρχήν, οι δημόσιες αρχές, με το Σύμφωνο Ακεραιότητας, δεσμεύονται να μη ζητήσουν ή να μην αποδεχτούν δωροδοκία, να δώσουν στη δημοσιότητα όλες τις σχετικές με τη σύμβαση πληροφορίες, να εγγυηθούν την προστασία των πληροφοριών εμπιστευτικού τύπου περί τους συμμετέχοντες στους δημόσιους διαγωνισμούς, να παράσχουν όλες τις πληροφορίες δημόσιου τύπου σε όλους με ανοιχτές διαδικασίες, για παράδειγμα μέσω του διαδικτύου ή δημόσιων ακροάσεων, και, ενδεχομένως, να δώσουν στη δημοσιότητα τα περιουσιακά στοιχεία των δημοσίων αξιωματούχων που συμμετέχουν σε αυτούς τους διαγωνισμούς.

Οι συμμετέχοντες στους δημόσιους διαγωνισμούς, από την πλευρά τους, με το Σύμφωνο Ακεραιότητας δεσμεύονται να μην δωροδοκίσουν ή να μην καταβάλλουν κανενός τύπου πληρωμές, να μην συνεργαστούν δολίως με άλλους συμμετέχοντες στον διαγωνισμό προκειμένου να χειραγωγήσουν τη διαδικασία, να δώσουν στη δημοσιότητα κάθε πληροφορία που αφορά πληρωμές προς μεσάζοντες – διότι οι μεσάζοντες εμφανίζονται κατά τρόπο τυπικό στη διαφθορά – και, ενδεχομένως, να υιοθετήσουν και να εφαρμόσουν έναν κώδικα συμπεριφοράς και ένα πρόγραμμα συμμόρφωσης προς τις αρχές της διαφάνειας στην επιχείρησή τους.

Και πέραν των υποχρεώσεων των δύο βασικών αντισυμβαλλομένων μερών, στη βάση του Συμφώνου Ακεραιότητας έχουμε κι ένα τρίτο μέρος: τους ανεξάρτητους παρατηρητές που κατά κανόνα εργάζονται υπό

την ομπρέλα της κοινωνίας των πολιτών και που στόχος τους είναι η προάσπιση του δημόσιου συμφέροντος. Η λειτουργία και ο ρόλος των ανεξάρτητων παρατηρητών είναι να παρακολουθήσουν και να παράσχουν εμπειρογνωμοσύνη για όλα τα έγγραφα και τα βήματα μιας διαδικασίας προμηθειών, να διασφαλίσουν ότι η πληροφόρηση είναι ανοικτή σε όλους, να ακούσουν ενδεχόμενες καταγγελίες των συμμετεχόντων και να προσπαθήσουν να αντιμετωπίσουν το ζήτημα, να κρατήσουν ενήμερη την κοινή γνώμη και τις αρχές για ό,τι απαιτείται και γενικότερα να συμβάλλουν στην ενίσχυση της συνολικής εμπιστοσύνης στη διαδικασία.

Θα ήθελα να περάσω τώρα στη λειτουργία του Συμφώνου Ακεραιότητας ως μηχανισμού επιβολής. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της πρόβλεψης κυρώσεων που αφορούν καταρχάς τις δημόσιες αρχές και που είναι κυρώσεις αστικής, ποινικής και διοικητικής φύσης. Σε ό,τι αφορά τις διαγωνιζόμενες εταιρίες, οι προβλεπόμενες κυρώσεις περιλαμβάνουν την απώλεια ενός διαγωνισμού ή της χρηματικής εγγύησης που κατατέθηκε για τη συμμετοχή σε αυτόν, περιλαμβάνουν ίσως την επιβολή προστίμου για αποζημίωση όσων έχουν υποστεί βλάβη από τη συμπεριφορά μιας εταιρείας, δηλαδή του δημοσίου και των ανταγωνιστών της, ενώ δεν αποκλείεται και η τοποθέτηση μιας εταιρείας σε “μαύρη λίστα” και ο αποκλεισμός της από μελλοντικούς διαγωνισμούς.

Τέλος το Σύμφωνο Ακεραιότητας προβλέπει – όπως είπα και στην αρχή – μια διαδικασία επίλυσης διαφορών, δηλαδή μια διαιτησία στην οποία έχουν πρόσβαση όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, ως εναλλακτικό μηχανισμό επίλυσης διαφορών όπου ανακύψει πρόβλημα διαφθοράς.

Το Σύμφωνο Ακεραιότητας έχει εφαρμοστεί από τα εθνικά παραρτήματα της Διεθνούς Διαφάνειας σε περισσότερες από 15 χώρες. Στην Ευρώπη έχει εφαρμοστεί στη Γερμανία – όπου χρησιμοποιήθηκε για τη μεγάλη σύμβαση κατασκευής του νέου διεθνούς αεροδρομίου – στην Ιταλία και στη Λιθουανία, ενώ εισάγεται τώρα στην Ουγγαρία και στη Ρουμανία. Στον υπόλοιπο κόσμο έχει εφαρμοστεί στην Αργεντινή, στην Κολομβία, στην Παραγουάη, στο Μεξικό, στο Εκουαδόρ, στην Κίνα, στη Νότια Κορέα, στην Ινδία και στην Ινδονησία. Συν τοις άλλοις, έχει καλύψει πάρα πολλούς κλάδους και τύπους δημοσίων προμηθειών: τηλεπικοινωνίες, συγκοινωνίες, δημόσια έργα, προμηθευτικά προγράμματα δημοσίων υπηρεσιών, σχολειών και αστυνομίας, τουρισμό, τοπικές κυβερνήσεις, συστήματα πληροφορικής, άμυνα κλπ.

Μέχρι σήμερα η Διεθνής Διαφάνεια έχει εποπτεύσει τις διαδικασίες άνω των 300 Συμφώνων Ακεραιότητας και τα αποτελέσματα από τα δέκα χρόνια εμπειρίας μας και πλέον μας υποδεικνύουν ότι υπάρχουν πολλά κέρδη. Συγκεκριμένα, έχουμε διαπιστώσει ότι με τη χρήση του Συμφώνου Ακεραιότητας οι αρχές είναι δυνατό να εξοικονομήσουν κεφάλαια της τάξης του 10% ως 60% στις δημόσιες συμβάσεις, ότι αυξάνεται η εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων που μετέχουν στους δημόσιους διαγωνισμούς, ότι μειώνονται οι καταγγελίες και ότι υπάρχει σημαντικό θετικό αντίκτυπο στις εθνικές νομοθεσίες περί προμηθειών.

Κλείνοντας, θα ήθελα να επισημάνω πως το Σύμφωνο Ακεραιότητας μπορεί να σας βοηθήσει όντως αποτελεσματικά στον περιορισμό της διαφθοράς και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των επιχειρήσεων και του κοινού στις προμηθευτικές διαδικασίες του δημόσιου τομέα, και ελπίζω πως η ελληνική κυβέρνηση θα μπορέσει να βρει αυτό το εργαλείο ιδιαίτερα χρήσιμο στις επόμενες της διαδικασίες. Ευχαριστώ πολύ.

ΕΛΛΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ: Να ευχαριστήσουμε πολύ την κύρια Ρόσο. Περιμένουμε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τις τοποθετήσεις, ιδιαίτερα του υπουργού Υποδομών, επί όσων είπε η κυρία Ρόσο. Να πω επίσης – δική μου παράλειψη – ότι τα προβλήματα στις αερομεταφορές μας στέρησαν και την παρουσία του κ. Πίμαν, όμως θα έχουμε τη χαρά να έχουμε μαζί την κύρια Λαμπέλ, την πρόεδρο της Διεθνούς Διαφάνειας. Να ευχαριστήσω και τον κ. Κάτσο Βασίλη, πρόεδρο της Farmathen, ο οποίος είναι ο “Επιχειρηματίας της Χρονιάς” 2008. Θα έχουμε την ευκαιρία να τον ακούσουμε στη συνέχεια. Και να παρακαλέσω να πάρει το λόγο ο υπουργός Άμυνας, ο κ. Βενιζέλος.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Το Υπουργείο Άμυνας εργάζεται για τη διαφάνεια στους εξοπλισμούς:

κώδικας δεοντολογίας, κοινοβουλευτικός έλεγχος, διεθνές auditing, κατάργηση των offset

Ευχαριστώ πάρα πολύ τη Διεθνή Διαφάνεια της χώρας μας, τον πρόεδρό της, τον κ. Κώστα Μπακούρη, και όλα τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου για την τιμή που μου έκαναν να με καλέσουν για μια ακόμη φορά να μετάσχω σε μια ημερίδα που οργανώνουν. Χαίρομαι γιατί βλέπω εδώ την κα Βιργινία Τσουδερού που είχε πρώτη την πρωτοβουλία για την πολύ ενδιαφέρουσα αυτή υπόθεση της Διεθνούς Διαφάνειας και για τη σύνδεση της ελληνικής πρωτοβουλίας με τη διεθνή. Και μας τιμά αναμφίβολα όλους η παρουσία της προέδρου της Διεθνούς Διαφάνειας.

Χαίρομαι, επίσης, γιατί αυτά που θα πω φέτος ως υπουργός Εθνικής Άμυνας είναι κατά κάποιον τρόπο η συνέχεια των όσων είπα πέρυσι περίπου την ίδια εποχή στην αντίστοιχη εκδήλωση της Διεθνούς Διαφάνειας γύρω από το μεγάλο ζήτημα της διαφάνειας και της καταπολέμησης της διαφθοράς. Και χαίρομαι γιατί, μεταξύ άλλων, στο ακροατήριο είναι και ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης που σηκώνει ένα πολύ μεγάλο βάρος της προσπάθειας αυτής.

Πέρυσι – θυμίζω δυο- τρεις λέξεις – είχα πει ότι το πρόβλημα στην Ελλάδα δεν είναι ένα πρόβλημα μόνο δημοσιονομικής ή αναπτυξιακής ή πολιτικής κρίσης, είναι ένα πρόβλημα εθνικής ανομίας. Δεν ισχύουν ούτε οι βασικοί κανόνες που μπορεί να συγκρατούν, να συνέχουν μια κοινωνία. Και αυτό πολύ γρήγορα επιβεβαιώθηκε και με τις πολιτικές και με τις οικονομικές εξελίξεις. Και ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα της διαφάνειας με την οικονομική διάσταση του όρου, είχα τονίσει ότι εάν δεν δημιουργηθεί ένα κοινωνικό και αναπτυξιακό κίνημα διαφάνειας, εάν δεν πείσουμε ότι η νομιμότητα συμφέρει, τότε δεν θα έχουμε καταφέρει τίποτα. Διότι τη διαφθορά τη γεννά είτε το συμφέρον είτε η ανάγκη. Το συμφέρον στα υψηλότερα επίπεδα και η ανάγκη στα χαμηλότερα επίπεδα. Άρα, πρέπει να έχουν διαμορφωθεί έτσι οι διοικητικές διαδικασίες, να έχει διαμορφωθεί έτσι η σχέση μεταξύ κράτους και οικονομίας, μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, ώστε να αποδεικνύεται οικονομικά, ορθολογικά, πως το νόμιμο και διαφανές συμφέρει και από πλευράς κόστους και από πλευράς αποδοτικότητας. Αυτή είναι, νομίζω, η προσπάθεια που κάνουμε τώρα στο πλαίσιο της ανασυγκρότησης της χώρας, στο πλαίσιο αυτής της σύνθετης επιχείρησης που συντονίζει η κυβέρνηση, να δώσουμε ξανά έναν εθνικό στόχο ο οποίος να έχει και ηθικό και πολιτικό και οικονομικό και αναπτυξιακό περιεχόμενο.

Τώρα, όντας εδώ και επτά μήνες περίπου υπουργός Εθνικής Άμυνας, καλούμαι να διαχειριστώ έναν τομέα γεμάτο καχυποψία. Έναν τομέα όπως είναι ο τομέας των εξοπλισμών, που περιβάλλεται από μια αχλύ μυστηρίου, γιατί λίγο - πολύ όλοι θεωρούν ότι είναι ένας τομέας στον οποίο ενδημούν φαινόμενα αδιαφάνειας και διαφθοράς. Αυτό ξεκινά από αυτή καθαυτή τη ζήτηση, δηλαδή από αυτή καθαυτή τη διαπίστωση των αμυντικών και, άρα, εξοπλιστικών αναγκών της χώρας. Υπάρχει πάντα η καχυποψία ότι δεν είναι ορθολογικές οι επιλογές, οι επιλογές δεν υπαγορεύονται από μια στρατιωτική εκτίμηση της απειλής στις πραγματικές διαστάσεις της και από μια αντίληψη για την οργάνωση των Ενόπλων Δυνάμεων, άρα για τη στρατηγική τους διάταξη και για τον εξοπλισμό τους, αλλά πρόκειται στην πραγματικότητα για μια προκλητή ζήτηση, η οποία μπορεί να οφείλεται σε διαφόρους λόγους, είτε οι λόγοι αυτοί είναι λόγοι εξωτερικής πολιτικής και διεθνών σχέσεων της χώρας, είτε είναι λόγοι παράνομου πλουτισμού κάποιων παραγόντων.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι στον τομέα των εξοπλισμών, από τη φύση του πράγματος, βρισκόμαστε στο σημείο επαφής ανάμεσα όχι μόνο στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, αλλά ανάμεσα στο εθνικό σύστημα αδιαφάνειας και διαφθοράς και το διεθνές σύστημα. Γιατί πάρα πολύ συχνά η επίκληση του “ελληνικού προβλήματος” όπως και κάθε άλλου εθνικού προβλήματος αδιαφάνειας και διαφθοράς – και δεν είναι η χειρότερη χώρα του κόσμου, ούτε η χειρότερη χώρα της Ευρώπης η Ελλάδα – είναι το πρόσχημα, προκειμένου κάποιοι παράγοντες που ασκούν πολύ κρίσιμο ρόλο σε μεγάλα ιδιωτικά επιχειρηματικά συγκροτήματα, σε ομίλους ή ακόμη και σε ξένες κυβερνήσεις, να αντλούν αδιαφανείς πόρους για δικό τους όφελος, επικαλούμενοι πως αυτό είναι απολύτως αναγκαίο προκειμένου να δωροδοκηθούν Έλληνες κρατικοί λειτουργοί διαφόρων επιπέδων.

Το ίδιο σε πολύ μεγάλο βαθμό συμβαίνει και στην εθνική σχέση ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Ο ιδιωτικός τομέας είναι αυτός που πολύ συχνά επινοεί το επιχείρημα ότι χρειάζεται αδιαφανείς πόρους προκειμένου να δωροδοκηθούν κρατικοί λειτουργοί. Όταν η επιχείρηση είναι μια μικρή ή μια μεσαία επιχείρηση και ο εκπρόσωπός της, ο διαχειριστής των συμφερόντων της, ταυτίζεται με τον ιδιοκτήτη της επιχείρησης, αυτό το

επιχείρημα δεν μπορεί να ευσταθήσει. Όταν όμως πρόκειται για μεγάλους και απρόσωπους ομίλους, για επιχειρήσεις που έχουν ελληνικά τμήματα αλλά εντάσσονται σε πολυεθνικούς ομίλους, αυτό είναι ένα επιχείρημα που μπορεί να καταστήσει πλουσίους τους διαμεσολαβητές που είναι οι εκπρόσωποι των ιδιωτικών επιχειρηματικών συμφερόντων, οι οποίοι μπορούν να προκαλούν ζήτηση, άρα να έχουμε προκλητή ζήτηση του προϊόντος, άρα της προμήθειας, αλλά και προκλητή ζήτηση του αντικειμένου της δωροδοκίας.

Πρέπει, συνεπώς, να δούμε πώς διαμορφώνεται αυτή η πολύ περίεργη διαπλοκή μεταξύ εθνικών και διεθνών δικτύων, μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων δικτύων. Και πρέπει να σπάσουμε τους αρμούς αυτού του συστήματος. Έχει πάρα πολύ μεγάλη σημασία, επίσης, να σας θυμίσω μερικούς αριθμούς – για να ξέρετε τα μεγέθη. Διότι τα μεγέθη των αμυντικών εξοπλισμών είναι μικρότερα από το θρύλο τους.

Ο προϋπολογισμός που διαχειρίζεται φέτος, το 2010, το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, ανέρχεται συνολικά στο επίπεδο των 6 δις ευρώ, δηλαδή αντιστοιχεί στο 2,8% του ΑΕΠ. Από αυτά τα ποσά, τα ποσά που διατίθενται για την κάλυψη των εξοπλιστικών αναγκών είναι 1,8 δις ευρώ σε επίπεδο πληρωμών, δηλαδή ποσά που αντιστοιχούν με το 0,7% του ΑΕΠ. Υπάρχουν άλλοι τομείς, όπως είναι ο τομέας των κλασικών δημοσίων έργων ή ο τομέας των επενδύσεων στην ενέργεια, που είναι από την άποψη αυτή πολύ πιο ογκώδεις από τον τομέα των εξοπλισμών.

Πρέπει επίσης να διευκρινίσω εδώ ότι για τον υπολογισμό του δημοσιονομικού ελλείμματος, όπως πολλοί από σας γνωρίζετε, υπολογίζεται ετησίως το ποσό των παραλαβών των οπλικών συστημάτων και ως εκ τούτου ναι μεν η δαπάνη μας ανέρχεται στο 1,8 δις ευρώ, άρα στο 0,7% του ΑΕΠ, όμως ο λογισμός στο δημοσιονομικό έλλειμμα ανέρχεται σε περίπου 1% του ΑΕΠ γιατί υπολογίζουμε παραλαβές που ξεκινούν από πολύ παλιά, της τάξεως των 2,3 δις ευρώ, δηλαδή περίπου 1% του ΑΕΠ, κάτι λιγότερο από 1% του ΑΕΠ. Διαμορφώνουμε έτσι μια οροφή και πληρωμών και παραλαβών, κάτω από την οποία θα κινηθούμε οπωσδήποτε όλα τα επόμενα χρόνια, λόγω και των αναγκών του Προγράμματος Σταθερότητας και Ανάπτυξης, λόγω των αναγκών δημοσιονομικής και αναπτυξιακής ανασυγκρότησης της χώρας.

Έχουμε από την άποψη αυτή αναλάβει μια σειρά από πρωτοβουλίες, πολλές από τις οποίες τις γνωρίζει το ελληνικό τμήμα της Διεθνούς Διαφάνειας. Έχουμε συζητήσει με αντιπροσωπεία της Διεθνούς Διαφάνειας, έχουμε αξιοποιήσει τεχνογνωσία, έγγραφα, ιδέες από άλλες χώρες, όπως είναι για παράδειγμα η Μεγάλη Βρετανία, και μπορώ να σας θυμίσω πολύ γρήγορα, σχεδόν επιγραμματικά, ποιες είναι οι πρωτοβουλίες που έχουμε αναλάβει ή αυτές που κυοφορούμε και πρέπει να τις εμφανίσουμε σύντομα ενώπιον της Βουλής.

Πρώτον, σχεδόν αμέσως μετά την ανάληψη των καθηκόντων μου ετέθη σε ισχύ με τη μορφή μιας πάγιας διαταγής που δεσμεύει όλα τα στρατιωτικά και πολιτικά στελέχη του Υπουργείου Ενόπλων Δυνάμεων ένας κώδικας δεοντολογίας, που ρυθμίζει τον τρόπο επαφής της στρατιωτικής υπηρεσίας με τα ιδιωτικά συμφέροντα, δηλαδή με τους πιθανούς προμηθευτές ή αντιπροσώπους οπλικών συστημάτων και γενικότερα αμυντικών εξοπλισμών. Είναι πολύ συγκεκριμένος ο τρόπος με τον οποίο πρέπει να γίνονται οι συναντήσεις, να καταγράφονται τα πρακτικά, να αναρτώνται αυθημερόν στο διαδίκτυο και γενικά είναι πια απολύτως ελεγχόμενος. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν μπορεί να έχουμε παραβιάσεις των κανόνων αυτών, αλλά πάντως είναι απολύτως ελεγχόμενος ο τρόπος με τον οποίο εφάπτεται η δημόσια διοίκηση με τον ιδιωτικό τομέα, τόσο τον διεθνή όσο και τον εθνικό – ας το πω έτσι – ιδιωτικό τομέα.

Δεύτερον, συγκροτήθηκε η πρώτη κοινοβουλευτική υποεπιτροπή στους κόλπους της Διαρκούς Επιτροπής Εξωτερικών και Άμυνας της Βουλής των Ελλήνων, η υποεπιτροπή Εθνικής Άμυνας όπως λέγεται, αποκλειστικό αντικείμενο της οποίας είναι η παρακολούθηση των εξοπλιστικών προγραμμάτων σε όλα τα στάδια της σχετικής διαδικασίας. Ήδη έχει πραγματοποιήσει σε αρκετά καλό κλίμα, συναινετικό κλίμα, δημιουργικό, τρεις συνεδριάσεις η υποεπιτροπή αυτή. Την εβδομάδα που διανύουμε θα έχουμε μια ακόμη συνεδρίαση για μεγάλα και μικρά πράγματα. Στην κρίση της υποεπιτροπής τίθενται όλα τα προγράμματα, ακόμα και αυτά επί των οποίων δεν έχει νομικά αρμοδιότητα η Βουλή. Δηλαδή και τα μη κύρια εξοπλιστικά προγράμματα, τα οποία όμως μπορεί να έχουν ένα ενδιαφέρον, που μπορεί να υπερβαίνει από πλευράς όγκου και το ενδιαφέρον πολλών κύριων προγραμμάτων. Δηλαδή, μπορεί να έχεις ένα μικρό κύριο εξοπλιστικό πρόγραμμα και να έχεις μια πολύ μεγάλη σύμβαση εν συνεχεία υποστήριξης του προγράμματος αυτού. Άρα, όλα τίθενται υπόψη της υποεπιτροπής, η οποία άλλοτε μπορεί να συναινέσει αρκούμενη στη γραπτή ενημέρωση, άλλοτε μπορεί να ζητήσει μια προφορική διαδικασία, όπως συνήθως γίνεται.

Το τρίτο μεγάλο ζήτημα είναι η προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην τελευταία κοινοτική οδηγία για τις αμυντικές προμήθειες, η οποία είναι οδηγία του 2009 και έχουμε αποφασίσει να εναρμονιστούμε πολύ πριν τη λήξη της σχετικής προθεσμίας. Γιατί θεωρούμε ότι το κείμενο της οδηγίας αυτής, παρότι είναι φτιαγμένο από την οπτική γωνία των μεγάλων παραγωγών χωρών και όχι των μικρών και μεσαίων καταναλωτριών χωρών, είναι εν τούτοις έτσι διαρθρωμένο ώστε μας επιτρέπει να αποκτήσουμε μια εθνική νομοθεσία πιο απλή, πιο ευανάγνωστη, πιο λειτουργική. Άρα έχουμε συνεργαστεί με το Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου που προεδρεύεται από τον καθηγητή Βασίλη Σκουρή, πρόεδρο του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων – είναι ένα νομικό πρόσωπο που εποπτεύεται από το Υπουργείο Οικονομίας, άρα ένας δημόσιος φορέας που μας επιτρέπει να τον χρησιμοποιήσουμε και εμείς για τις δικές μας ανάγκες. Και με τη βοήθεια του Κέντρου Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και των στελεχών μας έχουμε προωθήσει σε σημαντικό βαθμό την προετοιμασία αυτού του νέου σχεδίου νόμου, που ελπίζω ότι μέσα στην παρούσα κοινοβουλευτική σύνοδο ή το αργότερο το καλοκαίρι – γιατί έχουμε και τα τμήματα διακοπής – θα καταστεί νόμος του κράτους.

Ένας άλλος πολύ σημαντικός όρος, ο οποίος θα περιληφθεί και στον νόμο, αλλά τον εφαρμόζουμε και πριν τη θεσμοθέτησή του – τον εφαρμόζουμε συμβατικά και όχι νομοθετικά – είναι η υποχρέωση κάθε σύμβαση, κάθε νέα σύμβαση, σύμβαση που έχει κάποια αξία και κάποια πολυπλοκότητα – όχι μια απλή σύμβαση του τύπου “αγοράζω μερικά μεταχειρισμένα αντιαεροπορικά έναντι π.χ. 20 εκατομμυρίων, τα παίρνω από μια χώρα διακρατικά”, αλλά μια πιο πολύπλοκη σύμβαση – πρέπει να προβλέπει έναν εσωτερικό μηχανισμό auditing, άρα μια διεθνή ελεγκτική εταιρεία κύρους, η οποία θα πιστοποιεί σε όλες τις φάσεις λειτουργίας της σύμβασης ότι δεν έχουν διακινηθεί ποσά άνευ παραστατικών και εκτός του προβλεπόμενου πλαισίου της σύμβασης. Από την άποψη αυτή έχει πολύ μεγάλη σημασία η αλληλογραφία που είχα τις τελευταίες μέρες με την εταιρεία Thyssen Group Marine Systems που είναι ένας από τους βασικούς αντισυμβαλλόμενους του ελληνικού δημοσίου στην υπόθεση των Ναυπηγείων Σκαραμαγκά και των υποβρυχίων του Πολεμικού Ναυτικού.

Είδα – δεν θέλω να μου εξηγήσει η κα Τριανταφύλλου πώς – να δημοσιεύεται στην “Καθημερινή της Κυριακής” και μόνον εκεί μια επιστολή που δεν είχα δώσει στη δημοσιότητα, μια επιστολή μου που απευθύνεται προς τον πρόεδρο της Thyssen Group Marine Systems, η οποία είναι πραγματική. Έλεγα λοιπόν στην επιστολή αυτή, με αφορμή δημοσιογραφικές πληροφορίες των τελευταίων 15 ημερών ότι υπήρξαν ενδεχομένως παράνομες πληρωμές την περίοδο του 2000 από τη γερμανική εταιρεία Ferrostaal σε σχέση με τη σύμβαση των υποβρυχίων τύπου 214 – έγραψα στον κ. Hans Christoph Atzpodien, που είναι ο πρόεδρος της Thyssen Group Marine Systems, ότι έχουν μια συμβατική, μια νομική και μια ηθική υποχρέωση να θέσουν στη διάθεσή μας όλα τα στοιχεία που αυτοί ενδεχομένως έχουν στη διάθεσή τους και του θύμισα ότι στην αναλυτική σύμβαση που θα υπογράψουμε – γιατί έχουμε υπογράψει ένα προσύμφωνο τώρα – θα προβλέπεται ο μηχανισμός αυτός του διεθνούς auditing. Και επίσης εξέφρασα την απορία μου και τη δυσφορία μου γιατί κάθε φορά που μια – εν προκειμένω γερμανική, γιατί έτσι έτυχε – μεγάλη εταιρεία συναλλάσσεται με το ελληνικό δημόσιο, προκύπτει ένα πρόβλημα, είτε το πρόβλημα αυτό λέγεται Siemens, είτε το πρόβλημα αυτό λέγεται Daimler, είτε το πρόβλημα αυτό λέγεται MAN, είτε το πρόβλημα αυτό λέγεται Ferrostaal.

Αυτό είναι εξαιρετικά ενοχλητικό. Δεν μπορεί να έχουμε μια συρροή τέτοιων φαινομένων και να μένουμε αδιάφοροι απέναντι στα φαινόμενα αυτά. Η πληροφορία που προσθέτω και που δεν την είχε το ρεπορτάζ της “Καθημερινής” γιατί ήταν πάρα πολύ πρόσφατη – ήταν της Παρασκευής το βράδυ – είναι ότι απάντησε ο κ. Atzpodien και συμφωνεί, αποδέχεται την εισαγωγή του μηχανισμού, θα βοηθήσει τη διαδικασία της δικαστικής συνδρομής και εξηγεί αυτό το οποίο είναι γνωστό, ότι από το 2005 δεν μετέχει πλέον η Ferrostaal, δεν μετέχει στη σχετική κοινοπραξία, άρα δεν είναι αντισυμβαλλόμενός μας στην προκειμένη περίπτωση, αφήνοντας την αίσθηση, η οποία είναι σαφής – όχι ρητή αλλά σαφής από την επιστολή του – ότι είναι και ο ίδιος πιο ευτυχής που δεν εκπροσωπεί τώρα και την εταιρεία αυτή αλλά μόνο το δικό του όμιλο. Άρα υπάρχουν τρόποι, μέσα από τους οποίους μπορεί να κινηθεί αυτός.

Μια άλλη εγγυητική διαδικασία είναι η ενεργοποίηση στον υψηλότερο δυνατό βαθμό των διεθνών ή διακρατικών διαδικασιών προμήθειας αμυντικού υλικού. Τέτοιες διαδικασίες υπάρχουν καταρχάς στο NATO. Το NATO έχει μια υπηρεσία προμηθειών, όπως ξέρετε, τη NAMSA, την οποία διευθύνει τα τελευταία χρόνια Έλληνας απόστρατος αξιωματικός, ο οποίος έχει επιλεγεί υπό την προσωπική του ιδιότητα

και διευθύνει από το Λουξεμβούργο. Οι διαδικασίες που εφαρμόζονται εκεί, ο βαθμός τυποποίησης, αλλά και ο διεθνικός χαρακτήρας της υπηρεσίας αυτής, μας επιτρέπουν να έχουμε τη βεβαιότητα ότι κάποια πράγματα γίνονται όπως πρέπει να γίνονται, “Iege artis” εν προκειμένω. Και το ίδιο θα ισχύσει – δεν το έχουμε δει ακόμη στην πράξη γιατί δεν έχουν ενεργοποιηθεί τα σχετικά προγράμματα – και με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας, ο οποίος ως οντότητα, agency της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μπορεί να αναλάβει πολύ σημαντικές πρωτοβουλίες και πάντως μπορεί να μειώσει το κόστος, διότι μπορεί να μας απαλλάξει από την ανάγκη να αναπτύξουμε δικά μας προγράμματα, τα οποία προσφέρονται μέσα από ένα δίκτυο διακρατικών συνεργασιών.

Δεν θέλω να πω κάτι συγκεκριμένο για να μην απογοητεύσω κάποιους που μπορεί να προσδοκούν – αν και θα απογοητευθούν – αλλά θα σας πω λίγο υπαινικτικά το εξής: εάν μπορεί να υπάρξει ένα διακρατικό σύστημα εκπαίδευσης των χειριστών της Πολεμικής Αεροπορίας στο οποίο να μετέχουν πολλές χώρες της Ευρώπης – η Γαλλία, η Ιταλία, η Ισπανία – δεν χρειάζεται ν’ αποκτήσουμε εμείς την υποδομή ενός αυτοτελούς εθνικού συστήματος εκπαίδευσης των πιλότων. Αυτό απαλλάσσει τη χώρα από ένα πολύ μεγάλο κόστος. Αυτό μπορεί να μας το προσφέρει ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας.

Τέλος, αυτό το οποίο σίγουρα θα γίνει – περιλαμβάνεται στο νομοσχέδιο παρ’ ό,τι δεν το επιβάλλει η κοινοτική οδηγία αλλά είναι μια δική μας απόφαση την οποία έχουμε ήδη αρχίσει και εκτελούμε – είναι η κατάργηση των λεγόμενων αντισταθμιστικών ωφελημάτων, των offset με τη μορφή που τα ξέραμε. Διότι τα offset είναι ένας μηχανισμός εισόδου, εξόδου και επανεισόδου κάποιων χρημάτων, υπάρχει μια γενική σύγκυση μεταξύ πιστωτικών και ονομαστικών αξιών, δημιουργείται η εντύπωση ότι καταβάλλει η αγορά στελεχών ένα ποσό και αυτό της επιστρέφεται ωσάν να μην υπάρχει όφελος για τον παραγωγό και πωλητή, όλα αυτά στην πραγματικότητα διογκώνουν το κόστος, όλα τα πληρώνει κάποιος και τελικά τα πληρώνει η αγοράστρια χώρα.

Εμείς θέλουμε να μετατρέψουμε τον μηχανισμό αυτό σ’ έναν μηχανισμό ολοκληρωμένης βιομηχανικής συνεργασίας ώστε να ενισχύσουμε πραγματικά την ελληνική αμυντική βιομηχανία, να την απαλλάξουμε από ορισμένες δυσβάσταχτες διαδικασίες και να της δώσουμε τη δυνατότητα μεταφοράς και παραγωγής τεχνογνωσίας και ένταξης της σε μεγάλα προγράμματα, χωρίς αυτό όμως να μεθοδεύεται με τη μορφή των γνωστών ως τώρα αντισταθμιστικών ωφελημάτων.

Στο πλαίσιο αυτό ήδη καταργήσαμε τα αντισταθμιστικά ωφελήματα στις συμβάσεις των υποβρυχίων, γιατί προβλέπονται πλέον και σταθερές τιμές – έχουμε fixed prices ώστε να μην υπάρχουν ούτε προσαρμογές ούτε αντισταθμιστικά ωφελήματα. Και στην τελευταία μου επίσκεψη στη Ρωσική Ομοσπονδία πριν από λίγες εβδομάδες, τη Μεγάλη Εβδομάδα, επίσης ανακοίνωσα στους συνομιλητές μου, δηλαδή στον Ρώσο ομόλογό μου, την πρόθεσή μας και στις ελληνορωσικές, διακρατικές πάντα, συναλλαγές, να μην περιλαμβάνονται αυτού του είδους τα κλασικά αντισταθμιστικά ωφελήματα τα οποία κατά καιρούς μας έχουν απασχολήσει δημιουργώντας διάφορες υποψίες, διάφορες συζητήσεις από τις οποίες πρέπει οριστικά να ξεφύγουμε. Και αυτό πιστεύω ότι θα είναι και ένας θετικός παράγοντας που θα μειώσει το κόστος όλων των συμβάσεων και όλων των εμπορικών σχέσεων που έχουμε με τις χώρες αυτές.

Λέω, εν παρόδω, ότι το γεγονός ότι μια σύμβαση είναι διακρατικού χαρακτήρα, όπως πολύ συχνά συμβαίνει, δεν την αθώνει εξ ορισμού. Και ως εκ τούτου πρέπει να είμαστε πάρα πολύ προσεκτικοί και στις διακρατικού χαρακτήρα συμβάσεις. Η προσπάθεια, νομίζω, παρ’ ό,τι είναι πολύ δύσκολη και λεπτεπίλεπτη, θα αποδώσει καρπούς. Και θα αποδώσει καρπούς και εκ του λόγου ότι πρέπει να κάνουμε αυτή τη στιγμή για μια περίοδο βήμα σημειωτόν, προκειμένου να δούμε πώς διαμορφώνονται και τα ευρύτερα δημοσιονομικά δεδομένα. Και άρα έχουμε τη δυνατότητα με πολύ μεγαλύτερη ψυχραιμία και από πολύ μεγαλύτερη απόσταση να δούμε κάποια πράγματα, αρχίζοντας από την εκτίμηση αυτού καθαυτού του καταλόγου των αναγκών μας, δηλαδή του περιβόητου ΕΜΠΑΕ, του Ενιαίου Μεσοπροθέσμου Προγράμματος Αμυντικών Εξοπλισμών, που πρέπει να διαμορφώνεται με τα κριτήρια που είπα, δηλαδή με κριτήρια εθνικά, αμυντικά, αναπτυξιακά, λαμβανομένων υπ’ όψιν και των διεθνών σχέσεων της χώρας. Είναι εργαλείο άσκησης εξωτερικής πολιτικής, αλλά για να καταλάβετε πόσο απλουστευμένα είναι κάποια πράγματα που εμφανίζονται πολύπλοκα, θα σας πω ότι 15 όλα κι όλα προγράμματα καλύπτουν το 90% του συνολικού προϋπολογισμού του ΕΜΠΑΕ. Άρα, ακόμη και αν προς στιγμήν αφήσει κανείς τα υπόλοιπα που καλύπτουν το 10% του προγράμματος και ασχοληθεί με τα 15 μεγάλα που καλύπτουν το 90%, μπορεί να

έχει ένα πεδίο δράσης και επέμβασης το οποίο να αποδίδει πάρα πολύ σημαντικούς καρπούς. Αυτά είναι όσα κάνουμε, όσα προσπαθούμε να κάνουμε, με τη βοήθεια των υπηρεσιακών στελεχών.

Θα σας πω ένα τελευταίο: δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι δεν αλλάξαμε σκοπίμως τη διοίκηση της σχετικής υπηρεσίας, τα διευθυντικά στελέχη της σχετικής υπηρεσίας. Παρ' ό,τι προΐστανται μετακλητοί υπάλληλοι οι οποίοι είχαν επιλεγεί από την προηγούμενη κυβέρνηση, δε θίξαμε καθόλου τη σύνθεση της υπηρεσιακής ηγεσίας αυτής της υπηρεσίας. Και το κάναμε για να σπάσουμε έναν φαύλο κύκλο. Έναν φαύλο κύκλο που βλέπει πίσω από κάθε πρωτοβουλία και κάθε ενέργεια μια κομματική κυβερνητική πολιτική ή άλλη σκοπιμότητα. Αυτό έχει και συμβολικό και ηθικό χαρακτήρα γιατί θέλουμε όλα αυτά ν' αποκτήσουν μια θεσμική διάσταση, θέλουμε να είναι εγγυημένα θεσμικά, κυρίως μέσα από τη Βουλή των Ελλήνων και την αρμόδια κοινοβουλευτική επιτροπή. Σας ευχαριστώ πολύ.

ΕΛΛΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ: Να ευχαριστήσω πολύ τον υπουργό Εθνικής Άμυνας και να παρακαλέσω τον υπουργό Υποδομών, τον κ. Δημήτρη Ρέππα, να πάρει το λόγο.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΕΠΠΑΣ

Ο σχεδιασμός του Υπουργείου Υποδομών για τη διαφάνεια στα δημόσια έργα: επιτελική παρακολούθηση, θεσμικές παρεμβάσεις, Ανεξάρτητη Αρχή

Κυρία πρόεδρε της Διεθνούς Διαφάνειας, κύριε πρόεδρε του ελληνικού τμήματος, σας ευχαριστώ για την πρόσκλησή σας. Είναι μεγάλη χαρά μου και τιμή να συμμετέχω σε αυτήν την ημερίδα που μου δίνει τη δυνατότητα να διατυπώσω τις απόψεις μου για τα θέματα διαφάνειας, για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε στο υπουργείο μας.

Σύμφωνα με προχθεσινό δημοσίευμα, το έγκυρο αμερικανικό ινστιτούτο μελετών Brookings Institution, σε μελέτη του, συμπεραίνει ότι το ελληνικό κράτος χάνει κάθε χρόνο περίπου 20 δις ευρώ εξαιτίας της διαφθοράς, δηλαδή ένα 8% του ΑΕΠ. Η Ελλάδα στερείται πόρων που είναι απαραίτητοι για να επιβιώσει σήμερα και να προοδεύσει το μέλλον. Είναι λοιπόν “πλοίο που έχει καταστεί ανίκανο προς πλουν;” όπως κατά τον Ηρόδοτο ορίζεται η διαφθορά;

Η διαφθορά αποτελεί αναμφίβολα συστατικό της λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης, μια μορφή παθογένειας κατά την άσκηση της εξουσίας. Είναι ο εχθρός που αποδιαρθρώνει τις δημοκρατικές δομές της πολιτείας. Γιγαντώνοντας το συναίσθημα της αδικίας και επιβαρύνοντας υπέρμετρα και επιζήμια τους φορολογούμενους πολίτες, τελικώς οι συνέπειες της διαφθοράς αποκλείουν κάθε προοπτική ανάπτυξης και προόδου σε μια χώρα, ενώ αποσυντονίζουν τη σχέση εμπιστοσύνης κράτους - πολίτη αποτρέποντας τη δημιουργία ενός πολύτιμου κοινωνικού κεφαλαίου αμοιβαίας εμπιστοσύνης και απειλώντας ευθέως την κοινωνική συνοχή.

Σήμερα η κρατική εξουσία δεν είναι μονολιθική και μονοσήμαντη: διαχέεται και τέμνεται σε πολλά επίπεδα και φορείς. Είναι η συμπύκνωση συναινέσεων αλλά και διαφωνιών και συγκρούσεων οι οποίες κατά κανόνα διαθέτουν συνταγματική νομιμοποίηση. Συνεπώς και τα φαινόμενα της διαφθοράς, που στην ουσία αποτελούν μορφές δυσλειτουργίας του εκάστοτε πολιτικού συστήματος, έχουν χαρακτηριστικά πρώτον πολιτικό, δεύτερον κοινωνικό, τρίτον οικονομικό και τελικώς χαρακτηριστικά αξιακό και ηθικό.

Είναι αλήθεια ότι ως αίτια της διαφθοράς εντοπίζονται σε πρώτο βαθμό η ανομία και η πολυνομία, καθώς και η κακοδιοίκηση. Απώτερη αιτία, πάντως, του φαινομένου είναι η ανισοκατανομή της οικονομικής και πολιτικής δύναμης μεταξύ των κοινωνικών στρωμάτων, δηλαδή η συγκέντρωση της εξουσίας στα χέρια των λίγων. Γι' αυτό η εξάλειψη της διαφθοράς συνεπάγεται την καταπολέμηση της φτώχειας και την ενδυνάμωση των πολιτικών δικαιωμάτων. Αντίθετα, η ανυπαρξία χρηστής διοίκησης και ο εκμαυλισμός της

δημοκρατικής συνείδησης δημιουργούν υποδόριους κινδύνους για τη σπατάλη του δημοσίου χρήματος, την αστοχία των πολιτικών και των προγραμμάτων και τον εκφυλισμό και αυτών των ίδιων των ανθρωπίνων σχέσεων.

Ας μην εθελotuφλούμε: όλα τα κακά που απορρέουν από τη διαφθορά οφείλονται στο ίδιο το σύστημα που την γεννάει. Γινόμαστε πιο συγκεκριμένοι: κάθε οικονομικός φορέας ή τα στελέχη του επιδιώκουν να προσεταιριστούν κρατικά κατά κανόνα στελέχη σε καίριες θέσεις ώστε να εξασφαλίζουν ευνοϊκή μεταχείριση – σε ό,τι αφορά, για παράδειγμα, την ανάθεση των συμβάσεων, την ελαστικότητα της επίβλεψης και των παραλαβών, την ανοχή σε υπερβάσεις, τη μη εφαρμογή διατάξεων σχετικά με την επιβολή κυρώσεων εξαιτίας της μη ανταπόκρισης σε συμβατικές υποχρεώσεις κ.λπ. Για τον λόγο αυτό ένας φορέας είναι συνήθως πρόθυμος όχι μόνο να ανεχτεί αλλά και να καλλιεργήσει τη διαφθορά. Είναι όμως εντελώς αντίθετος σε αυτήν και γίνεται πρόθυμος να συμβάλλει στην καταπολέμηση της διαφθοράς εάν αυτή ευνοεί τους ανταγωνιστές του – που εύλογα θα επιδιώξουν να μετέλθουν τις ίδιες μεθόδους και ... συγκυριακά ή μόνιμα, θα επιτύχουν κι αυτοί να εφωληθούν με αυτό τον τρόπο. Πολύ περισσότερο, είναι πρόθυμος να την καταπολεμήσει όταν αυτή αρχίζει να πλήττει τον ίδιο τον οργανισμό του, όταν στελέχη που διαφθείρουν τους δημόσιους λειτουργούς αρχίζουν να διαφθείρονται και τα ίδια και να “κλέβουν” και την ίδια την επιχείρησή τους και τους μετόχους της.

Το ίδιο συμβαίνει και με την άλλη πλευρά της διαφθοράς: όσο ένα στέλεχος της διοίκησης μπορεί να μεγιστοποιεί τα οφέλη του όντας το ίδιο διεφθαρμένο και έχοντας, μόνο αυτό, την δυνατότητα να απολαύσει τα σχετικά οφέλη, ... έχει καλώς. Όταν όμως η διαφθορά γενικεύεται, η επιδίωξη της κατάκτησης θέσεως ευθύνης με στόχο τη συμμετοχή στο σύστημα διαφθοράς εντείνεται, οι αντιθέσεις διευρύνονται και τότε το σύστημα, αν δεν συμπεριλάβει όλους τους συμμετέχοντες γίνεται “δώρο-άδωρο” για τον ίδιο τον διεφθαρμένο – για καθέναν δηλαδή που θα ήθελε να συμμετάσχει σε αυτό αν δεν μπορεί να το πετύχει.

Το πρόβλημα, σε κάθε περίπτωση, και ιδιαίτερα όταν η διαφθορά γενικεύεται, είναι ότι καθίσταται τροχοπέδη στη συνολική αναπτυξιακή διαδικασία καθώς αναδεικνύεται σε σημαντικό παράγοντα αποθάρρυνσης κάθε επενδυτικής δραστηριότητας. Ουδείς πιστεύει ότι τηρούνται κανόνες αντικειμενικοί. Και έτσι προσχωρεί, ή αναγκάζεται να προσχωρήσει, σε έναν τρόπο λειτουργίας που προσιδιάζει στην ανομία και τη διαφθορά.

Τα αλληπάλληλα οικονομικά και πολιτικά σκάνδαλα που συγκλόνισαν τη χώρα μας έχουν πλήξει σοβαρά την αξιοπιστία της. Η Ελλάδα κατρακύλησε, ως γνωστό, από την 57^η – που κι αυτή συνιστούσε μια πολύ κακή επίδοση – στην 71^η θέση του Παγκόσμιου Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς, ενώ είναι, μαζί με τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία, στην τελευταία θέση της Ευρώπης των “27”. Στο εσωτερικό, δε, η αξιοπιστία της πολιτικής και των πολιτικών στελεχών βρίσκεται στο ναδίρ της.

Πέρα από μια άλλη πολιτική χρειάζεται και μια άλλη αντίληψη για την πολιτική. Θα ήταν ορθό και επιθυμητό καθέννας να θέτει και τα ηθικά όρια της δύναμής του. Δυστυχώς σε πάρα πολλές χώρες η κοινωνία, σε όλες της τις μορφές – άτομα, θεσμικοί φορείς, παράγοντες που επωφελήθηκαν ή και επωφελούνται εκ συστήματος από τη διαφθορά –, μόνον όταν φθάσει σε οριακές καταστάσεις για την συνολική λειτουργία του συστήματος είναι πρόθυμη και τότε ωθεί αποφασιστικά στη λήψη μέτρων εξάλειψης ή τουλάχιστον ουσιαστικού περιορισμού του προβλήματος.

Από τα πράγματα φαίνεται ότι στη χώρα μας αυτά τα όρια έχουν ξεπεραστεί. Καταγράφεται βελτίωση των δεικτών “ανοχής” στη διαφθορά που παρουσιάζονται στις μετρήσεις τις οποίες πραγματοποιεί η οργάνωσή σας. Το γεγονός αυτό δημιουργεί μια κάποια αισιοδοξία ότι επιτέλους θα έχουν αποτέλεσμα τα μέτρα καταπολέμησης της διαφθοράς, με τη συμβολή και την ενεργό εμπλοκή κυρίως αυτών των πολιτών. Δε χωρεί συζήτηση: η πατρίδα μας έχει ανάγκη ενός νέου μοντέλου βιώσιμης ανάπτυξης που θα κυριαρχούν η διαφάνεια, η λογοδοσία και η ακεραιότητα. Που θα δημιουργεί υπεραξίες για το σύνολο των πολιτών.

Βέβαια ο πόλεμος κατά της διαφθοράς είναι μακρύς και επίπονος. Καταρχάς πρέπει να αποσυνδεθεί από αφηρημένες έννοιες και κατηγορίες και να αναχθεί σε συγκεκριμένες καταστάσεις. Πρέπει να παύσει να αποτελεί έκφραση οίκτου για τα θύματα και να μετατραπεί σε ένα διαρκές πρόσταγμα για αποτελεσματική δράση. Τα συνήθη εμπόδια που βρίσκει κανείς μπροστά του και πρέπει να υπερβεί, είναι κυρίως η απροθυμία των αρμοδίων οργάνων για αποτελεσματική δράση, η ανυπαρξία κατάλληλης και επαρκούς τεχνογνωσίας για την παρεμπόδιση της διαφθοράς, η αποξένωση των πολιτών από την πολιτική – ίσως αυτό είναι το πιο σημαντικό – αφού προηγουμένως η πολιτική έχει απολέσει το βασικό γνώρισμά της, την ιδιότητα του δημόσιου.

Βασικό μέσο καταπολέμησης της διαφθοράς, ανάδειξης της διαφάνειας και ευαισθητοποίησης των πολιτών αποτελεί η γνώση και η κοινωνικοποίηση της πληροφορίας. Προϋπόθεση κοινωνικοποίησης της γνώσης είναι η ίδια η πρόσκτηση και συγκέντρωσή της και, εν συνεχεία, η σωστή διάχυσή της. Η λέξη - κλειδί είναι η ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Η εν γένει λειτουργία της πολιτείας πρέπει να περιλαμβάνει τρεις διακριτές διαδικασίες: πρώτη, τη δημόσια γνωστοποίηση των στοιχείων, δεύτερη, την ουσιαστική κοινωνική διαβούλευση και τρίτη, τη σε βάθος αποκέντρωση με κοινωνική λογοδοσία.

Πιστεύω πως για την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ το “Δ” της Δημοκρατίας ταυτίζεται με το “Δ” της Διαφάνειας, της Διαβούλευσης και του Δημοσίου Συμφέροντος. Σε αυτή την κατεύθυνση το Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων έχει αναλάβει έναν πολύ σημαντικό ρόλο. Από την πρώτη στιγμή της ανάληψης των καθηκόντων μας ξεκινήσαμε τις δράσεις μας στην κατεύθυνση της καθιέρωσης της διαφάνειας, της αξιοπιστίας, της ενίσχυσης των δικτύων εμπιστοσύνης και της στήριξης του κοινωνικού κεφαλαίου. Και θέλω να ευχαριστήσω δημοσίως τον Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, τον κ. Ρακιντζή, για τη βοήθεια την οποία μας προσφέρει ώστε να αναδειξουμε τα θέματα τα οποία ταλανίζουν για πολύ καιρό αυτό το νευραλγικό χώρο. Όλη αυτή η εργασία, δείγμα της οποίας με αφορμή το συνέδριό σας παρουσιάζουμε σήμερα, γίνεται με μέθοδο, γνώση του αντικείμενου, ρεαλισμό, προσήλωση σε στόχους, μακριά από κάθε διάθεση εντυπωσιοθηρίας που μπορεί να οδηγήσει σε ένα πανηγυρικό – εφήμερο πάντως – κυνήγι μαγισσών χωρίς πρακτικό αποτέλεσμα. Τα κυριότερα μέτρα που παίρνουμε είναι τα εξής:

1. Καθιέρωση ενός Συστήματος Επιτελικής Παρακολούθησης Έργων και Προμηθειών.

Ενεργοποιήθηκε σύστημα επιτελικής παρακολούθησης των έργων του υπουργείου μας. Ήδη αναρτούμε τα δεδομένα του συστήματος επιτελικής παρακολούθησης στο διαδίκτυο και παρέχουμε πρόσβαση σ’ αυτά σε κάθε ενδιαφερόμενο. Έχουμε τη γνώση ότι οι τρόποι απόκρυψης μιας πληροφορίας ποικίλουν: μπορείς να μην την εντοπίσεις, να μην τη συλλέξεις καν, ... μπορείς, ενώ τη διαθέτεις να την αποκρύψεις ή να την παρουσιάσεις εν μέρει, ... μπορείς όμως εξ ίσου καλά να τη συγχωνεύσεις με ένα πλήθος άλλων πληροφοριών που κάνει αδύνατη την επισήμανσή της και αξιολόγησή της. Για τον λόγο αυτό προσπαθούμε να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί στα βήματά μας και απολύτως αξιόπιστοι στα δεδομένα που παρουσιάζουμε. Γνωρίζουμε ότι θα αντιμετωπίσουμε ποικίλες αντιδράσεις, είμαστε όμως σε θέση να τις αντιμετωπίσουμε, αφενός μεν γιατί γνωρίζουμε τι συνιστά την αναφορά στο δημόσιο συμφέρον, αφετέρου δε γιατί είμαστε αποφασισμένοι να επιβάλουμε τη λειτουργία του συστήματος ώστε να πείσουμε μέσω των αποτελεσμάτων του για την χρησιμότητά του.

Αυτή η επιτελική παρακολούθηση έργων – μιλάμε για εκατοντάδες έργα τα οποία βρίσκονται στο διαδίκτυο με το σύνολο των στοιχείων τα οποία συνθέτουν την ταυτότητα ενός έργου – υπηρετεί δύο σκοπούς: αφενός την κατά κυριολεξία διαφάνεια, αφού τα ουσιώδη στοιχεία της εξέλιξης κάθε έργου αναρτώνται στο διαδίκτυο, και αφετέρου τη συγκέντρωση με σύγχρονο και επιστημονικό τρόπο αξιόπιστων στοιχείων για την παρακολούθηση και τη βελτιωτική παρέμβαση στην εξέλιξη συμβάσεων έργων και υπηρεσιών. Με το σύστημα αυτό υπερκαλύπτουμε την πρόταση της οργάνωσής σας για την υποβολή τακτικών τριμηνιαίων εκθέσεων προόδου για κάθε έργο.

2. Συγκεκριμένες θεσμικές παρεμβάσεις σε δύο κατευθύνσεις: αφενός στην ενεργοποίηση των υφισταμένων θεσμών, αφετέρου στη διαμόρφωση ενός νέου θεσμικού πλαισίου.

Είμαστε αποφασισμένοι να ενεργοποιήσουμε θεσμούς που αποτρέπουν ή αποθαρρύνουν τη διαφθορά – γιατί δεν πάσχουμε από έλλειψη θεσμών σε αυτή τη χώρα αλλά από έλλειψη εφαρμογής τους. Αναφέρω ενδεικτικά:

- Έχει προταθεί από τη Διεθνή Διαφάνεια ο περιορισμός των υπερβάσεων κόστους στο 20% του συμβατικού προϋπολογισμού. Μέσω των παρ. 1 και 3, του 57^{ου} άρθρου, του ν. 3669/ 08, απαγορεύεται οποιαδήποτε υπέρβαση του κόστους – πέραν της απορρόφησης του κονδυλίου για απρόβλεπτα, που έχει ούτως ή άλλως συμπεριληφθεί στο συμβατικό κόστος και που αυτό περιορίζεται σε ύψος 9% έως 15% της συμβατικής δαπάνης για εργασίες – εκτός εάν αυτή οφείλεται σε “απρόβλεπτες περιστάσεις” – για τις οποίες μάλιστα ορίζονται ρητά οι προϋποθέσεις χαρακτηρισμού τους. Δυστυχώς όμως τα στοιχεία που συγκεντρώνουμε δείχνουν ότι μέσω της διάταξης αυτής δεν έχουν περιοριστεί πραγματικά οι υπερβάσεις.

Είμαστε αποφασισμένοι να αντιμετωπίσουμε αυτό το πρόβλημα που παραλάβαμε στο πλαίσιο όσων προαναφέραμε με διαχείριση των παλαιών προβλημάτων και αυστηρή προσήλωση στην τήρηση των προβλέψεων του νόμου στο μέλλον. Για τον σκοπό αυτό μετά την αξιολόγηση των στοιχείων που συγκεντρώνονται αποστέλλονται συγκεκριμένες οδηγίες για τη μελλοντική διαχείριση ενώ παράλληλα

δραστηριοποιείται κατάλληλος διαρκής ελεγκτικός μηχανισμός με αναβάθμιση του Σώματος Επιθεωρητών Δημοσίων Έργων. Παράλληλα, μέσω της επικείμενης αναθεώρησης του νομοθετικού πλαισίου θα αντιμετωπιστούν οι λόγοι που οδηγούν στην καθιέρωση αυτής της απαράδεκτης πρακτικής των συμπληρωματικών συμβάσεων ως περίπου αναγκαίου κακού στην εκτέλεση των έργων.

- Έχει προταθεί από τη Διεθνή Διαφάνεια η καθιέρωση ενός τρόπου τινά “Τειρεσία” που θα παρακολουθεί την δράση των εργοληπτών δημοσίων έργων και θα επιβάλλει κάποιες ποινές. Προφανώς θα πρέπει να αναφερθούμε σε πειθαρχικές ποινές, παράλληλα με τις όποιες ποινικές ευθύνες, καθ’ ότι η ποινική δικαιοσύνη έχει τα δικά της ιδιαίτερα κριτήρια και ρυθμούς με τους οποίους κινείται. Η ποινική δικαιοσύνη στρέφεται κατά προσώπων, πρέπει να αποδειχτεί δόλος και ίδιον όφελος, ενώ παράλληλα κινείται με ιδιαίτερα αργούς ρυθμούς.

Η απόφαση ότι κάθε περίπτωση διαφθοράς παραπέμπεται στη δικαιοσύνη – το περίφημο “όποιος έχει στοιχεία να πάει στον εισαγγελέα ...!” είναι κάτι που συχνά ακούμε – ακόμα και αν είναι ειλικρινής και ακολουθηθεί κατά γράμμα, είναι χρήσιμη μεν, αλλά εντελώς ανεπαρκής. Αυτό διότι η δικαιοσύνη είναι υποχρεωμένη αφενός να διαπιστώνει παραβίαση του νόμου, ενώ η διαφθορά κατά κανόνα υποκρύπτεται σε, κατά τα άλλα, νομότυπες αποφάσεις και ενέργειες και αφετέρου επειδή η απόφαση κάθε δικαστηρίου πρέπει να στηρίζεται σε πολύ συγκεκριμένες αποδείξεις – η αμφιβολία είναι υπέρ του κατηγορουμένου. Από την άλλη η δικαιοσύνη είναι υποχρεωμένη να ασχολείται και με περιπτώσεις κακόβουλων καταγγελιών, ακόμα και όταν εκ των πραγμάτων δεν προκύπτει η δυνατότητα απόδειξης διαφθοράς – ολοφάνερο όφελος ή κάλυψη ανάγκης, εύλογο τίμημα, οικονομικό αντικείμενο κάτω από την “κρίσιμη μάζα” που επιτρέπει την απόσπαση μέρους...

Για τους ίδιους λόγους και ο κατασταλτικός, εκ των υστέρων, έλεγχος από όργανα της δικαιοσύνης είναι το ίδιο αναποτελεσματικός. Ανάλογη είναι και η εμβέλεια του προληπτικού ελέγχου από όργανα του δικαστικού σώματος που εκ των πραγμάτων γέρνει υπέρ του ελέγχου νομιμότητας, ενώ ο έλεγχος σκοπιμότητας μόνο σε μικρό βαθμό μπορεί να ασκηθεί.

Τα άρθρα 81 έως 92 του ν. 3669/08, αναφέρονται στην πειθαρχική παρακολούθηση της δράσης εργοληπτικών επιχειρήσεων και των στελεχών τους και παρέχουν τη δυνατότητα επιβολής ποινών – συγκεκριμένα από τον προσωρινό τους αποκλεισμό από συμβάσεις μέχρι και τη διαγραφή τους από τα μητρώα – και προστίμων από 300.000 έως 1.500.000 ευρώ. Στο θεσμικό πλαίσιο προβλέπεται, συνεπώς, η δυνατότητα αποκλεισμού από τις διαδικασίες ανάθεσης δημόσιας σύμβασης οποιουδήποτε έχει περιπέσει σε βαρύ πειθαρχικό παράπτωμα. Διατίθεται δηλαδή ένα σημαντικό θεσμικό οπλοστάσιο. Το ερώτημα που τίθεται είναι σε ποιο βαθμό έχουν τύχει πρακτικής εφαρμογής οι συγκεκριμένες διατάξεις. Το συμπέρασμα από τα στοιχεία που συγκεντρώνονται είναι πως δεν έχει γίνει τίποτε αξιόλογο. Είμαστε αποφασισμένοι να βάλουμε σε εφαρμογή τις συγκεκριμένες διατάξεις, μεθοδικά και συστηματικά, με σαφείς διαδικασίες που αυτή τη στιγμή ολοκληρώνουμε τη διαμόρφωσή τους.

- Έχει προταθεί από την οργάνωσή σας η θέσπιση διαδικασίας μειοδοσίας με μηχανικό τρόπο, μέσω διαδικτύου. Από το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο για τις δημόσιες συμβάσεις που έχει ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο προβλέπονται και περιγράφονται δύο σχετικές διαδικασίες: το “Δυναμικό Σύστημα Αγορών” και ο “Ηλεκτρονικός Πλειστηριασμός”.

Από τα στοιχεία που συγκεντρώνουμε προκύπτει ότι δεν έχουν σχεδόν ποτέ εφαρμοστεί μέχρι σήμερα στα πλαίσια του υπουργείου μας και είναι αμφίβολο εάν έχουν εφαρμοστεί γενικά στη χώρα – εκτός ίσως κάποιων εξαιρέσεων. Διερευνούμε την δυνατότητα άμεσης εφαρμογής, ιδιαίτερα του Ηλεκτρονικού Πλειστηριασμού – εφ’ όσον το Δυναμικό Σύστημα Αγορών συνάδει κυρίως με συμβάσεις προμηθειών – στην ανάθεση κάποιων κατηγοριών συμβάσεων έργων ή υπηρεσιών στο υπουργείο μας και τις προοπτικές περαιτέρω διεύρυνσης της χρήσης του. Και διερευνούμε την αξιοποίηση στελεχών και οργάνων που διαθέτουν τον εξοπλισμό και την τεχνογνωσία, που μπορούν και διατίθενται να πρωτοτυπήσουν, καθιερώνοντας νέες διαδικασίες, συμβατικά τεύχη, πρακτικές κ.λπ. – πράγματα που δεν είναι ιδιαίτερα εύκολα.

Σε ό,τι αφορά την πρωτοβουλία μας για τη διαμόρφωση ενός νέου θεσμικού πλαισίου, θέλω να επισημάνω ότι προωθούμε τη συνολική επισκόπηση και αναμόρφωση του πλαισίου για τις δημόσιες συμβάσεις έργων και υπηρεσιών – πρόκειται για ένα σχέδιο που θα τεθεί σε διαβούλευση μέχρι τις αρχές Μαΐου και θα γίνει νόμος του κράτους μέχρι το τέλος του καλοκαιριού. Στο πλαίσιο αυτό έχουμε στρέψει την προσοχή μας, κυρίως, στα ακόλουθα:

- Θα συμπεριληφθεί ρητά στις αιτίες πειθαρχικής δίωξης ο χρηματισμός και η διαφθορά. Σήμερα στο 82^ο άρθρο του νόμου, όπου αναφέρονται οι περιπτώσεις που “ιδίως” αποτελούν αιτίες πειθαρχικής δίωξης, δεν αναφέρονται αυτές οι ξορκισμένες λέξεις.
- Θα συμπεριληφθεί στις πειθαρχικές ποινές και η υποχρεωτική έκπτωση και αποξένωση από σύμβαση που ανατέθηκε μέσω τέτοιων μεθόδων.
- Θα προβλεφθεί η αυτοδίκαιη επέκταση της ποινής στον οικονομικό φορέα, την εργοληπτική δηλαδή επιχείρηση, όταν ελέγχεται πειθαρχικά και τιμωρείται στέλεχός της.
- Διερευνάται η κατάργηση του ανωτάτου ορίου στα πρόστιμα ή ο συσχετισμός τους με το συμβατικό αντικείμενο, ώστε να καταστεί ιδιαίτερα “ακριβή” η διαφθορά για τον οικονομικό φορέα που την προωθεί. Εδώ πρέπει να τηρηθεί μια λεπτή, ασφαλώς, ισορροπία ανάμεσα στις πολύ χαμηλές ποινές που θα ενσωματωθούν στο κόστος και θεωρείται εύλογη η καταβολή τους – κάτι σαν παραβίαση αγορανομικής διάταξης – και στις πολύ υψηλές, τις εξοντωτικές ποινές που θα καθιστούν το αρμόδιο για την υποβολή όργανο ή φορέα ιδιαίτερα διστακτικό στο να τις επιβάλει.
- Θα θεσμοθετηθεί η υποχρεωτική δημοσιοποίηση των ποινών, ώστε καθένας να γνωρίζει ποιος είναι ο βίος και η πολιτεία κάθε επιχειρηματικού φορέα, όπως και κάθε λειτουργού του κράτους.
- Θα περιοριστεί η διάχυση της ευθύνης και θα γίνει η προσωποποίησή της σε μικρό αριθμό στελεχών, στον οποίων την επιλογή θα μπορούν ευκολότερα να εφαρμοστούν αξιοκρατικά κριτήρια και να παρακολουθηθεί η γενικότερη συμπεριφορά και εξέλιξή τους – μέσω “πόθεν έσχες”, κοινωνικής μαρτυρίας ... κ.λπ.
- Θα υιοθετηθούν παρεμβάσεις στο θεσμικό πλαίσιο:

A. Του προγραμματισμού των έργων σχετικά με τις προϋποθέσεις έναρξης της διαδικασίας ανάθεσης, την τεκμηρίωση της ένταξης έργου στα πλαίσια εθνικού αναπτυξιακού σχεδίου, την κάλυψη πραγματικής κοινωνικής ανάγκης, ή την τεκμηρίωση της “ανταποδοτικότητας”.

B: Των προϋποθέσεων έναρξης της διαδικασίας – σχετικά με το επίπεδο ωριμότητας, την πληρότητα και την εγγύηση των μελετών.

Γ. Του συστήματος ανάθεσης: προωθούμε ένα σύστημα ανάθεσης το οποίο υπακούει στους κανόνες του κλειστού τιμήματος με εγγύηση αποτελέσματος.

Θέλω να σημειώσω επίσης ότι εξετάζουμε το ενδεχόμενο να καθιερώσουμε και προδιακηρυχτικό στάδιο ανάλογο με την σημερινή, μη υποχρεωτική, δημόσια διαβούλευση επί μιας διακήρυξης, η οποία θα συνιστά μια επέκταση της διαβούλευσης και επί του προτεινόμενου συστήματος ανάθεσης που αρμόζει στο συγκεκριμένο έργο, συγκυρία κ.λπ. – προφανώς όλα αυτά πριν προχωρήσουμε στη διακήρυξη.

3. Δημιουργία μιας Κεντρικής Αρχής Ανάθεσης Έργων και Υπηρεσιών.

Μια βασική τομή που εμπεριέχει την υιοθέτηση περισσότερων της μιας από τις προτάσεις σας είναι η δημιουργία Κεντρικής Αρχής για την ανάθεση των έργων, των μελετών και των υπηρεσιών του υπουργείου μας.

Η Αρχή αυτή, όπως διαμορφώνεται από τη μέχρι στιγμής επεξεργασία της βασικής ιδέας που θα τεθεί σε διαβούλευση, έχει ως προς τη σύσταση και την αυτονομία της λειτουργίας της τα χαρακτηριστικά Ανεξάρτητης Αρχής. Θα λειτουργήσει παράλληλα βεβαίως με τα θεσμοθετημένα όργανα της πολιτείας όπως είναι το Ελεγκτικό Συνέδριο, και θα έχει την ευθύνη για τη διενέργεια της διαδικασίας ανάθεσης, την επιτελικού χαρακτήρα παρακολούθηση, την επιβολή κυρώσεων και τη διαμόρφωση ενός “Τειρεσία Συμβάσεων”, την επιτήρηση της επιβολής των ποινών και την εποπτεία της παραλαβής των έργων, ιδίως σε ό,τι αφορά την ποιότητά τους.

Στο ρόλο της Κεντρικής Αρχής ενσωματώνουμε όλη τη φιλοσοφία του Συμφώνου Ακεραιότητας της Διεθνούς Διαφάνειας. Στη λεπτομερέστερη επεξεργασία των δραστηριοτήτων της Αρχής που θα γίνει στο άμεσα προσεχές διάστημα – και θα συζητήσουμε με τους αρμοδίους της Διεθνούς Διαφάνειας Ελλάδος για την εξειδίκευση των διαφόρων πτυχών του Συμφώνου Ακεραιότητας και την προσαρμογή τους στα καθ’ ημάς – έχουμε να κάνουμε πάρα πολλά.

Η βασική τομή στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων που επιδιώκουμε με τη συνολική παρέμβαση που επιχειρούμε και που την διακρίνει από προηγούμενες παρόμοιες προσπάθειες είναι σημαντική γιατί:

- Παρεμβαίνουμε στην θεραπεία των γενεσιουργών αιτιών για τις αποκλίσεις και τις υπερβάσεις (πρόδρομες εργασίες, δέσμευση τιμήματος, υποχρέωση συντηρήσεως, βελτίωση παραγωγής και ελέγχου μελετών κλπ).
- Καθιερώνουμε άμεσα, μέσω του συστήματος επιτελικής παρακολούθησης που ήδη λειτουργεί, τόσο τη δημοσιότητα σε όλες της πράξεις της διοίκησης του δημοσίου όσο και τον διαρκή έλεγχο στην εξέλιξη κάθε έργου.
- Παρεμβαίνουμε με τους αναβαθμισμένους ελεγκτικούς μηχανισμούς που διαμορφώνουμε άμεσα και συστηματικά στις αποκλίσεις που θα εμφανιστούν και οι οποίες δεν θα είναι πλέον ευχερές να αποκρυβούν, όπως σε μεγάλο βαθμό γίνεται μέχρι σήμερα – αποκρύβονται αυτές οι αποκλίσεις.
- Καθιερώνουμε ολοκληρωμένο σύστημα ποινών, πέραν του ποινικού δικαίου: ποινών διοικητικού και οικονομικού χαρακτήρα ώστε αφενός μεν να υποχρεώνεται κάθε εταιρεία να διενεργεί εσωτερικό έλεγχο με μεγαλύτερη αυστηρότητα, αφετέρου δε να καθιστούμε λόγω των άμεσων και οικονομικά επαχθών ποινών απρόθυμες τις εταιρείες στο να μετέρχονται τέτοια μέσα και επομένως να μην αφήνουν περιθώρια σε στελέχη τους να ακολουθούν αυτά τα μονοπάτια προκειμένου να διεκδικήσουν συμβάσεις.

Κυρίες και κύριοι, κλείνοντας θα ήθελα να πω πως είναι κοινότοπο να μιλήσουμε για μια “επανάσταση συνειδήσεων”. Ας αρκεστούμε στην επανάσταση του αυτονόητου, που όμως δεν είναι περισσότερο εύκολη. Το ίδιο το σύστημα της δημόσιας ζωής πρέπει να αυτομεταρρυθμιστεί στο σύνολό του. Δεν υπάρχει πιθανότητα επιτυχίας:

- Όσο πολίτες ψηφίζουν τους εκπροσώπους τους σε όλες τις βαθμίδες και σε όλους τους θεσμούς με κριτήριο πελατειακό, ατομικού συμφέροντος και όχι για το γενικό καλό.
- Όσο εργαζόμενοι προτάσσουν το κριτήριο της προσωπικής καριέρας ή της κομματικής ένταξης και όχι της αφοσίωσης στην αναβάθμιση της υπηρεσίας στην οποία εργάζονται για την εξυπηρέτηση του πολίτη.
- Όσο ΜΜΕ και δημοσιογράφοι διαχειρίζονται επιτηδείως το εργαλείο της ενημέρωσης για την προώθηση συγκεκριμένων συμφερόντων και προσώπων.
- Όσο επιχειρηματικές δυνάμεις επιδιώκουν την – με κάθε τρόπο – επικράτησή τους αδιαφορώντας για το ήθος των συναλλαγών και το κοινωνικό συμφέρον, αντί ο επιχειρηματικός ανταγωνισμός τους να εξελίσσεται και ως άμιλλα κοινωνικής ευθύνης.
- Όσο λειτουργοί της δικαιοσύνης εντάσσονται με ευκολία σε κομματικούς σχεδιασμούς απεμπολώντας την αυτονομία τους.
- Όσο πολιτικοί ξεχνούν το λόγο για τον οποίο τους δόθηκε η εντολή να είναι στη Βουλή ή να κατέχουν δημόσιο αξίωμα, επιδιώκοντας να είναι υπέρμετρα χρήσιμοι στον εαυτό τους αντί να διαθέτουν τις δυνάμεις τους για την πρόοδο της χώρας και τη βελτίωση της ζωής των πολιτών.

Όλα τα παραπάνω και πολλά άλλα ακόμη συντηρούν ένα κλίμα διάχυτης καχυποψίας και αμφισβήτησης θεσμών και προσώπων. Σε αυτό το πεδίο ανθεί η συναλλαγή, η αδιαφάνεια και τελικώς η διαφθορά.

Αυτή η κρίση, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, μας αφορά όλους και αφορά όλες τις χώρες. Βλέπουμε, όπως είτε ο υπουργός, ότι χώρες με καλή μαρτυρία αποδεικνύονται ιδιαίτερα εκτεθειμένες σε κριτική για αδιαφάνεια και σκάνδαλα. Το ίδιο και ιδιωτικές εταιρείες παγκόσμιου βεληνεκούς ότι συστηματικά επιδίδονται στην εξαγορά συνειδήσεων και υπογραφών.

Η Ελλάδα μπορεί να περάσει από το –Α της Αδιαφάνειας και της Ασυδοσίας στο +Α της Ανάπτυξης, της Ασφάλειας και της Αισιοδοξίας. Η Ελλάδα θέλουμε να γίνει αυτό που επιθυμούμε. Γι’ αυτό επείγει η εφαρμογή συγκεκριμένης πολιτικής με αλλαγές:

- Στον εκλογικό νόμο με αλλαγές που προάγουν την αυτονομία της πολιτικής και τον περιορισμό του αριθμού των βουλευτών στους διακόσιους (200).
- Στο “πόθεν έσχες” για όσους έχουν λόγο και ρόλο στη δημόσια ζωή.
- Στον έλεγχο και την αξιολόγηση στελεχών και εργαζομένων με αυστηρό αλλά αντικειμενικό τρόπο σε όλες τις βαθμίδες.

- Στην αξιοποίηση της τεχνολογίας για την πιστοποίηση κανόνων και την τήρησή τους από επιχειρηματικές δυνάμεις και οργανισμούς.

Θα έλεγα: χρειάζονται αλλαγές τώρα και αλλαγές παντού. Μια Ελλάδα διαφανής, μια Ελλάδα ασφαλής και αισιόδοξη γιατί να μην είναι μια Ελλάδα αυτονόητη; Ίδου το ερώτημα και η απάντηση ανήκει σε όλους μας.

ΕΛΛΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ: Να ευχαριστήσουμε πολύ τον υπουργό Υποδομών. Να καλωσορίσω τον πρώην υπουργό Ανάπτυξης, τον κ. Κωστή Χατζηδάκη, ο οποίος επί των ημερών του των υπουργικών είχε ξεκινήσει την εφαρμογή του Συμφώνου Ακεραιότητας, του εργαλείου που τα βασικά του σημεία μας ανέλυσε προηγουμένως η κ. Ρόσο, και να τον καλέσω να πάρει τον λόγο.

ΚΩΣΤΗΣ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ

Ας κινηθούμε στον χώρο της Ευρώπης και της κοινής λογικής

Κυρίες και κύριοι, πρώτα από όλα θέλω να ευχαριστήσω για την πρόσκληση. Η ανάγκη για την ουσιαστική πάταξη της διαφθοράς δεν είναι, δυστυχώς, κάτι νέο σε αυτό τον τόπο. Η οικονομική, όμως, κατάσταση της χώρας καθιστά, μεταξύ των άλλων, πιο επιτακτική την ανάγκη για την αντιμετώπιση – ριζικά! – αυτού του προβλήματος. Κι επειδή βρισκόμαστε – επιτέλους νομίζω! – στην εποχή του συγκεκριμένου, χρειαζόμαστε και συγκεκριμένες λύσεις, συγκεκριμένες απαντήσεις από την πλευρά του πολιτικού συστήματος. Δεν ωφελούν τα μεγάλα λόγια. Ούτε ωφελεί να αυξάνουμε τους φόρους, όταν, σύμφωνα με διάφορες εκθέσεις, το ένα τέταρτο από τους επιβαλλόμενους φόρους δεν καταβάλλεται ποτέ. Ούτε ωφελεί από τη μια μεριά το κράτος να μαζεύει χρήματα από εκείνους που μπορεί και που παγίως ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους, που πληρώνουν και δεν μπορούν να ξεφύγουν από τους ελεγκτικούς μηχανισμούς του και από την άλλη να πετάει τα χρήματα αυτά σε βαρέλια χωρίς πάτο... Είχα την τύχη να χειριστώ ένα από αυτά: ήταν η Ολυμπιακή, την οποία μέχρι την τελευταία στιγμή διάφοροι ήθελαν να την κρατήσουν εν ζωή. Ευτυχώς βλέπω ότι η οικονομική κρίση έχει μετατοπίσει πολλούς από εκείνους που είχαν αυτές τις απόψεις και τις δοξασίες και μας προσγείωσε ανωμάτως στην πραγματικότητα. Κινδυνεύουμε να γίνουμε όλοι νεοφιλελεύθεροι... Δεν το εννοώ αυτό, αλλά το λέω με την έννοια ότι οποιοσδήποτε τολμούσε να κάνει κάτι στη σφαίρα της κοινής λογικής στην Ελλάδα θεωρούνταν αυτομάτως νεοφιλελεύθερος. Ακόμη κι αν είχε σοσιαλδημοκρατικές πεποιθήσεις ή οποιαδήποτε άλλα πολιτικά πιστεύω... Εν πάσει περιπτώσει, είναι ανάγκη για να κλείσουμε τις χρονίζουσες πληγές των δημοσίων οικονομικών, μεταξύ των άλλων, να πατάξουμε με τρόπο δυναμικό τη διαφθορά.

Τα πρόσωπα της διαφθοράς είναι πολλά και οι τρόποι που υπονομεύουν τα δημόσια οικονομικά ακόμα περισσότεροι. Αντιμετώπισα ο ίδιος τέτοια ζητήματα ως υπουργός Μεταφορών και Επικοινωνιών και υπουργός Ανάπτυξης. Δυστυχώς η πάταξη της διαφθοράς δεν είναι υπόθεση ενός ή δύο ετών, ωστόσο η προσπάθεια να έρθουν στη δικαιοσύνη τέτοια ζητήματα ήταν και παραμένει σημαντική. Στον ΟΣΕ, όταν υπήρξαν υπόνοιες τέτοιων κρουσμάτων, δεν διστάσαμε την επόμενη ημέρα να στείλουμε την ΥΠΕΕ για εξονυχιστικούς ελέγχους και να παραπέμψουμε τους υπεύθυνους στον εισαγγελέα. Στο ζήτημα των διπλωμάτων οδήγησης και των ΚΤΕΟ, έναν τομέα που, όπως γνωρίζετε, βρίσκεται ψηλά στην κατάταξη όσον αφορά τα ζητήματα διαφθοράς, είχαμε ξεκινήσει μια σημαντική προσπάθεια. Σε συνεργασία με τη Διεθνή Διαφάνεια - Ελλάς και τις αρμόδιες νομαρχίες προετοιμάσαμε πακέτο μέτρων, λαμβάνοντας υπόψη και την ευρωπαϊκή εμπειρία, ώστε να αντιμετωπιστούν τέτοια φαινόμενα.

Για να έρθω στο ζήτημα των κρατικών προμηθειών: Κάναμε βήματα. Όχι ίσως όλα όσα θα έπρεπε, ωστόσο έγινε μια σημαντική προσπάθεια για να αντιμετωπίσουμε ζητήματα διαφθοράς και σε αυτόν τον τομέα. Έναν τομέα καίριας σημασίας καθώς, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι κρατικές προμήθειες αντιπροσωπεύουν το 16% του ΑΕΠ της ευρωπαϊκής οικονομίας. Ο εκσυγχρονισμός, η χρήση του συστήματος ηλεκτρονικών προμηθειών – το λεγόμενο e-procurement – και η προσέλκυση προσφορών και από ξένες εταιρείες είναι καίριας σημασίας για τον δραστικό περιορισμό των δημοσίων δαπανών.

Στη χώρα μας, μέσα στο 2007, στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, υπεγράφησαν τρία νέα προεδρικά διατάγματα. Είναι τα προεδρικά διατάγματα 118/2007 (ΦΕΚ 105/Α/10.7.2007), 59/2007 (ΦΕΚ 63/Α/16.3.2007) και 60/2007 (ΦΕΚ 64/Α/16.3.2007). Με το πρώτο θεσπίστηκε νέος Κανονισμός Προμηθειών του Δημοσίου και αναθεωρήθηκε ο ισχύων Κανονισμός Προμηθειών του Δημοσίου (ΠΔ 394/96) και με τα άλλα δύο ενσωματώθηκαν στην ελληνική νομοθεσία οι οδηγίες 2004/17/ΕΚ και 2004/18/ΕΚ αντίστοιχα.

Δεν περιοριστήκαμε απλά στην ενσωμάτωση των οδηγιών της ΕΕ, αλλά προχωρήσαμε σε μια ουσιώδη και σε βάθος αναθεώρηση του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τις προμήθειες. Στόχος ήταν η απλοποίηση των διαδικασιών, η επίτευξη μεγαλύτερης ταχύτητας, διαφάνειας και αξιοπιστίας στο σύστημα σύναψης συμβάσεων για κρατικές προμήθειες και έργα.

Με συγκεκριμένα μέτρα προσδιορίσαμε περιοριστικά τα δικαιολογητικά τα οποία χρειάζονται και καθορίσαμε μια διαδικασία που μειώνει το κόστος και για τους διαγωνιζόμενους. Για παράδειγμα οι συμμετέχοντες δεσμεύονται με την προσκόμιση μιας υπεύθυνης δήλωσης ότι εφόσον κριθούν μειοδότες, θα προσκομίσουν τα εκ του νόμου αναγκαία δικαιολογητικά.

Καθορίσαμε διαδικασίες που αποτρέπουν τις άσκοπες και πολλές φορές επιτηδευμένες διαμάχες μεταξύ των διαγωνιζομένων που κοστίζουν χρήμα και χρόνο στο δημόσιο – απλουστεύσαμε τις διαδικασίες, περιορίσαμε τα έγγραφα.

Επεκτείνουμε τη διαφάνεια προς όφελος των διοικουμένων επιβάλλοντας την ύπαρξη σχεδίων σύμβασης, ώστε να είναι σαφές επακριβώς τι υποχρεώσεις θα αναλάβει ο εκάστοτε υπερθεματιστής, αλλά και να εμποδίζεται η πιθανή ουσιαστική αλλοίωση εκ των υστέρων, μέσω του συμβατικού αντικειμένου, των υποχρεώσεων αυτών που κάποιες φορές ίσως καταλήγουν στην εκτέλεση προμήθειας ουσιωδώς διαφορετικής από την αρχικά δημοπρατούμενη.

Επίσης, μεταξύ άλλων, ορίστηκαν με σαφήνεια όλα τα στάδια της διαδικασίας διενέργειας διαγωνισμού, τέθηκαν συγκεκριμένες προθεσμίες, ορίστηκαν αυστηρότερες ποινές για όσους δεν τηρούν τους όρους των διαγωνισμών.

Αυτά έγιναν ήδη από το 2007. Όλα αυτά λαμβάνοντας πάντα υπ' όψιν την εξαντλητική ανάλυση που έχει υποστεί αυτός ο τομέας του δικαίου από την νομολογία, πρωτίστως του ΣτΕ, ώστε να διορθωθούν λάθη, να εκμεταλλευθούμε τα συμπεράσματα της επεξεργασίας που είχε γίνει από τα δικαστήρια και να περιορισθεί ο χρόνος επίλυσης των διαφορών που αντανάκλα και στη διάρκεια ολοκλήρωσης μιας διαγωνιστικής διαδικασίας.

Επιπλέον, εισήχθησαν μια σειρά από νέες διαδικασίες στη σύναψη δημοσίων συμβάσεων όπως η “συμφωνία-πλαίσιο” και ο “ανταγωνιστικός διάλογος”. Να σημειώσω εδώ πως όταν μια αναθέτουσα αρχή συνάπτει “συμφωνία-πλαίσιο” μπορεί να συνάπτει κατά τη διάρκεια της συμφωνίας-πλαίσιο συμβάσεις βάσει αυτής, είτε εφαρμόζοντας τους όρους που περιλαμβάνονται στη συμφωνία-πλαίσιο είτε, στην περίπτωση που δεν έχουν καθορισθεί όλοι οι όροι εκ των προτέρων, αφού επαναδιαγωνισθούν τα μέρη της συμφωνίας-πλαίσιο για τους μη καθορισθέντες όρους. Η εκτίμησή μας ήταν ότι με τον τρόπο αυτό μπορεί να αυξηθεί η ευελιξία στις διαδικασίες των δημοσίων συμβάσεων σε όρους μείωσης χρονικών περιθωρίων. Με τον “ανταγωνιστικό διάλογο”, πάλι, μια αναθέτουσα αρχή δημοσιεύει προκήρυξη διαγωνισμού που περιλαμβάνει τα κριτήρια ανάθεσης και κατόπιν καλεί ταυτόχρονα και εγγράφως τρεις τουλάχιστον επιλεγέντες υποψηφίους σε διάλογο μέχρι την εξεύρεση λύσεων τεχνικών ή και νομικών-οικονομικών. Μια αναθέτουσα αρχή μπορεί να προσφύγει στον ανταγωνιστικό διάλογο για πολύπλοκες συμβάσεις, όταν δεν είναι σε θέση να καθορίσει τα τεχνικά μέσα τα οποία θα μπορούσαν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες της, ή δεν είναι σε θέση να προσδιορίσει τη νομική ή τη χρηματοοικονομική οργάνωση ενός σχεδίου

Επίσης, στο πλαίσιο της ενίσχυσης της διαφάνειας αποφασίστηκε η αξιοποίηση των δυνατοτήτων του διαδικτύου. Δρομολογήθηκε ήδη από το 2006 η οργάνωση της διενέργειας των προμηθειών του δημοσίου σε ηλεκτρονική μορφή με το σχετικό διαγωνισμό για την ανάπτυξη του ΕΣΗΔΠ, του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημόσιων Προμηθειών. Ωστόσο, η ολοκλήρωση του συστήματος καθυστέρησε λόγω διαφόρων ενστάσεων και προσφυγών.

Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που μας δίνει το διαδίκτυο πρέπει να ανέβει ψηλά στις προτεραιότητές μας. Το e-procurement είναι καίριας σημασίας για τη διασφάλιση της διαφάνειας, της ταχύτητας, της αποτελεσματικότητας. Υπάρχουν παραδείγματα από άλλες χώρες της Ευρώπης, χώρες που έχουν πολύ χαμηλότερα ποσοστά διαφθοράς συνολικά και οι οποίες ήδη αξιοποιούν με μεγάλη επιτυχία το διαδίκτυο στον τομέα των συμβάσεων για κρατικές προμήθειες και έργα. Στην Ολλανδία, υπάρχει ένας διαδικτυακός τύπος που συντονίζει όλη τη διαδικασία κρατικών συμβάσεων. Εκεί δημοσιεύονται οι προκηρύξεις των διαγωνισμών, ο κάθε ενδιαφερόμενος, με μια ηλεκτρονική υπογραφή που εξασφαλίζει την ασφάλεια των στοιχείων, μπορεί να υποβάλει την προσφορά του και κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί ανοιχτά να βλέπει τις προσφορές των συνυποψηφίων του. Το ίδιο και στη Δανία, όπου όλες οι προκηρύξεις διαγωνισμών δημοσιεύονται σε μια βάση δεδομένων στο διαδίκτυο, προκειμένου ο κάθε ενδιαφερόμενος να έχει άμεση πρόσβαση και να αυξάνεται ο ανταγωνισμός ανάμεσα στους υποψηφίους. Μέσω αυτού του διαδικτυακού τύπου οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να κάνουν τις προσφορές τους και να γίνονται δημοπρασίες μέσω του διαδικτύου τις οποίες μπορούν να παρακολουθούν όλοι οι ενδιαφερόμενοι.

Και για να μην πάμε μακριά, ακόμα και στη γειτονική μας Ιταλία το διαδίκτυο είναι το βασικό εργαλείο για τις διαδικασίες των δημόσιων προμηθειών και των δημόσιων έργων. Από ένα συγκεκριμένο site ενημερώνονται όλοι οι υποψήφιοι για τους διαγωνισμούς που προκηρύσσονται. Στην Ιταλία διενεργούνται ηλεκτρονικοί διαγωνισμοί για έργα και προμήθειες καθώς και ηλεκτρονικές δημοπρασίες σε κάποιες περιπτώσεις που αφορούν διαγωνισμούς μεγάλης αξίας. Η πρώτη διαδικτυακή δημοπρασία τέτοιου είδους πραγματοποιήθηκε στην Ιταλία ήδη το 2001. Εδώ η χρήση του διαδικτύου για διαγωνισμούς που αφορούν προμήθειες έχει ενισχύσει σημαντικά τη συμμετοχή μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες αποκλείονταν συνήθως από τέτοιου είδους διαγωνισμούς γιατί δεν είχαν τα απαραίτητα μέσα. Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν στην Ιταλία το 80% των προμηθευτών για τις καθημερινές ανάγκες των δημοσίων υπηρεσιών. Αυτό φανερώνει ότι η διαδικασία αυτή όχι μόνο αυξάνει τον αριθμό των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στην μεγάλη “πίτα” των δημόσιων προμηθειών, αλλά αυξάνει και τις δυνατότητες για μικρότερες επιχειρήσεις, ανατρέπει στεγανά και αποδιοργανώνει καθεστηκείς δομές που οδηγούν στο μοίρασμα της “πίτας” ανάμεσα σε λίγους και γνωστούς.

Γι’ αυτό και μια από τις ρυθμίσεις, στο πλαίσιο των νομοτεχνικών βελτιώσεων του ΠΔ/118/2007 που προωθούσαμε πέρυσι το καλοκαίρι – αλλά μας πρόλαβε ο Οκτώβριος και οι εκλογές –, με στόχο την περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας, ήταν να διευρυνθεί η δημοσιότητα με ανάρτηση στο διαδίκτυο όλων των διακηρύξεων που αφορούν σε συμβάσεις αξίας από 0 έως 133.000 ευρώ. Δηλαδή αξία μικρότερη από τα κατώτατα όρια των οδηγιών 2004/17/EK και 2004/18/EK που είναι 400.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και 5 εκατ. ευρώ για δημόσιες συμβάσεις έργων. Συνεπώς, η αναθέτουσα αρχή, σύμφωνα και με την ερμηνευτική ανακοίνωση της ΕΕ (2006/C 179/02), παροτρύνεται να δημοσιοποιεί ευρέως ακόμη και τις μέσω πρόχειρου διαγωνισμού συναπτόμενες δημόσιες συμβάσεις, τόσο στις ειδικές δικτυακές πύλες όσο και στον ιστοχώρο της, στον οποίο η καταχώρηση είναι ευέλικτη, αποτελεσματική και χωρίς κόστος.

Επίσης, άλλες ρυθμίσεις που σχεδιάζαμε ήταν:

- Να απαγορεύεται ρητώς πλέον η υποβολή περισσότερων της μιας προσφορών π.χ. να μη συμμετέχει σε δύο κοινοπρακτικά σχήματα ο ίδιος υποψήφιος.
- Να επιτρέπονται οι εναλλακτικές προσφορές όταν το κριτήριο ανάθεσης είναι η πλέον συμφέρουσα από οικονομικής άποψης προσφορά.
- Να αποσαφηνιστεί και να απλοποιηθεί ακόμα περισσότερο η διαδικασία και ο χρόνος υποβολής δικαιολογητικών με το να ορίζεται πότε υποβάλλονται τα αιτούμενα δικαιολογητικά, προκειμένου να γίνονται δεκτά από την αναθέτουσα αρχή π.χ.: ο χρόνος υποβολής της υπεύθυνης δήλωσης δεν ταυτίζεται με τον χρόνο διενέργειας του διαγωνισμού – ΕΑ ΣτΕ 1337/08.
- Να προβλέπονται αυστηρότερες κυρώσεις για εκπρόθεσμες παραδόσεις υλικών, δηλαδή να υπάρχει αύξηση των ποσοστών των προστίμων.

Επίσης σχεδιάζαμε τη δημιουργία ενός ενιαίου συστήματος για την εξαγγελία των δημόσιων διαγωνισμών, ακολουθώντας δηλαδή τα παραδείγματα της Ολλανδίας, της Δανίας κλπ. Μια ενιαία διαδικασία δημοσιότητας για όλους τους διαγωνισμούς, όλων των φορέων, ώστε να υπάρχει μια συνολική εικόνα για τους ενδιαφερομένους, αλλά και καλύτερος έλεγχος.

Και επεξεργαζόμασταν πρόταση για τη δημιουργία μιας Ανεξάρτητης Διοικητικής Αρχής. Η αρχή αυτή θα ήταν στα πρότυπα της Επιτροπής Ανταγωνισμού με εξειδικευμένα μέλη με ορισμένη θητεία. Η Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή θα μπορούσε:

- να ελέγχει την όλη διαδικασία, ώστε να εφαρμόζεται το νομοθετικό πλαίσιο και οι προβλεπόμενες διαδικασίες σε κάθε στάδιο,
- να προτείνει ή και να υιοθετεί βελτιώσεις,
- να γνωμοδοτεί στις αναθέτουσες αρχές και στους ιδιώτες,
- να δέχεται καταγγελίες,
- να έχει αρμοδιότητα εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών, ώστε να μειωθεί ο χρόνος των καθυστερήσεων λόγω προσφυγών.

Και επίσης θα μπορούσε η Ανεξάρτητη Αρχή να λειτουργεί ως προανακριτικό όργανο σε περίπτωση που υπέπιπτε είτε στη δική της αντίληψη είτε στην αντίληψη οποιοδήποτε προσώπου υπόθεση νόθευσης διαγωνισμού. Η Αρχή αυτή θα είναι ομπρέλα, θα επιβλέπει όλη τη διαδικασία και θα βρίσκεται πάνω από τις επιτροπές ΣΟΤΑ, οι οποίες αφορούν σε μικρό ποσοστό συμβάσεων που έχουν να κάνουν με μεγάλα ποσά και επομένως με νόμο πρέπει να περάσουν από διακομματική επιτροπή.

Αυτές ήταν οι βασικές αρχές της δικής μας παρέμβασης. Δεν νομίζω ότι είναι ιδεολογικά χρωματισμένες, ούτε φιλελεύθερες είναι ούτε σοσιαλιστικές. Προσπαθούσαν να κινηθούν στο χώρο της Ευρώπης και της κοινής λογικής και νομίζω ότι η καινούργια κυβέρνηση θα μπορούσε κάλλιστα να τις αξιοποιήσει. Πέρα από αυτά όμως, συμφωνούμε απόλυτα και με την υιοθέτηση των εργαλείων που προτείνει η Διεθνής Διαφάνεια και τα οποία θα ενισχύσουν ακόμα περισσότερο τις προσπάθειες για διαφάνεια και αποτελεσματικότητα – εργαλεία όπως το Σύμφωνο Ακεραιότητας. Μάς μίλησε αναλυτικά για το Σύμφωνο Ακεραιότητας η κα Ρόσο, οπότε εγώ να μην σας κουράσω περισσότερο. Να πω μόνο συνοριστικά ότι πρόκειται για μια συμφωνία η οποία υποχρεωτικά υπογράφεται από όλες τις πλευρές – την αναθέτουσα αρχή και όλους όσους έχουν καταθέσει προσφορά – δεσμεύοντας τις ότι δεν θα δωροδοκήσουν ή θα δεχθούν δωροδοκίες και δεν θα προβούν σε κανενός είδους μυστικές συμφωνίες, με προβλεπόμενες κυρώσεις στην αντίθετη περίπτωση.

Τα βήματα αυτά δεν μπορούν βέβαια να γίνουν από τη μια μέρα στην άλλη. Ωστόσο η χώρα μας δεν έχει άλλα περιθώρια να μένει σε απλές διαπιστώσεις. Έχει ανάγκη από αποτελέσματα. Το να λέμε κάθε μέρα ότι θα πατάξουμε τη διαφθορά, ότι η διαφάνεια είναι ύψιστη προτεραιότητά μας δεν έχει κανένα νόημα αν δεν προχωρήσουμε στην εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων. Η νέα κυβέρνηση ύψωσε τη σημαία της διαφάνειας προεκλογικά αλλά μέχρι σήμερα δεν έχει ξεκινήσει να εφαρμόζει μια συγκεκριμένη πολιτική σε αυτόν τον τομέα. Δεσμεύθηκε ότι θα δημοσιοποιεί στο διαδίκτυο κάθε υπουργική απόφαση που αφορά δαπάνη για δημόσια προμήθεια, αλλά έξι μήνες μετά περιμένουμε να υλοποιηθεί αυτή η δέσμευση. Δεν αρκούν οι διακηρύξεις και τα εύκολα λόγια. Ακόμα χειρότερα, τα πολλά λόγια που δεν ακολουθούνται από έργα προκαλούν δυσπιστία για τους θεσμούς, οδηγούν σε απάθεια και ανοχή στα κακώς κείμενα και υπονομεύουν ουσιαστικά τη δημοκρατική λειτουργία, όχι μόνο σαν πεποίθηση και εκλογική διαδικασία, αλλά πρωτίστως ως το βέλτιστο μέσο διακυβέρνησης και βελτίωσης της καθημερινής ζωής του πολίτη. Δεν αρκεί να λέμε ότι η διαφθορά είναι ζήτημα νοοτροπίας. Πρέπει να λάβουμε συγκεκριμένα μέτρα. Πρέπει να τολμήσουμε να πάρουμε τις πρωτοβουλίες προς την κατεύθυνση που πραγματικά χρειάζεται ο τόπος. Με λιγότερα λόγια και περισσότερα έργα.

ΕΛΛΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ: Ευχαριστώ πολύ τον κ. Κωστή Χατζηδάκη, και από την όχθη της πολιτικής πάμε στην άλλη πλευρά του ποταμού τώρα. Ο κ. Βασίλης Κάτσοις, πρόεδρος της Pharmathen, “Επιχειρηματίας της Χρονιάς” 2008, έχει το λόγο.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΤΣΟΣ

Χρειαζόμαστε ένα νέο μοντέλο

με πιο σημαντικό ρόλο για την ιδιωτική πρωτοβουλία

Κυρία πρόεδρε, κύριε πρόεδρε, ευχαριστώ πάρα πολύ για την πρόσκληση. Η χώρα μας δίνει μια κρίσιμη μάχη σε μια προσπάθεια εξόδου από την οικονομική κρίση. Μια κρίση η οποία ταλανίζει την Ελλάδα τόσο στον οικονομικό τομέα όσο και στις αξίες και στους θεσμούς μας. Σε ένα πράγμα συγκλίνουμε όλοι μας σήμερα: μας περιμένει ένας πολύ μακρύς και επίπονος δρόμος.

Νομίζω ότι οι δικές μου αναλύσεις πλέον περιττεύουν. Στη διάρκεια της ημέρας ακούστηκαν πολλά από διαπρεπείς ομιλητές. Είναι προφανές ότι δεν χρειάζεται να ανακαλύψουμε την πυρίτιδα!... Όλα τα μέτρα και τα εργαλεία για την αντιμετώπιση της διαφθοράς έχουν εφαρμοστεί σε άλλες χώρες, λιγότερο ή περισσότερο επιτυχώς, έχουν ξεκινήσει τα τελευταία χρόνια και εφαρμόζονται και στην Ελλάδα, ακόμη περισσότερα θα εφαρμοστούν μέσα στους επόμενους μήνες. Νόμους, νομολογία έχουμε, το θέμα είναι να τους εφαρμόσουμε.

Τα πράγματα, δυστυχώς, στη χώρα μας είναι συγκεκριμένα: Έχουμε να αντιμετωπίσουμε δύο σημαντικά στοιχεία. Στοιχείο πρώτο είναι η θιθάση του ελλείμματος με περιστολή των δημοσίων δαπανών και αύξηση των κρατικών εσόδων μέσω φορολόγησης. Οι διαφωνίες αρκετές και οι αναλύσεις ακόμα περισσότερες. Δεν θα σας κουράσω με τις απόψεις μου σε αυτό γιατί πλέον η χώρα είναι με τη πλάτη στο τοίχο, άρα με ελάχιστες επιλογές. Στοιχείο δεύτερο είναι η μείωση του ελλείμματος. Το γεγονός ότι είναι δεύτερο δεν το καθιστά και δεύτερη προτεραιότητα. Και δυστυχώς για αυτό το θέμα δεν έχουμε ακούσει πολλά. Μετά από τα άκρως επείγοντα και αναγκαία μέτρα, ποιο θα είναι το στρατηγικό μας πλαίσιο ανάπτυξης για τα επόμενα χρόνια; Πώς θα αυξήσουμε τα έσοδα του κράτους έτσι ώστε στα επόμενα χρόνια να μειώσουμε το δημόσιο χρέος;

Η ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας διαρκώς καταρακυλά θέσεις στη διεθνή κατάταξη. Η αξιοπιστία της χώρας μας έχει καταρρακωθεί. Τα κέρδη των ελληνικών επιχειρήσεων βαίνουν μειωμένα και συνεπώς οι δυνατότητες ανάπτυξης εξανεμίζονται. Σε μια ταλαιπωρημένη οικονομία η ανάπτυξη δύσκολα μπορεί να έρθει μόνον ενδογενώς. Χρειάζονται λοιπόν συλλογικές και συντονισμένες προσπάθειες, χρειάζεται μακροπρόθεσμη στρατηγική, ριζική αναμόρφωση θεσμών και λειτουργιών και, πάνω από όλα, απαιτείται η άμεση σύμπλευση όλων μας.

Η ελληνική οικονομία αντικειμενικά ποτέ δεν ήταν μια πολύ ισχυρή οικονομία. Όμως δεκαετίες τώρα κάναμε όλοι προσπάθειες, συχνά με προβλήματα, να ενδυναμώσουμε την οικονομία και τα τελευταία 20 χρόνια αρχίσαμε να βλέπουμε την ανάπτυξη να κινείται σε θετικά νούμερα – όσο κι αν κάποια από αυτά ήταν ένα virtual reality...

Καταφέραμε όμως να ακυρώσουμε και αυτή την προσπάθεια! Δεν αντιμετωπίσαμε τα χρόνια διαθροτικά προβλήματα, πάθησαν εκ νέου λάθος αποφάσεις και καταφέραμε να αποστραγγίσουμε από την οικονομία μας την όποια έννοια ανταγωνιστικότητας... Επιτρέψαμε να συντηρείται ένα περιβάλλον διαφθοράς και αδιαφάνειας δημιουργώντας για τις επιχειρήσεις ένα άδικο, ασταθές και επικίνδυνο επιχειρηματικό περιβάλλον. Γιατί η κατάσταση αυτή πλήττει πρώτα απ' όλα τις υγιείς και ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, οι οποίες ζημιώνονται από αδιαφανείς διαδικασίες αφού μέσω αυτών χάνουν το όποιο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα κατέχουν.

Από την άλλη έχει δαιμονοποιηθεί το κέρδος των επιχειρήσεων, χωρίς να λαμβάνουμε υπόψη μας ότι αυτές οι υγιείς κερδοφόρες επιχειρήσεις είναι αυτές που συνήθως προχωρούν σε επενδύσεις ή δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας. Έτσι έχουμε πλήξει ανεπανόρθωτα την ανταγωνιστικότητά μας παραμελώντας τις επενδύσεις και την καινοτομία, προς χάριν του “μέσου” και της διαπλοκής. Γιατί η διαφθορά και η αδιαφάνεια οδηγούν μοιραία στην παραμέληση της αναζήτησης της καινοτομίας και της έρευνας. Με αυτό τον τρόπο καλλιεργήσαμε ένα περιβάλλον απαξίωσης και συμβιβασμού.

- Έχουμε συμβιβαστεί με την ιδέα του να μετατραπούμε σε οικονομία παροχής υπηρεσιών και έχουμε αποξενωθεί από τις έννοιες της καινοτομίας και της προστιθεμένης αξίας.
- Στις δημόσιες υπηρεσίες έχουμε αναπτύξει ένα δαιδαλώδες γραφειοκρατικό σύστημα μέσα στο οποίο είναι αδύνατον να βγάλει κανείς άκρη.
- Έχουμε υποβαθμίσει την ελληνική παιδεία κι έχουμε καταφέρει να κάνουμε το μεγαλύτερο εξαγωγίμο προϊόν της χώρας μας τα ελληνικά μυαλά. Το κράτος έχει στα χέρια του ένα τεράστιο και αναξιοποίητο κεφάλαιο που λέγεται τεχνογνωσία και ανθρώπινο δυναμικό. Αντιθέτως τα χαραμίζουμε στη χώρα μας και τα χαρίζουμε στο εξωτερικό.
- Έχουμε καταστήσει ως όνειρο ζωής το παιδί μας να γίνει δημόσιος υπάλληλος!
- Με απλά λόγια έχουμε κάνει ΟΛΟΙ ΜΑΣ τραγικά σφάλματα τις συνέπειες των οποίων ζούμε σήμερα και θα μας στοιχειώνουν και για τα επόμενα χρόνια.

Χρειαζόμαστε επείγοντως τομές στη διάρθρωση, στη λειτουργία αλλά και στη νοοτροπία μας ώστε να ξεφύγουμε από τον επικίνδυνο φαύλο κύκλο που έχουμε μπει, ο οποίος με απλά λόγια αποτυπώνεται ως ελληνική πραγματικότητα σε τρεις λέξεις: φακελάκι - ρουσφέτι - μέσο. Όταν το φακελάκι το λέμε “γρηγορόσημο” και είναι στις συνειδήσεις μας αποδεκτός τρόπος συνδιαλλαγής με το δημόσιο... Όταν το μέσο είναι στο μυαλό μας ο μόνος τρόπος για να βρούμε εργασία... Όταν το ρουσφέτι έχει αναχθεί στη μοναδική μας επιδίωξη για επιχειρηματική και προσωπική ανάπτυξη, τότε οι αξίες αυτού του τόπου έχουν πιάσει πάτο.

Δεν αντιμετωπίζουμε μόνο μια οικονομική κρίση. Η κρίση της Ελλάδας είναι κυρίως αποτέλεσμα της κρίσης θεσμών και αξιών που βιώνει η χώρα μας. Πρόσφατες μελέτες κάνουν λόγο για το ύψος της διαφθοράς στην Ελλάδα ως 8% του ΑΕΠ. Και το τραγικό εδώ ποιο είναι; Στους ξένους τα νούμερα αυτά φαίνονται εξωφρενικά... ενώ εμείς τα αμφισβητούμε και όλοι μας επιχειρηματολογούμε γιατί μπορεί να είναι υψηλότερα!..

Έχουν χαθεί χρόνια ευκαιριών! Ας συνειδητοποιήσουμε πλέον ότι δεν υπάρχουν άλλες ευκαιρίες. Ας εκλείψουν οι λαϊκισμοί, ας εκλείψουν οι κορώνες και ας καθίσουμε όλοι μας, πολιτεία, επιχειρηματίες και πολίτες να αναλογιστούμε τις ευθύνες μας αλλά και να επανακαθορίσουμε την πορεία μας. Μαγικές λύσεις δεν υπάρχουν. Αυτό είναι το μόνο δεδομένο. Υπάρχουν όμως επίπονες και μακροχρόνιες τομές που απαιτούν την πολιτική συναίνεση και την στράτευση των πολιτών και των επιχειρηματιών.

Πόσο χρόνο άραγε αφιερώνουμε όλοι μας προκειμένου να βρούμε τρόπο να διεκπεραιώσουμε το αυτονόητο σε αυτή τη χώρα; Από το να πάρεις το χαρτί από την εφορία, από τα απλά... Αυτό το δαιδαλώδες σύστημα είναι η βιτρίνα της σημερινής διαφθοράς. Ένα σύστημα όπου βολεύονται πολλοί, αλλά και που εξυπηρετούμαστε όλοι μας γιατί αλλιώς γνωρίζουμε ότι απλά δεν θα κάνουμε τη δουλειά μας.

Έχουμε μπροστά μας κι έναν νέο κίνδυνο που πρέπει να αντιμετωπίσουμε στο άμεσο μέλλον. Όχι μόνο με τη μείωση στις αποδοχές των εργαζομένων πλήττεται η αγοραστική δύναμη των καταναλωτών και, κατά συνέπεια, και η ρευστότητα στην αγορά. Αλλά με τη μείωση στις αποδοχές των δημοσίων λειτουργών, τους κάνουμε ακόμα πιο επιρρεπείς στη διαφθορά... .

Είναι πλέον όμως αποδεκτό για όλους μας ότι δεν πάει άλλο... Κάτι πρέπει να αλλάξει άμεσα και τα πράγματα να αρχίσουν να μπαίνουν σε τάξη. Και, κατά την άποψή μου, οι τρόποι ώστε να μειωθεί η διαφθορά είναι πολύ συγκεκριμένοι. Είναι όλα τα εργαλεία τα οποία μέσω της Διεθνούς Διαφάνειας έχουν εφαρμοστεί και εφαρμόζονται τα οποία είναι πολύ σημαντικά.

- Θα πρέπει να επανεξεταστούν οι υπάρχοντες κανόνες και να θεσπιστούν μέτρα που θα μπορέσουν να αποκαταστήσουν την αξιοπιστία του δημοσίου, ειδικά σε ό,τι έχει να κάνει με τις κρατικές λειτουργίες και με τις κρατικές δαπάνες. Και τα εργαλεία και οι ελεγκτικοί μηχανισμοί αυτοί υπάρχουν, τα case studies είναι γνωστά, αυτό που χρειάζεται είναι πολιτική βούληση.

- Υπάρχει όμως κι ένας άλλος τομέας. Για να μπορέσει να μειωθεί η διαφθορά πρέπει να μειωθεί όπου είναι δυνατόν η εμπλοκή του δημοσίου, η εμπλοκή του κράτους στις διαδικασίες και τις λειτουργίες. Κι εδώ τα εργαλεία είναι συγκεκριμένα: είναι οι ιδιωτικοποιήσεις, είναι η παραχώρηση του μάνατζμεντ, είναι το outsourcing. Εδώ θα πρέπει σαν πολιτεία να κάνουμε την εθνική μας απογραφή, τι είναι αυτό που πρέπει να προχωρήσουμε και πώς και με ποιον τρόπο.

Προς αποφυγή γενικεύσεων και παρεξηγήσεων θέλω εδώ να τονίσω: δεν δαιμονοποιώ το δημόσιο και θεοποιώ τον ιδιωτικό τομέα. Ο ιδιωτικός τομέας δεν είναι τέλειος. Αλλά υπάρχει μια βασική διαφορά σε σχέση με το δημόσιο. Επιδίωξη μιας ιδιωτικής επιχείρησης είναι η παραγωγικότητα και η ανταγωνιστικότητα με σκοπό το κέρδος, και καμιά από αυτές τις τρεις παραμέτρους, όπως όλοι μας αναγνωρίζουμε, δεν αποτελεί προτεραιότητα για μια δημόσια επιχείρηση.

Δεν είμαι ιδεαλιστής. Λάθος επιλογές θα γίνουν. Παρασπονδίες στις επιλογές θα υπάρξουν. Αφήστε μας όμως σαν επιχειρηματικό τομέα να κάνουμε τη δουλειά μας. Πρέπει να δοκιμάσουμε και κάποιον διαφορετικό δρόμο, ένα νέο μοντέλο όπου και η ιδιωτική πρωτοβουλία θα παίζει σημαντικότερο ρόλο. Αξιολογήστε μας, κρίνετέ μας, επιβραβεύστε μας, αλλά και τιμωρήστε μας όπου εφαρμόζουμε λάθος πρακτικές.

Για να γίνει αυτό απαιτείται να αλλάξουν πολλά. Πρέπει να σχεδιάσουμε για τον κάθε τομέα, για την κάθε δράση, ένα ευέλικτο και ρεαλιστικό πλαίσιο το οποίο να βασίζεται στη σημερινή πρακτική, αλλά και να θωρακίζεται μέσω αυστηρών και ανεξάρτητων ελεγκτικών μηχανισμών. Αν, για παράδειγμα, αυτή η χώρα χρειάζεται μαρίνες, ας τις χτίσουν ιδιώτες και ας θεσπίσουμε δίκαιους και λειτουργικούς όρους εκμετάλλευσης αυτών. Η χώρα έχει να κερδίσει περισσότερο με αυτόν τον τρόπο από το να μην έχει μαρίνες καθόλου. Αν αυτή η χώρα χρειάζεται νέες τεχνολογίας μηχανήματα στα νοσοκομεία, ας τα συμβάλλουν οι ιδιωτικές επιχειρήσεις και ας βρεθεί η φόρμουλα συνεργασίας. Το ΕΣΥ έχει να χάνει περισσότερο από την οικονομική αιμορραγία προς τα εξωτερικά διαγνωστικά κέντρα. Αν αυτή η χώρα χρειάζεται οδικούς άξονες και ανταγωνιστικό σύστημα μεταφορών, ας το κάνει σε συνεργασία με ιδιώτες. Αλήθεια, λέμε ότι τα διόδια της Αττικής οδού είναι ακριβά... Ας αναλογιστούμε τι έχει πληρώσει ο Έλληνας φορολογούμενος για την ΠΑΘΕ, τι έχει πληρώσει για τον ΟΣΕ, τι έχει πληρώσει για την Ολυμπιακή.

Θα μπορούσα να συνεχίσω επί ώρες με διάφορα παραδείγματα όπου το δημόσιο θα πρέπει να απεμπλακεί από τις διαδικασίες, γεγονός που θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, θα δώσει τη δυνατότητα να υπάρξουν πολύ υψηλότερης ποιότητας υπηρεσίες και να πάψει ένας μεγάλος φαύλος κύκλος. Νομίζω όμως πως είναι προφανές ότι αυτό που χρειάζεται η χώρα είναι ένα νέο ευέλικτο θεσμικό πλαίσιο πάνω στο οποίο όλοι μας θα ξαναχτίσουμε. Και αυτό το νέο θεσμικό πλαίσιο να βασίζεται σε τρεις άξονες:

- Ο πρώτος άξονας είναι η κοινή λογική.
- Ο δεύτερος είναι να παραιτηθούμε όλοι μας από τους λαϊκισμούς, τα μικροπολιτικά συμφέροντα, τις μικροσυντεχνιακές απόψεις, πολιτικοί, επιχειρηματίες, συνδικάτα και πολίτες.
- Και ο τρίτος άξονας είναι αυστηροί κανόνες και ισχυροί μηχανισμοί ελέγχου.

Η Ελλάδα έχει μια τελευταία ευκαιρία να αναδομηθεί. Ελπίζω να γίνουμε όλοι μας σοφότεροι μέσα από την κρίση αυτή και να αδράξουμε τις ευκαιρίες που εμφανίζονται μπροστά μας. Σας ευχαριστώ πολύ.

ΕΛΛΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ: Ευχαριστώ πολύ τον κ. Κάτσο και παρακαλώ την πρόεδρο της Διεθνούς Διαφάνειας, την κα Λαμπέλ, να πάρει το λόγο.

ΜΑΡΚ ΠΙΜΑΝ - ΥΓΚΕΤ ΛΑΜΠΕΛ

Τα εργαλεία της Διεθνούς Διαφάνειας

για την αντιμετώπιση της διαφθοράς στην Άμυνα

Καλησπέρα σας κ. υπουργοί, κυρίες και κύριοι, προσκεκλημένοι της Διεθνούς Διαφάνειας... Και χαιρετίζω ιδιαίτερα τον πρόεδρο της Διεθνούς Διαφάνειας Ελλάδος, τον κ. Μπακούρη, που μετείχε ενεργά στην ανάπτυξη του κινήματος της Διεθνούς Διαφάνειας ανά τον κόσμο. Δεν είμαι ο Μαρκ Πίμαν. Ο κ. Πίμαν παγιδεύτηκε κάπου στη Δυτική Ευρώπη ένεκα της τέφρας των ημερών, αλλά επειδή έχω εμπλακεί στα θέματα της Άμυνας, θα κάνω εγώ την παρουσίαση στη θέση του.

Η Διεθνής Διαφάνεια εργάζεται για την οικοδόμηση της ακεραιότητας και τον περιορισμό των κινδύνων διαφθοράς στον τομέα της άμυνας και της ασφάλειας από το 2000. Η δράση μας ξεκίνησε από τη συνεργασία με μεγάλες εταιρίες κατασκευής αμυντικών συστημάτων της Ευρώπης και των Ηνωμένων Πολιτειών με σκοπό την οικοδόμηση προτύπων κατά της δωροδοκίας στις αγορές στρατιωτικού εξοπλισμού. Στη συνέχεια, και σταδιακά, διευρύνουμε τη συνεργασία μας με κυβερνήσεις και ένοπλες δυνάμεις που επιδίωκαν μεταρρύθμιση. Σήμερα έχουμε στενή συνεργασία με το ΝΑΤΟ για την ανάπτυξη εργαλείων κατά της διαφθοράς και για το σχεδιασμό εκπαιδευτικών σεμιναρίων κατά της διαφθοράς στα Υπουργεία Άμυνας και Ασφάλειας. Μέρος της δουλειάς μας υπήρξε η εισαγωγή των ευεργετημάτων της εξωτερικής εμποτείας και του ανεξάρτητου ελέγχου σε ένα πεδίο που ιστορικά υπήρξε κλειστός τομέας. Έχουμε συμμετάσχει, ακόμη, σε ελέγχους αντισταθμιστικών προγραμμάτων με δύο Υπουργεία Άμυνας και τους υποψήφιους πλειοδότες τους.

Ο Έλληνας υπουργός Άμυνας μίλησε πολύ για τα ζητήματα της άμυνας κι εγώ δεν θα ήθελα να πάρω τον χρόνο επαναλαμβάνοντας όσα είπε. Κατά την κοινή αντίληψη πάντως, η άμυνα αποτελεί έναν τομέα υψηλού κινδύνου για την ανάπτυξη διαφθοράς. Και πράγματι συναντώνται όλες οι παραλλαγές: υπάρχουν καλά περιφρουρημένοι τομείς άμυνας σε μερικές χώρες, όπως και άλλες, όπου το σύστημα της κρατικής ασφάλειάς τους τελεί υπό τον πλήρη έλεγχο διεφθαρμένων συμφερόντων.

Η αντιμετώπιση των προβλημάτων της διαφθοράς στο πεδίο της άμυνας και της ασφάλειας έχει μεγάλη σημασία. Στην άμυνα δαπανώνται πάρα πολλά χρήματα – μπορεί να μην συμβαίνει στην Ελλάδα αλλά συμβαίνει σε άλλες χώρες. Στο Πακιστάν, για παράδειγμα, οι αμυντικές δαπάνες φτάνουν στο 17% και το Πακιστάν είναι μια πολύ μεγάλη χώρα. Επομένως, σε διεθνές επίπεδο η σπατάλη πόρων λόγω διαφθοράς στην άμυνα μπορεί να αποβεί τεράστια.

Από την άλλη μεριά, πάλι, τα ανώτατα στρατιωτικά κλιμάκια παραπονούνται συχνά για τον αντίκτυπο της διαφθοράς που καταλήγει σε επιχειρησιακή αναποτελεσματικότητα. Σε περίπτωση που η άμυνα και ο τομέας των στρατιωτικών προμηθειών θεωρείται διεφθαρμένος, αφενός εκπίπτει η εμπιστοσύνη του κόσμου και αφετέρου η διαφθορά οδηγεί στην ταχύτερη απαξίωση των στρατηγικών εθνικής ασφάλειας. Να εξηγήσω με ένα παράδειγμα πώς μπορεί να γίνει αυτό. Λέμε χαρακτηριστικά ότι στο Αφγανιστάν γίνονται μεγάλες πωλήσεις όπλων στις εκεί εταιρίες. Αν ένα ποσοστό 10% των προμηθειών εξοπλισμών καταλήγει σε κάθε είδους δωροδοκίες και αμοιβές, ένα ποσό όπλων περνά στο λαθρεμπόριο και καταλήγει σε λάθος χέρια, έτσι με τα δικά σου χρήματα έχει αγοραστεί εξοπλισμός που καταλήγει να σκοτώνει τον στρατό σου. Γι' αυτό μιλώ για απαξίωση στρατηγικής: τα δικά σου λεφτά χρησιμοποιούνται για να σκοτώνουν τους δικούς σου ανθρώπους.

Τα καλά νέα είναι ότι ο τομέας της άμυνας αποδίδει όλο και περισσότερη προσοχή στα ζητήματα ακεραιότητας και διαφθοράς σε ό,τι αφορά τις αγορές στρατιωτικού εξοπλισμού. Η ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία, για παράδειγμα, ανέπτυξε τα “Κοινά Επιχειρηματικά Πρότυπα” για την αντιμετώπιση των κινδύνων διαφθοράς στις διεθνείς αγορές στρατιωτικού εξοπλισμού. Το πρότυπα αυτά επικυρώθηκαν από το σύνολο των αμυντικών βιομηχανιών των 27 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οδήγησαν στην ανάπτυξη προγραμμάτων εκπαίδευσης και συμμόρφωσης. Επίσης, ορισμένες εθνικές ενώσεις αμυντικών βιομηχανιών άρχισαν να παράγουν οδηγούς για τις εταιρίες μέλη τους, όπως για παράδειγμα η βρετανική Aerospace and Defense Society. Οι αμυντικές βιομηχανίες της Ευρώπης και των ΗΠΑ συνέστησαν από κοινού το Διεθνές Φόρουμ για την Ηθική Επιχειρηματική Συμπεριφορά, με στόχο την ανάπτυξη ενός κοινού συνόλου οδηγιών που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε παγκόσμιο επίπεδο. Τέλος, το 2007 το ΝΑΤΟ

ξεκίνησε ένα πρόγραμμα για την “Οικοδόμηση της Ακεραιότητας και τον Περιορισμό των Κινδύνων Διαφθοράς στα Αμυντικά Ιδρύματα”.

Θα ήθελα να αναδείξω ορισμένα πρακτικά μέτρα που έχουν λάβει κάποιες κυβερνήσεις με τη συνδρομή μας. Δεν πρόκειται για ένα αρθρωμένο σύνολο μεταρρυθμίσεων, ούτε για μέτρα που υποκαθιστούν την ανάγκη για δουλειά πάνω σε βασικές όψεις της διακυβέρνησης, όπως ο σχεδιασμός πολιτικής, οι εγκρίσεις προϋπολογισμού και τα θέματα των προμηθειών. Αυτό που κάνουν μάλλον είναι να εστιάζουν σε πολύ πρακτικές ενέργειες που μπορεί να αναλάβει ένα υπουργείο ή μια στρατιωτική ηγεσία προσανατολισμένη στη μεταρρύθμιση και να προσδοκά ένα θετικό αντίκτυπο για την οικοδόμηση της ακεραιότητας και τον περιορισμό της διαφθοράς στο σύνολο του αμυντικού της συστήματος.

Αυτές οι πρακτικές αρχές βασίζονται σε ένα βιβλίο που χρησιμοποιούμε πολύ και που μπορείτε να αναζητήσετε στο δικτυακό μας τόπο (www.defenceagainstcorruption.org) και είναι:

1. Διάγνωση της διαφθοράς.
2. Χρήση ερευνητικών μεθόδων για την παρακολούθηση της διαφάνειας και της εμπιστοσύνης.
3. Ανάπτυξη ενός σχεδίου δράσης για την ανάπτυξη της ακεραιότητας και την πάταξη της διαφθοράς.
4. Ανάληψη της προσπάθειας από την ηγεσία και οικοδόμηση εμπιστοσύνης.
5. Εισαγωγή ενός σοβαρού προγράμματος εκπαίδευσης ενάντια στη διαφθορά.
6. Υιοθέτηση ξεκάθαρων προτύπων συμπεριφοράς για τους αξιωματούχους και τους αξιωματούχους.
7. Χρήση ανεξαρτήτων παρατηρητών για τον έλεγχο των μεγάλων προμηθειών.
8. Ανάλυση του αντίκτυπου της διαφθοράς στο στρατιωτικό δόγμα.
9. Δέσμευση των προμηθευτών στην προσπάθεια κατά της διαφθοράς
10. Περιορισμός των κινδύνων διαφθοράς στα αντισταθμιστικά προγράμματα
11. Βελτίωση της οργάνωσης των προμηθειών.
12. Ίδρυση μιας υπηρεσίας πρόληψης της διαφθοράς εντός των Υπουργείων Άμυνας.

Η διαφθορά είναι μια από εκείνες τις λέξεις που όλοι νοιώθουν ότι κατανοούν πολύ καλά τι σημαίνει, αλλά στην πραγματικότητα περιγράφει πολύ διαφορετικές επιμέρους καταστάσεις. Είναι αναγκαίο, λοιπόν, πριν την κατάστρωση οποιουδήποτε σχεδίου, να προηγηθεί μια σοβαρή διάγνωση των ζητημάτων διαφθοράς και ακεραιότητας με την ιδιαίτερη και συγκεκριμένη μορφή που παίρνουν στην κάθε χώρα. Ένα εργαλείο που συστήνουμε σχετικά είναι το “Πλαίσιο Διαφθοράς” που ανέπτυξε η Διεθνής Διαφάνεια και το οποίο αποτελεί ένα βασικό περίγραμμα των ζητημάτων διαφθοράς που απαντώνται κατά τρόπο τυπικό στις υπηρεσίες άμυνας και ασφάλειας. Το Πλαίσιο Διαφθοράς αποτυπώνει 25 βασικούς τύπους διαφθοράς στην άμυνα και την ασφάλεια, υπό τους τίτλους “πολιτικοί”, “προμήθειες” και “άλλες διαδικασίες”. Και το κάθε Υπουργείο Άμυνας μπορεί να χρησιμοποιήσει το πλαίσιο αυτό σαν βάση συζήτησης και ανάλυσης για τα ζητήματα που αντιμετωπίζει η κάθε χώρα και για την ανάδειξη των ζητημάτων που θα πρέπει να αποτελέσουν τις βασικές προτεραιότητες εστίασης κάθε σχεδίου δράσης κατά της διαφθοράς.

Δεύτερον, αφετηρία για την επεξεργασία ενός σχεδίου για την πάταξη της διαφθοράς είναι ο προσδιορισμός των κινδύνων που θα κάνει η κάθε χώρα. Ως προς αυτό, και σε συνεργασία με το NATO, έχουμε αναπτύξει μια προσέγγιση που επιτρέπει στα κράτη να κάνουν τη δική τους αυτοαξιολόγηση κινδύνων, επί των οποίων μπορούν, σε δεύτερο βήμα, να αναπτύξουν ένα σχέδιο δράσης με βασικές προτεραιότητες. Μια χώρα που το έκανε αυτό πρόσφατα είναι η Πολωνία. Τα σχέδια αυτά μπορούν να είναι πολύ απλά, με πέντε ή έξι σελίδες ανάλυσης, που θα καταλήγουν σε δράσεις και σε ένα χρονοδιάγραμμα. Δεν υπάρχουν έτοιμες συνταγές, αλλά ζωτική για την επιτυχία του σχεδίου είναι η διασφάλιση ευρείας υποστήριξης. Έτσι καλό είναι ένα τέτοιο έγγραφο να περιλαμβάνει τη βασική συλλογιστική αρχή, την ανάλυση και, προφανώς, το ίδιο το σχέδιο δράσης.

Στη συνέχεια, είναι σκόπιμο να τεθεί σε εφαρμογή ένα σοβαρό πρόγραμμα εκπαίδευσης κατά της διαφθοράς που θα εστιάζει αρχικά στους ανώτερους και μεσαίους αξιωματούχους. Η Διεθνής Διαφάνεια, σε συνεργασία με το NATO και την βρετανική Ακαδημία Άμυνας, έχει αναπτύξει ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα πέντε ημερών για την οικοδόμηση της ακεραιότητας και την πάταξη της διαφθοράς στους οργανισμούς άμυνας. Το πρόγραμμα αυτό έχει σχεδιαστεί ώστε να απευθύνεται και σε αξιωματούχους των Ενόπλων Δυνάμεων και στους πολιτικούς αξιωματούχους των Υπουργείων Άμυνας και Ασφάλειας. Στόχος του είναι η διδασκαλία

των εννοιών της διαφάνειας και της καλής διακυβέρνησης, των τρόπων με τους οποίους υλοποιούνται στην πράξη τα μέτρα κατά της διαφθοράς και η βελτίωση της επαφής με το κοινό και την κοινωνία των πολιτών.

Να προσθέσω ότι το εκπαιδευτικό αυτό πρόγραμμα έχει πραγματοποιηθεί έξι φορές και έχουμε εκπλαγεί ευχάριστα με την ενθουσιώδη αντίδραση των συμμετεχόντων. Μέχρι στιγμής έχουν παρακολουθήσει το πρόγραμμα αξιωματούχοι από 15 χώρες. Μάλιστα ορισμένες χώρες έκαναν πολύ καλή χρήση του προγράμματος, αποστέλλοντας σταθερά ομάδες συμμετεχόντων και, κατά συνέπεια, κατάφεραν να οικοδομήσουν μια κρίσιμη μάζα ικανών αξιωματούχων μέσα στις υπηρεσίες τους. Ίσως το μεγαλύτερο όφελος αυτών των μαθημάτων ήταν στο γεγονός του ότι, επειδή όλοι οι συμμετέχοντες είναι έμπειροι αξιωματούχοι και αξιωματικοί, υπήρξε πυκνή και έντιμη ανταλλαγή εμπειριών και πρακτικών σχετικά με το τι απέδωσε και τι όχι στα κράτη τους.

Στη συνέχεια απαιτείται μια ανάλυση του αντίκτυπου της διαφθοράς στις ίδιες τις στρατιωτικές επιχειρήσεις, τις επιχειρήσεις κάθε τύπου, είτε υπερατλαντικές, όπως είναι οι επιχειρήσεις του ΝΑΤΟ, είτε ειρηνευτικές είτε ευρύτερες. Το βασικό ερώτημα είναι πώς αντιλαμβάνονται οι στρατιωτικοί τη διαφθορά ως έναν από τους στρατηγικούς παράγοντες σε μια σύγκρουση. Γι' αυτό το θέμα έχουμε συνεργαστεί με τις βρετανικές στρατιωτικές δυνάμεις και με το προσωπικό του ΝΑΤΟ και διαπιστώσαμε ότι ο στρατός έχει πολλά να κερδίσει από την αλλαγή της σκέψης του σχετικά με αυτά.

Κάτι στο οποίο θα ήθελα ιδιαίτερα να σταθώ είναι η αξία της χρήσης ανεξάρτητων παρατηρητών στα μεγάλα προμηθευτικά προγράμματα, στα πρότυπα των Συμφώνων Ακεραιότητας. Αξίζει τον κόπο να επενδύσεις χρήματα στον διορισμό αληθινά εκπαιδευμένων ανθρώπων, ικανών να παρακολουθήσουν τα πράγματα όχι μόνο στα χαρτιά αλλά στο σύνολο της διαδικασίας. Η Διεθνής Διαφάνεια έχει χρησιμοποιήσει πολύ τη μέθοδο των ανεξάρτητων παρατηρητών σε πολύ μεγάλες συμβάσεις και σε πολλές χώρες και τη βρήκαμε εξίσου χρήσιμη σε ό,τι αφορά την άμυνα. Βοηθήσαμε τα υπουργεία Άμυνας της Κολομβίας και της Πολωνίας στους ορισμούς ανεξάρτητων παρατηρητών και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η συγκεκριμένη προσέγγιση απέδωσε υψηλότερα επίπεδα ακεραιότητας στις συναλλαγές.

Αλλά ιδιαίτερα χρήσιμη μπορεί να αποβεί και η συνεργασία με τους προμηθευτές. Οι προμηθευτές και τα υπουργεία συχνά δεν αντιλαμβάνονται τους κινδύνους που δημιουργεί η διαφθορά είτε για την αξιοπιστία της άμυνας είτε για την επιχειρηματική δράση μιας εταιρείας. Οι προμηθευτές μπορούν να συστρατευθούν και να συμβάλλουν θετικά στον αγώνα κατά της διαφθοράς, αντί να κρατούνται σε απόσταση. Υπάρχουν αρκετές κυβερνήσεις που σήμερα εργάζονται για τη βελτίωση της σχέσης τους με τους προμηθευτές. Για παράδειγμα, το Υπουργείο Άμυνας της Νορβηγίας έχει προχωρήσει σε συνεργασία με τους προμηθευτές πάνω σε αυτό το ζήτημα, ενώ στη Βρετανία, η ένωση των αμυντικών βιομηχανιών παρέχει οδηγίες για προγράμματα ενάντια στη διαφθορά στους προμηθευτές. Στόχος είναι η βελτίωση της οργάνωσης των προμηθευτικών διαδικασιών. Τέλος, προτείνουμε τη διασφάλιση της υποχρεωτικής αποχής ενός αξιωματούχου των αμυντικών προμηθειών για κάποιο χρονικό διάστημα από τη στιγμή που εγκαταλείπει τον τομέα αυτό. Γιατί αυτό που συμβαίνει σήμερα σε ορισμένες χώρες είναι ότι αξιωματούχοι των αμυντικών προμηθειών, μόλις αποσυρθούν από ένα Υπουργείο Άμυνας, προσλαμβάνονται αμέσως από αμυντικές εταιρείες προμηθευτών προκειμένου να κάνουν γι' αυτές λόμπινγκ στο υπουργείο ή στην κυβέρνηση όπου έως χτες εργάζονταν.

Να σημειώσω, επίσης, ότι προσοχή θέλει ο τομέας των αντισταθμιστικών ωφελημάτων επειδή αποτελεί μια περιοχή υψηλού κινδύνου διαφθοράς για τις κυβερνήσεις: η Διεθνής Διαφάνεια εξέδωσε την περασμένη εβδομάδα έκθεση με τις προτάσεις μας περί των τρόπων περιορισμού των κινδύνων διαφθοράς σε αυτό τον πολύ εξειδικευμένο αλλά και πολύ ευρύ τομέα.

Και να κλείσω λέγοντας ότι προφανώς όταν αρχίζεις να θέτεις εφαρμογή προγράμματα κατά της διαφθοράς χρειάζεσαι κάποιο τύπο οργάνωσης για να τα αναλάβει. Έχει σημασία η οργάνωση μιας υπηρεσίας μέσα στα Υπουργεία Άμυνας. Αν έχεις αδιαφάνεια στους εξοπλισμούς μπορεί να χαθούν πάρα πολλά. Γιατί το Υπουργείο Άμυνας εργάζεται στο όνομα της ασφάλειας του έθνους και το βάρος αυτό είναι πολύ μεγάλο.

Κυρίες και κύριοι, αυτά είναι ορισμένα μέτρα για τη διασφάλιση της διαφάνειας. Ο Έλληνας υπουργός ανέφερε πολλά άλλα που δεν θέλω να επαναλάβω. Να πω μόνο ότι πρόκειται για μια πολύ σημαντική και ευαίσθητη περιοχή όπου μπορεί να επιτευχθεί μεγάλη πρόοδος με σημαντικά οφέλη για το δημόσιο χρήμα,

την εμπιστοσύνη του κόσμου και την επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα του στρατεύματος και πως θεωρούμε πολύ σημαντική την ανάδειξη των ζητημάτων της διαφάνειας εντός της, στα πλαίσια της σημερινής συζήτησης, από τη Διεθνή Διαφάνεια Ελλάδος.

ΕΛΛΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ: Ευχαριστούμε πάρα πολύ. Νομίζω ότι όλοι βγήκαμε πιο πλούσιοι – και σε γνώσεις. Είπε και ο κ. Κάτσος νωρίτερα ότι δεν χρειάζεται να ανακαλύψουμε την πυρίτιδα. Η διεθνής εμπειρία υπάρχει, τα εργαλεία υπάρχουν, η πολιτική βούληση δηλώνεται ότι υπάρχει, το μόνο που δεν υπάρχει πια στην Ελλάδα είναι χρόνος. Άρα λοιπόν πρέπει να σπεύσουμε. Σας ευχαριστούμε πολύ.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Α.Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Φτάσαμε στην ώρα της ωρίμανσης και της ανάγκης

Ο τρόπος με τον οποίον οι τάξεις των ακροατών τείνουν να αραιώσουν δείχνει ότι έχει αρχίσει και πέφτει όντως κούραση... Είναι λίγο πρωτότυπο να επιδιώκει κανείς να βγάλει συμπεράσματα μετά από μία, πράγματι, πυκνή ημερίδα και μάλιστα να βάζει τρεις δημοσιογράφους κι έναν επιχειρηματία – ο οποίος επιπλέον απ’ ό,τι κατάλαβα είναι και πολιίστας – να βγάλουν τα συμπεράσματα. Για να μη σας ταλαιπωρήσουμε, θα αυτοοργανωθούμε – δεν έχουμε πολύ οργανωθεί. Εγώ θα περιοριστώ να κάνω δύο σχόλια.

Το ένα να συνδέσω ένα πολύ βαθύ παρελθόν, πριν κάποια δεκαετία. Σε ανάλογη διοργάνωση της Διεθνούς Διαφάνειας - Ελλάς είχαν γίνει διάφορα σχόλια και είχαμε επιδιώξει να δώσουμε μια δημοσιότητα στο φαινόμενο της Διεθνούς Διαφάνειας. Η τότε κυβέρνηση, που ήταν μια από τις πιο ενδιαφέρουσες – το λέω αντικειμενικά για να μην έχει αξιολογικό περιεχόμενο – η κυβέρνηση Σημίτη αντέδρασε την επόμενη μέρα βάζοντας τον κυβερνητικό εκπρόσωπο – ένα πολύ έμπειρο άνθρωπο – αλλά βάζοντας και δελτίο Τύπου που έλεγε ότι “αυτή η Διεθνής Διαφάνεια που δημοσιοποιεί κάποιους δείκτες και κάνει κάποιες κρίσεις δεν είναι οργανισμός δημοσίου δικαίου, δεν είναι κρατικός οργανισμός, είναι μη κυβερνητική οργάνωση, οπότε αφήστε μας ήσυχους...”.

Κάνετε ένα άλμα φέτος ή πέρυσι ή πρόπερσι και θα δείτε τον πρωθυπουργό της ίδιας χώρας και τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολιτεύσεως που ήλπιζε – και το επέτυχε – να είναι ήδη πρωθυπουργός και τον νυν αρχηγό της αξιωματικής αντιπολιτεύσεως να προσέρχονται. Και να ομιλούν με ενδιαφέροντα τρόπο. Και κεντρικούς υπουργούς, δηλαδή υπουργούς με βαριά χαρτοφυλάκια – Άμυνα, Δημόσια Έργα, ή όπως το λένε τώρα Ανάπτυξη – σε σχέση με τη διαφάνεια ή τη διαφθορά, να προσέρχονται επίσης. Και με πολύ ενδιαφέροντα τρόπο – αναφέρομαι στον Βαγγέλη τον Βενιζέλο – να επαναλαμβάνουν και να επισημαίνουν ότι επαναλαμβάνουν με διαφορετικό ρόλο βαρύτατα πράγματα όπως τι γίνεται όταν η διαφθορά δεν αποτελεί αντικείμενο συμφέροντος αλλά ανάγκης. Προσέξτε τη τη διατύπωση, και εσείς οι άνθρωποι της Διεθνούς Διαφάνειας. Επίσης να επισημαίνουν, όχι απόλυτα ίσως – και πέρυσι: Χατζηδάκης, Παυλόπουλος και φέτος: Βενιζέλος, Ρέππας – ότι ενσωματώνουν αυτά που παρουσιάστηκαν πριν ως εργαλεία της Διεθνούς Διαφάνειας στην πάντα υπερήφανη και κυριαρχική ελληνική νομοθετική πρωτοβουλία. Μην φτάσουμε να υπογράψουμε αυτά που λένε οι άλλοι, αλλά πάντως τα αναγνωρίζουμε και τα ενσωματώνουμε.

Αυτό τι δείχνει, κατά την ταπεινή μου – όπως λέμε οι δημοσιογράφοι όταν θέλουμε να πούμε ότι έχουμε δίκιο – κατά την ταπεινή μου γνώμη; Δείχνει ότι υπάρχει μια ωρίμανση. Και υπάρχει. Δεύτερον, δείχνει ότι υπάρχει μια ανάγκη. Γιατί όταν – Ρέππας, σήμερα, κάθεται και επισημαίνει ότι η Ελλάδα από την 57η έπεσε στην 71η θέση – μια αντιμετάθεση των αριθμών, αλλά είναι σημαντική η θέση της Ελλάδας στη διεθνή κατάταξη – ή Βενιζέλος 0,7% ή 1%, πάντως ένα κομμάτι βαρύ του ΑΕΠ υπόκειται στο ενδιαφέρον της Διεθνούς Διαφάνειας, εκεί που παλιά θεωρούσαμε ότι υπάρχει το απόλυτα κλειστό σύστημα – άμυνα – σημαίνει ότι η ωρίμανση προχωράει από την ανάγκη.

Αυτά τα εισαγωγικά σχόλια. Και τώρα θα πρότεινα το εξής: να δώσω το λόγο στον κ. Άρη Κεφαλογιάννη, διευθύνοντα σύμβουλο της “Γαία” και κάποτε βραβευμένο για επιχειρηματικότητα και – επαναλαμβάνω – πολιίστα, δηλαδή άνθρωπο ο οποίος ξέρει να ανταλλάσσει και έντονες συγκινήσεις με τους γύρω του, τολμώντας να ρωτήσω...

Ε. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ: Και σε συλλογικό πνεύμα...

Α.Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗΣ: Ναι, και σε συλλογικό πνεύμα μαζί με τις αγκωνιές – να ρωτήσω λοιπόν τι απεκόμισε απ’ αυτήν τη συζήτηση και στη συνέχεια να σβήσω τον εαυτό μου παρακαλώντας τους δύο συνάδελφους να δώσουν τα δικά τους συμπεράσματα.

ΑΡΗΣ ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ

Στροφή σε απλές και εύκολες διαδικασίες

Ευχαριστώ ιδιαίτερα για την τιμητική πρόσκληση. Νόμιζα ότι ο λόγος της πρόσκλησης θα ήταν το όραμα της “Γαία”. Η “Γαία” θα ήθελε να ... λαδώσει όλον τον κόσμο. Όμως το ... λάδωμα το βλέπουμε στις διατροφικές συνήθειες και όχι στις πρακτικές και στις λειτουργίες.

Θα ήθελα έτσι να μιλήσω απλά, σαν εκπρόσωπος μιας μικρομεσαίας επιχείρησης, πώς το αντιμετωπίζουμε εμείς στην καθημερινότητά μας και να αναφέρω και μια εμπειρία επιχειρηματικότητας που είχα από την Αγγλία. Εκεί ιδρύσαμε την εταιρία μας σε 24 ώρες δι’ αλληλογραφίας, με σύντομες απλές διαδικασίες, και επειδή ήμασταν εξαγωγική, από τον πρώτο μήνα κιόλας με μια απλή υποβολή μέσω ταχυδρομείου της δήλωσης επιστροφής ΦΠΑ, σε πέντε μέρες είχαμε τον ΦΠΑ στο λογαριασμό της εταιρίας. Έμεινα επτά χρόνια στην Αγγλία έχοντας επιχειρηματική δραστηριότητα, δεν συνάντησα ποτέ έναν Εγγλέζο δημόσιο λειτουργό. Αυτό το σύνδρομο στέρησης διορθώθηκε μόλις αρχίσαμε την επιχειρηματική μας δράση την Ελλάδα.

Νομίζω ότι το πρόβλημα ξεκινάει από τη θεώρηση του συστήματός μας στην Ελλάδα ότι όλοι επιδιώκουμε συστηματικά να εξαπατήσουμε το κράτος. Με αυτό το δεδομένο σχεδιάζονται πολύπλοκες διαδικασίες για να το αντιμετωπίσουν. Οι πολύπλοκες διαδικασίες οδηγούν σε γραφειοκρατία και η προσωπική επαφή που απαιτείται για να διεκπεραιώσεις, όπως ειπώθηκε και πριν, όλες αυτές τις διαδικασίες, οδηγεί αναπόφευκτα στη διαφθορά. Και ένας άλλος πολύ σημαντικός, βέβαια, παράγοντας όλων αυτών των διαδικασιών είναι και η απώλεια παραγωγικότητας. Εγώ θα αναφερθώ έτσι σε κάτι πολύ απλοϊκό: ποιος θα μας σώσει από το γνήσιο της υπογραφής μας;

Νομίζω όμως ότι αυτό που δεν έχουμε επίσης συνειδητοποιήσει δημιουργώντας όλες αυτές τις διαδικασίες και αντιμετωπίζοντας ως σύστημα τους επιχειρηματίες σαν κατά τεκμήριο παραβάτες, είναι ότι αυτός ο οποίος έχει σκοπό να εξαπατήσει το σύστημα θα το κάνει, ό,τι διαδικασία και να μπει. Βάζοντας όμως πολύπλοκες και δύσκολες διαδικασίες δίνουμε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε αυτόν που εκ των προτέρων θέλει να τις κερδίσει. Οι υπόλοιποι ακολουθούμε γιατί έτσι γίνεται, αυτή είναι η πρακτική, αλλά είμαστε σίγουρα σε μειονεκτική θέση γιατί δεν έχουμε ούτε την ευχέρεια, ούτε την καταποσύνη απέναντι σε αυτόν που εκ των προτέρων ξεκινάει με αυτό το σκοπό. Και βέβαια, σε ένα τέτοιο σύστημα η μόνη ασπίδα προστασίας είναι η τιμωρία των παραβατών όταν πιάνονται. Δυστυχώς όμως και αυτό δεν συμβαίνει στην Ελλάδα.

Άρα, για να κλείσω πολύ γρήγορα με τα συμπεράσματά μου, νομίζω ότι καταρχήν πρέπει να ξεκινήσουμε όλοι από τον εαυτό μας εδώ που βρισκόμαστε, και πρέπει να ξεκινήσουμε από τον εαυτό μας μη αποδεχόμενοι πρακτικές, συνήθειες ή λειτουργίες στην καθημερινή μας επιχειρηματική δράση που δεν συνάδουν με αυτό που θέλουμε να είναι η κοινωνία μας στο μέλλον και εκεί που θέλουμε να πάει η χώρα.

Βέβαια πρέπει και το κράτος να κάνει κάποια προσπάθεια. Και η προσπάθεια που πρέπει να κάνει το κράτος είναι να καταργήσει όλες τις υφιστάμενες διαδικασίες και να κάνει απλές διαδικασίες που να είναι πάρα πολύ εύκολες, με τεκμήριο ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του επιχειρηματικού κόσμου δεν θέλει να κλέψει το κράτος. Αυτές οι απλές διαδικασίες νομίζω ότι θα μας δώσουν τη δυνατότητα να μπορούμε να λειτουργήσουμε απλά, γρήγορα και σωστά. Και να έχουμε ένα μεγάλο όφελος και στην παραγωγικότητα αλλά και στο να εμπεδώσουμε σιγά - σιγά συνθήκες διαφάνειας, γιατί όταν η πλειοψηφία θα κάνει αυτό θα ακολουθήσει και το σύνολο της κοινωνίας και όταν τιμωρούνται και οι λίγοι οι οποίοι δεν ακολουθούν θα υπάρξει μια καθολική αποδοχή. Δεν θέλω να πω άλλα πράγματα, νομίζω καλύτερα να είμαστε σύντομοι γιατί και ο χρόνος είναι περιορισμένος.

Αν ο κόσμος δεν ... ξεκουνηθεί, χαμένος κόπος

Α.Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗΣ: Η τουλάχιστον το window opportunity της προσοχής σας... Νομίζω ότι μπορεί κανείς να χαρεί ιδιαίτερα για τον τρόπο με τον οποίο οδήγησε τη συζήτηση στην ουσία των συμπερασμάτων ο κ. Κεφαλογιάννης, ο οποίος είμαι βέβαιος ότι έχει ξεπεράσει πια το θέμα του συνδρόμου στέρησης του δημόσιου.

Να επισημάνω ότι το γνήσιο της υπογραφής για όσους από μας έχουν λευκά μαλλιά και γένια είναι απότοκο μιας πελώριας καινοτομίας, την οποία δυστυχώς έφερε στην ελληνική έννομη τάξη – μην το πείτε πάρα

έξω... – η χούντα, με τη δήλωση του νόμου 105. Επισημαίνω ότι η δήλωση του νόμου 105 έγινε για να απλουστευθούν οι διαδικασίες και παρααπλουστεύθηκαν. Διότι το γνήσιο της υπογραφής που πηγαίναμε παλιά στο αστυνομικό τμήμα και κολλούσαν και διάφορα χαρτάκια για να το βεβαιώσουν, ξέρετε ότι μία φορά τιμωρήθηκε. Θυμηθείτε πάλι και μην το πείτε και αυτό παρά έξω: στην υπόθεση Κοσκωτά... Κατά τα άλλα είναι ένας τρόπος που απλώς και μόνο υμνούμε τον εαυτό μας και τη δημόσια διοίκηση.

Και να δώσω παρευθύς το λόγο για μια πρώτη φάση συμπερασμάτων για την πρώτη συνεδρία στο Φοίβο Καρζή, δημοσιογράφο. Και προτού τον δώσω – γιατί ποτέ ο δημοσιογράφος δεν κάνει δώρο σε άλλο δημοσιογράφο χωρίς να κάνει και σχόλιο – να επισημάνω ότι η δική μου κατάθεση από την πρώτη συνεδρία που ήταν πολύ ενδιαφέρουσα, είναι ότι – υποθήκη για σας, τους ανθρώπους της Διεθνούς Διαφάνειας – είναι και η ώρα της ωρίμανσης, όπως ήδη επεσήμανα, αλλά είναι και η ώρα της μετάβασης από το επίσημο και το δημόσιο στη στράτευση την ευρύτερη. Πείτε το “της κοινωνίας πολιτών”, δεν ξέρω ακριβώς τι είναι, των πολιτών, ημών και υμών, των καθημερινών ανθρώπων. Γιατί οι μεν υπουργοί – αναφέρομαι στους προηγούμενους – και δημόσιοι άνδρες εν κλειστό κυκλώματι θα λειτουργούν – σεβαστά και ισχυρά και όλα αυτά τα πράματα – αλλά αν ο κόσμος δηλαδή, εμείς δι’ υμών και εσείς δι’ ημών δεν ... ξεκουνηθεί – σε απλά ελληνικά – χαμένος κόπος... Ο κ. Καρζής.

ΦΟΙΒΟΣ ΚΑΡΖΗΣ

Μόνον η εμπλοκή της κοινωνίας θα φέρει αποτελέσματα

Να σας ευχαριστήσω που μου δίνετε το λόγο. Πάνω το νήμα από αυτά που μόλις ειπώθηκαν για το πώς ιδρύεται μια εταιρία στην Αγγλία. Από το γεγονός ότι ζήσατε επτά χρόνια – αν δεν κάνω λάθος κ. Κεφαλογιάννη – εκεί πέρα και δεν ήρθατε σε επαφή με δημόσιο λειτουργό, για να δούμε πόσο διαφορετικά είναι τα δύο φαινόμενα της διαφθοράς που συζητήθηκαν στην πρώτη και δεύτερη συνεδρία.

Η μεγάλη διαφθορά, η υψηλής κλίμακας ας το πω έτσι διαφθορά, είναι ένα φαινόμενο με το οποίο είναι οι πάντες εξοικειωμένοι, σε όλο τον κόσμο. Και θα έλεγε κανείς διαχρονικά, από την εποχή του σκανδάλου Λόκνιντ για τη δική μου γενιά. Κάθε γενιά έχει ένα δικό της μεγάλο διεθνές σκάνδαλο που αφορά αυτή τη μεγάλης κλίμακας διαφθορά η οποία, πολύ συχνά, συνδέεται με τα εξοπλιστικά προγράμματα.

Αυτό όμως που πραγματικά κάνει τη διαφορά και σηματοδοτεί το είδος της διαφθοράς από το οποίο κατεξοχήν πάσχει η Ελλάδα είναι η έκταση, η εμβέλεια και η διάχυση της μικρής, της καθημερινής διαφθοράς, του τύπου ακριβώς που συζητήσαμε στην πρώτη συνεδρία. Ακούσατε πώς ιδρύεται μια εταιρεία στην Αγγλία: μέσα σε 24 ώρες χωρίς – και νομίζω ότι αυτό είναι το πιο σημαντικό – χωρίς άμεση επαφή με την διοίκηση.

Ο κ. Μιχαήλ επισήμανε στη δική μας συνεδρία ότι η ουσία του ζητήματος της υπόθαλψης της διαφθοράς έγκειται ακριβώς στην κακοδιοίκηση. Η άμεση επαφή δημιουργεί ένα πεδίο ευεπίφορο σε αυθαιρεσία η οποία είναι, όπως χαρακτηριστικά είπε, η κατεξοχήν γάγγραινα της διοίκησης. Τώρα ένα άλλο ζήτημα αφορά το γεγονός – και αυτό το επισήμανε ο κ. Κοσσιώρης – ότι η μικρή αυτή, η χαμηλού επιπέδου διαφθορά, πέρα από ό,τι άλλο κάνει, πέρα από τα αποτελέσματα που παράγει, τις επιπτώσεις που έχει στις παραγωγικές δομές, διαβρώνει τη δομή του κράτους και αναιρεί την κοινωνική του νομιμοποίηση. Αυτό νομίζω ότι είναι ένα φαινόμενο που έχει φτάσει σε ακραίο βαθμό στις μέρες μας και αποτελεί ένα κεντρικό ζήτημα για τη χώρα.

Από αυτό το σημείο έφτασε σε εκείνο που όλοι διέγνωσαν και θα έλεγα ότι αν κάτι πρέπει να συγκρατήσει κανείς από την πρώτη συνεδρία είναι ότι η δίωξη, ο εντοπισμός και κατεξοχήν ο κολασμός της διαφθοράς έχει εναποθεθεί σε μη παραγωγικές δομές – το λέω πολύ κομπάζ, έτσι; Εντοπίστηκε ατιμωρησία, ασυδοσία, και κυρίως και κατεξοχήν μια καθυστέρηση στην απονομή της δικαιοσύνης που φτάνει στα όρια της αρνησιδικίας. Το επισήμαναν ομιλητές και από τον μη πολιτικό χώρο, αλλά κατεξοχήν και οι ομιλητές που είχαμε οι δύο πολιτικοί, ο κ. Παυλόπουλος και ο κ. Χρυσοχοΐδης. Το γεγονός δηλαδή ότι υπάρχει κακονομία, κακή εφαρμογή των νόμων, αλλά κατεξοχήν μία εξαιρετικά μεγάλη καθυστέρηση – που εντοπίστηκε ως υπ’ αριθμόν ένα πρόβλημα – στην απονομή της δικαιοσύνης. Αυτό συμβάλλει και στην αύξηση του Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς στην Ελλάδα: δηλαδή όχι απλώς υπάρχει μια διαφθορά την

οποία διαγιγνώσκει ο πολίτης στην επαφή του με τη διοίκηση, αλλά το αίσθημα της ύπαρξης διαφθοράς διογκώνεται από το γεγονός ότι βλέπει ότι ακόμα και όταν εντοπίζεται αυτή η διαφθορά δεν υπάρχει κολασμός, δεν υπάρχει τιμωρία.

Εντοπίστηκε δηλαδή το ζήτημα, το καίριο ζήτημα της επιτάχυνσης της απονομής της δικαιοσύνης ως πρώτη ανάγκη, όχι μόνο της ποινικής αλλά και της διοικητικής, και η επιτάχυνση των διοικητικών ελέγχων των δημοσίων υπαλλήλων. Το αίσθημα της ανομίας που εντόπισε ο κ. Χρυσοχοϊδης ο οποίος είναι και καθ' ύλην αρμόδιος, για ένα σκέλος του τουλάχιστον. Όλοι μίλησαν για τον τεράστιο, τον γιγαντιαίο αριθμό των δικογραφιών που παραμένουν σε εκκρεμότητα. Για παράδειγμα ο κ. Χρυσοχοϊδης ανέφερε ότι 5.000 δικογραφίες έχει στείλει η Υπηρεσία Εσωτερικών Ελέγχων της Αστυνομίας από τότε που ιδρύθηκε και παρά ταύτα εκατοντάδες είναι ακόμη εκείνες που λιμνάζουν στη δικαιοσύνη, με αποτέλεσμα άνθρωποι που είναι υπόδικοι, μολονότι καταδικασθέντες δηλαδή σε πρώτο βαθμό, να υπηρετούν κανονικά στη διοίκηση σήμερα. Και μάλιστα όχι απλώς στη διοίκηση, στην Ελληνική Αστυνομία – δηλαδή να διώκουν τους άλλους διεφθαρμένους, παρά ταύτα όντας υπόδικοι.

Και νομίζω ότι έχει πολύ ενδιαφέρον το γεγονός ότι η Διεθνής Διαφάνεια, σε διεθνές επίπεδο, αλλά και στην Ελλάδα απ' ό,τι καταλαβαίνω μελλοντικά, αναλαμβάνει την πρωτοβουλία να δημιουργήσει – αυτό μας το ανέπτυξε ο κ. Κόνραντ Ζέλμαν – Κέντρα Συνηγορίας και Συμβουλευτικών Υπηρεσιών. Αυτό είναι πολύ κεντρικό σημείο, γιατί θα βοηθήσει σε κάτι που χωρίς αυτό – είναι φανερό απ' όσα είπαν όλοι οι ομιλητές, αλλά νομίζω ότι είναι κοινή των απάντων αίσθηση – χωρίς τη σύμπραξη της κοινωνίας, χωρίς τη δέσμευσή της, χωρίς την εμπλοκή της στη διαδικασία καταπολέμησης της διαφθοράς, δεν υπάρχει καμία πιθανότητα να δούμε ουσιαστικά αποτελέσματα. Αυτά τα κέντρα θα βοηθήσουν τους ανθρώπους που θέλουν να πουν όχι στη διαφθορά, είτε βρίσκονται απέναντι από τη διοίκηση είτε μέσα στη διοίκηση, θα δημιουργήσουν μια ασπίδα από ό,τι καταλαβαίνω, και κοινωνική αλλά και πρακτική με νομικές συμβουλές, ώστε να μπορούν αυτοί οι άνθρωποι να αισθάνονται ότι δεν είναι απολύτως έρμαια μιας διοίκησης που είναι γενικά διεφθαρμένη.

Και τελικός σκοπός ξαναλέω είναι ακριβώς αυτό: να αισθανθούν οι πολίτες ότι το να λες όχι στη διαφθορά, το να συμπράττεις στην καταπολέμησή της, το να βάζεις τις δυνάμεις σου σε αυτό το σκοπό, μπορεί να είναι μια θετική εμπειρία.

Α.Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Η πολιτική τάξη νιώθει πλέον την ανάγκη για αποτελέσματα

Ευχαριστίες και πεδίων δόξης λαμπρό για τη Διεθνή Διαφάνεια - Ελλάς, γιατί το πώς μπορεί να γίνει αυτό μέσα σε μια κουλτούρα καχυποψίας και επιφυλακτικότητας!.. Μπορεί να γίνει... Παράδειγμα: έχουμε σταθερά ανάμεσά μας, ανάμεσά σας, τον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, ο οποίος με τον μαχητικό τρόπο με τον οποίο διεκδικεί το δικαίωμα τού να λέει μερικά πράγματα, κατάφερε: Πρώτον, να κάνει κάτι το οποίο δεν είναι και πολύ απλό, να τραβήξει το ενδιαφέρον – σταθερό ενδιαφέρον και όχι ενδιαφέρον μίας δύο ημερών – των μέσων ενημέρωσης τα οποία – νάμαστε καλά, άνθρωποι των μέσων ενημέρωσης πλην ενός, είμαστε εδώ – δεν έχουν και πάρα πολύ μακρά διάθεση να ασχοληθούν με κάτι. Δεύτερον, να δείξει ότι επιτέλους κάποιος ενδιαφέρεται. Εγώ θα θεωρήσω από την πρώτη συνεδρία πάρα πολύ ενδιαφέρουσα την παρουσία του Χρυσοχοϊδη ως Υπουργού Δημόσιας Τάξεως, όπως κι αν τώρα έχει μετονομαστεί, και το ενδιαφέρον του να μνημονεύσει το πόσο δεν λειτουργεί το σύστημα του οποίου ο ίδιος είναι το αμβλύ τμήμα – άσε το εκλεπτυσμένο δικαστικό σύστημα.

Αυτό είναι το ενδιαμέσο σχόλιο. Τον λόγο τώρα να δώσω στην ετέρα συνάδελφο, τη συνάδελφο Έλλη Τριανταφύλλου, επίσης δημοσιογράφο, η οποία χειρίστηκε με μεγάλη μαεστρία τον χειμαρρώδη λόγο του Βαγγέλη του Βενιζέλου, αλλά και τον όχι και πολύ γρηγορότερο του Δημήτρη Ρέππα, και η οποία ουσιαστικά προήδρευσε στο δεύτερο, κατά τη δική μου ανάγνωση, μεγάλο συμπέρασμα. Αν το πρώτο ήταν η μετάβαση από τον επίσημο στον καθημερινό λόγο περί διαφθοράς και διαφάνειας, το δεύτερο ήταν η μετάβαση από τα λόγια, ή αν θέλετε από τις προθέσεις, τις επίσημες πολιτικές προθέσεις, σε κάτι που να θυμίζει πράξη. Γιατί και με την φοβερή τεχνολογία και με την κα Λαμπέλ και τις παρεμβάσεις των ομιλητών

της Διεθνούς Διαφάνειας από το εξωτερικό και με τους Έλληνες ομιλητές από το εσωτερικό, αυτό που αισθανόμαστε είναι ότι και η πολιτική τάξη αισθάνεται την ανάγκη να ολισθήσει ... προς την πράξη: δηλαδή προς το αποτέλεσμα. Η κυρία Τριανταφύλλου.

ΕΛΛΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Η πολιτική τάξη ανοίγει

σε εργαλεία και εμπειρίες εκτός των ορίων της

Ευχαριστώ πολύ. Και θα ήθελα να συνεχίσω από κάτι που είπες νωρίτερα, στην αρχική τοποθέτηση, για την ωριμότητα που διαπιστώθηκε την οποία βεβαίως γεννάει η ανάγκη. Νομίζω ότι και σε αυτή τη δεύτερη συζήτηση διαπιστώθηκε μια ωριμότητα, τουλάχιστον για όσους παρακολουθούν τους πολιτικούς να μιλάνε για πολλά χρόνια. Μπορεί να πει κανείς ότι διαπίστωσε σήμερα μια συναντίληψη, μια κοινή παραδοχή στη ρεαλιστική αποτύπωση της κατάστασης. Όσο ενοχλητικό και αν είναι αυτό για τις διαχρονικές ευθύνες όλων όσοι περιγράφουν τη σημερινή πραγματικότητα, είναι και λίγο ελπιδοφόρο να νιώθει κανείς ότι πράγματι έχουν αντιληφθεί ότι αυτή τη φορά τα πράγματα είναι διαφορετικά.

Πιθανότατα, μέσα στο στομάχι του καθενός – όπως όλοι μας αντιλαμβανόμαστε ότι όλο αυτό το σύστημα που οικοδομήθηκε τα τελευταία χρόνια έχει χρεοκοπήσει, είναι σαφές αυτό – πιθανότατα πια και οι εκπρόσωποι του πολιτικού κόσμου να το παραδέχονται, μέσα τους έστω σε πρώτο στάδιο – κι αυτό είναι μια πρόοδος.

Εγώ λοιπόν σήμερα διέκρινα και μια συναντίληψη, η οποία φεύγει έξω από τα όρια τα κομματικά, και μια διάθεση συνεννόησης και αυτό που είπες πριν – το οποίο το θεωρώ το πιο σημαντικό απ' όλα: μια διάθεση αυτή τη φορά να παραδεχτούν οι πολιτικοί ότι μπορούν να πάρουν εργαλεία, γνώση, εμπειρία, να τα βρουν και έξω από τα δικά τους όρια, έξω από τα στενά όρια ενός μικρόκοσμου με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και ο οποίος, σε μεγάλο βαθμό, περικλείει και μας τους δημοσιογράφους. Γιατί έχουμε και εμείς τις δικές μας ευθύνες για όλα αυτά.

Είπε ο υπουργός Εθνικής Άμυνας, ο κ. Βενιζέλος, ότι αν δεν πείσουμε ότι η νομιμότητα συμφέρει δεν θα έχουμε καταφέρει τίποτα. Σωστό. Πρέπει να συμφέρει όμως η νομιμότητα για να μπορέσουμε να πείσουμε στη συνέχεια ότι συμφέρει. Και αυτό νομίζω ότι είναι ευθύνη όλων μας. Και σήμερα και εργαλεία αναλύθηκαν και νομίζω ότι αποτυπώθηκε και διαπιστώθηκε μια διάθεση, πράγματι, να υπάρξει και μεγαλύτερη συνεργασία με τη Διεθνή Διαφάνεια, να μπορέσει και η Διεθνή Διαφάνεια να μεταγγίσει αυτή τη γνώση της με πρακτικό τρόπο, και με αυτή την έννοια νομίζω ότι ήταν εξαιρετικά χρήσιμη και η δεύτερη συζήτηση.

Α.Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗΣ: Να ευχαριστήσω και για αυτή τη συνεισφορά αποτελεσμάτων. Οι οργανωτικοί υπεύθυνοι μου έχουν υποδείξει ότι δεν υπάρχει συζήτηση μετά τα συμπεράσματα. Θα δώσω όμως μια μικρή κατάθεση μνήμης. Μερικά από τα πράγματα που άκουσα τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης, τον Αντώνη τον Σαμαρά, να λέει σήμερα, όπως για παράδειγμα το περί νόμου ευθύνης υπουργών, αυτής της “κακιάς σκιάς” που βρίσκεται πάνω από το ελληνικό πολιτικό σύστημα, υπήρχαν πέρσι στο λόγο του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης Γιώργου Παπανδρέου. Και να επισημάνω επίσης κάτι άλλο: ότι η αναφορά – αρκετά τεχνική, ίσως πολύ τεχνική – στη σταθερότητα των πόρων που είναι στη διάθεση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η έμφαση στους ΟΤΑ, επίσης υπήρχε. Να κλείσω τη δική μου συνεισφορά λέγοντας ότι ας ελπίσουμε ότι όσο οι αρχηγοί της αξιωματικής αντιπολίτευσης καθίστανται πρωθυπουργοί, θα συνεχίσουν να έχουν το ίδιο λειτουργικό και όχι θεωρητικό ενδιαφέρον – υπ' αυτή την έννοια με πολύ ενδιαφέρον θα περιμένω, θα περιμένουμε όλοι υποθέτω, και τη φετινή τοποθέτηση του Γιώργου Παπανδρέου. Και με αυτή την παρατήρηση να ευχαριστήσω όλους και όσους θα ήθελαν να παρέμβουν, αλλά θα κάνω μια εξαίρεση στον κανόνα ότι δεν υπάρχει συζήτηση. Θα την ακούσετε ευθύς αμέσως.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ ΠΑΚΙΝΤΖΗΣ

Μελετήστε μια μικρή στάση,

υπό την έννοια της ήπιας επανάστασης...

Καταρχήν αυτό που είπε ο κ. Βενιζέλος το λέει ο Σαίξπηρ στο Ερρίκο τον VI. Λέει: “Corruption wins no more than honesty”. Το είχε πει ο Σέξπιρ. Δεύτερον, είπατε ότι θα κάνετε ένα κέντρο νομικών συμβουλών. Λυπάμαι, αυτό είναι ποινικό αδίκημα, αντιποίηση αρχής του δικηγορικού επαγγέλματος, θα μνηθεύετε αυτομάτως από τους δικηγόρους. Το να παρέχεις νομικές συμβουλές είναι αντιποίηση δικηγορικού επαγγέλματος. Γι’ αυτό δεν έγινε μέχρι τώρα αυτό το κέντρο.

Τρίτον, εάν απλοποιήσετε τις διαδικασίες ίδρυσης των εταιριών, θα πάρετε δικηγορική ύλη, αυτές οι πράξεις γίνονται από τους δικηγόρους. Πρέπει, πρώτον, οι συντεχνίες να περιοριστούν για να μπορέσουμε να προχωρήσουμε σε μερικά πράγματα, τα οποία φαίνονται λογικά αλλά προσκρούουν στις συντεχνίες.

Για την καθυστέρηση στην απονομή της δικαιοσύνης: το Πρωτοδικείο Αθηνών είναι ένας τεράστιος οργανισμός που έχει πέντεμισυ εκατομμύρια εν δυνάμει πελάτες. Δεν λειτουργεί. Για να μπορέσει να λειτουργήσει πρέπει να σπάσει στα τέσσερα τουλάχιστον, για να μη συνωστίζονται κάθε πρωί 50.000 μάρτυρες, κατηγορούμενοι, διάδικοι και οι υποθέσεις να αναβάλλονται.

Τέταρτον και σοβαρότερο: η καθυστέρηση απονομής της δικαιοσύνης οφείλεται κυρίως στο σύστημα των αναβολών. Ο δικαστής αναβάλλει ευχαρίστως μια υπόθεση ώστε να μην την βγάλει ο ίδιος. Ποια είναι η λύση; Ο φυσικός δικαστής. Δηλαδή αυτός που πρώτος δικάζει την υπόθεση να είναι υποχρεωμένος να βγάλει τη δίκη μέχρι πέρατος. Να μην την αναβάλλει. Κι αν την αναβάλλει, να πάει ο ίδιος να την ξαναδικάσει. Έτσι θα περιοριστούν οι αναβολές.

Και το κυριότερο: οι δίκες αναβάλλονται για σημαντικά αίτια. Έχει θεσπιστεί νομολογιακά ότι κάλυμα δικηγόρου είναι σημαντικό αίτιο και αναβάλλεται η δίκη. Φοβερό πράγμα: έρχεται ο άλλος και λέει ο δικηγόρος μου δικάζει δίπλα, δεν μπορεί να έρθει... Και αναβάλλεται η δίκη... Φυσικά αναβολή στην αναβολή, συσσωρεύονται τα πράγματα και παράγεται όλη αυτή η κατακραυγή εναντίον της δικαιοσύνης. Οι δικαστές προσπαθούν, πολλοί απ’ αυτούς προσπαθούν, πολλοί όχι και τόσο πολύ... Αλλά εν πάση περιπτώσει πρέπει όλοι να συντείνουν ώστε να μπορέσει να τηρηθεί η ποινική διαδικασία.

Αλλά δεν είναι μόνο η ποινική, είναι και η διοικητική. Το δε κυριότερο είναι ότι μπλοκάρεται η εκτέλεση των διοικητικών πράξεων με μια προσωρινή διαταγή από τα διοικητικά δικαστήρια, από το Συμβούλιο Επικρατείας. Μπλοκάρεται λοιπόν η διαδικασία, ώσπου να επιλυθεί παραμένει ο τιμωρημένος στην υπηρεσία. Να σας πω ένα απλό παράδειγμα: υπάρχει ρητή διάταξη που λέει ότι κατά της αποφάσεως του Ανώτατου Πειθαρχικού Συμβουλίου των δικηγόρων που προεδρεύει αντιπρόεδρος του Αρείου Πάγου δεν επιτρέπεται καμία προσφυγή. Προσέφυγαν οι τιμωρηθέντες δικηγόροι, και επώνυμοι μάλιστα, στο Συμβούλιο Επικρατείας παρά τη ρητή διάταξη. Το Συμβούλιο Επικρατείας, επειδή του αρέσει να εφαρμόζει συνταγματικές αρχές κ.τ.λ., δέχτηκε την προσφυγή και παρέπεμψε το θέμα στην Ολομέλεια. Έχουν λοιπόν όλες οι πειθαρχικές αποφάσεις μέχρις απολύσεως που επέβαλε το Ανώτατο Πειθαρχικό Συμβούλιο με προσωρινή διαταγή του Συμβουλίου Επικρατείας μπλοκαριστεί και δεν εκτελούνται. Και ακόμα δεν έχει ληφθεί απόφαση από την Ολομέλεια του Συμβουλίου Επικρατείας γι’ αυτό το θέμα.

Α.Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗΣ: Άρα σαν πρακτικό συμπέρασμα; Μελετήστε και μια μικρή στάση, υπό την έννοια της ήπιας επανάστασης. Γιατί και οι κρίνοντες, είτε θέλουν είτε όχι, κρίνονται. Και κινδυνεύουν να κριθούν επωδύνως. Να ευχαριστήσουμε εαυτούς και αλλήλους, καλή συνέχεια.

ΕΠΙΣΗΜΟ ΔΕΙΠΝΟ

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΚΟΥΡΗΣ

Η Διεθνής Διαφάνεια - Ελλάς προτείνει εργαλεία και δεσμεύεται για τα επόμενα βήματα

Κύριε πρωθυπουργέ, κύριες και κύριοι υπουργοί, κυρίες και κύριοι, είναι ιδιαίτερη χαρά για μας που ο κ. πρωθυπουργός μας τιμά με την παρουσία του, για τρίτη συνεχόμενη φορά, στην ετήσια ημερίδα της Διεθνούς Διαφάνειας. Η παρουσία του εδώ απόψε επιβεβαιώνει τη δέσμευσή του στην καταπολέμηση της διαφθοράς στη χώρα μας. Της διαφθοράς, που αν δεν την αντιμετωπίσουμε με αποφασιστικότητα και με συνέπεια, δεν θα μπορέσουμε να ξεφύγουμε από τα σοβαρά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζουμε.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τον πρόεδρο της Νέας Δημοκρατίας, τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης που ήταν ομιλητής σήμερα το απόγευμα, καθώς και όλους τους ομιλητές που με τις εισηγήσεις τους συνέβαλαν στην αναβάθμιση του δημόσιου διαλόγου και, φυσικά, όλους εσάς που με την παρουσία σας μας στηρίζετε ενεργά σε αυτή μας την προσπάθεια. Επίσης, ένα μεγάλο ευχαριστώ στους χορηγούς μας, χωρίς την ουσιαστική συμβολή των οποίων η παρουσία μας εδώ και η γενικότερη δράση μας δεν θα ήταν εφικτή.

Πριν από δύο χρόνια, και ενώ η κρίση όχι μόνο δεν είχε ακόμα ξεσπάσει, αλλά εξακολουθούσαμε να βιώνουμε την περίοδο της ευφορίας, τον Ιανουάριο συγκεκριμένα του 2008, κατά την διάρκεια της πρώτης μας ημερίδας με τίτλο “Κράτος και Διαφθορά”, διατυπώσαμε την άποψη ότι η διαφθορά δεν έχει κομματική συνείδηση, δεν αποτελεί προνόμιο καμίας κοινωνικής τάξης, είναι παρούσα τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα, ταλανίζει τα ΜΜΕ, συμπερασματικά, τη συναντούμε σε όλους τους κοινωνικούς χώρους. Είχαμε επισημάνει τότε ότι η διαφθορά πρέπει να αντιμετωπιστεί ως εθνικό πρόβλημα. Και κάναμε έκκληση στους αρχηγούς των κομμάτων να αναγνωρίσουν τη διαφθορά ως εθνική πρόκληση και να συνεργασθούν για την καταπολέμησή της παραμερίζοντας τις όποιες πολιτικές διαφορές τους.

Έπρεπε όμως να βιώσουμε την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση που συγκλόνησε τις αναπτυγμένες κοινωνίες και τις οδήγησε στην ύφεση. Έπρεπε να αντιμετωπίσουμε το φάσμα της κατάρρευσης της ελληνικής οικονομίας μέσα από τη δική μας κρίση για να εισακουστεί η έκκλησή μας. Τα πολιτικά κόμματα, μετά την πρόσκληση του Προέδρου της Δημοκρατίας τον περασμένο Δεκέμβριο, συμφώνησαν να συνεργαστούν. Αυτή η πολιτική δέσμευση είναι, ομολογουμένως, μια πράξη ευθύνης. Εμείς στη Διεθνή Διαφάνεια - Ελλάς νοιώθουμε δικαιωμένοι, την χαιρετίζουμε αλλά δεν εφησυχάζουμε. Συνεχίζουμε να προωθούμε λύσεις και να προτείνουμε θεσμικές αλλαγές που θα μας βοηθήσουν να εμπεδώσουμε τη διαφάνεια στον δημόσιο και τον ιδιωτικό βίο.

Η διαφθορά οδηγεί σε σημαντική σπατάλη των παραγόμενων οικονομικών πόρων, φθείρει τις ανθρώπινες σχέσεις, δηλητηριάζει τις πολιτικές συνιστώσες και επιφέρει την κατάρρευση των ηθικών αξιών. Καλλιεργεί παράνομες πρακτικές, ανοίγει τον δρόμο για την ανομία και την κακοδιοίκηση και, τέλος, θέτει σε κίνδυνο την κοινωνική συνοχή και τη δημοκρατική διακυβέρνηση. Σήμερα η οικονομική και κοινωνική κρίση έχει θέσει σε αμφισβήτηση ακόμα και την ελευθερία του ατόμου. Τα πολιτικά δικαιώματα του πολίτη αποδυναμώνονται. Σε τελική ανάλυση, η διαφθορά δεν είναι αδίκημα, είναι έγκλημα κατά της ανθρωπότητας.

Οι ομιλίες που προηγήθηκαν σήμερα στο συνέδριο αλλά και η συστηματική δουλειά που κάνουμε όλα αυτά τα χρόνια μας οδηγεί συνεχώς στο ίδιο βασανιστικό συμπέρασμα: ότι δηλαδή η οικονομική κρίση που βιώνουμε ως χώρα, αλλά και ως παγκοσμιοποιημένη κοινωνία, δεν μπορεί να ξεπεραστεί εάν δεν ξεριζώσουμε τη διαφθορά που βρίσκεται στον πυρήνα της. Η ανάκτηση της ανταγωνιστικότητας και της ευημερίας μας προϋποθέτει την εδραίωση της διαφάνειας.

Στη σημερινή ημερίδα δεν μείναμε στις διαπιστώσεις, ούτε στα ευχολόγια και στις παραινέσεις. Προτείναμε συγκεκριμένα και δοκιμασμένα εργαλεία από το οπλοστάσιο της Διεθνούς Διαφάνειας για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Τα εργαλεία που παρουσιάσαμε μπορούν να εφαρμοστούν άμεσα τόσο στα μεγάλα έργα όσο και στις προμήθειες. Ευελπιστούμε να υιοθετηθούν από τα αρμόδια υπουργεία και οργανισμούς. Θα πρέπει βεβαίως να ομολογήσω ότι οι πρώτες αντιδράσεις ήταν θετικές.

Έχουμε επίσης προσκαλέσει και ειδικούς για να στηρίζουν τους αρμόδιους. Σήμερα είχαμε προγραμματίσει συναντήσεις συνεργασίας με υπηρεσιακούς παράγοντες από υπουργεία ώστε να δούμε τις δυνατότητες συνεργασίας. Δυστυχώς η ηφαιστειακή τέφρα δεν επέτρεψε την πραγματοποίηση αυτών των συναντήσεων. Αλλά θα προγραμματίσουμε στο άμεσο μέλλον τέτοιες επικοινωνιακές συναντήσεις.

Δεσμευόμαστε, επίσης, ως μέρος της στρατηγικής μας για τη στήριξη της κοινωνίας των πολιτών, να συστήσουμε ένα Κέντρο Συνηγορίας και Συμβουλευτικών Υπηρεσιών. Σκοπός του κέντρου θα είναι η ενεργοποίηση των πολιτών και η βοήθεια στην προετοιμασία των καταγγελιών, καθώς και η συγκομιδή στοιχείων που θα συμβάλλουν στην προώθηση των αλλαγών. Οι πολίτες δεν θα είναι πλέον άβουλοι θεατές σε ένα έργο του παραλόγου, αλλά με την ενεργή εμπλοκή και συμμετοχή τους θα οδηγήσουν στην αλλαγή των δεδομένων.

Η καταπολέμηση, επομένως, της διαφθοράς και η εμπέδωση της διαφάνειας είναι ένα θέμα που αφορά όλους μας. Αγγίζει όλη την κοινωνία, άρα είναι θέμα εθνικό. Όταν οι ηγέτες της κοινωνίας, οι δημόσιοι λειτουργοί, τα στελέχη της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, οι επιχειρηματίες, οι πολιτικοί, τα μέλη της κοινωνίας των πολιτών, **εθελοντικά** αποφασίζουν να συμμαχήσουν για να ξεριζώσουν τη διαφθορά και να καταστήσουν την Ελλάδα μια διαφανή και προηγμένη χώρα, ικανή να διαχειριστεί τους πόρους της και να αυξήσει τον εθνικό της πλούτο, προς όφελος της ανάπτυξης και της ευημερίας όλων των πολιτών, τότε μόνο υπάρχει ελπίδα.

Τα πρώτα δείγματα είναι ενθαρρυντικά. Η δέσμευση της κυβέρνησης αλλά και η στήριξη όλων των πολιτών και των πολιτικών δυνάμεων στην πάταξη της διαφθοράς είναι προφανής. Αναμένουμε απτά αποτελέσματα για την εμπέδωση της νομιμότητας, την αυστηρή εφαρμογή των νόμων και την απονομή δικαιοσύνης τιμώντας τους παρανομούντες.

Είναι μεγάλη ευκαιρία για τη χώρα μας να συσπειρωθούμε πίσω από αυτή την προσπάθεια και να την στηρίξουμε ενεργά. Η Διεθνής Διαφάνεια - Ελλάς, κύριε πρωθυπουργέ, έχει δημιουργήσει εδώ και δύο χρόνια την “**Εθνική Κοινωνική Συμμαχία Ακεραιότητας και Διαφάνειας**”, μια πρωτοβουλία που φιλοδοξούμε να αποτελέσει το βήμα για τη ενεργή έκφραση των υγιών δυνάμεων του τόπου. Η συμμετοχή όλων σε αυτή την προσπάθεια μπορεί να αναδείξει τα θετικά στοιχεία της κοινωνίας μας. Υπογράφοντας τον Δεκάλογο της Διαφάνειας – που μπορείτε να το βρείτε στο διαδίκτυο – καταπολεμούμε ενεργά το φαινόμενο της διαφθοράς και της σήψης.

Σε αυτή την προσπάθεια είναι απαραίτητη η αταλάντευτη και δεσμευτική συμβολή όλων: της κοινωνίας των πολιτών, του δημοσίου, των πολιτικών, των κόμματος, του πνευματικού κόσμου, της εκκλησίας και, βεβαίως, της ιδιωτικής πρωτοβουλίας στον αγώνα κατά της διαφθοράς. Φυσικά η συμβολή και, πάνω από όλα, η ηγεσία των πολιτικών είναι επιβεβλημένη. Το παράδειγμα της δικής σας ηγεσίας, κύριε πρωθυπουργέ, παραμένει καθοριστικό. Σας ευχαριστώ.

ΥΓΚΕΤ ΛΑΜΠΕΛ

Ορθή διακυβέρνηση: εμπειρίες και διδάγματα από όλο τον κόσμο

Καλησπέρα. Κύριε πρωθυπουργέ, κυρίες και κύριοι, συνάδελφοι της Διεθνούς Διαφάνειας Ελλάδος, είναι χαρά μου να είμαι ξανά στην χώρα σας. Είναι η τρίτη μου φορά μέσα σε δύο χρόνια. Έτσι, λοιπόν, κύριε πρωθυπουργέ, ίσως αιτηθώ αδείας παραμονής. Ευτυχώς υπάρχουν μάρτυρες εδώ, οπότε υπάρχει διαφάνεια. Κι αν μου δοθεί, θα είμαι πολύ χαρούμενη.

Με τιμά το γεγονός ότι μοιράζομαι αυτό το βήμα με τον φίλο μου Κώστα Μπακούρη και με τον πρωθυπουργό, τον κ. Γιώργο Παπανδρέου. Κύριε πρωθυπουργέ, ευχαριστώ πολύ για το χρόνο που διαθέσατε να παραβρίσκεστε εδώ σε αυτή την σημαντική εκδήλωση. Πιστεύω ότι είναι η απόδειξη ότι η καταπολέμηση της διαφθοράς είναι στην κορυφή της κυβερνητικής ατζέντας.

Πριν 18 μήνες, όταν ήμουν ξανά στην Ελλάδα για το Διεθνές Συνέδριο Εναντία στην Διαφθορά, ο κόσμος προσπαθούσε να απορροφήσει τη σημασία της πτώχευσης μεγάλων τραπεζικών ιδρυμάτων και την “αποστράγγιση” του παγκόσμιου δανεισμού. Σήμερα, η κρίση αυτή είναι μετρήσιμη με ψυχρές στατιστικές και οι επιπτώσεις της είναι ορατές στα δεινά των ανθρώπων σε όλο τον κόσμο. Και φυσικά η Ελλάδα δεν παρέμεινε στο απυρόβλητο των επιπτώσεών της. Γνωρίζουμε ότι η παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη βυθίστηκε, οι άνθρωποι έγιναν φτωχότεροι, το ποσοστό της ανεργίας αυξήθηκε. Και δυστυχώς μεγάλο μέρος αυτής της ανεργίας δεν έχει πλήξει μόνο τους ενήλικες, έχει πλήξει και τους νέους. Σε κάποιες χώρες η επίσημη ανεργία των νέων έχει υπερβεί το 30%. Είναι μια ωρολογιακή βόμβα και θα θέλαμε να ελπίζουμε ότι με κάποιον τρόπο θα αντιμετωπιστεί.

Πιστεύω ότι αυτό που έκανε η οικονομική κρίση είναι ότι οδήγησε την προσοχή όλων μας να εστιάσει στη σημασία της δημοσιονομικής υπευθυνότητας και τις επιπτώσεις από τη χαλάρωση των εποπτικών κανόνων. Υπήρξε, επίσης, μία πολύ πραγματιστική παραδοχή ότι καταστάσεις που στο πλαίσιο της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης κατάφεραν να είναι “αποδεκτές”, συγκεκριμένα το πολυπλόκαμο οικονομικό έγκλημα και οι διαφορετικές όψεις του, που αφορούν το παράνομο εμπόριο αγαθών, όπλων, ναρκωτικών, ανθρώπων, πλαστών προϊόντων, ή και το ξέπλυμα χρήματος, την απάτη, τη διαφθορά, συνέβαλαν στην αποσταθεροποίηση χωρών και ολόκληρων περιοχών, γιατί όλα αυτά είναι “μεταδοτικά”. Η Παγκόσμια Τράπεζα εκτιμά ότι η ετήσια ζημία από δωροδοκίες και παράνομες προμήθειες μόνο στις ΗΠΑ ανέρχεται στα 2,5 τρις δολάρια. Απο την άλλη μεριά, έρευνα του ΔΝΤ για τις ξένες άμεσες επενδύσεις εκτιμά ότι η διαφθορά ισούται με το 20% της φορολογίας επί των ξένων επενδύσεων. Δεν είναι να απορεί κανείς συνεπώς που σε περιόδους κρίσης οι επενδυτές είναι λιγότερο πρόθυμοι να πληρώνουν φόρους...

Όλα αυτά αναδεικνύουν τη μεγάλη σημασία της σωστής διακυβέρνησης. Πάρα πολλές χώρες ανά τον κόσμο έχουν καταστεί αιχμάλωτες κατεστημένων επιχειρηματικών συμφερόντων στην καλύτερη περίπτωση, ενώ άλλες χώρες αιχμάλωτες του οργανωμένου εγκλήματος στην χειρότερη περίπτωση. Οι κυβερνήσεις αντιλαμβάνονται ότι απογοητεύουν τους λαούς τους όταν εκείνοι διαπιστώνουν ότι τα συγκεντρωθέντα από τα φορολογία κρατικά έσοδα δεν έχουν ορατά αποτελέσματα. Ή ακόμα χειρότερα, όταν τα έσοδα δεν συλλέγονται καν, επειδή κάποιος υπάλληλος δωροδοκείται για να κάνει τα στραβά μάτια. Οι κυβερνήσεις νιώθουν ότι χάνουν την εμπιστοσύνη των ανθρώπων που τις εξέλεξαν όταν διατείνονται ότι η διαφθορά είναι μείζονα προτεραιότητά τους αλλά δεν κάνουν τίποτα για να την αντιμετωπίσουν.

Τα τελευταία 16 χρόνια η Διεθνής Διαφάνεια καταπολεμά τη διαφθορά. Και γνωρίζω ότι πολλοί από σας σε αυτή την αίθουσα, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του ο καθένας σας, την καταπολεμάτε επίσης. Έχει παγκοσμίως φανεί ότι οι πολιτικοί γνωρίζουν πως οι εκλογές κερδίζονται και χάνονται λόγω του ζητήματος της διαφθοράς και πως όταν οι πολιτικοί δεν τιμούν τις υποσχέσεις τους, οι πολίτες γίνονται εξαιρετικά δύσπιστοι απέναντι στην κυβέρνηση και τα πολιτικά κόμματα.

Είμαι πολύ ρεαλίστρια για να πιστεύω ότι οι εκκλήσεις για μεταρρύθμιση, που γεννήθηκαν μέσα από την οικονομική κρίση, θα διατηρήσουν την ισχύ τους όταν έρθει η ώρα της ισχυρής ανάκαμψης της οικονομίας. Είναι ήδη πολύ αποκαρδιωτικό να βλέπουμε πόσα λεφτά δαπανά το λόμπι των αμερικανικών τραπεζών στην προσπάθειά του να αποδυναμώσει την προτεινόμενη μεταρρύθμιση του εποπτικού πλαισίου σε αυτή τη χώρα. Πιστεύω, όμως, ότι το χρέος αυτής της κρίσης και οι παγκόσμιες επιπτώσεις της μπορούν να λειτουργήσουν ως καταλύτης για αλλαγή. Και ελπίζω ότι οι G20 θα τηρήσουν τις δεσμεύσεις τους, ειδικά μία – φυσικά όλες, αλλά ιδιαίτερα μία – και αυτή είναι η αντιμετώπιση του θέματος των λεγόμενων φορολογικών παραδείσων, ενδεχομένως και η επιβολή κυρώσεων εναντίον των μη συνεργαζόμενων αρχών, αν είναι απαραίτητο, ή ακόμη και η αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος, των διαδικασιών της διαφθοράς και του εγκλήματος, αλλά και της φοροαποφυγής. Πιστεύω ότι οι λαοί των κρατών μας το δικαιούνται αυτό. Και για να καταστεί δυνατό πρέπει μεν και η κάθε χώρα να εργαστεί πολύ από μόνη της, αλλά κι όλες οι χώρες να συνεργαστούν, γιατί όπως είπε κι ο Κώστας “η διαφθορά ταξιδεύει”.

Δεν αρκεί να λέει κανείς ότι η καλή διακυβέρνηση των κρατικών οργανισμών αλλά και των επιχειρήσεων μετράει. Η διαφάνεια, η ακεραιότητα και η υπευθυνότητα είναι η καρδιά ενός σταθερού και παραγωγικού συστήματος. Και έτσι πρέπει να είναι, γιατί οι άνθρωποι της διαφθοράς είναι σήμερα σκληροί, είναι πολυπράγμονες, είναι συχνά επαγγελματίες με υψηλές αμειβές, είναι ειδικοί της πληροφορικής, ειδικοί του νόμου, ειδικοί των λογιστικών, γνωρίζουν πολύ καλά τα νομικά παραθυράκια και τη δημιουργική λογιστική. Και προφανώς μιλάμε για το κράτος, αλλά δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι και οι επιχειρήσεις έχουν πολύ

ουσιαστικό ρόλο σε ό,τι αφορά την εκ μέρους τους αντιμετώπιση της διαφθοράς στο εσωτερικό τους. Και μιλάμε για μηδενική ανοχή στην δωροδοκία – όλο και περισσότεροι ηγέτες των επιχειρήσεων, που θέλουν την ακεραιότητα, έχουν υιοθετήσει τη μηδενική ανοχή.

Πιστεύω ότι όλοι μας γνωρίζουμε καλά ποιες είναι οι προϋποθέσεις της σωστής διακυβέρνησης – είναι γνωστές τοις πάσι. Αυτό που είναι ίσως πιο δύσκολο είναι πώς θα καταφέρουμε να πετύχουμε τη σωστή διακυβέρνηση. Και στα λίγα λεπτά που απομένουν, θα ήθελα να μοιραστώ μαζί σας ορισμένες από τις εμπειρίες που αποκτήσαμε εργαζόμενοι ανά τον κόσμο πάνω στα ζητήματα της σωστής διακυβέρνησης, όπως επίσης και ορισμένες της προϋποθέσεις.

Πιστεύω ότι η υπ' αριθμόν ένα προϋπόθεση της σωστής διακυβέρνησης παντού είναι να δουλεύει το σύστημα της δικαιοσύνης. Ειδάλλως βασιλεύει η ατιμωρησία. Και αυτό ισχύει παντού, από το σύστημα απονομής της δικαιοσύνης μέχρι την αστυνομία, το ίδιο το κράτος και την ικανότητα των ελεγκτικών και ερευνητικών του αρχών. Όταν μία υπόθεση χρειάζεται χρόνια για να φτάσει στα δικαστήρια, συχνά έχουμε εξάλειψη στοιχείων και οι υπόθεσεις χάνονται. Είναι κάτι που το βλέπουμε παντού.

Θα σας πω σχετικά κι ένα μικρό παράδειγμα από μία χώρα της Ανατολικής Ευρώπης, όπου οι ανώτατες αρχές της δικαιοσύνης προσπάθησαν να αντιμετωπίσουν τις καταγγελίες των ανθρώπων που έλεγαν ότι υπάρχουν προβλήματα διαφθοράς. Και αυτό που έκαναν ήταν να φτιάξουν ένα ηλεκτρονικό σύστημα που συνάρμοζε υποθέσεις και δικαστές, έτσι ώστε να μην παρεμβαίνει ανθρώπινος παράγοντας για να παίρνει τις αποφάσεις. Και ξαφνικά, υποθέσεις που θα εκδικάζονταν μετά από δύο και τρία χρόνια, άρχισαν να εκδικάζονται άμεσα, επειδή έλειπε ο παρεμβατικός παράγοντας π.χ. ενός δικηγόρου που ζητούσε αναβολές μέχρι να βρει τον σωστό, κατά τη γνώμη του, δικαστή για να εκδικάσει την υπόθεση των πελατών του. Υπάρχουν πολλά τέτοια παραδείγματα.

Πολύ συχνά ορισμένοι άνθρωποι της διοίκησης λένε: έτσι είναι το σύστημα της δικαιοσύνης, δεν μπορούμε να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα επειδή η δικαιοσύνη πρέπει να είναι ανεξάρτητη. Φυσικά και πρέπει να είναι ανεξάρτητη. Όμως υπάρχουν μέσα, για παράδειγμα οι επιτροπές του δικαστικού σώματος, που μπορούν να βοηθήσουν το σύστημα, ιδιαίτερα το σύστημα απονομής της δικαιοσύνης, να εντοπίσουν τους τομείς που χρειάζονται βελτίωση και να προσπαθήσουν για αυτήν. Έχουμε διαπιστώσει ότι οι περιορισμοί αποτελούν μεγάλο πρόβλημα για πολλές χώρες. Και χαίρομαι που ακούω ότι η Ελλάδα σκοπεύει να αντιμετωπίσει αυτά τα προβλήματα. Γιατί σήμερα λόγω των πολλών περιορισμών, τελικά οι υποθέσεις χάνονται...

Η δεύτερη προϋπόθεση της σωστής διακυβέρνησης στην οποία θέλω να αναφερθώ αφορά τα κοινοβούλια. Στις έρευνες της Διεθνούς Διαφάνειας διαπιστώνουμε ότι τα κόμματα είναι πάντα οι υπ' αριθμόν ένα ευάλωτοι οργανισμοί στη διαφθορά. Αυτό που πάντα λέω στα κόμματα και στους πολιτικούς ανά τον κόσμο είναι: Σας παρακαλώ, σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση της διαφθοράς αφήστε την κομματική σας δέσμευση έξω από την πόρτα και συνεργαστείτε όλοι μαζί. Πρόκειται για μια υπόθεση ύψιστης σημασίας για το λαό κι αυτό δεν επιτρέπει να μην το κάνετε. Αντιλαμβάνομαι ότι σήμερα στην Ελλάδα γίνεται πολύ καλή δουλειά μεταξύ των πολιτικών κομμάτων και ότι τα κόμματα συνεργάζονται στην προσπάθεια για την πάταξη της διαφθοράς. Χαίρομαι πολύ που το ακούω αυτό και εύχομαι να συνεχιστεί αυτή η προσπάθεια.

Κάτι που έχει λειτουργήσει καλά στη μάχη κατά της διαφθοράς σε ορισμένες χώρες είναι η υιοθέτηση ενός κώδικα ηθικής για τους βουλευτές, τους υψηλόβαθμους δημόσιους υπαλλήλους, τα μέλη του υπουργικού συμβουλίου. Και η ύπαρξη ενός επιτρόπου ηθικής, που είναι εντελώς ανεξάρτητος και χρηματοδοτείται επαρκώς ώστε να μπορεί να διασφαλίζει την τήρηση αυτού του κώδικα ηθικής.

Και φυσικά η εκλογική μεταρρύθμιση και η χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων παραμένουν μείζονα προβλήματα για πολλές χώρες, αν και αρκετές έχουν καταφέρει να τα αντιμετωπίσουν δημιουργώντας συνθήκες διαφάνειας στην χρηματοδότηση υποψηφίων και πολιτικών κομμάτων. Έχουν ιδρύσει μία επιτροπή εκλογών, η οποία δεν εξαρτάται από τα πολιτικά κόμματα αλλά υπόκειται στη Βουλή. Η επιτροπή αυτή έχει την δυνατότητα να συγκεντρώνει πληροφορίες, να τις ελέγχει και να τις δημοσιεύει άμεσα, έτσι ώστε ο κόσμος να ξέρει τι έχει ξοδευτεί για τον κάθε υποψήφιο και για το κάθε κόμμα. Υπάρχουν λοιπόν κάποια πράγματα που μπορούν να γίνουν.

Το τρίτο ζήτημα στο οποίο θέλω να αναφερθώ είναι η μεταρρύθμιση του δημόσιου τομέα. Εδώ θα πω κάποια λίγα πράγματα, γιατί αντιλαμβάνομαι ότι πολλά εξ αυτών τα επεξεργάζεται η ελληνική κυβέρνηση και αυτό είναι όντως σημαντικό. Καταρχήν υπάρχει το θέμα των συνολικών οικονομικών του κράτους και η επίτευξη διαφάνειας στα έσοδα, στον προϋπολογισμό και στην κατανομή των πόρων, καθώς επίσης και στο πού πηγαίνουν τα χρήματα. Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τα έσοδα, έχω δει περιπτώσεις χωρών που με την εισαγωγή καλών ηλεκτρονικών συστημάτων κατάφεραν να περιορίσουν την κυκλοφορία του χρήματος ανάμεσα στους συλλογείς της φορολογίας και τα φυσικά πρόσωπα, τις εταιρείες κλπ. Και κατάφεραν με τον τρόπο αυτό να τετραπλασιάσουν τα φορολογικά έσοδα μέσα σε λίγα χρόνια και τα χρήματα από τα κρατικά ταμεία να τίθενται όντως στην υπηρεσία του λαού. Πιστεύω ότι είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζουμε πού πηγαίνει το δημόσιο χρήμα. Μιλούσα πρόσφατα με έναν υψηλόβαθμο ελεγκτή κάποιας χώρας – δεν θα σας πω το όνομα της χώρας γιατί ο ίδιος δεν έχει δημοσιεύσει ακόμα την αναφορά του και νομίζω ότι δεν θα ήθελε να το πω – και μου ανέφερε κάτι πολύ απλό. Μου είπε: “Κοίταξα την κατανομή των πόρων και είδα ότι σε μία συγκεκριμένη περιοχή θα έχτιζαν πέντε σχολεία. Έστειλα τους ελεγκτές μου εκεί και μου ανέφεραν ότι η περιοχή έχει ένα σχολείο με πέντε διαφορετικά ονόματα”. Φαίνεται ότι οι άνθρωποι μπορούν να γίνουν άκρως εφευρετικοί σε ό,τι αφορά την κατανομή των πόρων...

Προφανώς τα θέματα των δημόσιων προμηθειών είναι πάρα πολύ σημαντικά – μιλήσαμε πολύ σήμερα για αυτά. Και το Σύμφωνο Ακεραιότητας που προωθεί η Διεθνής Διαφάνεια είναι ένα εργαλείο που μπορεί να αντιμετωπίσει τα σχετικά προβλήματα. Θέλουμε πλήρη, πλήρη διαφάνεια, με τη βοήθεια της χρήσης της τεχνολογίας καθώς και με τη δημοσίευση όλων των οικονομικών στοιχείων, έτσι ώστε οι πολίτες να τα γνωρίζουν όλα – κι αυτό είναι κάτι που αποτρέπει τη διαφθορά.

Η αξιοκρατία στις προσλήψεις του δημόσιου τομέα και τις προαγωγές των υπαλλήλων είναι επίσης πολύ ουσιαστικά στοιχεία. Προσπαθήστε να βρείτε τα άριστα παραδείγματα προς μίμηση, να εντοπίσετε κέντρα αριστείας. Όταν έχετε ένα τμήμα με μια πολύ καλή ομάδα στην κορυφή του, έτοιμη να εισάγει νέους τρόπους λειτουργίας των υπηρεσιών και εξυπηρέτησης των πολιτών, αφήστε την ομάδα αυτή να στηρίξει ως κέντρο αριστείας το εν λόγω τμήμα. Να την έχετε ως παράδειγμα προς μίμηση, ώστε και οι υπόλοιποι υπάλληλοι του τμήματος να δουν ότι υπάρχει η δυνατότητα για κάτι καλύτερο. Και βέβαια πρέπει να υπάρχουν κυρώσεις για όσους υστερούν, όσους δεν συμβαδίζουν με τα καλά πρότυπα.

Κάτι άλλο που έχω δει να λειτουργεί καλά είναι οι δείκτες αποδοτικότητας. Για παράδειγμα, υποτίθεται ότι απαιτούνται δύο εβδομάδες για την έκδοση μιας συγκεκριμένης άδειας. Το τίμημα της άδειας είναι για όλους το ίδιο. Και όλοι βλέπουν πόσος χρόνος χρειάζεται για την έκδοσή της και τι πληρώνουν για αυτή. Αυτό το σύστημα λειτουργεί πολύ καλά. Υπάρχουν και πολλά άλλα μικρά πράγματα που μπορεί να κάνει κανείς. Αλλά σε τελική ανάλυση, αυτό που μετράει για τις κυβερνήσεις που θέλουν να κάνουν τη διαφορά είναι η μηδενική ανοχή στη διαφθορά

Θα ήθελα να αναφερθώ σε δύο ακόμη σημεία. Το πρώτο έχει να κάνει με τους εποπτικούς οργανισμούς, είτε τους ελεγκτικούς, είτε τις επιτροπές κατά της διαφθοράς κλπ. Πιστεύω ότι αντιπροσωπεύουν μια σημαντική πολιτική πρακτική, γιατί όλοι αυτοί οι μηχανισμοί μπορούν να βοηθήσουν στον έγκαιρο εντοπισμό ορισμένων προβλημάτων και να κάνουν τους πολίτες να νιώσουν ότι υπάρχει λογοδοσία. Οι μηχανισμοί όμως αυτοί πρέπει να έχουν πλήρη ανεξαρτησία και καλή χρηματοδότηση, έτσι ώστε να μπορούν να κάνουν την δουλειά τους σωστά και προς το συμφέρον των πολιτών.

Το δεύτερο είναι ένα σχόλιο σχετικά με κάτι που ανέφερε ο Κώστας Μπακούρης μιλώντας για τη συμμετοχή και την πληροφόρηση των πολιτών. Χαίρομαι πολύ όταν ακούω ότι υπάρχει πρόταση για πλήρη πρόσβαση στην πληροφορία σε ό,τι αφορά τις δημόσιες υπηρεσίες, τις προμήθειες και τα όλα τα σχετικά στην Ελλάδα. Όμως, καλό είναι, αν μπορείτε, να το πάτε λίγο παραπέρα: εμπλέκοντας τον κόσμο σε μέρος των μεταρρυθμίσεων. Γιατί έχω δει πως η συμμετοχή των πολιτών σε ορισμένες μεταρρυθμίσεις που προωθεί το κράτος λειτουργεί πολύ καλά, κι αυτό γιατί τους βοηθά να κατανοήσουν τα ενεχόμενα προβλήματα, κάνει τις δημόσιες υπηρεσίες πιο φιλικές στον πολίτη και αποτρέπει τη διαφθορά – διότι από τη στιγμή που οι πολίτες συμμετέχουν, γνωρίζουν και κατά κάποιο τρόπο επιβλέπουν τα τεκταινόμενα.

Μιλήσαμε απόψε για τα Κέντρα Συνηγορίας και Συμβουλευτικών Υπηρεσιών, με τα οποία οι άνθρωποι αποκτούν τρόπους για να αναφέρουν τι πηγαίνει στραβά, τότε δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση σε μία υπηρεσία, τότε τους ζητήθηκε “φακελάκι” και, μη πληρώνοντάς το, δεν είχαν αυτή την υπηρεσία. Πιστεύω

ότι οι μηχανισμοί αυτοί έχουν μεγάλη σημασία και νομίζω ότι η Διεθνής Διαφάνεια Ελλάδος εξετάζει το ενδεχόμενο να δημιουργήσει ένα τέτοιο κέντρο εδώ. Πιστεύω ότι είναι ζωτικό οι άνθρωποι να έχουν την πληροφορία μέσω της πρόσβασης σε πραγματικά διαθέσιμη πληροφόρηση, να υπάρχουν φορείς στους οποίους να μπορούν να απευθύνονται και να αναφέρουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και τα προβλήματα αυτά να διερευνώνται και να παραπέμπονται στην δικαιοσύνη, η οποία και να λειτουργεί.

Όμως αυτά τα συμβουλευτικά κέντρα βοηθούν και με έναν άλλο τρόπο. Συλλέγοντας πληροφορίες που προωθούνται στην όποια δημόσια υπηρεσία, στην οποία παρατηρήθηκαν προβληματικά φαινόμενα και λέγοντάς της: Τελωνείο, έχετε πρόβλημα, έχουμε λάβει 5.000 τηλεφωνήματα για το συγκεκριμένο θέμα τον τελευταίο χρόνο και θα πρέπει να το γνωρίζετε. Έχουμε ορισμένες προτάσεις και ιδέες τις οποίες μπορείτε να λάβετε υπόψη σας για να το αποκαταστήσετε.

Τελειώνοντας, θα ήθελα να πω ότι ένα από τα ισχυρότερα όπλα που έχουμε για την καταπολέμηση της διαφθοράς είναι οι νέοι μας. Έχουμε τη δύναμη, πιστεύω, αλλά και την υποχρέωση να διασφαλίσουμε ότι οι νέοι θα αναπτύξουν μία ισχυρή ηθική πυξίδα σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο. Η επένδυση στους νέους είναι πολύ μεγάλη επένδυση στη μάχη με την διαφθορά. Φυσικά το παράδειγμα πρέπει να δοθεί από την κορυφή και προς τα κάτω, από τους πολιτικούς ηγέτες και τους γονείς. Γιατί σε ό,τι αφορά τη νεολαία δεν μπορεί να υπάρχουν διπλά και αντιφατικά πρότυπα. Όταν τα παιδιά διδάσκονται κάτι στο σχολείο και βλέπουν στο σπίτι κάτι άλλο, ή το αντίθετο, υπάρχει θέμα. Τα παιδιά γνωρίζουν ότι οι βαθμοί αποκτούνται με τον δύσκολο τρόπο. Στον επαγγελματικό χώρο κάνοντας καλά την δουλειά μας. Και ότι αυτό δεν μπορεί να έχει σχέση με το ποιον ξέρεις ή πόσο πληρώνεις για να έχεις μία υπηρεσία. Συνιστώ λοιπόν τη συμμετοχή της νεολαίας στη διαμόρφωση του εκπαιδευτικού συστήματος στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο. Φυσικά η ηγεσία είναι σημαντική, η πολιτική βούληση είναι ουσιαστική για να γίνουν οι αλλαγές. Η κινητοποίηση των πολιτών, η συνεργασία με τον κόσμο είναι αυτές που κάνουν τη μεγάλη διαφορά. Γιατί αυτές τους κάνουν να κατανοήσουν ότι η καταπολέμηση της διαφθοράς δεν είναι δουλειά κάποιου άλλου, αλλά και δική τους.

Όταν λέμε μηδενική ανοχή στη διαφθορά, αναφερόμαστε σε αυτό που θέλει αυτή η χώρα, και που θέλει και η δική μου χώρα, και οι πολίτες γίνονται μέρος της πραγματικότητας αυτής. Είμαι αισιόδοξη και πιστεύω ότι υπάρχει παγκόσμια βούληση για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Και ξέρω ότι και εδώ στην Ελλάδα συμμαρτυρείτε την προσπάθεια αυτή και νομίζω ότι μπορείτε να έχετε ένα κοινωνικό σχέδιο για την ενίσχυση της διαφάνειας και της ακεραιότητας και για την εξάλειψη της διαφθοράς. Και μπορούμε να εξαλείψουμε τη διαφθορά και να οικοδομήσουμε ένα νέο τρόπο ζωής σε όλο τον κόσμο. Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας και καλή επιτυχία σε όλους σας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Ως πολιτεία κάνουμε το πρώτο βήμα προς τη διαφάνεια,

ζητούμε όμως και τη στήριξη των πολιτών

Κυρίες και κύριοι, καλησπέρα σας. Καταρχήν θέλω για μια ακόμη φορά να συγχαρώ τη Διεθνή Διαφάνεια - Ελλάς και τον κ. Μπακούρη για την ενεργή παρουσία, καθώς και για τη σημερινή πρωτοβουλία, με την οποία φέρνει και πάλι στο επίκεντρο της δημόσιας συζήτησης το ζήτημα της διαφάνειας. Να καλωσορίσω και την πρόεδρο της Διεθνούς Διαφάνειας, κυρία Υγκέτ Λαμπέλ, που βρίσκεται ξανά στη χώρα μας. Η αγάπη της για τη χώρα μας δεν αποδεικνύεται μόνο από το ότι είναι η τρίτη φορά σε δύο χρόνια που την επισκέπτεται, αλλά και από το ότι για να φθάσει σήμερα εδώ αναγκάστηκε να πάρει τρία τρένα από το Βίλνιους, ένα αυτοκίνητο από το Βελιγράδι και, στο τέλος, ένα αεροπλάνο από την Θεσσαλονίκη. Την καλωσορίζουμε λοιπόν στην Ελλάδα και την ευχαριστούμε για την αγάπη της.

Να ξεκινήσω, κυρίες και κύριοι, λέγοντας πως το θέμα της διαφάνειας αποτελεί κορυφαίο για εμάς ζήτημα, όσο κι αν αυτό ακούγεται τετριμμένο. Κι όμως, έτσι είναι. Είμαι πρωθυπουργός της χώρας εδώ και έξι μήνες και το πρώτο που κλήθηκα να αντιμετωπίσω είναι μια οξυτάτη και πολύπλευρη κρίση. Κρίση, στο άμεσο

σύμπτωμά της οικονομική, αλλά που τα αίτιά της είναι πολύ βαθύτερα και χάνονται στην ιστορία των λαθών, των συμβιβασμών και των παραλείψεων εκ μέρους της πολιτείας εδώ και πολλές δεκαετίες θα μπορούσε να πει κανείς, παρά τις αναλαμπές και εξαιρέσεις. Κρίση τέτοιου μεγέθους, ώστε η χώρα μας να βρίσκεται εδώ και πολύ καιρό στο επίκεντρο του διεθνούς ενδιαφέροντος, δυστυχώς με αρνητικό πρόσημο, με καθημερινές αναφορές στο πρωτοφανές δημοσιονομικό και οικονομικό πρόβλημα της Ελλάδας.

Αλλά πού οφείλονται κατά βάθος τα υπέρογκα δημοσιονομικά ελλείμματα, τα οποία αντιμετωπίζουμε; Οφείλονται στο ότι η χώρα μας είναι άτυχη, ότι δεν είναι προικισμένη, δεν έχει συγκριτικά πλεονεκτήματα; Ή μήπως στο ότι εμείς οι Έλληνες, όπως κάποιοι, ελάχιστοι ευτυχώς, σε δημοσιεύματα θέλουν να μας προσάψουν, κάπου στο DNA μας είμαστε τεμπέληδες ή ανίκανοι ή αναποτελεσματικοί; Αυτές οι ακραίες απόψεις, βεβαίως, δεν έχουν καμία σχέση με την πραγματικότητα.

Έχω κατ' επανάληψη διατυπώσει την άποψη πως η κρίση αυτή δεν είναι παρά η πλέον φανερή – και επικίνδυνη βεβαίως – εκδήλωση βαθύτερων αιτιών. Γιατί τα ελλείμματα δεν παράχθηκαν από μόνα τους. Η κρίση πηγάζει πρωτίστως από την αδιαφάνεια της εξουσίας, του κράτους, του δημόσιου βίου της χώρας, από την πελατειακή αντίληψη που διάβρωσε τα πάντα και, βεβαίως, από την ίδια τη διαφθορά.

Είμαστε οι μόνοι; Σαφώς όχι. Αυτό αποτελεί μια κοινή ιστορία σε παγκόσμιο επίπεδο. Η οικονομική κρίση που ζήσαμε πριν από ενάμισι χρόνο στη Γουόλ Στριτ είχε και αυτή σε μεγάλο βαθμό ρίζα στην αδιαφάνεια της λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, που δημιούργησε και τα λεγόμενα “τοξικά ομόλογα” και πολλές άλλες “καινοτόμες” πρακτικές. Αποτελεί λοιπόν πρόβλημα για πολλές χώρες, όπου οι πολιτικοί θεσμοί, οι δημοκρατικοί θεσμοί αν θέλετε, οι θεσμοί ελέγχου, αιχμαλωτίζονται από ισχυρά συμφέροντα, από την ίδια τη διαφθορά. Από τις ρυθμίσεις των τραπεζών μέχρι τους φορολογικούς παραδείσους, όπως είπε η κυρία Λαμπέλ, έχουμε μια πρόκληση σε διεθνές επίπεδο που δεν μπορεί μία και μόνη χώρα να αντιμετωπίσει. Γι' αυτό, και η Ελλάδα και εγώ προσωπικά, έχουμε κάνει εκστρατεία και σε διεθνές επίπεδο, μαζί με άλλους ηγέτες και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και πρόσφατα στην Ουάσιγκτον με τον κ. Ομπάμα, ζητώντας από το G-20 να θεσπίσει επιτέλους διεθνείς κανόνες που θα προωθήσουν τη διαφάνεια και τη σωστή λειτουργία του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος. Με αυτό τον τρόπο θα αντιμετωπίσουμε και την κερδοσκοπία, αλλά βεβαίως και σημαντικά φαινόμενα φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής – όπως μας είπε η κυρία Λαμπέλ και όπως όλοι ξέρουμε – όπως είναι οι φορολογικοί παράδεισοι.

Όμως, η χώρα μας και η κάθε χώρα έχει τις ιδιαιτερότητές της. Εδώ είχαμε την περιφρόνηση αυτονόητων κανόνων δεοντολογίας. Ένα κορυφαίο σύμπτωμα είναι ότι το μέγεθος του δημοσιονομικού ελλείμματος της χώρας μας αποτέλεσε και αυτό αντικείμενο απόκρυψης και αδιαφανών χειρισμών. Αυτός είναι ένας λόγος για τον οποίο έχουμε προχωρήσει στη δημιουργία μιας πραγματικά ανεξάρτητης Στατιστικής Υπηρεσίας και ενός τμήματος στη Βουλή που θα παρακολουθεί, ανεξάρτητα από τη Στατιστική Υπηρεσία, τον προϋπολογισμό της χώρας και, βεβαίως, τη ροή των θεμάτων σε ό,τι αφορά την εκτέλεση του προϋπολογισμού. Συζητάμε επίσης με διεθνείς φορείς για το θέμα της τεχνογνωσίας στο διαδίκτυο, για να μπορεί να παρακολουθεί κανείς και την εκτέλεση του προϋπολογισμού.

Το δημοσιονομικό πρόβλημα οφείλεται στο ότι οι φόροι δεν εισπράττονται όπως θα έπρεπε, γιατί πολλοί φορολογούμενοι – κατά κανόνα φορολογούμενοι που είναι πιο ισχυροί ή πιο εύποροι από τον μέσο όρο – είχαν πετύχει ειδικά ευνοϊκά καθεστώτα. Παράλληλα, η αίσθηση της διαφθοράς και στο φορολογικό σύστημα, η αίσθηση του νόμου του ισχυρού, δημιούργησε ευρύτατα την αίσθηση της αδικίας, της ανομίας, η οποία βεβαίως υπονόμωσε, συνολικά πια, όχι μόνο την κοινωνική συνοχή αλλά και την αίσθηση του κράτους δικαίου. Όσο πιο στενές σχέσεις και εξαρτήσεις είχε κάποια συντεχνία ή κάποια συμφέροντα με τις κυβερνήσεις, τόσο περισσότερα ήταν και τα προνόμια, τόσες περισσότερες και οι εξαιρέσεις. Με το νόμο για τη ριζική αλλαγή του φορολογικού συστήματος που ψηφίστηκε την προηγούμενη εβδομάδα καταργήσαμε κάθε είδους εξαιρέσεις και παράθυρα. Κανόνες πια σαφείς, ενιαίοι για όλους. Λαμβάνονται σημαντικά, θα έλεγα, και δρακόντεια μέτρα κατά της φοροδιαφυγής.

Βεβαίως, το δημοσιονομικό πρόβλημα της χώρας μας οφείλεται επίσης στο ότι η εξουσία και το κράτος δεν σεβάστηκαν και κατασπατάλησαν τους φόρους του ελληνικού λαού, των Ελλήνων φορολογουμένων. Ένας ακόμα λόγος που καλλιέργησε αυτή την αίσθηση της ανομίας ήταν το αίσθημα ότι είναι δικαίωμά μου να φοροδιαφεύγω, γιατί γνωρίζω ή έχω την αίσθηση ότι αυτά τα χρήματα δεν πάνε εκεί όπου θα έπρεπε να

πάνε. Φαινόμενα αδιαφάνειας παντού: απίθανες υπερτιμολογήσεις, κομματικές αχρείαστες προσλήψεις, μίζες, διαφθορά, αυθαίρετες και εν κρυπτώ αποφάσεις με μεγάλο δημοσιονομικό κόστος παντού.

Αυτά βεβαίως τα ξέρουμε αλλά είναι σημαντικό ότι τα επισημαίνουν πια και διεθνείς μελέτες – πέρσι ο ΟΟΣΑ, πρόσφατα μελέτη του Ινστιτούτου Brookings που δημοσιεύτηκε και στον ελληνικό Τύπο. Διαβάζω από το σχετικό άρθρο: “Εάν ο δημόσιος τομέας της Ελλάδας ήταν τόσο καθαρός και διαφανής όσο εκείνος της Σουηδίας ή της Ολλανδίας, η χώρα θα εμφάνιζε δημοσιονομικά πλεονάσματα κατά την τελευταία δεκαετία αποφεύγοντας τη σημερινή κρίση”. Συνεχίζει το άρθρο λέγοντας: “Εάν η Ελλάδα έλεγχε καλύτερα τη διαφθορά – όχι στα στάνταρ της Σουηδίας αλλά έστω στο επίπεδο της Ισπανίας – θα είχε μικρότερο έλλειμμα κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, κατά τα τελευταία πέντε χρόνια”. Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, η διαφθορά μας κοστίζει κάθε χρόνο όσο το 8% του ΑΕΠ – θυμίζω ότι έχουμε 12,7% έλλειμμα – 8% του ΑΕΠ λοιπόν, ή πάνω από 20 δις ευρώ.

Νομίζω πως είναι σε όλους μας κατανοητό ότι αυτή η κατάσταση μας οδηγεί σε αδιέξοδο. Είναι μια τραγωδία που αγωνιζόμαστε να σταματήσει. Διότι όσο κι αν κόβουμε δαπάνες, όσο και αν προσπαθούμε να ανατάξουμε την οικονομία μας, όσο κι αν κάνουμε ό,τι περνά από το χέρι μας για να εξασφαλίσουμε χαμηλότοκο δανεισμό, οι προσπάθειές μας, όσο υπάρχει αυτή η μεγάλη μαύρη τρύπα της διαφθοράς, είτε θα πηγαίνουν στράφι, είτε θα έχουν πολύ λιγότερα αποτελέσματα από εκείνα που θα μπορούσαμε να πετύχουμε αν είχαμε λύσει έστω και μερικώς το πρόβλημα.

Κυρίες και κύριοι, η εμπέδωση της διαφάνειας, όπως και η επίλυση όλων των μεγάλων προβλημάτων σε κάθε χώρα είναι πάνω απ’ όλα ζήτημα αποφασιστικότητας και μεθοδικότητας των κυβερνήσεων. Όμως, χωρίς τη δουλειά και στο επίπεδο της κοινωνίας των πολιτών – γι’ αυτό και είναι εξαιρετική η δουλειά που κάνει η Διεθνής της Διαφάνειας – χωρίς τους ίδιους τους πολίτες, οι κυβερνήσεις δεν μπορούν να φέρουν μόνες τους σε πέρας τις μεγάλες αυτές αλλαγές, ιδιαίτερα μάλιστα σε ένα τέτοιο ζήτημα όπως η εξάλειψη της διαφθοράς που μας ακουμπά όλους άμεσα, που αφορά στην καθημερινότητα όλων.

Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει πολλές συζητήσεις στη χώρα μας γι’ αυτό το θέμα. Έχουν γραφτεί και έχουν ειπωθεί τόσο πολλά που κάθε θέμα έχει εξαντληθεί. Και αυτό είναι απόλυτα λογικό. Η έλλειψη της διαφάνειας και η γιγάντωση της διαφθοράς σε κάθε απόληξη της δημόσιας ζωής μας έχει αποτελέσει για την Ελλάδα παράγοντα αναστολής της προόδου, της ανάπτυξης και των επενδύσεων, διότι και ο Έλληνας, αλλά ιδιαίτερα ο ξένος επενδυτής, φοβάται να επενδύσει τα χρήματά του όταν δεν ξέρει τους κανόνες, αφού κάπου θα αντιμετωπίσει κάποιο εμπόδιο πίσω από το οποίο ουσιαστικά κρύβεται η συναλλαγή. Χτυπά την ευημερία των πολιτών, χτυπά τη λειτουργία του κοινωνικού κράτους για την προστασία των πολιτών, την υγεία, την παιδεία, την πρόνοια, χτυπά τη λειτουργία της ίδιας της δημοκρατίας μας.

Όλοι μας συμφωνούμε ότι αυτό είναι τεράστιο πρόβλημα. Παρ’ όλα αυτά έχουν περάσει δεκαετίες και, όπως είπα, παρά τις εξαιρέσεις – και είχαν γίνει προσπάθειες, ουσιαστικά βήματα, για να χτυπήσουμε το πρόβλημα στη ρίζα του – αυτές δεν έχουν καρποφορήσει. Και ενώ οι κυβερνήσεις στο παρελθόν στα λόγια έβαζαν το θέμα της διαφάνειας και της καταπολέμησης της διαφθοράς ψηλά στη δημόσια ατζέντα, τα αποτελέσματα ήταν απογοητευτικά. Γι’ αυτό σήμερα δεν είμαι εδώ για να πω κι άλλα μεγάλα και εύκολα λόγια. Από αυτά έχουμε χορτάσει, έχουν χορτάσει και οι πολίτες και οι διεθνείς εταίροι και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις. Έρχομαι να σας πω τι έχουμε κάνει μέχρι τώρα και τι σκοπεύουμε να κάνουμε τους αμέσως επόμενους μήνες. Χωρίς υπερβολές, χωρίς να παρουσιάζω μια εικονική πραγματικότητα που απέχει από αυτά που βιώνει ο κάθε Έλληνας.

Είναι η πρώτη φορά που μιλάω σε συνέδριό σας με την ιδιότητα του πρωθυπουργού και αυτό που θέλω να σημειώσω, γι’ αυτό που θέλω να δεσμευτώ, είναι ότι στο μέλλον, στα επόμενα συνέδριά σας στόχος μου είναι να μπορώ να πω με το χέρι στην καρδιά ότι κάναμε ό,τι πρέπει για να μην είναι πια η Ελλάδα το παράδειγμα προς αποφυγή. Μάλιστα – γιατί όχι; – ας είναι η Ελλάδα παράδειγμα, πρότυπο στην αντιμετώπιση του προβλήματος της διαφθοράς, ας είμαστε από τις πιο διαφανείς κοινωνίες και κυβερνήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Περιέργως, κυρίες και κύριοι, αυτή η κατάσταση έχει και μία θετική πλευρά. Το πρόβλημα της αδιαφάνειας και της ανομίας στη χώρα μας είναι τόσο μεγάλο σε μέγεθος, που σημαίνει ότι είναι και τόσο μεγάλα τα

περιθώρια που έχουμε για να το περιστεύουμε, να το νοικοκυρέψουμε, να εξοικονομήσουμε πόρους. Και αυτό είναι θέμα, καταρχήν, πολιτικής βούλησης. Και αυτή την έχουμε ήδη αποδείξει.

Δεύτερον, είναι θέμα πίστης των πολιτών στον νόμο, στην ανάγκη ευνομίας, στο κράτος δικαίου. Αλλά πιστεύω ότι αυτή η κρίση που περνάμε είναι και μια ευκαιρία, διότι νομίζω ότι έχει συμβάλει στο να συνειδητοποιήσουμε όλοι μας, όλοι οι Έλληνες και οι Ελληνίδες, την ανάγκη να αντιμετωπίσουμε αυτή τη μάστιγα, την ανάγκη να αλλάξουμε. Πιστεύω ότι οι Έλληνες και οι Ελληνίδες θέλουν να δουν ότι η πολιτεία κάνει το πρώτο βήμα. Το πρώτο βήμα ώστε να δώσουμε εμείς το παράδειγμα και να ακολουθήσουν μετά όλοι στη μεγάλη προσπάθεια που κάνουμε για να φύγουμε μπροστά, για να αφήσουμε πίσω την Ελλάδα της διαφθοράς και της αδιαφάνειας, της υπανάπτυξης και της ανισότητας.

Αυτό το πρώτο βήμα, όπως είχαμε δεσμευτεί και προεκλογικά, το κάνουμε. Ακριβώς για να δώσουμε το παράδειγμα. Και το κάνουμε με απόλυτη προσήλωση στο καθήκον μας απέναντι στη χώρα αυτές τις κρίσιμες στιγμές που περνάμε. Έχουμε ήδη προχωρήσει σε σημαντικές πράξεις που ενισχύουν τη διαφάνεια στο δημόσιο βίο. Αποδεικνύουμε με κάθε μας κίνηση, με κάθε μας παρέμβαση, ότι όταν λέγαμε ότι δεν βλέπουμε το κράτος ως λάφυρο του νικητή το εννοούσαμε. Το πλαίσιο διαφάνειας και αξιοκρατίας που στην πραγματικότητα είναι πλαίσιο κοινωνικής δικαιοσύνης είναι ζήτημα δικαιοσύνης για εμάς.

Ξεκινώντας, όπως είπε και η κυρία Λαμπέλ, από τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί το ίδιο το πολιτικό σύστημα, θεσπίζουμε τη διαφάνεια στη χρηματοδότηση των οικονομικών των κομμάτων. Αυτό θα συμβεί μέσα από τον αποτελεσματικότερο έλεγχο των βιβλίων τους, την επιβολή καθαρών τρόπων εισροής εσόδων και την καθιέρωση διαφανούς τρόπου καταγραφής και επιτήρησης των εξόδων τους. Είχαμε την ευκαιρία, πριν από τη σημερινή εκδήλωση, με την κυρία Λαμπέλ και τον κ. Μπακούρη να συζητήσουμε τις καλύτερες πρακτικές που υπάρχουν και σε άλλες χώρες και να εμπλουτίσουμε και τις δικές μας σκέψεις. Η Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής ήδη εξετάζει τις δυνατότητες που πρέπει να προωθήσουμε για να διαμορφώσουμε ένα πλαίσιο καλύτερης λειτουργίας των κομμάτων, της αντιμετώπισης δηλαδή της διαφθοράς και στον πολιτικό στίβο, αλλά και τις δυνατότητες αλλαγής στο νόμο περί ευθύνης υπουργών και στο θέμα της βουλευτικής ασυλίας, παρότι αγγίζει και συνταγματικές διατάξεις. Γιατί οι πολίτες δικαίως μιλούν για ασυλία των πολιτικών για τις αποφάσεις που παίρνουν και είναι επιζήμιες για τον τόπο και το δημόσιο συμφέρον. Αυτό πρέπει να αλλάξει και θα αλλάξει. Δεν ήταν τυχαίο ότι πρώτο μας μέλημα ήταν να πάμε στη σύσταση Εξεταστικών Επιτροπών στη Βουλή, όχι για λόγους ρεβανσισμού αλλά για την αίσθηση δικαίου. Γιατί πρέπει επιτέλους να μάθουμε την αλήθεια για μεγάλες υποθέσεις, έστω και αν είχαν παραγραφεί πολλές από αυτές από την προηγούμενη κυβέρνηση. Την αλήθεια για τα σκάνδαλα, για την αλλοίωση των δημοσιονομικών μας στοιχείων, για όλα όσα πλήγωσαν την Ελλάδα και το κύρος μας, για όλα έκαναν τους πολίτες δύσπιστους απέναντι στο ίδιο το πολιτικό σύστημα, στην ίδια την πολιτεία.

Υιοθετήσαμε για πρώτη φορά ένα πλαίσιο, έναν κώδικα δεοντολογίας για τα μέλη της κυβέρνησης με τον οποίο θεσπίζουμε κανόνες συμπεριφοράς, πέραν των τυπικών υποχρεώσεων που απορρέουν από τους νόμους. Κάνουμε με μεγαλύτερη διαφάνεια τις συζητήσεις μας για τις αποφάσεις που λαμβάνουμε, ακόμα και στο υπουργικό συμβούλιο, όπως με την τηλεοπτική μετάδοση σημαντικών συνεδριάσεων του υπουργικού συμβουλίου – και είχαμε μάλιστα πρόσφατα μια τέτοια μετάδοση μαζί με την ηγεσία της δικαιοσύνης, που είναι εδώ, μαζί μας, απόψε.

Αλλάζουμε με αυτό τον τρόπο το πλαίσιο λειτουργίας της δημόσιας εξουσίας. Όλα πλέον θα εκτίθενται στο δημόσιο έλεγχο. Δίνουμε ουσιαστική δυνατότητα πρόσβασης του πολίτη στην πληροφόρηση. Αυτή είναι μια προϋπόθεση για να συμμετέχει ενεργά στην εμβάθυνση της δημοκρατίας. Και παίρνω παράδειγμα από το γεγονός ότι πέρα από την καθιέρωση της δωρεάν πρόσβασης – αυτονόητο θα έλεγα, αλλά δεν ήταν έτσι πριν – στο περιεχόμενο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, κάθε πολίτης μπορεί να έχει πρόσβαση και στην τελευταία πράξη, στην τελευταία απόφαση κάποιου υπουργού, γενικού γραμματέα ή διοικητή. Αυτή είναι μια αυτονόητη, αλλά και τεράστια δομική αλλαγή και είναι βασική προϋπόθεση για να αλλάξουμε τα πράγματα στη χώρα. Είναι πραγματικά η έννοια της διαφάνειας. Μόνον έτσι θα δημιουργήσουμε μια σχέση εμπιστοσύνης με τον πολίτη για να προασπίσουμε το δημόσιο συμφέρον.

Όποιος λαμβάνει αποφάσεις, όποιος χειρίζεται χρήματα του ελληνικού λαού, όποιος ασκεί εξουσία πλέον λογοδοτεί και ελέγχεται. Η ευρεία δημοσιότητα μέσω του διαδικτύου εξασφαλίζει, διευκολύνει τον πολίτη στην άσκηση του δικαιώματός του στην πληροφόρηση, στον έλεγχο της κρατικής εξουσίας, στην άσκηση

και άλλων, συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων του, που εξαρτώνται από την πληροφόρηση αυτή. Όλα πλέον θα είναι στο φως: υπουργικές αποφάσεις, διορισμοί, διαγωνισμοί έργων, προμήθειες, κάθε είδους συμβάσεις με το δημόσιο, αποφάσεις για επενδύσεις, διαγωνισμοί για προσλήψεις, για άλλες αποφάσεις της δημόσιας διοίκησης, που συνεπάγονται δαπάνη έστω και ενός ευρώ, όλα θα είναι, ανά πάσα στιγμή, ανά πάσα ώρα, προσβάσιμα στους πολίτες.

Ειδικά, μάλιστα, ως προς την τοπική αυτοδιοίκηση, συστατικό στοιχείο του ηλεκτρονικού δήμου, όπως το οργανώνουμε με το πρόγραμμα “Καλλικράτης”, είναι η ευρύτερη διαδικτυακή δημοσιότητα των αποφάσεων των δημοτικών αρχών, αλλά και των αποφάσεων των ελεγκτικών μηχανισμών. Και από την 1η Ιανουαρίου του 2011 αυτό θα είναι γεγονός στη νέα τοπική αυτοδιοίκηση. Στη νέα αυτή αρχιτεκτονική που εισάγει στη χώρα το πρόγραμμα “Καλλικράτης” ενσωματώνονται ως αναπόσπαστα χαρακτηριστικά οι αρχές μιας σύγχρονης διακυβέρνησης και διαχείρισης, που σπάει τα πελατειακά δεσμά του παρελθόντος και καθιστά τη συμμετοχή των πολιτών στη διαμόρφωση των αποφάσεων κεντρικό άξονα, γύρω από τον οποίο θα λειτουργεί η διοίκηση. Πρόκειται για μία διαφορετική νοοτροπία και πρακτική διακυβέρνησης, με ένα επιτελικό κράτος, μία ισχυρή, αυτόνομη και με αρμοδιότητες τοπική αυτοδιοίκηση, που όμως θα ελέγχεται, θα ελέγχεται και θα λογοδοτεί.

Και αυτή είναι μόνον η αρχή για μία γενικότερη ανατροπή και στη διοίκηση, και στο χώρο της ανάπτυξης, και της παιδείας, της πρόνοιας και της υγείας, όπου πλέον όχι ένα κεντρικό κράτος, αλλά οι τοπικές κοινωνίες θα αποφασίζουν για το μέλλον τους, ενώ ταυτόχρονα οι ευθύνες για τη διοίκηση θα είναι παρακολούθημα των αρμοδιοτήτων. Διότι και εδώ ένας σημαντικός λόγος για τη διαφθορά και το δημοσιονομικό έλλειμμα ήταν το συγκεντρωτικό, γραφειοκρατικό και πελατειακό κράτος, το οποίο αποτέλεσε ακριβώς την εστία εκκόλαψης των επαχθέστερων φαινομένων διαφθοράς και αδιαφάνειας στη χώρα μας.

Σε αυτό το πελατειακό κράτος επιφέραμε αποφασιστικά πλήγματα με νομοθετικές πρωτοβουλίες που αποτελούν ήδη πράξη. Όπως με την επαναφορά και την επέκταση της δικαιοδοσίας του ΑΣΕΠ για τις προσλήψεις στο δημόσιο, δηλαδή με αξιοκρατικές προσλήψεις. Πολλές φορές με ρωτούν ξένοι: μα αυτό πώς επηρεάζει το δημοσιονομικό σας πρόβλημα; Και απαντώ, βεβαίως, ότι όταν ένας υπουργός έχει κάθε λόγο και κάθε ευκολία να προσλαμβάνει τους ψηφοφόρους του χωρίς αντικειμενικά κριτήρια αλλά μόνο με κομματικά, “φουσκώνει” το δημόσιο και μάλιστα χωρίς λόγο. Όταν είναι αξιοκρατικά και αντικειμενικά τα κριτήρια, δεν μπορεί να προσλάβει ο κάθε υπουργός τους φίλους του, τους συγγενείς του ή τους ψηφοφόρους του. Είναι νομίζω ένα πολύ απλό ζήτημα, το οποίο έχει άμεση επίπτωση στις πιέσεις που παλαιότερα δεχόμασταν για να “φουσκώσει” το δημόσιο με προσλήψεις που δεν ήταν χρήσιμες. Με αυτό τον τρόπο πιστεύουμε ότι θα σπάσει η εξάρτηση του πολίτη και του δημοσίου λειτουργού από την πολιτική και κομματική εξουσία, ή ακόμα και από εξωθεσμικά ισχυρά κέντρα. Μια εξάρτηση, η οποία ήταν συχνά η γενεσιουργός αιτία για τα φαινόμενα αδιαφάνειας στο δημόσιο βίο.

Επίσης, τα μέτρα αποκατάστασης της αξιοκρατίας στη δημόσια διοίκηση θα συνοδευτούν και με πολλές άλλες πρωτοβουλίες, για τις οποίες έχουμε δεσμευτεί, όπως και με μέτρα που είναι οριζόντια, που αφορούν σε όλο το φάσμα των πολιτικών μας, από την οικονομία και την ανάπτυξη μέχρι τη δικαιοσύνη. Αρχίζουν από τη μείωση της γραφειοκρατίας, η οποία από μόνη της αποτελεί κίνητρο για συναλλαγή μεταξύ του πολίτη και των δημοσίων λειτουργών και φτάνουν μέχρι και την αυστηρότατη τιμωρία όσων επιλέγουν να συνεχίζουν την πρακτική της δωροδοκίας, του ρουσφετιού, της εσωτερικής πληροφόρησης. Ήδη τις επόμενες μέρες ψηφίζουμε νέο νόμο για την απλοποίηση της ίδρυσης των επιχειρήσεων, ο οποίος θα συμπληρωθεί με άλλο νόμο που απλοποιεί τις διαδικασίες αδειοδότησης. Με το φορολογικό νομοσχέδιο θεσπίσαμε νέους κανόνες στη διαφάνεια του δημοσίου, αλλά και του ιδιωτικού χρήματος. Επαναφέρουμε το αυτοδιοίκητο στη δικαιοσύνη και θεσπίζουμε νέους κανόνες ανάδειξης των ηγεσιών των ανωτάτων δικαστηρίων της χώρας, έτσι ώστε να σπάσουμε και εδώ σχέσεις εξάρτησης της εκτελεστικής με τη δικαστική εξουσία. Αυτή την εβδομάδα εισάγεται στη Βουλή και ο νέος νόμος του Υπουργείου Δικαιοσύνης για τη διαφάνεια, με τον οποίο βάζουμε τέλος στις γκριζές ζώνες της ανομίας στο δημόσιο τομέα, με αυστηρότατες ποινές για υπαλλήλους που εμπλέκονται σε πράξεις διαφθοράς και με κίνητρα για την αποκάλυψη φαινομένων διαφθοράς.

Αρκετά πια ζήσαμε και πληρώσαμε, ατομικά και συλλογικά, με το φακελάκι και το ρουσφέτι. Δυστυχώς πια, και ο ξένος Τύπος χρησιμοποιεί αυτές τις λέξεις χαρακτηρίζοντας υπηρεσίες όπως τα νοσοκομεία μας και τις

πολεοδομίες. Κανένας μας δεν είναι περήφανος γι' αυτά. Και δεν είναι αυτή η Ελλάδα την οποία ξέρουμε, αξίζουμε και θέλουμε να προβάλλουμε. Άρα, λοιπόν, προωθούμε αλλαγές, όπως είναι το δικαίωμα που αποκτά η κυβέρνηση να ζητά εξατομικευμένα τον έλεγχο των δηλώσεων “πόθεν έσχες” συγκεκριμένων προσώπων, ή οι αυστηρότερες ποινές για όσους έχουν υποχρέωση κατάθεσης δήλωσης “πόθεν έσχες” και συμμετέχουν σε off shore εταιρείες, αφού πλέον θα στερούνται τα πολιτικά τους δικαιώματα ενώ θα δημεύεται το μερίδιο συμμετοχής στις off shore εταιρείες, εάν έχει αποδειχθεί η παρανομία.

Στο ίδιο μήκος κύματος, όμως, θα κινηθούμε και με το νέο νόμο για την Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων, που πρόκειται πολύ σύντομα να φέρει στη Βουλή το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. Αυτό θα διευρύνει την αρμοδιότητα των σημερινών οργάνων σε όλο το δημόσιο και για όλα τα εγκλήματα που στοιχειοθετούν διαφθορά, εξασφαλίζοντας δυνατότητες υψηλής τεχνολογικής υποδομής αλλά και ανθρώπινου δυναμικού στις υπηρεσίες ελέγχου. Θα καταβάλουμε κάθε προσπάθεια να μην μείνει κανείς ατιμώρητος για τις πράξεις του. Είμαι σίγουρος ότι η πλειοψηφία των Ελλήνων θέλει αυτές οι πρακτικές να εξελιφθούν.

Οι πρωτοβουλίες αυτές, πολλές εκ των οποίων έχουν ολοκληρωθεί ήδη ή ολοκληρώνονται, συνθέτουν ένα νέο πλαίσιο λειτουργίας του δημόσιου βίου στη χώρα μας. Αποτελούν αποφασιστικά βήματα όχι μόνο για τη διαφάνεια, αλλά και για τη λειτουργία της δημοκρατίας. Βέβαια, ξέρω ότι πολλοί λένε πως υπάρχει ακόμα ατιμωρησία, κάτι για το οποίο συζητήσαμε και στο υπουργικό συμβούλιο, με την ηγεσία της δικαιοσύνης. Ξέρω ότι ακόμη είναι δύσπιστοι. Αν ακούσετε τον κόσμο στο δρόμο, όταν τουλάχιστον εγώ μιλάω με πολλούς πολίτες, μου λένε “καλά, δεν θα πάει κάποιος φυλακή”.

Θέλω να διαβεβαιώσω από αυτό το βήμα όλους τους Έλληνες και όλες τις Ελληνίδες ότι δουλεύουμε πολύ μεθοδικά και τα αποτελέσματα της δουλειάς μας θα είναι εμφανή – και βεβαίως, ήδη είναι εμφανή. Ήδη, χτυπάμε το οργανωμένο έγκλημα και, όπως και πρόσφατα, πυρήνες που έχουν προχωρήσει σε τρομοκρατικές ενέργειες, που πολλές φορές αυτά είναι συγκοινωνούντα δοχεία.

Δεν είναι μόνο η αλλαγή του νομικού πλαισίου που αποτελεί το ισχυρό χαρτί αυτής της κυβέρνησης. Είναι η ειλικρινής μας πίστη ότι η Ελλάδα μπορεί και πρέπει να αλλάξει. Είναι η ισχυρή μας βούληση να αλλάξει η Ελλάδα. Προϋπόθεση όμως αυτής της επιτυχίας είναι η συμμετοχή του πολίτη, η στήριξη της προσπάθειας από τον πολίτη.

Κλείνοντας, θέλω να δώσω ένα μικρό παράδειγμα, που αποτέλεσε για μένα και ένα πείραμα, για ένα θέμα που εκ πρώτης όψεως δεν είναι υψηλής προτεραιότητας, για το οποίο υπάρχει νομικό πλαίσιο, εφαρμόζεται όμως πλημμελώς, όπως δυστυχώς και σε πολλά άλλα θέματα στη χώρα μας. Στη χώρα μας η συντριπτική πλειοψηφία των διαφημιστικών πινακίδων που βλέπουμε γύρω μας είναι παράνομες. Με προφανείς αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, στην αισθητική του χώρου αλλά και στην οδική ασφάλεια καθώς οι πινακίδες αυτές είναι συχνά το αίτιο θανατηφόρων περιστατικών σε τροχαία ατυχήματα. Με αφορμή τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 είχε αναληφθεί μια επιτυχής πρωτοβουλία που οδήγησε στο να καθαρίσει από παράνομες διαφημιστικές πινακίδες το μεγαλύτερο μέρος της Αττικής. Μετά το 2004 οι παράνομες διαφημιστικές πινακίδες ξεφύτρωσαν και πάλι παντού, διότι ατόνισε η βούληση της πολιτείας να επιβάλει το νόμο. Και εδώ υπήρξε όχι μόνο παρανομία αλλά και εκτεταμένη διαφθορά. Όμως, αν σήμερα διασχίσει κανείς τη λεωφόρο Κηφισίας – και ελπίζω να είναι έτσι, διότι εγώ, παρότι διασχίζω τη λεωφόρο Κηφισίας, συνήθως δουλεύω με ένα τηλέφωνο και ένα χαρτί στο χέρι – θα διαπιστώσει πως τα περισσότερα διαφημιστικά πλαίσια σήμερα είναι άδεια. Γιατί; Γιατί δώσαμε εντολή στις αρμόδιες υπηρεσίες να πράξουν το αυτονόητο: να ξηλώσουν τις παράνομες αυτές πινακίδες. Και αυτό ξεκινά σύντομα από τη λεωφόρο Κηφισίας αλλά και από άλλες περιοχές της Αττικής. Διαφημιστές και διαφημιζόμενοι έχουν πάρει ήδη το μήνυμα και έχουν αποσύρει τις διαφημίσεις τους.

Δεν κάναμε όμως μόνον αυτό. Το λέω γιατί είναι σημαντική και η συμμετοχή των πολιτών. Δημιουργήσαμε ειδική ιστοσελίδα με την οποία ζητάμε από τους ίδιους τους πολίτες να συνδράμουν στην καταγραφή των παράνομων διαφημιστικών πινακίδων, μέσω μιας φωτογραφίας από το κινητό τους και της καταχώρησης αυτής της φωτογραφίας στην εν λόγω ιστοσελίδα. Ακριβώς γιατί η ευνομία και η τήρηση των νόμων πρέπει να γίνει υπόθεση της ίδιας της κοινωνίας. Γιατί η πρόοδος στη χώρα μας δεν είναι και δεν μπορεί να είναι διατηρήσιμη αν σε κάθε προφανή παρανομία πρέπει να δίνεται εντολή από το γραφείο του πρωθυπουργού προς τα αρμόδια υπουργεία και αυτά με τη σειρά τους προς τις εποπτευόμενες υπηρεσίες για να κάνουν τη

δουλειά τους, το αυτονόητο καθήκον τους. Η τήρηση του νόμου, των κανόνων, πρέπει να είναι καθημερινή αυτονόητη και αυτόματη πράξη, αλλά και απαίτηση της πολιτείας, της κοινωνίας, των ίδιων των πολιτών.

Θέλω λοιπόν και από αυτό το βήμα να ζητήσω από όλους να συμμετάσχουν στην προσπάθεια, να κάνουμε ό,τι είναι δυνατόν για να αλλάξουμε συνήθειες, να αλλάξουμε αντιλήψεις, να αλλάξουμε νοοτροπίες. Και θα συμφωνήσω με την κυρία Λαμπέλ, ιδιαίτερα για τη νεολαία μας, η οποία – μπορεί να μην το βλέπουμε αλλά το ζει – έχει ζήσει την αναξιοκρατία, τη λογική ότι μόνο με το μέσο προοδεύεις στη χώρα και η οποία ζει ακόμα και στο σχολείο, ακόμα και στο πανεπιστήμιο, τη συναλλαγή, ακόμα και για τους βαθμούς. Αυτή δεν είναι βιώσιμη οικονομία, κοινωνία ή εκπαιδευτικό σύστημα, και σίγουρα είναι φαινόμενα τα οποία οι ίδιοι οι νέοι άνθρωποι απεχθάνονται ή, εν τέλει, υποκύπτουν και υιοθετούν. Πρέπει να τους βοηθήσουμε, αλλά πρέπει να τους ζητήσουμε να γίνουν και αυτοί φορείς της μεγάλης αλλαγής νοοτροπιών που για δεκαετίες δημιουργήθηκαν στη χώρα μας.

Ζητώ από όλους να δώσουμε αυτή τη μάχη, μια μάχη απέναντι σε ειδικά συμφέροντα που υπονομεύουν το συλλογικό συμφέρον, μια μάχη απέναντι σε κατεστημένες νοοτροπίες, πολλές φορές μια μάχη απέναντι στον ίδιο μας τον εαυτό. Όπως έχω ξαναπεί, σήμερα η εποχή που ζήσαμε και μας οδήγησε εδώ φτάνει σ' ένα οριστικό και αμετάκλητο τέλος. Και είναι χρέος όλων μας να αλλάξουμε τα πάντα στη χώρα μας. Για να μην ξανακινδυνεύσει η Ελλάδα από μια παρόμοια κρίση, η οποία μπορεί να είναι στην επιφάνειά της οικονομική, αλλά ήταν πολύ βαθύτερα πολιτική, πολιτιστική, κοινωνική, μια κρίση αξιών. Να χτίσουμε στέρεα θεμέλια για το μέλλον της. Αυτή είναι η μεγάλη μας ευκαιρία να κάνουμε όλες τις απαραίτητες αλλαγές, ανοίγοντας τα απαραίτητα μέτωπα, για τις οποίες δεσμευτήκαμε προεκλογικά και να πάμε σε ένα κράτος δικαίου, κοινωνικής δικαιοσύνης, διαφάνειας και ανθρωπιάς. Και είμαι βέβαιος ότι μαζί θα τα καταφέρουμε. Και πάλι σας ευχαριστώ.